

OCAK

AVUSTURYA

AVUSTURYA

GENEL BİLGİLER

Özet

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın en fakir ülkelerinden sayılan Avusturya, son 20 yılda dünyanın en zengin ülkeleri arasında yer almayı başarmıştır. Yaklaşık 84 bin km²'lik yüzölçümüne ve 8,5 milyonluk nüfusa sahip olan ülke müreffeh ve demokratik bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Ülke 1999 yılında "AB Ekonomik ve Parasal Birliği"ne katılmıştır.

Bir zamanlar Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun güç merkezi olan Avusturya, 1.Dünya Savaşı'nın sonunda aldığı yenilgiyle küçük bir cumhuriyete dönüştürülmüştür. 1938'de Nazi Almanyası tarafından ilhak edilmesi ve sonrasında 2. Dünya Savaşı'nda galip çıkan Müttefik Kuvvetlerince işgal edildiği 1945'ten itibaren 10 yıllık süre boyunca Avusturya'nın statüsü belirsiz kalmıştır. 1955'te imzalanan kurucu anlaşmayla Müttefik işgali sona ermiş, Avusturya'nın bağımsızlığı tanınmış ve Almanya'yla birleşmesi yasaklanmıştır. Aynı yıl kabul edilen Anayasa ile Sovyet askeri varlığının ülkeden çekilmesinin bir şartı olarak ülkenin "daimi tarafsızlık" statüsüne geçtiği ilan edilmiştir. Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılması ve ülkenin 1995'te Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasıyla bu "tarafsızlık" anlamını yitirmiştir. Müreffeh ve demokratik bir ülke olarak Avusturya 1999 yılında "AB Ekonomik ve Parasal Birliği"ne katılmıştır. Avusturya Ocak 2009'da, 2009-2010 dönemi için BM Güvenlik Konseyi'nin geçici üyesi olmuştur.

Coğrafi Konum

83.856 km²'lik yüzölçümü ve 8,5 milyon nüfusu ile küçük bir Avrupa ülkesi olan Avusturya'nın denize doğrudan açılımı bulunmamakta ve sınırlarının kuzeyinde Almanya ve Çek Cumhuriyeti, doğusunda Slovakya ve Macaristan, güneyinde Slovenya ve İtalya, batısında İsviçre ve Lihtenştayn yer almaktadır.

Ülkede Tuna Nehri coğrafi ve turistik açıdan olduğu gibi, bir taşıma yolu olarak da hayati öneme sahiptir. 1992 yılında tamamlanan ve Karadeniz'i nehir yoluyla Kuzey Denizi'ne bağlayan "Rhein-Main-Donau" (Ren-Main-Tuna) Kanalı, 3.500 km'lik güzergahın uzun bir parçası olan Tuna Nehri'nin önemini daha da arttırmıştır. Viyana'nın hemen dışında bulunan liman ticari taşıma açısından dikkat çeken bir konuma sahip bulunmaktadır.

Avusturya'nın toplam sınırları 2.706 km'dir. Bunun 819 km'lik bölümü Almanya ile olan sınırdır.

Ülkenin özetle verilen stratejik coğrafi konumu, ticari yönden de önemli bir güç kaynağı oluşturmakta, tarihi bağlar da dikkate alındığında, özellikle Doğu Avrupa ülkeleri için Avusturya en yakın Batılı ticari ortak konumuna sahip bulunmaktadır. Doğu Bloku'nun yıkılmasını takiben Avusturya'nın, doğusundaki komşu ülkelerle olan ticaret hacmi ve bu ülkelerdeki yatırımları çarpıcı bir biçimde artmıştır.

Ülkenin hemen hemen yarısı ormanlarla kaplıdır. Tüm coğrafyayı koruma adına çevre konusunda alınan tedbirler ve faaliyetler önemli boyutlara ulaşmıştır. İlgililer Avusturya'nın, Japonya'dan sonra çevre konusunda en duyarlı ikinci ülke olduğunu ifade etmektedirler.

Esasen bu hassas yaklaşımdan ülkemiz ihracatı dolaylı olarak olumsuz şekilde etkilenmiş ve özellikle, 90'lı yıllarda Avusturya'dan Türk TIR'larının geçişlerinde yaşanan büyük sıkıntılar temelinde çevre korumacılığına dayandırılmıştır. Son yıllarda geçmişe kıyasla Avrupa ile ticaret hacminin büyük boyutlara ulaşmasına rağmen Avusturya'nın sağladığı geçiş kotalarının uzun

yıllardır artmıyor olmasında da Avusturya'nın çevrenin korunması konusunu temel gerekçe olarak kullanması esas rol oynamaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Avusturya'nın idari yapısı, federal yapıya dayalı cumhuriyettir. Ülkenin resmi adı "Avusturya Cumhuriyeti"dir.

Avusturya; Niederösterreich (Aşağı Avusturya), Wien (Viyana), Burgenland, Steiermark, Oberösterreich (Yukarı Avusturya), Salzburg, Kärnten (Karintiya), Vorarlberg ve Tirol olmak üzere dokuz eyaletten oluşmaktadır.

Avusturya Cumhuriyetinin temel belgeleri Federal Anayasa, 1955 tarihli Avusturya Devlet Anlaşması ve Daimi Tarafsızlık Hakkındaki Temel Kanundur.

Avusturya Cumhuriyetinin siyasi yapısı, demokrasi ve federal ilkeler üzerine dayalı "parlamentar hukuk devletini öngörmekte olup, Anayasa ve güçler ayrılığı ilkesi gereği yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden ayrılmıştır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Avusturya İstatistik Ofisi verilerine göre ülke nüfusu 2016 yılı Ocak ayı itibariyle bir önceki yıla göre %1,35 artış göstererek 8.700.471 kişi olmuştur. Avusturya nüfusunun yaklaşık % 48'ni erkekler, % 52'ni ise kadınlar oluşturmaktadır. 2030 yılında ise 9,19 milyon kişiye ve 2060 yılında ise 9,62 milyon kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Avusturya'nın en değerli doğal kaynağı olan ekolojik çevresini, kirlilik düzeylerini sistematik olarak düşürmek yoluyla korumak adına gösterdiği yoğun çabalar, ülkenin çevre açısından en bilinçli Avrupa ülkeleri arasında sayılmasını sağlamıştır.

Ülkenin yaklaşık %50'si ormanla kaplı olup, Orta Avrupa'nın en fazla ormana sahip ülkesi konumundadır. Alplerin 2000 metreye kadar olan yüksekliklerinde mevcut olan ormanların büyük kısmı özel şahıslara aittir.

Madenler bakımından oldukça zengin sayılan Avusturya'da demir, magnezyum, grafit ve kömür elde edilmektedir. Dünyada en çok grafit üreten ülkedir. Ayrıca manyezit ve volfram üretiminde de dünyanın önemli üreticilerinin başında gelmektedir.

Petrol ve doğal gaz üretiminde Avrupa'da dördüncü sıradadır. Petrol üretimi Viyana havzası ile Linz şehri civarındadır. Bunlardan başka bakır, çinko, kurşun, antimon, boksit ve tungsten madenleri de bulunmaktadır.

GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Avusturya Cumhuriyeti
Nüfus	8.507.786 (2014)

Dil	Almanca
Din	Protestan/Katolik Hristiyan
Yüzölçümü	83.871 km2
Başkent (nüfus)	Viyana (1,71 milyon)
Başlıca Şehirleri (nüfus)	Graz (261 bin), Linz (138 bin), Slazburg (148 bin), Innsbruck (120 bin)
Yönetim Şekli	Federal Parlamenter Cumhuriyet
Para Birimi	Avro (€)

Üyesi olduğu kuruluşlar

Avrupa Birliği (European Union – EU)

Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization – WTO)

Birleşmiş Milletler (United Nations – UN)

Avrupa Konseyi (Council of Europe)

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization – NATO)

Para Fonu (International Monetary Fund – IMF)

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD)

Diğer Kuruluşlar:

ACCT (gözlemci), ADB (bölge-dışı üye), AfDB (bölge-dışı üye), Australya Grubu, BIS, BSEC (gözlemci), CE, CEI, CERN, EAPC, EBRD, EIB, EMU, ESA, FAO, FATF, G-9, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCT, ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRCs, ILO, IMO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MINURCAT, MINURSO, NEA, NSG, OAS (gözlemci), OIF (gözlemci), OPCW, OSCE, Paris Klübü, PCA, PFP, Schengen Konvansiyonu, SECI (gözlemci), BM Güvenlik Konseyi (geçici üye), UNCTAD, UNDOF, UNESCO, UNFICYP, UNHCR, UNIDO, UNTSO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

Temel Ekonomik Göstergeler

	2013a	2014a	2015a	2016a	2017a	2018b
GSYİH (milyar dolar, cari fiyatlarla)	430	443	382	391	418	470
Reel Büyüme Oranı (%)	0.0	0.9	1.1	1.5	3.1	2.7
Kişi Başına GSYİH (\$, PPP)	47.778	48.906	50.404	51.481	53.887	56.399
Özel Tüketim Harcamaları (% reel değişiklik)	-0.2	0.3	0.4	1.6	1.5	1.7
Kamu Harcamaları (% reel değişiklik)	0.7	0.8	1.4	2.1	1.3	1.8
Gayrisafi Sabit Yatırımlar (% reel değişiklik)	1.6	-0.6	1.2	3.6	5.0	3.8
İşsizlik Oranı (% , ort.)	5.3	5.6	5.7	6.0	5.5	4.9

Enflasyon Oranı (% , ortalama)	2.1	1.5	0.8	1.0	2.2	2.0
İhracat (fob, milyar dolar)	164	167	143	143	157	180
İthalat (fob, milyar dolar)	166	166	141	142	158	180
Cari işlem dengesi/GSYİH (%)	1.9	2.4	1.9	2.1	2.0	2.5
Bütçe Açığı (% GSYİH)	-2.0	-2.7	-1.0	-1.6	-0.7	-0.6
Kamu Borçları (% GSYİH)	81.3	84	84.6	83.5	78.2	75.5

Kaynak: E.I.U
a: gerçek b:Öngörü

Ekonomik Yapı

2017 yılında 416.8 milyar dolar GSYİH ile dünyada 28.sıradadır.(IMF)

2017 yılında % 2,9 büyüyen Avusturya ekonomisinin, 2018 yılında %2.6 oranında büyüme göstermesi öngörülmektedir. (IMF)

Avusturya'nın ekonomisi yüksek oranda çeşitlenmiş olmakla birlikte hizmetler sektörü katma değer ve istihdamın üçte ikisini yaratmaktadır. Diğer gelişmiş ülkelerin aksine Avusturya'da sanayi sektörü toplam hasıladaki payını korumuş ve GSYİH'nın yaklaşık 1/3'ini oluşturmuştur. Tarım sektörü ise tüm ekonomik faaliyetlerden elde edilen hasılanın %2'sini oluşturmaktadır.

Avusturya, dünyada gelir dağılımı eşitsizliği en düşük olan ülkeler arasında yer almaktadır.

2017 yılında % 5.5 olarak gerçekleşen işsizlik oranının 2018 yılında %4.9 olması beklenmektedir.

Telekomünikasyon ve internet altyapısı açısından dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biridir. Son teknolojiye sahip ürünlere talep yükselmektedir.

Dünyada en çok grafit üreten ülke olup, manezit ve volfram üretiminde dünyanın önemli üreticilerinin başında gelmektedir.

Avrupa'daki kişi başına organik tarım üretimi açısından en büyük üreticiler arasındadır.

Ciro büyüklüğü açısından en önemli sektörler: makine, otomotiv ve oto yedek parça, gıda ve içecek, metal ve metal işleme ile metal ürünleri sanayidir.

Ülkenin maden-mineral varlığının azlığı dikkate alındığında, Avusturya'nın geleneksel ana kaynağının dünyadaki en iyi işçi-işveren ilişkilerinden birine (bunun sonucu olarak ılımlı ücret artış talepleri ve sayıca çok az grev olayları gözlenmektedir) ve yüksek yaşam kalitesine sahip, eğitilmiş-yetenekli iş gücü olduğu görülmektedir. Ülkenin Avrupa'nın merkezindeki konumu, dağlar ve göller gibi turistik varlıkları da iş çevrelerini ülkeye çekmekte ve GSYİH artışını desteklemektedir.

Küçük bir ulusal pazara sahip olduklarından, Avusturyalı firmaların büyüme imkanı dış pazarlara bağlıdır. Son on yılda Avusturya ekonomisinin ne derecede dış alana açıldığı, mal ve hizmet ihracatının GSYİH'ye oranındaki artışa bakılarak tespit edilebilir. Büyük oranda AB'ye katılmanın ve Doğu'daki eski komünist ülkelerin dış ticarete katılmasının sonucu olarak mal ve hizmet ihracatının GSYİH'deki payı yükselmiştir.

Ekonomik Performans

Avusturya Marshall Planı'yla uygulamaya konulan, sanayi sektörlerine yönelik düşük faizli ve bol krediler yardımıyla, 1950'ler ve 60'larda hızla sanayileşmiştir. 1955-1970 yılları arasında ekonomi yılda ortalama %5 büyümüştür. 1970'lerde ise ekonomik büyüme yıllık ortalama %3,6'ya düşmüştür. 1980'lerde ekonomik büyüme daha da yavaşlayarak yıllık ortalama %2,3 seviyelerine gerilemiştir. Avusturya'nın büyük milli sanayi sektörü, özellikle, ağır sanayi, giderek bir değerden çok bir yük oluşturmaya başlamış ve hükümeti kademeli bir özelleştirme sürecini teşvik etmek yönünde harekete geçirmiştir. 80'lerin sonuna doğru özelleştirmenin ve artan rekabetin ilk etkilerinin görülmeye başlaması ve daha da önemlisi, Almanya'nın birleşmesi ve Doğu Avrupa'nın ekonomik açılımından sağlanan yararlar sonucunda ekonomik performansta ilerlemeler olmuştur.

2017 yılında % 2,9 büyüyen Avusturya ekonomisinin, 2018 yılında %2.6 oranında büyüme göstermesi öngörülmektedir.

DIŞ TİCARET

İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM	152.858.392	152.057.440	167.958.974
9999	Başka yerde belirtilmeyen mallar	7.810.604	6.167.980	6.708.992
8517	Telefon setleri	5.080.780	4.797.756	5.750.588
3004	İlaçlar	4.871.433	5.240.873	5.275.215
8708	Motorlu taşıtlar yedek parçaları	4.443.823	4.632.655	5.124.642
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	4.104.320	4.409.745	4.902.679
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	2.630.617	2.735.544	3.151.885
2202	Sular	2.290.435	2.423.212	2.746.218
8408	İçten patlamalı pistonlu motorlar	2.578.684	2.611.302	2.409.793

8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	1.944.171	1.979.478	2.236.322
8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	602.012	1.779.123	2.173.056
8302	Mobilyalar için metal bağlantı elemanları	1.710.472	1.819.903	1.974.624
2937	Trombons	1.077.136	497.043	1.928.989
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.345.682	1.607.282	1.793.756
8504	Elektrik transformatörleri	1.504.481	1.521.815	1.698.842
7225	Düz haddelenmiş çelik alaşımlar	1.178.051	1.212.715	1.504.497
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	1.298.789	1.366.753	1.472.463
4418	Marangozluk aletleri	1.235.855	1.329.232	1.406.505
8479	Özel fonksiyonlu makineler	1.199.141	1.185.008	1.404.481
2710	Petrol yağları ve diğer bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham olmayan)	1.334.337	1.080.904	1.350.043
3926	Plastik materyaller	1.120.792	1.127.869	1.297.323

Kaynak: ITC – Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler

İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
TOTAL	All products	156.123.321	157.703.377	175.772.115
8703	Binek otomobilleri	7.999.238	9.199.800	10.133.039
8517	Telefon setleri	5.573.182	5.485.494	6.338.703
8708	Motorlu taşıtlar yedek parçaları	4.025.625	4.352.661	5.176.345
9999	Başka yerde belirtilmeyen mallar	4.481.347	4.079.713	4.923.868
2937	Hormonlar, vb. öncelikle hormon olarak kullanılan türevleri	3.227.748	3.126.979	3.760.790
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar-Ham	3.268.566	3.202.361	3.712.052

	hariç			
3004	İlaçlar	3.062.986	3.074.348	3.127.687
2709	Petrol yağları ve diğer bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3.436.825	2.410.214	3.046.010
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	1.753.469	2.140.267	2.387.115
8471	Bilgi işlem cihazları	1.837.557	2.021.412	2.382.480
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	2.071.850	2.082.417	2.043.484
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	2.173.464	1.433.003	1.600.324
9403	Mobilya ve aksesuarları	1.393.031	1.429.043	1.479.577
8544	İzole tel ve kablolar	1.262.811	1.323.390	1.465.877
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.225.934	1.357.749	1.325.154
2716	Elektrik enerjisi	1.223.531	1.007.059	1.212.520
9018	Tıbbi ve cerrahi aletler	1.048.460	1.133.883	1.207.090
8483	Transmisyon şaftları	975.250	1.053.900	1.150.205
7326	Demir çelik eşya	963.946	995.839	1.141.209
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.012.740	996.150	1.092.845

Kaynak: ITC – Trademap

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Avusturya'nın İhracatında Başlıca Ülkeler (1 000 ABD Doları)

	2015	2016	2017
TOPLAM	152.858.392	152.057.440	167.958.974
Almanya	44.228.592	44.746.783	48.701.071
ABD	9.406.125	9.254.920	10.252.700
İtalya	9.057.642	9.166.834	10.192.563
İsviçre	8.558.640	8.545.589	8.520.131
Slovakya	6.432.777	6.693.063	8.022.572
Fransa	6.523.511	5.915.521	7.972.263
Çek Cum.	5.177.487	5.218.385	5.854.600
Macaristan	4.880.560	4.942.825	5.496.726
Polonya	4.739.139	4.481.103	5.139.845

İngiltere	4.614.961	4.453.503	4.349.260
Çin	3.331.263	3.573.161	4.337.846
Özel kategoriler	3.383.609	3.468.845	3.764.642
Slovenya	2.931.039	2.906.570	3.236.997
Hollanda	2.427.760	2.573.182	2.921.374
İspanya	2.534.864	2.619.852	2.660.935
Romanya	2.332.918	2.447.843	2.655.973
Rusya	2.846.503	2.111.642	2.443.485
Belçika	1.931.233	1.859.076	2.111.300
İsveç	1.620.323	1.623.359	1.850.371
Türkiye	1.559.543	1.474.458	1.477.402

Kaynak: ITC – Trademap

Avusturya'nın İthalatında Başlıca Ülkeler (1 000 ABD Doları)

	2015	2016	2017
TOPLAM	156.123.321	157.703.377	175.772.115
Almanya	63.875.155	66.291.165	72.618.739
İtalya	9.602.466	9.241.168	10.043.500
İsviçre	9.272.698	8.827.897	9.672.979
Çek Cum.	6.564.747	6.899.459	7.742.128
Hollanda	6.104.653	6.291.631	7.227.784
Çin	5.783.498	5.252.909	5.750.914
Slovakya	4.025.887	3.973.397	4.759.091
macaristan	3.933.742	4.122.770	4.757.727
Özel kategoriler	4.130.961	3.718.710	4.570.306
ABD	3.920.612	3.613.073	4.352.358
Fransa	3.948.154	3.871.997	4.084.647
Viet Nam	2.378.702	2.902.895	4.033.163
Polonya	3.094.646	3.401.759	3.776.964
Belçika	3.489.869	3.432.480	3.667.053
İngiltere	2.568.898	2.668.804	2.632.055
Slovenya	2.336.962	2.361.321	2.590.776
İspanya	1.947.527	2.069.456	2.326.795
Türkiye	1.574.758	1.701.162	1.768.604
Romanya	1.384.742	1.425.394	1.689.096
İsveç	1.403.026	1.386.151	1.599.362

Kaynak: ITC – Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Türkiye- Avusturya Dış Ticaretinin Seyri (1 000 ABD \$)

Yıl	İhracat \$ / Bin	İthalat \$ / Bin	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2007	844.006	1.351.437	2.195.444	507.431
2008	990.956	1.525.522	2.516.478	534.566

2009	807.166	1.203.634	2.010.800	-396.469
2010	835.181	1.439.448	2.274.629	-604.267
2011	1.052.932	1.736.366	2.789.299	-683.434
2012	1.000.745	1.634.272	2.635.017	-633.527
2013	1.057.254	1.749.726	2.806.981	-692.472
2014	1.134.547	1.814.150	2.948.697	-679.602
2015	1.024.532	1.568.026	2.592.559	-543.494
2016	1.045.437	1.521.240	2.566.677	-475.803
2017	1.113.780	1.472.586	2.586.366	-358.806
2017 / (1-4)	338.329	406.378	744.707	-68.048
2018 / (1-4)	393.035	504.196	897.231	-111.161

Kaynak: TÜİK, ITC-Trade Map

Türkiye'nin Avusturya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
8703	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE ESAS İTİBARIYLA İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ DİĞER MOTORLU TAŞITLAR (YARIŞ)	112	160	181
2008	TARİFENİN BAŞKA YERİNDE BELİRTİLMİYEN MEYVE VE YENİLEN DİĞER BİTKİ PARÇALARININ KONSERVELERİ	57	40	40
2519	MAGNEZİT, ERİMİŞ YANMIŞ MANYEZİ VE DİĞER MAGNEZYUM OKSİT	31	36	34
6302	YATAK ÇARŞAFI, MASA ÖRTÜLERİ, TUVALET VE MUTFAK BEZLERİ	24	29	33
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN	28	31	33

	AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR			
8702	10 VEYA DAHA FAZLA KİŞİ TAŞIMAYA MAHSUS (ŐÜRŐCŐ DAHİL) MOTORLU TAŞITLAR	28	35	31
7606	ALUMİNYUM SACLAR, LEVHALAR, ŞERİTLER (KALINLIĞI 0,2 MM. Yİ GEÇENLER)	30	26	30
7604	ALUMİNYUMDAN ÇUBUKLAR VE PROFİLLER	18	20	28
6109	TİŞÖRTLER, FANİLALAR, ATLETLER, KAŞKORSELER VE DİĞER İ GİYİM EŞYASI (ÖRME VEYA KROŐE)	27	31	26
3920	PLASTİKTEN DİĞER LEVHA, PLAKA, ŞERİT, FİLM, FOLYE (GÖZENEKSİZ)	19	18	19
8528	MONİTÖRLER VE PROJEKTÖRLER, TELEVİZYON ALICI CİHAZLARI	15	21	18
8704	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU TAŞITLAR	27	21	18
8431	ÖZELLİKLE 84.25 İLA 84.30 POZİSYONLARINDAKİ MAKİNA VE CİHAZLAR İLE BİRLİKTE KULLANILMAYA ELVERİŞLİ A	24	24	18
8544	İZOLE EDİLMİŞ TELLER, KABLOLAR VE DİĞER ELEKTRİK İLETKENLER; TEK TEK KAPLANMIŞ LİFLERDEN OLUŞAN FİBE	11	11	16
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELERDEN	7	9	16

	DİĞER YER KAPLAMALARI			
2007	REÇEL, JÖLE, MARMELAT, MEYVE PÜRESİ VE PASTLARI (PIŞİRİLEREK HAZIRLANMIŞ)	32	22	16
8409	SADECE VEYA ESAS İTİBARIYLA 84.07 VEYA 84.08 POZİSYONLARINDAKİ MOTORLARIN AKSAM VE PARÇALARI	17	16	14
4011	KAUÇUKTAN YENİ DIŞ LASTİKLER	19	12	14
7408	BAKIR TELLER	7	9	14
8450	EV VEYA ÇAMAŞIRHANE TİPİ YIKAMA MAKİNALARI (YIKAMA VE KURUTMA TERTİBATI BİR ARADA OLANLAR DAHİL)	11	11	12

Kaynak: ITC – Trademap

Türkiye'nin Avusturya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
5504	SUNİ DEVAMSIZ LİFLER (İŞLEM GÖRMEMİŞ)	104	128	122
3002	İNSAN KANI, HAYVAN KANI, SERUM, AŞI, TOKSİN VB. ÜRÜNLER	55	52	66
0102	CANLI BÜYÜKBAŞ HAYVANLAR (AT, EŞEK, KATIR VE BARDOLAR HARİÇ)	28	38	57
8477	KAUÇUK VEYA PLASTİĞİN İŞLENMESİNE VEYA KAUÇUK VEYA PLASTİKTEN EŞYANIN İMALİNE MAHSUS DİĞER MAKİNA VE	38	35	53
7225	DİĞER ALAŞIMLI ÇELİKTEN YASSI HADDE MAMULLERİ (GENİŞLİĞİ 600	32	32	52

	MM.VEYA DAHA FAZLA)			
8430	TOPRAK, MADEN, CEVHER KAZIMA, TAŞIMA, AYIRMA, SEÇME MAKİNALARI, KAZIK VARYOŞLARI, KAR KÜREYİCİ VE PÜ	10	22	40
8302	ADİ METALLERDEN DONANIM, TERTİBAT VB. EŞYA (MOBİLYA, KAPI, PENCERE, BAVUL, ASKILIK VB İÇİN)	33	33	37
2202	SULAR (MİNERAL VE GAZLI SULAR DAHİL) VE ALKOLSÜZ DİĞER İÇECEKLER (TATLANDIRICILI, LEZZETLENDİRİLMİŞ)	40	35	35
3903	STİREN POLİMERLERİ (İLK ŞEKİLLERDE)	35	30	29
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	19	20	25
7227	DİĞER ALAŞIMLI ÇELİKTE FİLMAŞİN (SICAK HADDELENMİŞ, KANGAL HALİNDE)	18	17	25
3004	TEDAVIDE VEYA KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN İLAÇLAR (DOZLANDIRILMIŞ)	29	28	25
3902	PROPİLEN VE DİĞER OLEFİNLERİN POLİMERLERİ (İLK ŞEKİLLERDE)	32	24	24
4810	BİR VEYA İKİ YÜZÜ KAOLİN (ÇİN KİLİ) VEYA DİĞER İNORGANİK MADDELER İLE SIVANMIŞ KAĞIT VE KARTONLAR	24	26	19
4813	SİĞARA KAĞIDI	18	17	18
8705	ÖZEL AMAÇLI MOTORLU TAŞITLAR (KURTARICILAR,	1	2	18

	VİNÇLİ, İTFAİYE, BETON KARIŞTIRICILI, YOL SÜPÜRME, ZİFT			
8421	SANTRİFÜJLER; SIVILARIN VEYA GAZLARIN FİTRE EDİLMESİNE VEYA ARITILMASINA MAHSUS MAKİNA VE CİHAZLAR	16	16	17
8408	SIKIŞTIRMAYLA ATEŞLEMELİ İÇTEN YANMALI PİSTONLU MOTORLAR (DİZEL VE YARI DİZEL)	23	41	17
8502	ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİM (ELEKTROJEN) GRUPLARI VE ROTATİF ELEKTRİK KONVERTÖRLERİ	47	18	16
3920	PLASTİKTEN DİĞER LEVHA, PLAKA, ŞERİT, FİLM, FOLYE (GÖZENEKSİZ)	13	13	15

Kaynak: ITC – Trademap

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Türkiye ile Avusturya arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin yasal altyapısı tamamlanmış olup, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Protokolü 1954 yılında, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması 1988 yılında, Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı 1996 yılında imzalanmıştır.

İki ülke arasında “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması” 1970 yılında akdedilmiş, sözkonusu Anlaşma revize edilerek 28 Mart 2008 tarihinde her iki ülke Maliye Bakanları'nın katılımıyla Viyana'da yeniden imzalanmıştır. Söz konusu Anlaşma 26 Haziran 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış ve iki ülkenin mutabakatı ve onay işlemlerinin tamamlanmasının ardından 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Türkiye-Avusturya Karma Ekonomik Komisyonu'nun ilk toplantısı 1997 yılında Viyana'da, II. Dönem toplantısı 1998 yılında Ankara'da, III. Dönem Toplantısı ise 13 Kasım 2000 tarihinde Viyana'da yapılmıştır. KEK IV. Dönem Toplantısı 9 Ekim 2003 tarihinde Ankara'da, KEK V. Dönem Toplantısı 10 Kasım 2005 tarihinde Viyana'da gerçekleştirilmiş ve KEK VI. Dönem Toplantısı Protokolü 20 Mayıs 2008 tarihinde Ankara'da, VII. KEK Toplantısı Protokolü ise 2 Mayıs 2011 tarihinde Viyana'da imzalanmıştır.

Türkiye ile Avusturya arasında turizm alanında işbirliği öngören "Mutabakat Zaptı" 27 Haziran 2007 tarihinde Viyana'da imzalanmıştır.

Türkiye ile Avusturya arasında 7 Kasım 1969 tarihinde imzalanan Uluslararası Karayolu

Taşımacılığı Anlaşması uyarınca iki ülke heyetleri arasında 19-20 Temmuz 2007 tarihlerinde İstanbul'da Türkiye-Avusturya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı yapılmıştır. Türkiye-Avusturya Kara Ulaştırması Karma Komisyonunun son toplantısı 16-17 Temmuz 2009 tarihlerinde Viyana'da yapılmıştır.

İki Ülke Arasında Ticaretin Alt Yapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma ve Protokoller	İmza Tarihi
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Protokolü	1954
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	07.11.1969
ÇVÖ Anlaşması	1970
YKTK Anlaşması	1988
Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	1996
Sosyal Güvenlik Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	04.04.2000
Turizm Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	27.06.2007
Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	01.04.2009

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Türkiye-Avusturya Yatırım İlişkileri

Türkiye, Avusturya'nın yurt dışında doğrudan yabancı sermaye yatırımında bulunduğu ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye Avusturyalı firmalar açısından yatırım için oldukça cazip bir ülke konumunda bulunmaktadır. Bunun nedeni olarak, Türkiye'nin büyük bir iç pazara sahip olması, bölge ülkelerine açılım yapacak firmalar için üs konumunda bulunması ve istikrarlı bir ekonominin mevcut bulunması gösterilmektedir.

2016 yılında ülkemize Avusturya'dan 361 milyon dolarlık yabancı sermaye girişi yapılmıştır. (TCMB)

TCMB verilerine göre 2016 yılında Türkiye'den Avusturya'ya 4 milyon dolar yatırım yapılmıştır.

DEĞERLENDİRME

Avusturya nüfus bakımından küçük bir ülke olmakla beraber, sahip olduğu ekonomik hacim itibarıyla kişi başına düşen milli gelir açısından dünyanın en zengin ülkeleri arasında yer almaktadır. Yüksek alım gücü ile birlikte, bu ülkenin AB'ye yeni üye olan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ve Balkan ülkeleri ile gerçekleştirmiş olduğu ticari ve ekonomik ilişkileri dikkate alındığında, bölge için kilit bir rol oynadığı ve ülkenin bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Avusturya Doğu Avrupa'ya geçişte önemli bir üs ve dağıtım yeri olması nedeniyle ihracatçılarımız açısından önemli imkanlar söz konusu olabildiği gibi Balkanlardaki komşu ve yakın ülkeleri hedef ülkeler olarak seçmiş olması nedeniyle aynı zamanda Türkiye'ye rakip bir ülke konumunda bulunmaktadır.

Türkiye ve Avusturya'nın ekonomik ve ticari alanlarda uzun bir geçmişe dayanan ilişkileri, bugün iki ülke arasındaki ticaret hacmini 2,6 milyar dolara taşımıştır. 2009 yılında küresel ekonomik kriz sürecinde ortaya çıkan ticaret hacmindeki gerilemeye mukabil, gerileme oranının hem dünya ticaretindeki gerileme, hem de iki ülkenin genel dış ticaret hacimlerindeki düşüş oranının altında

kalmış olması, iki ülke arasındaki ticaret ilişkilerinin sağlam temellere dayandığını ve krizin olumsuz etkilerinin geçici olacağı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Üzerinde birleşilen konu, potansiyelin mevcut dış ticaret hacminin daha yüksek rakamlara taşınmasını mümkün kılacak düzeyde olduğudur.

Türkiye ile Avusturya arasındaki ticari ilişkilerde, bazı firmaların uzun yıllara dayanan gelenekselleşmiş beraberlikleri mevcut olmakla beraber, ilişkilerin tahminen yarıdan fazlasında ise, konjonktürel gelişmelerin getirdiği belli bir dönemi kapsayan ve hatta bazen tek bir partiye inhisar eden ticari ilişki türü yaygındır. Bu kısa soluklu ticari beraberliklerin sürekli olabilmesini temin edecek Türk ürünlerini tanıtıcı faaliyetler ve fuarların düzenlenmesi, iki ülke iş adamlarını bir araya getirmek ve yakınlaştırmak amacıyla ticaret odaları arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve ortak yatırımlarda bulunulması ticaret hacmindeki gelişmeye ek bir ivme kazandıracaktır. Özellikle artan işsizlik ve ekonomik daralma ile birlikte küresel ekonomik ve mali krizin etkilerinin halen hissedildiği ve ekonomik iyileşmenin, en azından arzulanan pozitif büyüme oranlarının elde edilmesinin belirli bir süreyi alması beklenen Avusturya'ya ihracatımızın artırılabilmesi için yeni tedbirlerin alınması ve projelerin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bunun başında Türkiye ve Türk ürünlerinin potansiyelinin tanıtımı büyük önem taşımaktadır. İki ülke ilişkilerinin geçmişinin oldukça gerilere gitmesine rağmen, Türk sanayisi ve Türkiye'nin dünya piyasalarında rekabet edebilir potansiyel ihraç ürünleri hakkında Avusturyalı tüketicilerin ve dış ticaret ile uğraşan bir kısım firmaların yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlenmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, bu konudaki eksikliğin giderilmesi için iki ülke iş adamları arasındaki temasların artmasının büyük önemi bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Avro Bölgesi'ndeki hassas durumun devam etmesi halinde krizin olumsuz etkilerinin diğer bazı AB üyesi ülkelerde olduğu gibi Avusturya'da da kısa sürede giderilemeyeceği olasılığı bulunmaktadır. Ayrıca, kamu borçlarının sürekli olarak artış göstermesi sonucu Hükümetin tasarruf tedbirleri uygulamak durumunda kalması ve ek gelir kaynakları yaratmasına yönelik tedbirlerin alınması da dolaylı olarak bireylerin reel gelirlerini ve tüketim eğilimini olumsuz şekilde etkileyebilmekte, tüketiciler de tasarruf eğilimine girerek harcamaları kısma yoluna gidebilmektedir. Bu durumda, piyasada olan ürünlerle benzer kalitede ve fiyat açısından daha avantajlı Türk ürünlerinin Avusturya'ya sunumunun sağlanmasının ihracatımızı olumlu olarak etkileyecek bir unsur olarak görülmektedir. Bunu teminen Avusturya'da faaliyet gösteren mağaza zincirleriyle işbirliği yapmak büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin ihraç ettiği mevcut ürünler arasında katma değeri yüksek ve marka ürünlerin eklenmesi Avusturya'ya yönelik ihracatımızın artması yönünde etkili olacaktır.

Avusturya pazarında tekstil ve hazır-giyim, meyve-sebze gibi geleneksel ürünlerimizin yanısıra evlerde kullanılan makine, cihaz ve aletler, mobilya, otomotiv yedek parça ve aksesuarları, ev tekstili, demir-çelik ürünleri, mermer, mücevher ve inşaat malzemeleri ilgi çekici ürünlerin başında gelmektedir.

Viyana Ticaret Odası'nca yapılan bir anket çalışmasında, Avusturyalı firmaların Türkiye'yi tercih etmelerinin nedeni sorulmuş olup, cevaplarda öncelikli olarak, mesafe, gümrük birliği ve ürünlerimizin kalite ve fiyatlarının belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede; özellikle, tekstil ve konfeksiyon ürünlerimizin tanıtımı ile Avusturya'nın ithalatından daha fazla pay almak mümkün görülmektedir.

Mobilya Avusturya'nın ithalatındaki önemli kalemlerden birisidir. Pazara uygun ürünlerin sunulması ve kaliteli hizmet sağlanması halinde söz konusu ürün ihracatımızın daha da artırılması mümkün bulunmaktadır.

Türkiye'nin çok büyük mermer potansiyeli olmasına rağmen ihracatımızın arzu edilen düzeye

gelmiş olduğunu söylemek mümkün bulunmamaktadır. Avusturya'da İtalyan mermeri ve mermer ürünlerinin bilinirliği ve hakkında oluşan imaj Avusturyalı firmaları bu ülkeden ürün ithal etmeye yönlendirmektedir.

Ayrıca, önemli bir ihraç potansiyelimiz olan meyve-sebzede AB'nce uygulanan dönemsel uygulamalar ve tatbik edilen vergiler Avusturyalı firmaların ithalatlarını ürünün bol olduğu dönemde AB üyesi ülkelere yönlendirmesine sebep olmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi yakınlık, ekonomik-ticari ilişkilerin geliştirilmesi için gerekli hukuki altyapının hazır olması ve bir kısmı Avusturya vatandaşlığına geçmiş yaklaşık 300.000'in üzerinde Türk kökenli vatandaşlarımızın oluşturduğu Türk toplumunun Avusturya'nın ticaret hayatında daha fazla yer alması, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine büyük katkı sağlayacak unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Dağıtım Kanalları

Avusturya'da ürün pazarlama usul ve esasları diğer gelişmiş ülkeler ve özellikle Batı Avrupa ülkelerinden farklı değildir. Yüksek alım gücü kaliteli mala yönelmeyi de beraberinde getirmektedir. Avusturya yasaları yalnızca ithalatçılara değil, perakendecilere de ithalat yapma imkanı sağlamaktadır. Bu bağlamda, zincir mağazalar, posta yoluyla ticaret yapan şirketler ve "department store"lar aynı zamanda önemli ithalatçıdırlar. Buna ilave olarak, ticari acenteler, bazı sanayici ve küçük üreticiler aynı zamanda ithalat da yapabilmektedirler.

Bağlantılar genellikle ithalatçı/toptancılar ve büyük zincirler üzerinden yapılmaktadır. Ancak, büyük mağaza zincirlerinin bir bölümü tedariklerini özellikle Almanya'daki merkezlerinden yapmaktadırlar.

Avusturya pazarına girişte, ticari temsilciliklerden (acente, komisyoncu) yararlanılmasında fayda görülmektedir.

Avusturya'da 10.000 civarında ticari temsilci faaliyet göstermektedir.

Ticari temsilcilere;

1) Her ay düzenli olarak aldıkları ticaret dergisine ilan yoluyla:

(*Österrischeher Wirtschaftsverlag GmbH*)

Tel: +43-1 546 64-331;

Faks: +43-1 546 64-225

E-posta: handelsagent@wirtschaftsverlag.at

Web: <http://www.wirtschaftsverlag.at/>

2) Ücretsiz olarak (<http://www.commercial-agent.at>) adresine ilan göndererek veya yine bu adresten (Index of Austrian Commercial Agents) doğrudan arama yaparak ulaşılabilmektedir.

Ticari temsilcilerle her iki tarafın hak ve yükümlülüklerini gösteren bir sözleşme yapılması gerekmektedir. Bu sözleşme çeşitli dillerde www.commercial-agent.at adresinden temin edilebilmektedir.

Ürün pazarlama bağlamında her bir ürün grubu için ayrı değerlendirmelerin yapılması mümkün bulunmakla birlikte, "kalite ve rekabetçi fiyat", olmazsa olmaz koşul olarak bir tarafa bırakıldığında, tüm ürünler için geçerli olmak üzere pazarlamada ve ihracatın devamlı kılınabilmesinde üç önemli kural bulunmaktadır:

- Numuneye uygun mal teslimatı
- Malın zamanında teslimi
- Kalitede devamlılık

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Gıda Ürünlerinde Paketleme ve Etiketleme:

Avusturya'da gıda ürünlerinin etiketlenmesi, "Paketlenmiş Gıdaların Etiketlenmesine İlişkin Yönetmelik" (Fed Gaz 72/1993) ve bu yönetmelikte değişiklikle yapılan diğer yedi yasal düzenleme ile şekillendirilmiştir. Bu yönetmelik aynı zamanda, konuyla ilgili "2000/13/EC" sayılı AB Direktifi'ni de kapsamaktadır.

Yasal düzenlemeler göre gıda etiketlerinde şu bilgiler bulunmalıdır:

- Ürünün adı.

- İçindekiler (gıda katkı maddeleri dahil): Ürünün içeriğindeki maddeler, üründeki ağırlıklarına göre çoktan aza doğru, üretim tarihinde kaydedilen değere göre sıralanarak yazılmalıdır.

- Ürünün net ağırlığı veya metrik sistemde miktarı

- Sıvılar için: santilitre veya mililitre cinsinden hacmi

- Katı gıdalar için kilogram veya gram

-Minimum dayanma süresi. Mikrobiyolojik açıdan çok çabuk bozulan gıdalar için (use by) ibaresi ve tarih yer almalıdır. 3 ay veya daha az dayanması beklenen gıdalar için (best before) ibaresi ve gün/ay/yıl cinsinden tarih belirtilmelidir. 3 ay ila 18 ay dayanması beklenen gıdalar için (best before end) ibaresi ve ay/yıl cinsinden tarih yazılmalıdır. 18 aydan daha fazla dayanması beklenen gıdalar için gene (best before end) ibaresi ve ay/yıl veya sadece yıl cinsinden tarih belirtilmelidir.

- Parti numarası (lot/batch marking): parti numarası her ürün için üretici, paketlemeci veya ilk satıcı tarafından belirlenen şekilde yazılmalıdır. "Parti No." bilgisi, etiket üzerindeki diğer bilgilerden açıkça ayırt edilebildiği durumlar haricinde, önüne bir (L) harfi konarak belirtilmelidir

- "89/107" sayılı AB Direktifi kapsamında, dayanma süresi ambalajlama gazları kullanılarak arttırılan ürünlerde "koruyucu ortamda paketlenmiştir" (packaged in protective atmosphere) ibaresi ürün etiketine dahil edilmelidir.

- Varsa özel saklama ve kullanım koşulları belirtilmelidir.

- Üreticiden, paketlemeyi yapandan veya satıcıdan birinin adı veya unvanı ve adresi belirtilmelidir.

- Ürünün menşei belirtilmelidir. (gereği halinde tüketicinin ürünün gerçek menşei için açık şekilde görebilmesi için detaylar verilmelidir)

-Kullanım talimatı: Eğer bu talimatların yokluğu ürünün kullanılmasını imkansız kılıyorsa, talimatname konulması gereklidir.

- Hacmen %1,2'nin üzerinde alkol içeren içecekler söz konusunda, alkolün derecesi (hacmen) belirtilmelidir.

Etiketlerde kullanılan dil Almanca olmak zorundadır.

İthal ürünler ülkeye yabancı dilde etiketle veya etiketsiz giriş yapılabilir. Ancak, ürünlerin piyasaya dağıtımından önce, ülkenin etiketleme düzenlemelerine uygun şekilde etiketlenmesi gerekmektedir. Yerel düzenlemelere uygun, yapıştırma etiketler de kabul görmektedir.

Gıda numunelerinin etiketlenmesine gerek yoktur. Ancak bu numunelerin piyasa dağıtımı söz konusu olursa, etiketleme zorunluluk haline gelmektedir.

Raf ömrü ve menşe ülkesi konularında özel bir zorunluluk yoktur. Avusturya makamları etiketleme düzenlemeleri ile ilgili hiçbir istisna kabul etmemektedirler.

Gıda ürünlerinin paketlenmesi ve paket boyutları konusunda özel düzenlemeler yoktur. Yalnız yaşayan hanehalkı sayısındaki artış yüzünden daha küçük ambalajlara yönelik talepler artmaktadır.

Avusturya'da pazara ambalaj malzemesi sunan kişi ya da kuruluşlar kullanılmış ambalaj materyalini toplamakla yükümlüdürler. Almanya'da "Yeşil Nokta Sistemi", olarak adlandırılan bu uygulama görülen zorunluluk üzerine Almanya'nın başlattığı ve bazı nüansları olmakla birlikte Avusturya'da ve tüm AB ülkelerinde uygulanan bir çevre koruma sistemidir. Yeşil Nokta Sistemi'nin temel amacı ambalajların geri kazanılmasıdır. Yeşil Nokta işareti taşımayan nakliye ve tüketici ambalajlarının Avusturya'ya ithali mümkün değildir. Avusturya'da Yeşil Nokta sembolünün kullanılabilmesi için, üretici veya ithalatçının, ürünün paketlenme türü ve miktarına bağlı olarak bir ücret ödemesi gerekmektedir. Konuya ilişkin olarak ihracatçılarımızın Avusturya'daki ithalatçıları veya ülkede ambalaj atıklarının toplanması ve geri dönüşümünden sorumlu şirket olan "ARA AG" (Altstoff Recycling Austria AG) firması ile temasa geçmelerinde yarar bulunmaktadır. ARA AG firmasının adresi aşağıda verilmiştir.

ARA - Altstoff Recyclisierung Austria AG

Mariahilfer Strasse 123

A-1062 Vienna - AUSTRIA

Tel: ++43/1/599 97-0

Fax: ++43/1/595 35 35

E-Mail: araag@ara.at

Web: www.ara.at

ŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Pasaport-Vize İşlemleri, İkamet İzinleri

Avusturya'da yabancıların ülkeye giriş ve ikametlerini düzenleyen Yabancılar Yasası 01.01.2006 tarihi itibarıyla Yabancılar Polisi Yasası (Fremdenpolizeigesetz-FPG) ve Yerleşme ve İkamet Yasası (Niederlassungs-und Aufenthaltsgesetz-NAG) olarak ikiye ayrılmıştır. Altı aya kadar Avusturya'da kalacak olan yabancılar için vizeler artık Yabancılar Polisi Yasası hükümlerine göre düzenlenirken, altı aydan daha fazla süre ile Avusturya'da yaşayacaklar için Yerleşme ve İkamet Yasası hükümleri geçerli olacaktır.

Diplomatik pasaport, hususi pasaport (yeşil) ve hizmet pasaportu (gri) hamili vatandaşlarımız Avusturya'ya yapacakları ve altı ay içinde doksan günü geçmeyen seyahatlerinde vizeden muafırlar. Umuma mahsus pasaportlar (lacivert/bordo) için ise vize gerekmektedir.

Vize mevzuatı Yabancılar Polisi Yasası ile düzenlenmektedir. Ülkeye giriş vizeleri dört türdür.

- 1) A Vizesi: Havayolu ile ülkeye giriş için verilmektedir.
- 2) B Vizesi: Avusturya ve diğer Schengen üyesi ülkelere transit geçiş için verilmektedir.
- 3) C Vizesi: Avusturya'ya turistik amaçla gelecek vatandaşlarımızın Schengen vizesi olarak da adlandırılan turistik amaçlı C vizesi almaları gerekmektedir. Bu vize, Schengen üyesi tüm ülkelere seyahat hakkını tanımakta ve her yarıyıl için en fazla üç aylığına verilmektedir.
- 4) D Vizesi: İş seyahatleri veya üç aydan fazla süreli ziyaretler için verilen oturma vizesi en fazla altı aylığına verilmekte ve veren ülkede ikamet etme, diğer Schengen üyesi ülkelere ise en fazla beş gün süreli transit geçiş hakkı tanımaktadır.

Yukarıda belirtilen vizeler Avusturya'nın ülkemizdeki temsilcilikleri tarafından verilmekte ve Avusturya'da uzatılmamaktadır.

Avusturya Büyükelçiliği - Ankara

Atatürk Bulvarı 189

TR-06680 Ankara

Posta Adresi: P.K. 131

Tel: 312-419 0431, 419 0432

Fax: 312-418 9454

Web: <http://www.bmeia.gv.at/tr/botschaft/ankara.html>

Avusturya Başkonsolosluğu - İstanbul

Köybaşı Cad. No: 45

80870 Yeniköy-İstanbul

Tel: 212-262 4984, 262 9015

Fax: 212-262 2622

Web: <http://www.bmeia.gv.at/tr/botschaft/istanbul.html>

Yeni Yasa'ya göre ikamet statüleri (Aufenthaltstitel) dört ana grupta toplanmıştır:

- 1) Oturma izni (Aufenthaltsbewilligung)
- 2) Yerleşim izni (Niederlassungsbewilligung)
- 3) Aile bireyleri izinleri (Familienangehöriger)
- 4) Daimi ikamet izni (Daueraufenthalt)

Yerleşme ve oturma izinleri pasaport üzerine damga şeklinde değil, ayrı bir kart şeklinde düzenlenmekte ve kimlik belgesi görevi de görmektedir.

Yerleşme ve oturma izinleri verme ve kartları düzenleme görevi belediyeler bünyesinde oluşturulan dairelere verilmiştir. Bu görevi Viyana Eyaleti'nde MA 20 Belediye Dairesi üstlenmiştir.

Çalışma İzni

01.01.2006 tarihinde yürürlüğe giren Yabancıları Çalıştırma Yasası'nın 1. maddesine göre yabancıların çalışmak için izin talebinde bulunmaları gerekmektedir. Yasada izinler üç ana grupta toplanmıştır:

Çalıştırma izni (Beschäftigungsbewilligung)

Çalışma izni (Arbeitsurlaubnis)

Muafiyet belgesi (Befreiungsschein)

Çalıştırma İzni: İş piyasasının durumunun ve gelişiminin imkan vermesi ve kamu çıkarına ters düşmemesi halinde belirli bir yabancıyı çalıştırabilmesi için işverene verilen izindir ve en fazla bir yıl sürelidir. Çalıştırma izni sadece belirli bir iş yerinde ve belirli bir iş için geçerlidir.

İlk kez çalıştırma izni verilmesi iş piyasasının durumuna ve çalışma izinleri kontenjanına bağlıdır.

Yabancıları Çalıştırma Yasası'nda her yıl Avusturya vatandaşı olmayan iş gücünün çalıştırılması için çalışma izinleri kontenjanının (Höchstzahlen) saptanabileceği öngörülmüştür. Hali hazırda Avusturya'da çalışan ve işsiz yabancıların payının bütün ülkedeki toplam işgücü potansiyelinin %8'ini aşmaması gerekmektedir. Bu oranın kendilerine çalışma izni verilmesi bir hak teşkil eden gruplar da söz konusu olduğunda %9'a çıkarılması mümkün bulunmaktadır.

Çalışma İzni: Son 14 ay içinde toplam olarak 52 hafta yasal çalışması bulunan yabancıya veya çalışma iznine sahip yabancıların en az bir yıl süreyle Avusturya'da yasal yerleşmiş eşleri veya reşit olmayan bekar çocuklarına çalışma izni verilir. Bu izin son çalışma izninin verildiği eyalet içinde ve azami 2 yıl süre ile geçerli olacak şekilde düzenlenir.

Çalışma izni, son 2 yıl içinde toplam 18 ay yasal çalışılması halinde azami 2 yıl süre ile geçerli olacak şekilde uzatılır. Çalışma izni için yaptığı başvuruda izin verilmesinde etkili olabilecek hususlarda bilerek yanlış beyanda bulunan veya bunları gizleyenlerin izinleri iptal edilir.

Muafiyet Belgesi: Muafiyet Belgesi Avusturya'nın her yerinde ve her iş için geçerlidir. Ancak Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı bazı meslekler için tüzükle sınırlama getirebilmektedir.

“Kilit İşgücü” İstihdamı

Çalışma Dairesi (AMS) ve Belediye Dairesi MA 20 ortaklaşa bir işlemle yabancıya kilit personel olarak yerleşme izni verilip, verilmeyeceğini tespit etmektedir.

Yabancıyı çalıştırmaya hazır bir işyerinin bulunması şarttır. Kilit işgücü olarak yerleşme izni önce 18 ay süreyle verilir. Bu izin çalışma iznini de içerir. Eğer bu sürede toplam 12 ay kilit işgücü olarak çalışılırsa, uzatmada sınırsız yerleşme izni (Niederlassungsbewilligung-unbeschränkt) verilir. Yükseköğrenimlerini Avusturya'da tamamlamış olan üniversite mezunları, kilit işgücü olma şartlarını yerine getirdiklerinde, kontenjana bağlı kalınmadan bu yerleşme iznini alabilirler.

“Kilit işgücü” sayılabilmek için;

- Avusturya iş piyasasında istenilen özel öğrenime veya gerekli pratik tecrübeye sahip olmak
- Hedeflenen işte her yıl belirlenen en yüksek prime esas kazancın en az % 60'ı tutarında brüt aylık alacak olmak (halen ayda yaklaşık 2.250,- Avro) gerekmektedir.

Kilit işgücü olarak bir yabancınn çalıştırılabilmesi için ayrıca;

- Söz konusu istihdamın ilgili bölge iş piyasası için özel bir önem taşıması veya yeni iş yerlerinin sağlanmasına ya da mevcut iş yerlerinin güvence altına alınmasına katkıda bulunması veya
- Yabancı'nın şirket yönetiminde söz sahibi olması veya
- Söz konusu belirli bir yatırımının transferini de beraberinde getirmesi veya
- Yabancı'nın yükseköğretim eğitiminin ya da özel kabul edilen bir eğitiminin bulunması gerekmektedir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Avusturya'da mesai günleri Pazartesi-Cuma arası olmak üzere beş gündür. Diğer yandan son yıllarda haftalık 38,5 saatlik çalışma süresi kapsamında pek çok resmi ve özel ofis Cuma öğleden sonraları kapalı olabilmektedir.

Kullanılan Lisan

Ülkenin resmi dili Almancadır. İş çevrelerinde İngilizce ve Fransızca da kullanım alanı bulmaktadır.

Ulaşım

Türkiye'nin belli başlı merkezlerinden Avusturya'nın başkenti Viyana'ya Türk Hava Yolları (THY) günlük direkt seferleri bulunmaktadır. THY'nin Lufthansa'yla ortak girişimi olan Sun Express havayolu İstanbul ve İzmir'den Viyana'ya tarifeli seferler düzenlemektedir. Ayrıca Pegasus Havayolları da Türkiye-Avusturya arasında tarifeli seferler düzenlemektedir.

Yerel Saat

UTC'nin (Coordinated Universal Time) bir saat ilerisinde, yaz aylarında iki saat ileridedir. Avusturya ulusal saati Türkiye saatinin bir saat gerisindedir.

İklim

Avusturya'nın iklimi genelde ılıman ve yumuşaktır, ancak Alp Dağları bölgesinden doğudaki ovaya doğru farklılıklar gösterir. Yazları özellikle Viyana ve alçak kesimlerde yer alan şehirlerde 20-30 dereceler civarında seyreden hava bazı günler çok sıcak olsaydı da geceler serindir. Alpler Bölgesi ise yazları ılık ve genellikle açıktır. Kışları ortalama sıcaklık sıfır derece civarındadır. Isı özellikle Ocak ve Şubat aylarında sıfırın altına düşmektedir. Dağlık bölgelerde ilkbaharda ve sonbaharda da kar yağışı görülebilmektedir.

[Her hakkı saklıdır.](#)

[Yasal uyarı.](#)

© 2014. T.C. Ticaret Bakanlığı

ŞUBAT

LÜKSEMBURG

LÜKSEMBURG

Genel Bilgiler

Temel Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	:Lüksemburg Büyük Dukalığı
Yönetim Şekli	:Anayasal Krallık
Devlet Başkanı	:Grand Dük Henri
Hükümet Başkanı	:Başbakan Xavier BETTEL
Başlıca Şehirler	:Lüksemburg Şehri (94.000), Esch-sur-Alzette (33.300), Differdange (24.300)
Resmi Dil:	:Lüksemburgca, Fransızca Almanca
Din	:Roman –Katolik .%87 Diğer: %13 (Protestan, Müslüman, Musevi
Para Birimi	:Avro (€)

Coğrafi Konum

Kuzey Batı Avrupa'da bulunan Lüksemburg'un Belçika (148 km), Almanya(138km) ve Fransa (73 km) ile sınırı bulunmakta olup denize kıyısı yoktur.Ülkenin yeraltı zenginliği olan kömür rezervleri kuzeyde Fransa'daki Lille şehrinden Belçika'ya ve Ruhr vadisine kadar uzanmaktadır. Kuzeyde, yumuşak kıvrımlı yaylalar, geniş ve sığ vadiler, tepeler ve hafif dağlık arazi bulurken, güneybatıda dik eğimli arazi Moselle sel yatağına kadar inmektedir. Ülkenin yüzölçümü itibari ile büyüklüğü Dünyada 134.. sıradadır.İlman iklime sahip ülkede kışlar yumuşak yazlar serin geçer. Lüksemburg'da ortalama ısı Ocak ayında 1°C Temmuz ayında 18°C olup en düşük ve en yüksek sıcaklık -10°C ile 35°C. arasındadır. Şehir yılda ortalama 782 mm yağış almaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Devlet Başkanı: Grand Dük Henri (2000' den günümüze)

Hükümet Başkanı (Başbakan): Xavier Bettel (Aralık 2013'den günümüze)

Ülke anayasal monarşi ile yönetilmektedir. Bütün kanuni otorite Millet Meclisine ve kabineye verilmiştir. Meclis 60 üyeden oluşmakta olup 5 yılda bir yapılan seçimlerle seçilmektedir. Ülkenin komşuları ile olan mükemmel ilişkisi ülkeyi AB'nin önemli ticaret ve ulaşım merkezlerinden biri haline getirmiştir. AB'nin genişlemesi ile Lüksemburg gibi küçük ülkelerinin Topluluk içindeki güçleri nispi olarak zayıflamıştır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

2015 yılı nüfus 563.000 olup, nüfus büyüklüğü açısından dünyada 173. sıradadır. Lüksemburgluların nüfustan aldıkları pay % 54,1iken kalan %45,9 unu yabancılar oluşturmaktadır. Ülkede 150 farklı ülkeden kişi yaşamaktadır.

Etnik Grupların kendi içindeki dağılımı ise; %16,4'ü Portekizli, %7.0'sı Fransız, %3,5'i İtalyan, %3,3 ü Belçikalı,%2,3'ü Alman, %7,0'si diğer AB ülkesi vatandaşları, olup, ülke nüfusunun %6,5'ini AB dışı ülkelere gelenlerden oluşmaktadır.

Ülkenin ekonomisi sınır ötesinden gelip çalışanlara ve ülkedeki yabancı işçilere bağımlı durumda olup yabancı işçilerin toplam iş gücü içerisindeki payı % 60'dır. Ülkede çalışan nüfus genel nüfustan aldığı pay 2013 yılı için % 63,9 dur*. 2015 yıl mayıs ayı verilerine göre tahminine göre ülkede çalışan nüfus 453 554 kişi olup bu veriye sınır ülkelerde oturup Lüksemburg'da çalışan nüfus da dâhidir. İşsizlik oranı Mayıs 2015 itibari ile %6,9 dur.

Kaynak : Le Portail des Statistique 2015 , Luxembourg, Eurostat 2015

Lüksemburg'da Nüfus'un Dağılımı (1000 Kişi)

Yıl	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam Nüfus (1000 kişi)	461,2	469,1	476,2	483,8	493,5	502,1	512,4	524,9	537	549,7	563
Kadınlar	233,1	237	240,4	244,2	248,7	252,7	257,4	263	268,6	274,6	281,0
Lüksemburglu	277,5	277,8	277,9	277,9	278	285,7	291,9	295	298,2	300,8	304,3
Toplam Yabancı Sayısı	183,7	191,3	198,3	205,9	215,5	216,4	220,5	229,9	238,8	248,9	258,7
Portekizli	67,8	70,8	73,7	76,6	80	79,8	82,4	85,3	88,2	90,8	92,1

İtalyan	19	19,1	19,1	19,1	19,4	18,2	18,1	18,1	18,3	37,1	39,4
Fransız	23,1	24,1	25,2	26,6	28,5	29,7	31,5	33,1	35,2	18,8	19,5
Belçikalı	16,3	16,5	16,5	16,5	16,8	16,7	16,9	17,2	17,6	18,1	18,8
Alman	10,8	10,9	11,3	11,6	12	12	12	12,3	12,4	12,7	12,8
İngiliz	4,7	4,8	4,9	5	5,3	5,5	5,5	5,6	5,7	5,9	6
Hollandalı	3,7	3,7	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	4	4
Diğer AB Ülkelerinden Gelenler(28)	9,2	12,4	14,5	16,5	17,9	19,5	20,5	21,5	23,2	27	29,6
Diğer Ülkelerinden Gelen	22,5	25,9	26,9	27,3	28,8	29,6	30,1	28,7	31,2	34,5	36,5
Yabancıların Toplam Nüfus İçindeki Payı (%)	36,9	39,8	40,8	41,6	42,6	43,7	43,1	43	43,8	45,3	45,9

Kaynak : Le Portail des Statistique 2015 , Luxembourg

Ülkede Çalışan Nüfus Dağılımı

İstihdam Durumu	Çalışan Nüfus (Kişi)	Pay (%)**
Ülkede Toplam Çalışan Nüfus	406.087	100
Ülkede çalışan Lüksemburg vatandaşı	243,653	60
Sınır ülkelere ikamet edip ülkede çalışanlar (Maaşlı)	170.119	41,9
Ülkede (çalışabilecek nitelikteki) aktif nüfus	260.486	-
Ülkedeki işsiz sayısı	16.833	6,9*

Kaynak: <http://www.statistiques.public.lu/fr/actualites/population/travail/2015/07/20150724/BulletinADEMjuin2015.pdf> (Temmuz 2015)

**Kaynaktaki veriler kullanılarak hesaplanmıştır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Çevre

Şehirlerde hava ve su kirliliği, tarım arazisinde toprak kirliliği mevcuttur. Çevre ile ilgili olarak aşağıda sayılan anlaşmalara taraf durumundadır:

Hava Kirliliği, Hava Kirliliği-Azot Oksitleri, Hava Kirliliği-Kalıcı Organik Kirleticiler, Hava Kirliliği-Kükürt 85, Hava Kirliliği-Kükürt 94, Hava Kirliliği-Uçucu Organik Bileşikler, Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği-Kyoto Protokolü, Çölleşme, Tehlike Altındaki Türler, Tehlikeli Atıklar, Hukuk Deniz, Deniz Damping, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliğinin, Tropikal Kereste 83, Tropikal Kereste 94.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

ADB(Bölge dışı üye), Australia Group, Benelux, BIS, CD, CE, EAPC, EBRD, ECB, EIB, EMU, ESA, EU, FAO, FATF, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRCS, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, NATO, NEA, NSG, OAS (observer), OECD, OIF, OPCW, OSCE, PCA, Schengen Convention, UN, UN Security Council (geçici üye), UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNRWA, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC.

Dış Ticaret

Genel Durum

Değer: Milyon Amerikan Doları

Yıl	2012	2013	2014	2015	2016
İhracat	13.726.903	13.826.006	14.790.883	12.625.703	15.818.581
İthalat	24.284.890	23.934.080	23.850.012	19.296.338	21.646.407
Hacim	38.011.793	37.760.086	38.640.895	31.922.041	37.464.988
Denge	-10.557.987	-10.108.074	-9.059.129	-6.670.635	-5.827.826

Kaynak: Trade Map, ITC,2017

İhracatında Başlıca Ürünler

Değer: Milyon Dolar

GTİP No.	Ürün Adı	2014	2015	2016
	TÜM ÜRÜNLER	14,791	12,626	15,819
'8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	162	144	1,327
'9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	10	8	855
'7216	Demir/alaşimsız çelikten profil	1,067	840	754
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	527	443	508
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	637	527	487
'8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	48	53	448
'7301	Demir/çelik palplanşlar, profiller	565	409	429
'7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	595	432	397
'9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	449	366	350
'4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	365	291	318
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	269	300	299
'8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	262	219	247
'3006	Tarifenin başka yerinde yer almayan eczacılık eşyası ve müstahzarları	9	4	240
'0406	Peynir ve lor	438	332	229
'3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	267	218	227
'7601	İşlenmemiş alüminyum	332	265	224
'3919	Plastikten, yapışkan levha, yaprak, şerit, lam vb. Düz şekilde	235	240	221
'3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamlar	232	213	217
'8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	15	35	210
'8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	202	193	207
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	232	193	196
'7007	Emniyet camları	185	169	194
'5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç-dış lastiği mensucatu	241	206	194

'3918	Plastikten yer kaplamaları-duvar ve tavan kaplamaları dahil	246	215	193
'2008	Başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçaları konserveleri	224	196	184
'3206	Diğer boyayıcı maddeler	69	165	177
'7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	236	67	142
'8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	119	114	134
'7110	Platin, paladyum, rodyum, iridyum, osmiyum, rutenyum (ham, pudra vb.)	0	0	127
'7410	Bakırdan ince yaprak ve şeritler-kalınlık<0, 15mm	125	123	121
'7607	Alüminyumdan yaprak ve şeritler-kalınlık<0, 2mm	153	135	119
'8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. İle aksam-parçaları	122	107	114
'8480	Metal dökümü için kasalar, plakalar, kalıp modelleri	126	123	112
'7005	Perdahlanmış cam, levha, yaprak halinde; parlatılmış, cilalanmış	106	98	109
'8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	30	26	107
'8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	124	111	102
'7217	Demir/alaşimsız çelikten teller	141	127	100
'0401	Süt ve krema (konsantre edilmemiş, tasüt ve krema (konsantre edilmemiş, tatlandır	117	103	98
'8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	84	98	94
'2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	122	93	88
'6210	Plastik, kauçuk sıvanmış, emdirilmiş elyaftan hazır giyim eşyası	116	105	88
'3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	103	77	84
'3304	Güzellik/makyaj ve cilt bakımı için müstahzarları	86	73	83
'7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	108	82	80
'4001	Tabii kauçuk, balata, güta-perka, guayül vb tabii sakızlar	127	89	80

Kaynak: Trade Map, ITC, 2017

İthalatında Başlıca Ürünler

Değer: Milyon Amerikan Doları

GTİP No.	Ürün Adı	2014	2015	2016
	TÜM ÜRÜNLER	23.850	19.296	21.646
'8703	Otomobiller, steysin vagonlar. yarış arabaları	2.082	1.663	1.901
'8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	370	304	1.260
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.289	1.334	1.053
'9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	58	53	919
'9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	1.177	830	749

'8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	1.411	1.106	727
'8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	238	217	542
'7204	Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	766	495	452
'3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	390	344	355
'0406	Peynir ve lor	392	304	251
'7602	Alüminyum döküntü ve hurdaları	272	244	214
'8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	33	42	205
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	217	188	195
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	236	209	176
'7209	Demir/çelik yassı mamul, soğuk haddelenmiş kaplanmış (600mm. Den geniş)	243	188	173
'3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	196	190	172
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	154	142	171
'8411	Turbo jetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	163	141	169
'9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	208	168	166
'4001	Tabii kauçuk, balata, güta-perka, guayül vb. tabii sakızlar	190	156	151
'3206	Diğer boyayıcı maddeler	44	139	139
'8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	150	182	133
'3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	106	116	133
'7110	Platin, paladyum, rodyum, iridyum, osmiyum, rutenyum (ham, pudra vb.)	2	2	124
'0901	Kahve; kahve kabuk ve kapçıkları	149	127	124
'7225	Alaşımli çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	143	109	123
'3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	143	119	118
'0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	142	157	117
'8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	72	98	115
'8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	116	93	113
'8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	91	93	109
'2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil)üzüm sırası	130	105	109
'2208	Etil alkol, alkollü içkiler ve likör-alkol derecesi % 80'den az, tağyir edilmemiş	106	93	107
'7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	114	98	105
'2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	126	84	104
'8701	Traktörler	114	97	102
'7601	İşlenmemiş alüminyum	157	121	101

'1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi vs. İle boş ilaç kapsülü mühür güllacı vs.	113	94	98
'4002	Sentetik kauçuk, taklit kauçuk, stiren-butadien kauçuğu vb	118	93	93
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	98	94	91
'3925	Plastikten inşaat malzemesi	106	89	91

Kaynak: Trade Map, ITC, 2017

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

İhracatında Başlıca Ülkeler
(Milyon Amerikan Doları)

Ülke Adı	2014	2015	2016
Dünya	14.791	12.626	15.819
Almanya	4.069	3.428	3.536
Belçika	1.937	1.606	2.621
Fransa	2.064	1.768	2.415
Hollanda	733	669	809
Birleşik Krallık	550	486	589
İtalya	505	488	583
İsviçre	426	171	448
#YOK	53	45	443
İspanya	302	293	420
ABD	469	443	414
Polonya	335	275	288
Çek Cum.	146	116	272
Avusturya	220	206	232
Çin	258	253	228
Katar	17	15	220
İsveç	221	185	189
Türkiye	168	126	138
Rusya Federasyonu	154	107	136
Danimarka	118	113	117
Romanya	66	59	101
Litvanya	16	10	90
Kanada	140	105	86
Norveç	78	66	76
Macaristan	64	51	74
Japonya	76	69	69
Kore Cumhuriyeti	35	49	61
Portekiz	40	46	60
Yunanistan	47	36	55
G. Afrika Cum.	55	61	54

Sudi Arabistan	48	51	54
Finlandiya	49	51	52
Slovakya	66	53	48
Hindistan	42	44	47
B.A.E.	61	68	46
İrlanda	50	39	45
Meksika	66	40	40
Slovenya	38	34	40
Hong Kong	39	44	31
Vietnam	16	26	26
İsrail	18	19	26

Kaynak: Trade Map, 2017

İthalatında Başlıca Ülkeler

Değer: Milyon Amerikan Doları

Ülke Adı	2014	2015	2016
Dünya	14.791	12.626	15.819
Belçika	4.069	3.428	3.536
Almanya	1.937	1.606	2.621
Fransa	2.064	1.768	2.415
ABD	733	669	809
Çin	550	486	589
Hollanda	505	488	583
Meksika	426	171	448
Japonya	53	45	443
#YOK	302	293	420
İtalya	469	443	414
Birleşik Krallık	335	275	288
Kanada	146	116	272
Polonya	220	206	232
İspanya	258	253	228
Çek Cum.	17	15	220
İsviçre	221	185	189
İrlanda	168	126	138
Avusturya	154	107	136
İsveç	118	113	117
Brezilya	66	59	101
Portekiz	16	10	90
Macaristan	140	105	86

Danimarka	78	66	76
Taipei - Çin	64	51	74
Vietnam	76	69	69
Fildişi Sahili	35	49	61
Slovakya	40	46	60
Finlandiya	47	36	55
Türkiye	55	61	54
Kamboçya	48	51	54
Slovenya	49	51	52
B.A.E.	66	53	48
Yunanistan	42	44	47
Romanya	61	68	46
Hong Kong	50	39	45
Kore Cumhuriyeti	66	40	40
Sırbistan	38	34	40
Malezya	39	44	31
İsrail	16	26	26
Litvanya	18	19	26

Kaynak: Trade Map, 2017

Türkiye ile Ticaret

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye'nin Lüksemburg ile Dış Ticareti
Değer: Milyon Amerikan Doları

Yıl	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2005	28	122	150	-94
2006	24	94	118	-71
2007	74	151	225	-77
2008	56	125	182	-69
2009	20	80	99	-60
2010	26	114	140	-89
2011	54	163	216	-109
2012	52	146	198	-94
2013	52	137	189	-85
2014	66	150	216	-84
2015	37	224	261	-187
2016	60	134	194	-74

2016*	-	-	-	-
2017*	-	-	-	-

(*) 1 Aylık veri

Kaynak: Trade Map;ITC

Türkiye'nin Lüksemburg'a İhracatında Başlıca Ürünler

Değer: Bin Amerikan Doları

GTİP No.	Ürün Adı	2014	2015	2016
	TÜM ÜRÜNLER	65.991	36.587	59.924
8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar	0	0	25.300
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	16.863	9.038	7.451
7312	Demir-çelik tellerden örme halat, kablo, örme hantlar	11.446	6.061	4.921
5902	Naylon, poliamid, poliester vb. esaslı iç-dış lastiği mensucatu	5.118	2.321	4.339
6103	Erkek/erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, pantolon vs. (örme)	0	476	4.242
8702	Toplu halde yolcu taşımağa mahsus motorlu taşıtlar	1.218	2.200	2.094
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	13.641	2.561	1.074
8455	Metalleri haddeleme makineleri, bunların silindirleri	394	513	745
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	763	746	692
6117	Giyim eşyasının diğer aksesuarı; hazır aksesuar ve parçaları (örme)	0	410	668
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	648	309	638
2608	Çinko cevherleri ve konsantreleri	0	0	611
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	196	441	606
5602	Keçe (emdirilmiş, sıvanmış)	0	57	526
7604	Alüminyum çubuk ve profiller	105	511	516
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	201	166	430
7326	Demir/çelikten diğer eşya	506	185	370
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	388	678	306
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dâhil	666	365	270
3816	Ateşe dayanıklı çimentolar, harçlar, betonlar vb. Karışım	0	189	235
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	309	432	217
8456	Maddenin aşındırılarak işlenmesine mahsus makineler	154	0	215
5402	Sentetik lif ipliği (dikiş ipliği hariç) (toptan)	3.399	304	207
4002	Sentetik kauçuk, taklit kauçuk, stiren-butadien kauçuğu vb	0	137	167
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	3	5	161
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	40	70	150
4303	Kürkten giyim eşyası, aksesuarları, kürkten diğer eşya	78	185	147
7311	Demir/çelikten sıkıştırılmış/sıvılaştırılmış gaz için kaplar	312	448	143

7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	343	386	140
8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb. cihazların aksam ve parçaları	221	31	134
6109	Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	97	131	123
8705	Özel amaçlı motorlu taşıtlar	116	480	122
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	597	0	101
8202	El testereleri ve testere ağızları	53	60	92
6205	Erkek/erkek çocuk için gömlek	86	68	88
4821	Kâğıt/kartondan her cins etiketler	47	122	80
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	2	0	72
7321	Demir-çelik soba, ocak, ızgara, ocak, mangal vb. Ev eşyası	6	0	71
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	2	49	69
4203	Deri ve köseleden giyim eşyası, aksesuarları	46	40	66
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	116	149	62

Kaynak:Trade Map.ITC, 2017

Türkiye'nin Lüksemburg'dan İthalatında Başlıca Ürünler
Değer: Bin Amerikan Doları

GTİP No.	Ürün Adı	2014	2015	2016
TOTAL	TÜM ÜRÜNLER	150.185	224.346	134.490
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	40.948	33.182	29.224
7216	Demir/alaşımız çelikten profil	17.151	8.149	10.874
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	10.823	10.548	10.507
8480	Metal dökümü için kasalar, plakalar, kalıp modelleri	2.983	2.705	10.484
7607	Alüminyumdan yaprak ve şeritler-kalınlık<0, 2mm	21.023	10.306	9.519
3206	Diğer boyayıcı maddeler	3.143	4.008	4.568
3919	Plastikten, yapışkan levha, yaprak, şerit, lam vb. Düz şekilde	4.993	3.159	4.109
4411	Lif levha, orta yoğunlukta	911	3.961	3.777
4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	3.502	2.491	3.291
7005	Perdahlanmış cam, levha, yaprak halinde; parlatılmış, cilalanmış	1.385	901	3.161
3918	Plastikten yer kaplamaları-duvar ve tavan kaplamaları dahil	2.966	3.080	3.113
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	3.914	3.238	2.896
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamlar	1.851	2.242	2.690
3921	Plastikten diğer levhalar, yaprak, pelikül, varak ve lamlar	1.190	1.823	2.364
7225	Alaşımız çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	303	593	2.263
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	1.502	1.593	2.161
3208	Sentetik polimerler esaslı; susuz ortamda eriyen/dağılan, boya ve	3.484	1.567	1.872

	vernik			
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esashlı iç-dış lastiği mensucatu	1.800	1.629	1.657
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	663	932	1.604
8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	1.174	2.782	1.571
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	772	900	1.510
7302	Demir/çelikten demiryolu malzemesi	2.319	558	1.505
8209	Aletler için monte edilmemiş levha, çubuk, uç vb.. (sermetlerden)	1.356	1.476	1.301
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	151	866	1.241
9027	Fiziksel, kimyasal tahlillere mahsus cihazlar, mikrotomlar	553	1.148	1.180
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. İçin makineler	0	24	1.174
8417	Sanayi ve laboratuvar için fırınlar; elektriksiz	1.770	670	1.106
8533	Elektrik rezistansları	133	814	1.103
3822	Laboratuvarlarda, teşhiste kullanılan karma reaktifler	420	521	1.043
3909	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekilde)	691	753	812
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	0	1.286	706
3304	Güzellik/makyaj ve cilt bakımı için müstahzarları	297	478	647
5602	Keçe (emdirilmiş, sıvanmış)	346	401	634
7007	Emniyet camları	540	542	555
8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	4	54	496
7209	Demir/çelik yassı mamul, soğuk haddelenmiş kaplanmış (600mm. Den geniş)	226	775	470
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	718	173	413
3214	Macunlar, renkli çimentolar ve boyacılıkta kullanılan sıvama maddeleri	286	339	367
8416	Ocakların beslenmesi için brülörler, otomatik ocaklar	2.337	406	365
9025	Dansimetre, aerometre vb. Termometre, pirometre, higrometre vb.	47	147	335
8507	Elektrik akümülatörleri, separatörleri	358	2	273

Kaynak: ITC, Trade Map,2017

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

30 Eylül 2009 tarihinde Lüksemburg'da imzalanan ve 23/2/2011 tarihli ve 6151 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Türkiye Cumhuriyeti ile Lüksemburg Büyük Dukalığı Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel?Olma Anlaşmasını Değiştiren Protokol" ve ilgili notaların onaylanması; 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre,?Bakanlar Kurulu'nca 2/5/2011 tarihinde kararlaştırılmıştır

Kaynak: Resmî Gazete, 4 Temmuz 2011 Sayı : 27984 -2. Mükerrer, MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Para Kullanımı

Para Birimi: Avro (€) = 100 cent

Resmi Tatiller ve alışma Saatleri

1 Ocak,

Easter Pazartesi,

1 Mayıs, Ascension Günü ,

Whit Monday, 23 Haziran (Milli GÜN),

15 Ağustos ,

1 Kasım ,

25-26 Aralık

Kullanılan Lisan

Yasal Dil ;Lüksembugca, Fransızca ve Almanca'dır. Lüksembugca, Almancaya yakın bir diyalekt olup yerli halk tarafından kullanılmaktadır. Ancak 1985 yılına kadar bu dil 1985 yılına kadar yazılı olarak kodlanmamış olup resmi evrakta ve basında Almanca ve İngilizce kullanılmaktadır. Topluluklar arasında en yaygın olarak kullanılan dil Fransızca olup İngilizce de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yerel Saat

Saat: Kışın GMT'nin bir saat, yazın 2 saat ilerisindedir.

Yerel Ölçü Birimleri

Ölçü Birimi: Metrik sistem kullanılmaktadır.

İklim

Ülkede ılıman iklime sahiptir. Kuzey batı Avrupa'daki deniz iklimi ile doğunun yarı karasal iklimi arasında bir geçişe sahip özelliği vardır. Kışlar yumuşak, yazlar serin geçer. Lüksemburg şehrinde ortalama ısı Ocak ayında 1°C Temmuz ayında 18°C olup en düşük ve en yüksek sıcaklık -10°C ile 35°C. arasındadır. Şehir yılda ortalama 782 mm yağış almaktadır.

Genel Sektörel Bilgiler

Ülkenin tarım ve hayvancılık, sanayi, madencilik, müteahhittik hizmetleri, turizm, enerji, bankacılık, perakende, ulaştırma ve telekomünikasyon gibi başlıca sektörlerine ilişkin bilgilere ulaşabilirsiniz

Sektörler

Sanayi

Sanayi sektöründe çelik üretim önemli bir yere sahip olmakla birlikte kimya, kauçukve diğer ürünlerle giderek daha fazla çeşitlenmeye başlamıştır.

Madencilik

Lüksemburg'un zengin kömür yatakları bulunmaktadır.

Enerji

Lüksemburg'un zengin kömür yatakları olmasına karşın enerji ihtiyacının önemli bölümü ithal ettiği doğal gaz ve petrol ile karşılanmaktadır.

Bankacılık

Finans sektörünün ülkenin GSYİH'sına katkısı % 28 oranındadır. Ülkedeki çoğu banka yabancılara aittir yurtdışı ile kapsamlı ilişkisi vardır . Ancak OECD ve AB tarafından yapılan baskılar sonucu vergi cenneti olma özelliğini yitirmiştir.

MART

iTALYA

İTALYA

Temel Sosyal Göstergeler

Devletin Adı	İtalya Cumhuriyeti
Yönetim Biçimi	Parlamenter Demokrasi
Başkenti	Roma
Resmi Dili	İtalyanca
Din	Katolik Hıristiyan
Para Birimi	Avro (€)
Yüzölçümü	301.338 km ²
Nüfus	60,6 milyon (2017, IMF)
Başlıca Şehirleri	Milano, Napoli, Torino, Cenova, Palermo

Coğrafi Konum

İtalya, Avrupa'nın güneyinden Akdeniz içlerine doğru kuzeybatı güneydoğu yönünde uzanan bir yarımada üzerinde yer alır. Güneyinde ve batısında Akdeniz, doğusunda Adriyatik Denizi ve kuzeyinde Alp Dağları ile çevrelenmiştir. Akdeniz'deki Sicilya ve Sardunya adaları ile yarımada çevresindeki irili ufaklı birçok ada İtalya'ya aittir. Kuzeyde, Lugano Gölü'nün İsviçre'de bulunan kısmında, göl kıyısında bulunan Campione kasabası da İtalya topraklarından tamamen ayrı bir durumda olmasına rağmen resmi olarak İtalya toprağıdır.

İtalya'nın, kuzeybatısında Fransa, kuzeyinde İsviçre ve Avusturya, kuzeydoğusunda Slovenya ile kara sınırı bulunmaktadır. Ayrıca kendi toprakları içerisinde bulunan iki bağımsız ülke ile de sınırı vardır. Bu ülkelerden biri Katolik mezhebinin dini başkenti olan, Roma içerisindeki Vatikan Devleti (0,44 km²); diğeri de Avrupa'nın yaşayan en eski cumhuriyeti olan ve Floransa'nın 100 km. kadar batısında yer alan San Marino Cumhuriyeti (481 km²)'dir.

Bu ülkelere ek olarak Adriyatik ülkelerinden Hırvatistan, Bosna-Hersek, Karadağ ve Arnavutluk'un, Akdeniz ülkelerinden Yunanistan, Tunus ve Malta'nın aralarında kara sınırı bulunmamasına rağmen İtalya'ya komşu ülke olduğu söylenebilir.

İtalya'nın kuzeyden güneye 1.150 km. boyunca uzanan bir coğrafyaya sahip olması nedeniyle iklim bölgeden bölgeye değişiklikler göstermektedir. Yazları kuzeydeki yüksek kesimler haricinde ülkenin hemen her yeri güneşlidir ve gün içindeki en yüksek sıcaklıklar 30 derece civarında gerçekleşmektedir. Kış aylarında ise sıcaklıklar bölgeden bölgeye değişmekte, Milano'da 0 derece iken, Roma'da +10 derece, Sicilya ve Sardunya adalarında ise +20 derece olabilmektedir.

Siyasi ve İdari Yapı

İtalyan siyasi birliği, 1861 yılında İtalya Krallığı'nın yeniden ihdasının (Risorgimento) ardından, 1866'da Garibaldi öncülüğünde başlatılan Bağımsızlık Savaşı sonucunda sağlanmıştır. 1870-71 Prusya-Fransa Savaşı'nın ardından son kalan Fransız güçlerinin de ülkeden atılmasıyla bağımsız ulus-devlet kurulmuştur.

Krallık, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar sürmüş, bu süre zarfında İtalya'nın günümüzdeki toprak bütünlüğü ortaya çıkmıştır. Tarihsel olarak "Güney Tiro"l ismiyle bilinen Trentino-Alto Adige Bölgesi ve tarihsel olarak "Istria" ismiyle bilinen Friuli-Venezia Giulia Bölgesi Birinci Dünya Savaşı'nın mağluplarından Avusturya'yla 1919 yılında imzalanan St. Germain Antlaşması sonucunda İtalya siyasi birliğine katılmıştır.

Mussolini dönemindeki faşist yönetimine müttefikler tarafından son verilmesinin ardından, 1946 yılında İtalya'da Cumhuriyet kurulmuştur. "Birinci Cumhuriyet" olarak adlandırılan ve 1993 yılına kadar süren bu devir, ülke siyasetine Soğuk Savaş mantığının ve kısa süreli çok parti koalisyonlarının yol açtığı istikrarsızlığın damgasını vurduğu bir dönem olmuştur.

Soğuk Savaş'ın bitimini müteakip, "temiz eller operasyonu" olarak anılan hukuki süreçte sistem içindeki siyasi partilerin yönetici kadrosunun tamamına yakını yolsuzluk suçları ve mafya bağlantıları nedeniyle yargılanarak tasfiye edilmiştir. 1993 yılında Silvio Berlusconi ve Kuzey Ligi gibi yeni aktörlerin gelmesiyle başlayan döneme "İkinci Cumhuriyet" adı verilmektedir. Bu dönemin başından itibaren (1994-95 Berlusconi ve 1996-98 Prodi) benzer eğilimdeki siyasi partilerin bir araya gelerek koalisyonlar/bloklar oluşturmaları dikkat çekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan günümüze değin 61 hükümetin görev yaptığı İtalya'da, iktidarların 48'ini koalisyonlar oluşturmuş, partilerin tamamı dönemsel yeni isimler almış ve yeniden yapılanmışlardır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Ülkenin nüfusu 2017 yılı için IMF tahminlerine göre 61 milyona yaklaşmıştır. Nüfusun artmasına rağmen İtalya, dünyanın en düşük doğum oranına sahip ülkelerinden birisidir. Aslında ülkenin nüfus artışı dışarıdan gelen göçlerle artmaktadır. Bunun yanında, İtalya Japonya'dan sonra dünyanın en yaşlı nüfusuna sahip ikinci ülkesidir ve ülke yaşlanmaya devam edecektir. 2010-2030 arasında çok yaşlı nüfusun (80+) %56 artması beklenmektedir.

2018 yılında % 0,3 oranında artarak 60,8 milyon kişi ile dünyada 23. sırada yer alan İtalya nüfusunun 2024 yılında 60,6 milyon, 2030 yılında da 62,5 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir. 2010 yılında ülkedeki göçmenlerin toplam nüfusa oranı % 7 iken 2030 yılında ikiye katlanarak toplam nüfus içinde %13,6'ya ulaşması beklenmektedir.

Ülkedeki işgücünün 2017 yılı için 26 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Bu nüfusun % 3,9'u tarımda, 28,3'ü sanayide ve % 67,8'i hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. İtalya nitelikli ve Eurozone ortalamasının altında düşük ücretli teknik işgücüne sahip bir ülkedir. Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranı 2017 yılında %11,6 olup dünyada işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 42. sırada yer almaktadır.

Genel Ekonomik Durum

Temel Ekonomik Göstergeler

	2015a	2016a	2017a	2018b	2019b	2020b	2021b	2022b
GSYİH (Cari Fiyatlar -milyar \$)	1.832.4	1.860.9	1.941.0	2.122.5	2.157.4	2.221.1	2.269.0	2.367.2
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	0,8	1,0	1,6	1,3	1,1	1,0	1,1	1,2
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - \$)	30.795	31.312	32.699c	35.798	36.433	37.562	38.433	40.164
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	0,1	0,0	1,3	1,1	1,3	1,1	1,1	1,2
İşgücü (Milyon)	22,5	22,8	23,0	23,2	23,4	23,6	23,9	24,1
İşsizlik Oranı (%)	11,9	11,7	11,3	10,9	10,6	10,5	10,3	10,2
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	27,5	47,7	54,3	49,9	48,2	46,2	39,8	39,2

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, a: Gerçekleşen, b: Tahmini, c: Öngörü

Ekonomik Yapı

Avrupa'nın 4. dünyanın 8. büyük ekonomisi olan İtalya, Avrupa Birliği'nin kurucu üyesidir. Ülke aynı zamanda ABD, Almanya, İngiltere, Fransa, Kanada, Japonya ve Rusya ile birlikte G8 adı verilen sanayileşmiş ülkeler grubuna dahildir.

İtalya güçlü ekonomik yapısını, diğer sanayileşmiş ülkelere oranla daha çok aile şirketi olan ve bu aileler tarafından yönetilen, sanayi grupları içerisinde bir araya gelmiş olan küçük ve orta ölçekli firmalara borçludur. Bu firmalar çeşitli kapital ve tüketim ürünleri kategorilerinde uzmanlıklar geliştirmişlerdir. Büyük ölçekli firmalar ise daha çok Kuzey ve Orta İtalya'da toplanırken Güney İtalya'da daha çok tarım ve turizm alanında faaliyet gösteren küçük işletmeler faaliyet göstermektedir.

İtalya ekonomisinde imalat sektörü çok güçlüdür. İmalat sektöründe son 30 yıldır Avrupa'nın 2. dünyanın 6. büyük üreticisi, imalat sektörü ihracatında dünyada ticaret fazlası veren 5. Ülkesidir. Ana sanayiler arasında otomotiv, gemi yapımı, kimyasallar, mobilya, giyim ve tekstil, deri eşya ve ayakkabı, gıda prosesi, seramik ürünler, parçalar ve makineleri sayılabilir. Tekstil, mobilya ve beyaz eşya gibi önemli sektörlerdeki firmalar düşük maliyetle üretim yapan Çin firmaları karşısında zorlanmaktadır.

İtalyan ekonomisinin bir diğer gücü ise "sanayi bölgeleri" olarak adlandırılan ve aynı sektörde, her biri üretim aşamalarının başka bir dalında uzmanlaşmış birçok firmanın sıkı ekonomik ilişkiler içerisinde bir arada bulunduğu alanların gelişimidir. Bugün İtalya'da 200'den fazla sanayi bölgesi mevcuttur.

Ülke çok çeşitli ihracat yapısına sahip olup, belli başlı sektörlerdeki global rekabet gücü, know-how üstünlüğü ve yenilikçilik "Made in Italy" markasını oluşturmuştur.

Diğer AB ülkelerine kıyasla İtalya'da daha fazla bürokratik engeller, karar alma süreçlerinde gecikmeler, yavaş işleyen adalet sistemi, yolsuzluklar, ağır vergi yükü ve yüksek oranlı kamu harcamaları ile karşılaşmaktadır.

Ekonomik Performans

İtalya, II. Dünya Savaşı sonrasında bir tarım ekonomisi olarak savaşın getirdiği ağır ekonomik çöküntüye maruz kalmıştır. Takip eden dönemde ABD'nin uyguladığı Marshall Planı ile sanayi tesislerini yeniden yapılandırma konusunda ihtiyaç duyduğu dış sermayeyi elde eden İtalyan ekonomisi, sanayi sektöründe istihdam edilecek işgücünü de ülkenin güney kesimlerinden gelen göçmenlerden karşılamıştır.

1950-1960 döneminde bu iki önemli itici gücün birleşmesi sonucunda zayıf bir tarımsal ekonomiden güçlü bir sanayileşmiş ekonomiye dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 1957 yılında İtalya'nın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyeliği de Avrupa'nın geri kalanıyla ekonomik entegrasyonunu hızlandırmıştır. Bu on yıl içerisinde ülkenin ortalama büyüme hızı 5,3 olarak gerçekleşmiştir. 1960 ve takip eden iki yıl boyunca da ortalama olarak yıllık % 6,3 oranında ekonomik büyüme gerçekleşmiş ve bu dönem daha sonraları İtalyan ekonomik mucizesi (il boom economico) olarak anılmaya başlanmıştır.

1957 yılında AB'nin temelini oluşturan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'nin kurulmasıyla başlayan süreçte "Altılar" olarak anılan Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un oluşturduğu gümrük birliği sayesinde aralarındaki ticareti sürekli olarak geliştiren söz konusu ülkeler aynı zamanda Avrupa'nın ekonomik gelişimine de hız kazandırmıştır.

İtalyan ekonomisi 2012'den beri devam eden mali sıkılaştırma politikalarının, zayıf iş dünyası ve tüketici güveni sonucu olarak daralan ekonomi 2015 yılında sınırlı da olsa bir iyileşme göstermiş (% 0,6), ekonomi 2016 yılında % 1, 2017'de de % 1,5 büyüme ile devam etmiştir.

İtalya, IMF 2018 yılı verilerine göre 191 ülke arasında 1,9 trilyon dolar GSYİH ile dünyanın 8. en büyük ekonomisidir. 2016 yılı verilerine göre ülkenin GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı % 2,1, sanayinin % 23,9 ve hizmetler sektörünün payı ise % 74 olarak görülmektedir.

2018 yılında cari fiyatlara göre, 2,2 trilyon dolar olacağı tahmin edilen GSYİH'nın, 2019 yılında 2,3 ve 2024 yılında da 2,6 trilyon dolar olması beklenmektedir. 2017 yılında % 1,3 olan tüketici fiyatlarındaki yıllık ortalama enflasyon oranının, 2018 yılında % 1,1, 2019 yılında % 1,3 olacağı tahmin edilmektedir. 2017 yılında % 2,9 olan cari ödemeler dengesinin GSYİH'ya oranının, 2018 yılında % 2,6, 2019 yılında da % 2,2 ve 2024 yılında da % 0,9 olması beklenmektedir.

Cari fiyatlara göre İtalya, 2017 yılında 32.000 dolar, 2018 yılında da tahmini olarak 36.000 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 27. sırada yer almaktadır.

The Heritage Foundation tarafından yapılan 2018 Ekonomik Serbesti Endeksine göre (Index of Economic Freedom) İtalya dünyada 180 ülke arasında 79. sırada yer almaktadır. Ülke, İnsani Gelişmişlik Endeksine göre dünyada 185 ülke arasında 26. sırada, Küresel Rekabetçilik açısından dünyadaki 137 ülke arasında 43. sırada, İş Yapma Kolaylığı açısından da dünyada 190 ülke arasında 46. sırada bulunmaktadır.

Dış Ticaret

2017 yılında dünyanın en çok ihracat yapan 9. (2016'da 8.), ithalat gerçekleştiren 10. (2016'da 9.) ülkesi olmuştur.

İtalya'nın ihracatına bakıldığında ağırlıklı olarak makine, nakliye ekipmanı, metal ve kimyasallar gibi orta düzey teknoloji gerektiren ürünlerin olduğu görülmektedir. Bunun yanında gıda ve içecek, tekstil, kıyafet, deri, ayakkabı, seramik gibi İtalyan küçük ve orta ölçekli işletmelerinin belkemiğini oluşturan emek yoğun ürünler de İtalya'nın ihracatında önemli yer tutmaktadır.

AB üyesi ülkelerin İtalya'nın ihracatında payı 2001 yılında % 60,5 iken yıllar içerisinde azalarak 2017 yılı itibariyle % 55'e düşmüştür. Almanya İtalya'nın ihracatında birinci sırada yer almaktadır. 2017 yılında Türkiye, İtalya'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında 11. sırada bulunmaktadır.

Ülkenin ithalat kalemlerinin başında ise ham petrol, petrol yağları ve gazları, otomotiv ve oto yan sanayi ürünleri, kimyasallar, ilaçlar, mineraller ve demirdışı metaller, makineler ve ekipmanları gelmektedir.

İtalya'nın ithalatında AB ülkelerinin payı % 60 civarındadır. Almanya İtalya'nın ithalatında da birinci sırada yer almaktadır. 2017'de Türkiye, İtalya'nın ithalat yaptığı ülkeler arasında % 2,1 pay ile 13. sırada bulunmaktadır.

Ülkenin Dış Ticareti

İtalya'nın Dış Ticareti (Milyar \$)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
İhracat	501,2	518,1	529,5	457,0	461,5	503,1
İthalat	489,1	479,3	474,1	410,9	404,6	451,4
Hacim	990,3	997,4	1.003,6	868,0	866,1	954,5
Denge	12,1	38,8	55,4	49,8	56,9	51,7

Kaynak: ITC-Trade Map

Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler

İtalya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim %	2017 Pay %
	Genel Toplam	456.988.720	461.529.407	503.053.928	9,0	100,0
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	16.383.037	16.642.589	18.275.651	9,8	3,6
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	13.986.606	15.169.863	18.021.383	18,8	3,6
2710	Petrol yağları ve bitümenli	13.000.367	10.517.594	14.512.126	38,0	2,9

	minerallerden elde edilen yağlar					
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	12.583.102	12.517.507	13.656.120	9,1	2,7
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb. kösele	7.693.130	7.587.274	7.708.094	1,6	1,5
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	7.577.858	7.242.399	7.583.643	4,7	1,5
4202	Deri ve kösele vb.den seyahat eşyası	6.457.949	6.511.886	7.455.051	14,5	1,5
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	7.017.429	6.910.139	7.223.066	4,5	1,4
7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	6.282.635	6.048.677	6.969.438	15,2	1,4
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) üzüm şırası	5.976.404	6.222.026	6.762.266	8,7	1,3
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	2.437.014	3.640.197	6.355.936	74,6	1,3
8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. İşler için makine, cihaz	5.874.939	5.894.848	6.349.041	7,7	1,3
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	5.102.670	5.106.804	5.515.508	8,0	1,1
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	4.872.447	5.172.499	5.311.280	2,7	1,1
6907	Karo, küpler vb.eşya-cilasız/sırsız seramikten	1.730.652	1.891.165	4.596.419	143,0	0,9
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	4.683.122	4.459.937	4.363.494	-2,2	0,9
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	3.883.630	3.936.734	4.247.322	7,9	0,8
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	3.356.284	3.610.892	4.132.804	14,5	0,8
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	3.819.254	3.713.387	3.868.220	4,2	0,8
7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	3.103.792	3.067.773	3.595.697	17,2	0,7
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	3.168.407	3.333.260	3.558.420	6,8	0,7
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	3.157.448	3.239.001	3.333.638	2,9	0,7
7326	Demir/çelikten diğer eşya	3.187.445	2.970.426	3.329.638	12,1	0,7
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	2.878.803	2.874.642	3.252.312	13,1	0,6
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	2.791.485	2.891.402	3.239.417	12,0	0,6
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	3.110.142	3.206.602	3.120.967	-2,7	0,6

8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	2.981.681	3.017.416	3.087.806	2,3	0,6
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	2.743.838	2.744.260	3.077.172	12,1	0,6
3926	Plastikten diğer eşya	2.596.467	2.728.336	3.025.769	10,9	0,6
4107	Sığır ve atların dabaklanmış ve hazırlanmış deri ve köselesi	2.996.716	2.897.158	2.982.074	2,9	0,6
0406	Peynir ve lor	2.505.119	2.675.562	2.974.410	11,2	0,6
9004	Gözlükler, güneş gözlükleri (numaralı, koruyucu, vb.)	2.557.162	2.736.929	2.820.723	3,1	0,6
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	2.653.416	2.585.286	2.808.061	8,6	0,6
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	2.424.189	2.570.903	2.806.554	9,2	0,6
8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar	1.444.876	2.662.489	2.787.598	4,7	0,6
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	2.511.654	2.564.371	2.781.988	8,5	0,6
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	2.343.693	2.397.107	2.727.449	13,8	0,5
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	2.411.938	2.320.790	2.630.042	13,3	0,5
1902	Makarnalar	2.647.962	2.595.695	2.628.182	1,3	0,5
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	2.331.379	2.350.995	2.577.680	9,6	0,5

Kaynak:

ITC-Trade

Map

İtalya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim %	2017 Pay %
	Genel Toplam	410.933.264	404.577.979	451.415.535	11,6	100,0
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	22.588.385	27.480.864	31.186.725	13,5	6,9
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	23.788.942	18.893.126	26.098.437	38,1	5,8
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	17.031.468	12.372.165	15.636.336	26,4	3,5
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	14.064.005	14.414.346	15.135.436	5,0	3,4
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	7.349.943	7.834.066	8.532.664	8,9	1,9

8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	8.055.917	7.650.714	8.494.058	11,0	1,9
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	7.006.743	6.264.546	7.673.598	22,5	1,7
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	4.828.948	5.035.801	6.940.098	37,8	1,5
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	4.987.928	4.632.828	5.006.465	8,1	1,1
7403	Arıtılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	3.643.611	3.035.885	4.022.247	32,5	0,9
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	4.028.150	3.672.812	3.605.112	-1,8	0,8
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	2.712.037	2.503.971	3.395.773	35,6	0,8
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	2.134.388	3.058.745	3.306.833	8,1	0,7
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	2.814.710	2.920.140	3.223.170	10,4	0,7
4202	Deri ve kösele vb.den seyahat eşyası	2.639.213	2.615.359	2.883.460	10,3	0,6
2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	3.233.923	3.562.935	2.877.718	-19,2	0,6
7601	İşlenmemiş alüminyum	2.361.175	2.276.513	2.754.669	21,0	0,6
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb. kösele	2.793.101	2.793.272	2.717.975	-2,7	0,6
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	2.280.617	2.133.373	2.697.069	26,4	0,6
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	2.682.534	2.735.351	2.672.500	-2,3	0,6
2716	Elektrik enerjisi	2.483.652	1.866.730	2.349.178	25,8	0,5
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb. (ilk şekilde)	2.025.883	1.939.517	2.319.377	19,6	0,5
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	2.152.896	1.960.284	2.296.349	17,1	0,5
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.992.985	1.981.672	2.222.292	12,1	0,5
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	2.059.867	2.158.309	2.190.427	1,5	0,5
0203	Domuz eti (taze, soğutulmuş, dondurulmuş)	2.028.432	1.982.137	2.188.519	10,4	0,5
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2.116.408	1.989.297	2.156.657	8,4	0,5
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.967.566	1.955.768	2.139.622	9,4	0,5
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları	2.010.579	1.929.565	2.136.741	10,7	0,5

	(kimyasal olarak değiştirilmemiş)					
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	1.938.182	2.116.755	2.109.254	-0,4	0,5
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	1.849.035	1.769.592	2.051.540	15,9	0,5
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	1.963.050	2.108.260	2.044.991	-3,0	0,5
7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	1.576.815	1.576.323	1.987.335	26,1	0,4
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	1.897.379	1.929.536	1.985.729	2,9	0,4
4703	Sodalı ve sülfatlı odun hamuru	2.084.983	1.809.534	1.970.266	8,9	0,4
0406	Peynir ve lor	1.783.294	1.715.866	1.963.481	14,4	0,4
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1.732.848	1.817.065	1.935.231	6,5	0,4
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	1.922.826	1.880.217	1.927.571	2,5	0,4
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	1.668.760	1.798.192	1.895.242	5,4	0,4
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	1.954.212	1.840.722	1.883.520	2,3	0,4

Kaynak: ITC-Trade Map

Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ülkeler

İtalya'nın İhracatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim %	2017 Pay %
Dünya	456.988.720	461.529.407	503.053.928	9,0	100,0
Almanya	56.269.735	58.331.878	62.814.070	7,7	12,5
Fransa	47.294.342	48.606.493	51.815.553	6,6	10,3
ABD	39.881.621	40.871.577	45.607.985	11,6	9,1
İspanya	21.905.398	23.203.485	26.093.775	12,5	5,2
Birleşik Krallık	24.783.069	24.874.825	25.869.666	4,0	5,1
İsviçre	21.331.141	21.077.029	23.296.430	10,5	4,6
Çin	11.542.518	12.258.630	15.207.937	24,1	3,0
Belçika	14.986.807	14.943.756	15.111.259	1,1	3,0
Polonya	12.082.934	12.427.032	14.143.919	13,8	2,8
Hollanda	10.599.290	10.762.763	11.748.203	9,2	2,3

Türkiye	11.060.447	10.622.125	11.266.767	6,1	2,2
Avusturya	9.517.082	9.769.826	10.637.704	8,9	2,1
Rusya Federasyonu	7.862.632	7.437.038	8.986.444	20,8	1,8
Romanya	7.413.525	7.313.461	8.157.808	11,5	1,6
Japonya	6.104.325	6.676.633	7.388.552	10,7	1,5
Hong Kong	6.546.677	6.397.436	6.778.930	6,0	1,3
Çek Cum.	5.602.073	5.953.722	6.618.371	11,2	1,3
B.A.E.	6.843.971	5.986.723	6.002.974	0,3	1,2
Macaristan	4.582.660	4.859.934	5.293.466	8,9	1,1
İsveç	4.605.929	4.658.891	5.107.540	9,6	1,0
G. Kore	4.987.385	4.422.933	4.844.176	9,5	1,0
Meksika	3.859.604	4.099.268	4.758.709	16,1	0,9
Slovenya	4.114.257	4.029.873	4.691.026	16,4	0,9
Yunanistan	4.115.566	4.250.349	4.541.772	6,9	0,9
Portekiz	3.725.132	3.886.767	4.485.547	15,4	0,9
Kanada	4.078.509	4.099.484	4.434.072	8,2	0,9
Suudi Arabistan	5.665.536	4.638.196	4.393.177	-5,3	0,9
Avustralya	3.960.457	3.956.176	4.313.317	9,0	0,9
Brezilya	4.288.710	3.549.201	4.257.214	19,9	0,8
Hindistan	3.712.030	3.627.524	3.969.198	9,4	0,8
Tunus	3.365.860	3.236.196	3.601.724	11,3	0,7
Cezayir	4.596.284	4.105.589	3.441.506	-16,2	0,7
Hırvatistan	2.886.759	2.820.720	3.386.150	20,0	0,7
Danimarka	2.851.727	3.055.465	3.284.424	7,5	0,7
Mısır	3.270.720	3.416.507	3.283.499	-3,9	0,7
Slovakya	2.782.696	3.012.318	3.204.790	6,4	0,6
İsrail	2.728.750	2.777.105	2.931.298	5,6	0,6
İrlanda	1.392.840	1.917.909	2.599.744	35,6	0,5
Bulgaristan	2.222.491	2.258.480	2.393.654	6,0	0,5
Singapur	2.170.166	2.037.227	2.363.226	16,0	0,5

Kaynak: ITC-Trade Map

İtalya'nın İthalatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2015	2016	2017	2016-2017	2017
				Değişim	Pay
				%	%

Dünya	410.933.264	404.577.979	451.415.535	11,6	100,0
Almanya	63.879.367	65.794.412	73.734.529	12,1	16,3
Fransa	35.686.732	36.020.327	39.636.929	10,0	8,8
Çin	31.315.511	30.194.171	32.020.375	6,0	7,1
Hollanda	22.813.510	22.305.297	25.398.869	13,9	5,6
İspanya	20.612.170	21.619.322	23.892.681	10,5	5,3
Belçika	18.988.962	19.698.412	20.148.515	2,3	4,5
ABD	15.744.426	15.398.202	16.918.613	9,9	3,7
Rusya Federasyonu	15.981.500	11.750.624	13.853.253	17,9	3,1
Birleşik Krallık	12.066.802	12.168.656	12.870.663	5,8	2,9
İsviçre	11.940.468	11.731.621	12.623.271	7,6	2,8
Polonya	9.523.182	9.661.775	11.123.702	15,1	2,5
Avusturya	9.412.097	9.189.054	10.415.416	13,3	2,3
Türkiye	7.373.849	8.271.237	9.335.295	12,9	2,1
Çek Cum.	6.143.256	7.047.292	7.445.558	5,7	1,6
Romanya	7.124.051	6.913.135	7.401.855	7,1	1,6
Macaristan	4.943.470	5.067.798	5.939.248	17,2	1,3
Hindistan	4.436.030	4.691.289	5.789.736	23,4	1,3
Cezayir	3.349.721	4.725.143	5.598.667	18,5	1,2
Azerbaycan	4.804.164	3.233.072	5.230.029	61,8	1,2
Slovakya	3.432.410	3.669.971	5.111.498	39,3	1,1
Japonya	3.462.342	4.447.104	4.723.864	6,2	1,0
İsveç	3.871.413	3.998.496	4.253.122	6,4	0,9
İrlanda	4.565.060	3.696.346	4.208.901	13,9	0,9
Suudi Arabistan	3.717.768	2.834.536	3.849.268	35,8	0,9
G. Kore	3.547.265	3.284.254	3.825.777	16,5	0,8
İran	520.571	1.162.059	3.803.090	227,3	0,8
Brezilya	3.552.066	3.577.908	3.742.762	4,6	0,8
Slovenya	2.917.791	2.868.539	3.340.562	16,5	0,7
İrak	3.732.995	3.257.815	3.185.567	-2,2	0,7
Libya	3.793.777	2.010.191	3.145.599	56,5	0,7
Yunanistan	2.819.559	2.813.635	3.019.101	7,3	0,7
Vietnam	2.950.583	3.288.744	2.863.698	-12,9	0,6
Danimarka	2.403.234	2.422.874	2.815.078	16,2	0,6

Bulgaristan	2.549.582	2.717.760	2.811.145	3,4	0,6
Ukrayna	2.315.395	2.196.155	2.796.664	27,3	0,6
Tunus	2.549.856	2.482.433	2.500.694	0,7	0,6
Tayvan	1.809.607	2.009.489	2.177.732	8,4	0,5
Endonezya	2.210.915	1.836.625	2.110.106	14,9	0,5
Mısır	2.201.991	1.700.857	2.060.101	21,1	0,5
Sırbistan	2.039.360	1.984.738	2.042.347	2,9	0,5

Kaynak: ITC-Trade Map

Türkiye ile Ticaret

İtalya 2017 yılı itibarı ile ülkemizin en çok ihracat gerçekleştirdiği 6. ülke konumundadır. İhracatımızın % 5,4'ünü İtalya'ya yaparken ithalatımızın % 4,8'ini İtalya'dan gerçekleştirmekteyiz. AB üyesi ülkelere gerçekleştirdiğimiz ihracatta ise İtalya'nın payı % 11,3 iken AB ülkelerinden yapılan ithalatta ise İtalya'nın payı % 13,3'dür.

2017 yılı itibarıyla Türkiye'nin İtalya'ya ihracatında en önemli ürün grubu toplam ihracatın % 34,2'sini oluşturan otomotiv sanayi ürünleridir. Dokumacılık ürünleri de toplam ihracatın % 16'sını, makineler ve elektrikli makineler % 11,5, tarım/gıda maddeleri % 10,3 pay ile diğer önemli ihraç ürün gruplarını oluşturmaktadır.

Türkiye'nin İtalya'dan gerçekleştirdiği 2017 ithalatına bakıldığında ise makine ve elektrikli makineler % 33,2, otomotiv % 9, plastik ve plastikten ürünler % 6,4, mineral yakıtlar ve mineral yağlar % 5,6 pay ile ilk sırada yer alan ürün gruplarını oluşturmaktadır.

Türkiye-İtalya Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)

Yıllar	İhracat	İhracat Değişim %	Genel İhracata Oranı %	İthalat	İthalat Değişim %	Genel İthalata Oranı %	Hacim	Denge
2005	5.616,8	20,8	7,64	7.566,3	10,2	6,48	13.183,0	-1.949,5
2006	6.752,4	20,2	7,89	8.663,5	14,5	6,21	15.415,8	-1.911,1
2007	7.480,1	10,8	6,97	9.968,0	15,1	5,86	17.448,0	-2.487,9
2008	7.819,0	4,5	5,92	11.011,5	10,5	5,45	18.830,5	-3.192,5
2009	5.890,5	-24,7	5,77	7.673,4	-30,3	5,44	13.563,9	-1.782,9
2010	6.505,3	10,4	5,71	10.203,7	33,0	5,50	16.709,0	-3.698,4
2011	7.851,5	20,7	5,82	13.549,5	32,8	5,63	21.401,0	-5.698,0
2012	6.372,5	-18,8	4,18	13.559,7	0,1	5,73	19.932,2	-7.187,2
2013	6.718,4	5,4	4,43	13.097,1	-3,4	5,20	19.815,5	-6.378,7
2014	7.141,1	6,3	4,53	12.195,5	-6,9	5,04	19.336,5	-5.054,4
2015	6.887,4	-3,6	4,79	10.756,9	-11,8	5,19	17.644,3	-3.869,5
2016	7.580,8	10,1	5,32	10.226,9	-4,9	5,15	17.807,7	-2.646,1
2017 / (1-12)	8.473,5	11,8	5,40	11.360,6	11,1	4,86	19.834,1	-2.887,2
2017 / (1-11)	7.703,4	11,7	5,38	10.259,9	10,0	4,87	17.963,3	-2.556,5
2018 / (1-11)	8.827,0	14,6	5,72	9.417,3	-8,2	4,56	18.244,3	-590,3

Kaynak: TÜİK, ITC-Trade Map

Türkiye'nin İtalya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim %	2017 Pay %
	Genel Toplam	6.887.902	7.580.892	8.475.683	11,8	100,0
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarı arabaları	778.020	1.421.294	1.718.744	20,9	20,3

8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	459.382	641.428	612.022	-4,6	7,2
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	571.747	477.990	388.626	-18,7	4,6
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri- genişlik 600mm. fazla	109.197	146.753	361.704	146,5	4,3
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	250.904	269.172	284.701	5,8	3,4
8702	Toplu halde yolcu taşımağa mahsus motorlu taşıtlar	77.700	119.318	147.624	23,7	1,7
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	81.251	98.137	121.638	23,9	1,4
5205	Pamuk (dikiş hariç) ipliği (ağırlık; =>%85 pamuk) (toptan)	98.541	96.840	105.845	9,3	1,2
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	117.988	104.143	104.685	0,5	1,2
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	102.556	104.585	102.626	-1,9	1,2
8701	Traktörler	62.594	77.754	100.389	29,1	1,2
6006	Diğer örme mensucat	78.240	81.919	96.746	18,1	1,1
6109	Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	112.587	109.977	95.275	-13,4	1,1
7413	Bakırdan ince, kalın, örme vb. halatlar (elektrik-izole hariç)	78.479	71.990	94.604	31,4	1,1
8450	Çamaşır yıkama makineleri	90.645	94.353	91.129	-3,4	1,1
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	75.687	78.341	84.540	7,9	1,0
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	67.932	67.251	78.801	17,2	0,9
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	101.921	61.394	77.218	25,8	0,9
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	91.630	91.111	73.214	-19,6	0,9
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet, mutfak bezleri	53.793	72.551	66.449	-8,4	0,8
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	65.924	65.324	64.454	-1,3	0,8
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	73.769	66.748	63.799	-4,4	0,8
2529	Feldispat; lösit; nefelin ve siyenit nefelin; florspat	51.191	58.416	63.213	8,2	0,7
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	56.640	51.543	61.814	19,9	0,7
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	51.556	50.234	58.809	17,1	0,7
6005	Çözümlü örgülü diğer mensucat	62.777	64.015	58.185	-9,1	0,7

0302	Balık (taze/soğutulmuş)	52.885	69.525	57.436	-17,4	0,7
5209	Pamuk men (dokuma %85 < pamuklu 200g/m2 den fazla)	70.545	63.611	57.360	-9,8	0,7
5509	Sentetik devamsız liften iplik (dikiş hariç) (toptan)	38.935	39.555	52.516	32,8	0,6
7408	Bakır teller	40.035	39.635	51.446	29,8	0,6
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	36.767	41.614	47.312	13,7	0,6
7326	Demir/çelikten diğer eşya	18.081	45.940	47.023	2,4	0,6
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	12.088	12.428	44.905	261,3	0,5
7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	45.150	47.276	44.336	-6,2	0,5
8512	Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb. tertibatı, cihazları	28.060	28.708	39.433	37,4	0,5
7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	28.133	24.249	37.912	56,3	0,4
7607	Alüminyumdan yaprak ve şeritler-kalınlık<0,2mm	31.422	32.450	37.802	16,5	0,4
5208	Pamuk men (ağırlıkça %85 ve fazla pamuk m.kare 200gr)	32.703	37.244	37.498	0,7	0,4
7409	Bakır levha, plaka ve şeritler (kalınlığı >0,15 mm)	14.581	15.699	36.225	130,7	0,4
6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	60.605	46.149	34.687	-24,8	0,4

Kaynak: ITC-Trade Map

Türkiye'nin İtalya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim %	2017 Pay %
	Genel Toplam	10.641.617	10.220.108	11.308.264	10,6	100,0
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	476.226	576.880	605.820	5,0	5,4
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	960.866	385.750	601.921	56,0	5,3
8903	Yatlar, diğer eğlence ve spor teknesi; kürekli kayak, kano	901	1.462	491.054	33,487	4,3
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	215.313	316.809	317.315	0,2	2,8
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	175.593	248.792	257.458	3,5	2,3
7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	207.395	200.327	254.401	27,0	2,2

3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	211.573	212.518	213.097	0,3	1,9
8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	228.532	179.472	197.981	10,3	1,8
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	58.260	101.862	195.245	91,7	1,7
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	304.374	219.793	193.733	-11,9	1,7
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	166.589	217.524	173.990	-20,0	1,5
8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	29.000	99.959	130.553	30,6	1,2
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	120.681	168.965	122.950	-27,2	1,1
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	16.996	58.186	116.497	100,2	1,0
8701	Traktörler	93.668	101.900	115.942	13,8	1,0
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	101.364	105.187	112.723	7,2	1,0
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	100.512	105.942	111.617	5,4	1,0
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	125.734	120.968	94.537	-21,8	0,8
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	88.689	91.827	93.844	2,2	0,8
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	80.189	76.522	91.329	19,3	0,8
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb. (ilk şekilde)	75.371	82.621	90.907	10,0	0,8
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	80.302	78.574	90.113	14,7	0,8
8477	Kauçuk, plastik eşya imal ve işleme makine ve cihazları	70.392	107.718	89.467	-16,9	0,8
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	84.038	83.749	87.531	4,5	0,8
8501	Elektrik motorları, jeneratörler	86.308	83.871	82.357	-1,8	0,7
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	51.997	68.159	79.632	16,8	0,7
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	100.623	72.331	79.257	9,6	0,7
8428	Kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma makine ve cihazları	67.678	72.145	75.259	4,3	0,7
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	51.379	67.460	73.950	9,6	0,7
3909	Amino reçineler, fenolik reçineler,	75.199	68.922	73.819	7,1	0,7

	poliüretanlar (ilk şekilde)					
7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	76.834	62.763	73.417	17,0	0,6
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb. kösele	87.905	75.939	73.192	-3,6	0,6
3824	Kimya ve bağlı sanayide kullanılan kimyasal ürünler	56.811	57.470	69.044	20,1	0,6
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	58.188	65.326	68.687	5,1	0,6
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	2.078	3.086	68.121	2,107	0,6
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	109.310	50.991	68.013	33,4	0,6
3208	Sentetik polimerler esaslı; susuz ortamda eriyen/dağılan, boya ve vernik	63.377	55.570	63.646	14,5	0,6
7326	Demir/çelikten diğer eşya	28.731	45.753	62.785	37,2	0,6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	47.393	56.704	62.752	10,7	0,6
3926	Plastikten diğer eşya	54.364	62.481	61.890	-0,9	0,5

Kaynak: ITC-Trade Map

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ekonomik, Endüstriyel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması	16.12.1976
Ekonomik, Sanayi ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu VI. Dönem Mutabakat Zaptı	14.12.1989
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	27.07.1990
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	22.03.1995

Türkiye-İtalya Yatırım İlişkileri

TCMB verilerine göre, 2005-2017 döneminde ülkemize gerçekleşen İtalya kaynaklı doğrudan yatırım miktarı 2,143 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

2017 yılında yurtdışından Türkiye'ye gelen 7,44 milyar \$ değerindeki toplam doğrudan yatırımda, İtalya 124 milyon \$ %1,7 pay ile 11. sırada yer aldığı görülmektedir. 2018 yılı 5 aylık verilerine göre İtalya'dan Türkiye'ye yapılan doğrudan yatırımın tutarı ise 56 milyon ABD Dolarıdır.

Türkiye'deki İtalyan firmaların sanayi sektöründe ağırlıklı olarak gıda, hazır giyim, kimyasal ürünler, elektrik-elektronik, makine imalatı, mobilya, demir-çelik, otomotivde; hizmet sektöründe ise ticaret, turizm, haberleşme, bankacılık ve yatırım finansmanı üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir.

TCMB verilerine göre, 2005-2017 döneminde ülkemizden İtalya'ya gerçekleşen doğrudan yatırım miktarı 276 milyon ABD Doları civarındadır.

Türkiye'nin 2017 yılında yurtdışına gerçekleştirdiği 3,18 milyar \$ değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırımda, İtalya 27 milyon \$ %0,8 pay ile 15. sırada yer almaktadır. 2018 yılı 5 ayında Türkiye'den İtalya'ya gerçekleşen yatırım miktarı ise 7 milyon ABD Dolarıdır.

Türkiye'de kayıtlı şirketlerin İtalya'da 50'den fazla ortaklık veya iştiraki bulunmaktadır. Özellikle Kuzey İtalya'da Türk vatandaşlarına ait çok sayıda işletme faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte, söz konusu işletmeler, diğer Avrupa ülkelerindeki işletmelere kıyasla daha küçük ölçekli yapıdadır.

İtalya'nın önde gelen belli başlı firmalarının Türkiye'de temsilcilikleri mevcuttur. Bunlar arasında bazı önemli firmalar Telecom Italia Mobile (Avea), Fiat, Iveco, Chicco, Merloni, De Longhi, Magnetti Marelli, Pirelli, Ermenogildo Zegna, Astaldi, Trevi, Caltagirone Group (Çimentaş), Banca Intesa, Banca di Roma, Istituto Bancario, Assicurazioni Generali, Barilla Alimentare (Filiz Gıda), Menarini International, Omron Electronics, Inelli Plastik, Scavolini, Veneta Cucina'dır.

İş Konseyi

Türk-İtalyan İş Konseyi 1990 yılında kurulmuştur. İş Konseyi faaliyetleri ortak toplantılar, yatırım seminerleri ve bölgesel toplantılar çerçevesinde sürdürülmektedir. Ticari ilişkiler, ortak yatırımlar, teknolojik işbirliği ve üçüncü ülkelerde işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. İki ülkenin KOBİ'leri arasında işbirliğinin geliştirilmesi potansiyeli mevcuttur. Bu nedenle İtalya ve Türkiye'de bölgesel ve sektörel işbirliği toplantılarına İş Konseyi çalışmalarında ağırlık verilmekte ve her iki ülkede ilgi kuruluşlar ile işbirliği yapılmaktadır. Ayrıca, İtalya'nın Türkiye'deki yatırımlarının artırılması ve GAP bölgesindeki işbirliği olanaklarının değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İşbirliği İmkanları

Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen ülkelerin başında gelen İtalya, Türkiye'nin Almanya ve Rusya'dan sonraki en büyük üçüncü ticaret ortağıdır. İtalya, aynı zamanda Türkiye'deki en büyük beşinci yabancı yatırımcı konumunda bulunmaktadır.

Türkiye ve İtalya arasındaki ticari ve ekonomik ilişkiler son yıllarda hızla gelişmektedir. İtalyan Ticaret Odası'ndan yapılan açıklamalara göre, Türkiye İtalya için Çin, Rusya veya Brezilya'dan çok daha önemli bir yatırım ve ticaret ortağı durumundadır. Bunun başlıca nedenleri arasında Türkiye'nin İtalya'ya yakın olması ve komşu olduğu pazarlara girebilmek için önemli bir merkez oluşturmasıdır.

Avrupa Birliği'nin en gelişmiş ekonomileri arasında yer alan İtalya ile Türkiye arasındaki ilişkiler birbirini tamamlar niteliktedir. Tekstil-konfeksiyon, deri, makine imalat, gıda işleme ve kimya sektörleri İtalyan firmalarının işbirliğine son derece açıktır. Bu sektörlerin yanı sıra ambalaj, madencilik, mobilya, otomotiv yan sanayi, elektronik, güvenlik sistemleri, mücevherat, haberleşme, mühendislik, lojistik, metal işleme, gemi inşa, enerji, ulaştırma, çevre projeleri, savunma sanayi, sağlık, finansal hizmetler ve turizm sektörleri de işbirliği potansiyeline sahiptir.

Mutfak ve banyo mobilyası konusunda, Veneta Cucina, Oikas, Scavolini gibi Türkiye'deki varlıklarını mükemmellik veya doğrudan satış yoluyla sürdüren İtalya'nın önde gelen banyo ve mobilya üreticileri, Türkiye'ye sadece pazar olarak bakmaktansa burada Türk ortaklarla ihracata dayalı üretim yaparak Çin'in rekabetini aşmayı, komşu ülkelerde (Rusya, Kafkas Ülkeleri, Orta Asya, Kuzey Afrika ve Orta Doğu) müteahhitlik ve konut inşaatına paralel olarak artmakta olan mobilya talebini karşılamayı, pazardaki yerlerini korumayı ve talebi artan mobilya pazarından daha fazla pay almayı hedeflemektedirler.

Mobilya sektöründe diğer bir işbirliği alanı, mobilya yan sanayinde oluşturulabilecek imkânlardır. Türkiye'de mobilya sektörünün en önemli sorunlarından biri, her üreticinin doğrudan tüketiciye ulaşmak isteği ile nihai ürün imal etmek arzusu nedeniyle gerekli yan sanayinin oluşmamasıdır. Ardeco, Artesi, Dierre gibi İtalya'nın önde gelen dolap ve kapı sistemleri, banyo dolap sistemleri varlıklarını mükemmellik yoluyla sürdürmektedir. Mobilya sektörünün öne çıkan üreticilerinin markalaşma yatırımlarını yapmış satış ve dağıtım uzmanlığı olan İtalyan firmalarıyla yan sanayi alanında yapacağı ortak yatırımlar sektörü uluslararası pazarda daha rekabetçi duruma getirebilecektir. Söz konusu işbirliğinin gerçekleşmesi durumunda yurtiçi kalitemizin yanı sıra ihracat imkanlarımızın da gelişmesi mümkündür.

Bir diğer işbirliği alanı da konut inşaatı ve yeni yatırımlara paralel artış gösteren mermer sektörüdür. Mobilya talebinin artışı için sözü geçen faktörler mermer sektörü için de geçerlidir. İtalya Türkiye'den blok halinde mermer ithal ederek işlenmiş ürünleri ihraç etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de mermer işlemesine yönelik yapacakları yatırımlarla komşu ülke pazarlarından daha fazla pay almak istemektedirler.

Ayakkabı sektöründe İtalya, Çin'in uluslararası pazarda hızla artan rekabetin ve avronun değerinin artmasına paralel olarak dünya pazarında hızla pay kaybetmektedir. İtalya bu tehditlere paralel olarak dünyada tasarım, üretim ve ihracatında söz sahibi oldukları ayakkabı sektöründeki mevcut durumlarını koruyabilmek amacıyla üretimlerini Türkiye'de ayakkabı sektörünün yoğunlaştığı İstanbul, Bursa, İzmit, Manisa, Denizli, Konya, Ankara, Kayseri, Isparta, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Malatya, Trabzon ve Samsun yörelerine kaydırmak konusunda eğilimlidirler.

Gıda alanında ise, Türkiye, İtalyan firmalar açısından geniş iş fırsatları sunmaktadır. Özellikle Amerika, AB ülkeleri ve Uzak Doğu ülkelerinde pazarı üretim, tüketim ve ticaret hacmi bakımından hızla artmakta olan organik tarım ve hayvancılık ürünleri ticaret hacmi bakımından hızla artmakta olan organik tarıma geçiş için gerekli olan faktörlere en iyi cevap verebilen ülkelerden biridir. Türkiye organik tarım alanında dünya üretiminde ve ihracatında söz sahibi olduğu fındık, incir, üzüm, zeytinyağı, pamuk gibi ürünlerini dış pazarlarca talep edilen miktarlarda üretmekte ve ihracata dayalı sözleşmeli yetiştiricilik sistemini benimsemektedir.

Fuar Katılımları

2018 Yılı Milli Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

FUARIN ADI	BAŞLANGIÇ TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	ŞEHİR	SEKTÖR	ORGANİZATÖR
MICAM SHOEVENT	11 ŞUBAT 2018	14 ŞUBAT 2018	MİLANO	AYAKKABI	İTKİB
LINEAPELLE	20 ŞUBAT 2018	22 ŞUBAT 2018	MİLANO	DOĞAL VE SUNİ DERİ VE KİMYASALLARI, YAN SANAYİİ	İTKİB

COSMOPROF	15 MART 2018	18 MART 2018	BOLOGNA	KOZMETİK	İMMİB
PLAST	29 MAYIS 2018	01 MAYIS 2018	MİLANO	PLASTİK VE PLASTİK TEKNOLOJİLERİ	SO FUAR/KİB

2018 Yılı Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

<https://www.ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar>

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları

İtalya, Endüstriyel Mülkiyetin Korunmasına ilişkin Paris Sözleşmesi'ne taraf olmanın yanı sıra Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir. Ülkenin iç mevzuatındaki fikri mülkiyet konuları Avrupa Patent Sözleşmesi (Münih Sözleşmesi) ile uyumludur.

Ülkedeki patent uygulamaları Avrupa Patent Kurumu (European Patent Organization) tarafından yürütülmektedir.

Tüketici Tercihleri

Ülkede bölgesel ekonomik ve kültürel farklılıklar, tüketicilerin satın alma davranış ve alışkanlıklarının yanı sıra dağıtımçıların satın alma kararları ile pazarlama tekniklerini de etkilemektedir.

İtalyanların çoğunluğu geleneksel süpermarket ve sokak pazarlarında alışveriş yapmaktadırlar. Yaşanan ekonomik krizlerle İtalyan tüketiciler tutumlu harcama kültürü edinmişlerdir. Bu sebeple, tüketiciler indirimli marketlerden alışverişe yönelmiştir.

Marketlerin kendi isimleri ile pazarladıkları daha ucuz olan "private label" ürünlere olan talebin arttığı görülmektedir. Lüks ürün satışları bu süreçten olumsuz olarak etkilenmektedir. Bununla beraber, orta ve uzun vadede mali durumları düzeldikçe İtalyan tüketicilerin eski tüketim alışkanlıklarına dönmesi beklenmektedir. Bu durum da markalı ürünlerin İtalyan pazarında orta ve uzun vadede daha çok tercih edileceğini göstermektedir.

Son dönemde İtalya'da hipermarket ve süpermarket sayısında artış olmuştur. Ürün çeşitliliği ve uzun çalışma saatleri sebebiyle tüketiciler tarafından gittikçe daha fazla tercih sebebi olan süpermarketler ayrıca internet üzerinden alışveriş seçeneği de sundukları için özellikle genç tüketiciler için uygun fırsatlar sunmaktadır.

Ayrıca, İtalyan tüketiciler için son dönemde gerek yemek gerekse yemek dışı tüketim ürünlerinde sağlıklı yaşam önem kazanmaktadır. Tüketicilerin son dönemde ülkede yaşanan kriz sebebiyle alım güçleri azalmış olsa da sağlıklı yaşam arzuları gün geçtikçe arttığı için spor malzemelere, sağlıklı yaşam, spor ve fitness salonlarına olan talep artmaktadır. Ayrıca, obezite sorunları yaygınlaştığı için diyet ürünlere eğilim de artış göstermektedir. Ülkedeki yaşlı sayısının artmasıyla vitaminlerin, yaşlılık karşıtı kozmetik ürünlerin ve saç kaybına karşı kozmetik ürünlerin talebinde de artış görülmektedir.

Hazır giyim ve ayakkabı sektöründe genç İtalyan tüketicilerde rahatlık ön plana çıkmaya başlamıştır. Modayı takip etme isteği daha çok yaşlı tüketicilerde görülmektedir. Ayrıca, genç neslin çalışma hayatının yoğunluğu ve uzun çalışma saatleri giyimde de internet üzerinden alışveriş alışkanlığında artışa sebep olmaktadır.

İtalya'da başta büyük şehirler olmak üzere kredi kartları yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkede AB tarafından belirlenen zorunlu ve isteğe bağlı etiketleme kurallarının yanı sıra ulusal düzeyde isteğe bağlı etiketleme kuralları da uygulanmaktadır. Bu nedenle etiketleme ve belgeleme yükümlülüklerine ilişkin mevzuatın karmaşıklığı ve sık sık değişmesinden dolayı nakliye öncesinde ithalatçılardan uygun belgeleri talep etmek faydalı olacaktır.

AB belirli ürünlerin standart miktarda ambalajlanması için düzenleme yapmıştır. 80/232/EC no'lu Konsey Direktifi ürün ambalajlarının sahip olması gereken boyutları düzenlemektedir. İlgili direktife <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31980L0232:EN:HTML> adresinden ulaşılabilir.

Tüketicilerin % 70'e varan önemli bir bölümü gıda ürünlerinin etiketlerini okumaktadır.

Kamu İhaleleri

İtalya'da kamu ihalelerine iştirak eden Türk firmaları, ülkemizin DTÖ Anlaşması çerçevesindeki Kamu Alımları Anlaşmasına taraf olmaması nedeniyle AB mevzuatında üçüncü ülke tedarikçilerine uygulanan bazı kısıtlamalardan etkilenmektedir. Özellikle altyapı, su, elektrik ve telekom şebekelerinin inşaa ve tedarik ihalelerinde AB mevzuatı çerçevesinde İtalyan kanunlarında da uygulanan % 50 yerli tedarik kriteri uygulanmaktadır.

Ayrıca, kamu ihaleleri verilmesine ilişkin usul ve esaslar AB direktifleri çerçevesinde hazırlanmış 11.02.1994 tarih ve 109 sayılı Kamu İhaleleri Çerçeve Kanunu ile belirlenmiştir. Söz konusu kanun 1999'da yürürlüğe giren uygulama esasları ve 2000 yılında

yürürlüğe giren 554 sayılı uygulama kanunu ile bazı değişikliklere uğramıştır. Söz konusu mevzuat AB'nin belirlediği limit olan 5 milyon avronun altındaki ve üstündeki tüm iş ihalelerine uygulanmaktadır.

Bunun yanı sıra eyalet ihale kanunları ve konuya ilişkin belediye yönetmelikleri de uygulanmaktadır. Teknik spesifikasyonlar konusunda eyaletlerin münferit düzenlemeleri özellikle dikkate alınmalıdır. Hizmet ve tedarik ihalelerinde AB sınırı 200 bin avro olup ihalenin bakanlıklar tarafından açılması halinde bu sınır 130 bin avrodur. Söz konusu ihaleler AB limitinin üstünde ve altında olmalarına göre farklı mevzuata tabi bulunmaktadır.

Bu çerçevede, ihalelerin kamuya duyurulmasında takip edilen prosedür de farklılaşmaktadır (7.5.2003 tarih ve 520 sayılı yazımızda açıklanan esaslar çerçevesinde yayımlanmaktadır). İtalya'da Kamu ihalelerinin serbest rekabet koşulları ve AB hukuku çerçevesinde idaresini sağlamak Kamu İhaleleri Gözetim Otoritesi (Autorita Vigilanza Dei Lavori Pubblici)'nin yetkisindedir.

Kamu ihalelerine katılabilmek için yetkilendirme kuruluşları birliğinden SOA (Societa' Organismi di Attestazione) yeterlilik belgesi alınması gerekmektedir. 150 bin avronun üzerindeki ihalelere katılabilmesi söz konusu belgenin alınması ve yetkilendirilmiş şirket statüsüne sahip olunmasını gerektirmektedir. Kamu ihalelerine girme yeterliliğine sahip firmaların ülke ve eyaletler düzeyinde kaydı tutulmaktadır.

SOA tarafından yeterliliğin belgelendirilebilmesi için firmaların, UNI CEI EN 45000 normuna akredite kuruluşlardan UNI EN ISO 9000 normlarına uygun kalite sistemini haiz olduğunu belgelendirmesi gerekmektedir.

Şirketler için genel kategori, ihtisaslaşmış işler, inşaat işleri, proje ve inşaat hizmetleri sınıflandırmaları bazında yeterlilik verilmekte, her bir sınıf ayrıca meblağ ve seviyelerine göre alt kategorilere ayrılmaktadır. SOA tarafından verilen yeterlilik belgelerinin süresi 3 yıldır. Söz konusu belgelendirme faaliyetleri Kamu İhaleleri Otoritesinin iznine tabidir. Kontrol otoritesi izin verdiği şirketlerin listesini yayımlar.

150 bin avronun altındaki ihaleler için kayıt şartı olmayıp genel mevzuata tabidir. İtalya'da mevcut 20 bölge idaresi ve bakanlıklarca inşaat, hizmet ve tedarik olmak üzere, çeşitli sektör ve konularda çok sayıda ihale açılmaktadır. Söz konusu ihalelerle tüm bilgilerin aşağıdaki internet sitelerinde yer alan veri bankalarından güncel bir biçimde ücretsiz olarak takip edilerek bilgi edinilmesi mümkün bulunmaktadır.

Müteahhitler Birliği Konfederasyonu (www.ance.it), İtalyan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (www.infrastrutture.gov.it) bünyesindeki Servizio Contratti Pubblici (Public Services Contract) internet portalı (www.serviziocontrattipubblici.it).

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Firmalarımız, kendi markalarıyla mı yoksa "private labeling" ile mi pazara gireceklerine karar verdikten sonra, ürünlerine ilişkin pazar araştırmasını dikkatli yapmalı, iş modelini doğru seçmelidirler (şirket mi? mağaza mı? distribütör, acente ya da temsilcilik ofisi mi?).

Doğru ortak ya da temsilci ile çalışılmasına, tüm iş akitlerinin yazılı sözleşmelerle yapılmasına dikkat edilmeli, mali ve hukuki danışmanlık alınmalı, dolandırıcılık olaylarına karşı dikkatli olunmalı ve gerekirse ticari istihbarat satın alınmalıdır.

Firmalarımızın İtalyan firmaları ile iş yaparken kalıcılık ve istikrar mesajı vermeleri, iş kültüründe benzerlikler olduğu kadar farklılıklar olduğunu da unutmamaları gerekmektedir.

İtalya iş kültüründe fuar katılımları hala önemini korumakta olup, İtalyan firmalarının tercihlerinde etkili bir unsur oluşturmaktadır.

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İtalyanların büyük çoğunluğu iyi İngilizce konuşmamaktadır. Bu nedenle iş görüşmesi sırasında firmaların tercüman bulundurması gerekebilir.

Kartvizitlerin bir tarafının Türkçe veya İngilizce diğer tarafının ise İtalyanca olmasına önem verilmektedir.

İtalyan iş kültüründe "dakik olma" birincil önem verilen bir konu değildir. Yine de ziyaretçi olarak görüşmelerde zamanında bulunmak iyi bir davranış olacaktır. Ancak İtalyanların görüşmeye gecikebileceklerini her zaman göz önünde bulundurmamak gerekmektedir.

Yaz tatili ve resmi tatil günlerinden mutlaka haberdar olunması gerekmektedir. Birçok firma Ağustos ayının büyük bölümünde kapalıdır. Çoğu ülkeden daha fazla resmi tatile sahip olan İtalya'da iş ziyaretlerinin bu dönemlere rastlamaması önem taşımaktadır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte, Avrupa Birliği vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İtalyan Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, anılan ülkeye yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftr. (Vatikan için de geçerlidir).

İtalya'ya giriş vizelerinin türü, mevzuatı ve şartları ile ilgili genel bilgiler, İtalyan Dışişleri Bakanlığının http://www.esteri.it/visti/index_eng.asp sitesinde mevcuttur.

İtalya'nın Ankara Büyükelçiliğinde vize talebinde bulunmak isteyen ve Büyükelçiliğin konsolosluk sorumluluk bölgesinde (Ankara, Kütahya, Eskişehir, Düzce, Bolu, Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Çankırı, Kırıkkale, Kırşehir, Yozgat, Nevşehir) ikamet eden Türk ve Yabancı vatandaşlar, önceden randevu almaksızın, IDATA Ankara (telefon: +90 312 466 74 64, faks: +90 312 466 74 65) (<http://www.idata.com.tr/tr/>) şirketinin sunduğu hizmetlerden faydalanabilir ve bilgi edinebilir.

IDATA, vize taleplerini kabul etmekle yetkilendirilmiş özel bir şirkettir. Vize taleplerinin değerlendirilmesi ve karara bağlanması Büyükelçiliğinin yetkisindedir.

Bunun yanı sıra kullanıcılar, Büyükelçiliğinin Vize Bölümüne doğrudan vize başvurusunda bulunmak ya da bilgi edinmek için, visi.ambankara@esteri.it elektronik posta adresinden randevu alabilirler. İtalyan ve AB vatandaşlarının aile fertlerinin doğrudan Büyükelçilikten randevu almaları gerekmektedir.

Vize talebinin ücretlendirilmesine dair idari harç bedeli, vize talebinin ibrazı anında Türk Lirası cinsinden ve nakit olarak ödenmelidir. Beher vize türüne ait mevcut tarifeler (http://www.esteri.it/visti/costi_eng.asp) linkinden öğrenilebilir.

Vize talebinin, öngörülen seyahat tarihinden asgari üç hafta öncesinden yapılması tavsiye olunur. Vizenin tanzimi ortalama olarak 10 (on) iş gününde yapılabilmektedir; ancak bu süre, talep edilen tabiiyetine, sezon yoğunluğuna ve talep edilen vize türüne göre değişiklik sergileyebilmektedir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Çalışma saatleri hafta içi 5 gündür. Bazı özel işletmeler cumartesi günleri yarım gün çalışmaktadır. Çalışma saatleri hafta arası 09:00-13:00 ile 14:00-18:00 saatleri arasındadır. Bankalar ise 08:30-13:30 ile 14:30-15:30 arasında hizmet vermektedir. İtalya'daki büyükelçiliğimizin çalışma saatleri 09.00-12.30, 13.30-18.00 olarak düzenlenmiştir.

İtalya'da çalışanların büyük bir kısmı Ağustos ayında yıllık izin kullanmaktadır. Bu ay süresince resmi dairelerin ve özel işyerleri az sayıda görevliyle çalışmakta, bazı özel işyerleri ise tamamen kapanmaktadır.

İtalya'daki Resmi Tatil Günleri

Tarih	İsim	Yerel İsim
1 Ocak	Yeni yıl	Capodanno
6 Ocak	Epiphany	Epifania
4-5 Nisan*	Paskalya	Pasqua
25 Nisan	Bağımsızlık Günü	Festa della Liberazione
1 Mayıs	İşçi Bayramı	Festa dei Lavoratori
2 Haziran	Cumhuriyet Bayramı	Festa della Repubblica
15 Ağustos	Ferragosto	Ferragosto and Assunzione
1 Kasım	Azizler Günü	Ognissanti
8 Aralık	Immaculate Conception	Immacolata Concezione
25 Aralık	Noel	Natale
26 Aralık	Aziz Stefan Günü	Giorno di Santo Stefano

*Her yıl Mart'ın son haftasında veya Nisan ayında bir güne rastlamaktadır.

Hukuki Yapı

İtalyan piyasası, hukuki yapı sebebiyle pazara yeni girecekler için karmaşık ve bazı durumlarda şeffaflıktan yoksundur.

Küçük aile şirketlerinin hakimiyeti, bölgesel farklılıklar ve eşitsizlikler, ticari faaliyetlerde ilave güçlükler yol açabilmektedir.

İtalyan pazarına girebilmenin ön koşulu İtalyan firmalarla işbirliği yapmak ve ortak hareket etmektir. Doğru İtalyan ticaret ortağını bulmak, İtalya'da ticari bir faaliyet kurmanın en önemli bölümünü oluşturmaktadır. İdeal İtalyan ortak halihazırda iletişim ağlarına sahip olmalı ve yerel ticari ve yasal uygulamalardan iyi anlamalıdır. Teknik ürünler için, potansiyel ortağın, İtalyan tüketicilere satış sonrası hizmet sunabilecek kapasitede olması da büyük önem taşımaktadır.

Özellikle küçük ölçekli şahıs firmaları ile olan alacak tahsilatlarının hukuki sürecin uzun olmasından dolayı imkansız hale gelmesi ve sıkça görülen şirket dolandırıcılıklarından korunmak için yeni bir firmayla (özellikle Güney İtalya'daki firmalar) bağlantı kurulma aşamasında titizlikle araştırılmalı ve ödeme şekli için güvenilir kanallar tercih edilmelidir.

Şirket kurma prosedürünün uzun olması, çalışma ve oturma müsaadelerinin alınması süreçlerinin çok uzun olması, bürokrasinin ağır işleyişi göz önünde bulundurularak, özellikle şube ve temsilcilik açılmasına karar verilmesi durumunda güvenilir bir hukuk firması ile işbirliği yapılması büyük önem taşımaktadır.

İtalya ile ticari ilişkilerin acente ve distribütörlük şeklinde sürdürülmesinde fayda bulunmaktadır. Acente ve temsilcilik ofisleri İtalyan kanunlarına göre yurt dışındaki şirketin uzantısı olarak algılanmakta ve yalnızca İtalya'da kazandıkları gelir üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Gelir ve karların ana şirkete transferinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Resmi Dil

İtalya'da resmi dil İtalyanca'dır.

Türkçe İtalyanca Mini Konuşma Kılavuzu:

TÜRKÇESİ	İTALYANCASI
Evet/Hayır	Si/No
Lütfen	Per favore
Teşekkür ederim	Grazie
Birşey değil	Prego
Afedersiniz	Mi scusi
Merhaba	Buon giorno
Hoşçakal	Arrivederci
İyi akşamlar	Buona sera
Nasılsınız?	Come sta?
İyiyim, teşekkür ederim	Molto bene, grazie
Tanıştığımıza sevindim	Piacere di conoscerla
Görüşürüz	A piu tardi
İyi	Va bene
Sabah	La mattina
Öğleden sonra	Il pomeriggio
Akşam	La sera
Dün	Ieri
Bugün	Oggi
Yarın	Domani
Burada	Qui
Orada	La
Ne?	Quale?
Ne zaman?	Quando?
Neden?	Perche?
.....nerede?	Dove sono.....?
.....nasıl giderim?	Come faccio per arrivare a.....?
İngilizce biliyor musunuz?	Parla inglese?
Üzgünüm	Mi dispiace
Yardım Edin!	Aiuto!

Kredi kartı kabul ediyor musunuz?	Carte di credito?
Beden (giysi)	La taglia
Numara (ayakkabı)	Il numero
Pahalı	Caro
Ucuz	A buon prezzo
Büyük	Grande
Küçük	Piccolo
Sıcak	Caldo
Soğuk	Freddo
Yakın	Vicino
Uzak	Lontano
Giriş	Entrata
Çıkış	Uscita
Ücretsiz	Gratuito
Evet/Hayır	Si/No
Lütfen	Per favore
Teşekkür ederim	Grazie

NiSAN

ARJANTIN

ARJANTİN

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Arjantin'in adı Latince "Argentum" (gümüş) kelimesinden gelir.

Arjantin'in sahip olduğu toprak; Güney Amerika Kıtası'nda 2. dünya genelinde ise 8. en büyük topraktır. Şili (5,308 km), Bolivya (832 km), Paraguay (1,880 km), Brezilya (1,261 km) ve Uruguay (580 km)'la sınırı bulunmaktadır.

Arjantin yaklaşık 2,8 milyon kilometrekarelik alanıyla, uzun bir kareyi anımsatan bir şekilde kuzeyden güneye doğru indikçe daralır. Kuzeyden güneye kadar olan uzunluğu 3.694 km ve batıdan doğuya uzanan en geniş topraklarının uzunluğu ise yaklaşık 1.423 km'dir. Doğu kıyıları boyunca Atlantik Okyanusu uzanır, batısında Şili, kuzeyinde Bolivya ve Paraguay, kuzeydoğusunda ise Brezilya ve Uruguay bulunur.

Ülkenin kuzeyinde yağmur ormanları, güneydeki Patagonya'da çöl iklimi, And Dağları boyunca uzanan Bariloche bölgesinde ise İsviçre benzeri dağlar ve göllerle kaplı bir iklim ve Kuzey Doğuda ise karasal ve kuru bir iklim hüküm sürmektedir.

Arjantin 190.000 km² ekilebilir araziye sahiptir. Kurak bölgelerden, subtropikal ormanlara yayılan çeşitli mikro iklimlere ve ekosistemlere sahip Arjantin'de çok çeşitli ürünler yetiştirilebilmektedir. Toprağın düşük maliyeti ormancılık için çok uygundur ve yüksek orandaki ağaç sayısı bu alanda önemli yatırımların yapılması ile sonuçlanmıştır.

Ülkenin ve kıtanın en yüksek dağı 6.959 metre ile And dağları üzerindeki Aconcagua zirvesidir. Batı yönünde ülke tamamen And Dağlarıyla çevrilmiş olup, bu sıradağlar aynı zamanda Şili ile coğrafi ve siyasi sınırları da oluşturmaktadır. And sıradağlarının batısında ise çok geniş Pampa ovası yer almaktadır. Pampa Ovası ülkenin yaklaşık olarak % 25'ini kaplamakta olup, büyük oranda doğal çayırlıklardan oluşmaktadır. Bu ova geniş bir alana yayılması ve iklim açısından çok şanslı olması nedeniyle fiili olarak ülkenin tarım ve hayvancılık havzasıdır.

Siyasi ve İdari Yapı

Arjantin, federal bir cumhuriyettir. 1853 Anayasası, 1994 reformuna kadar pek bir değişiklik göstermemiş ve sistem o tarihlerde bütün kıtaya örnek olan ABD Anayasası ve idari yapısı örnek alınarak düzenlenmiştir. Kuvvetler ayrımı prensibi hakimdir. Yürütme kuvveti ağırlıklı olarak Devlet Başkanındadır. 1994 Anayasasına göre Başkan 4 yıllık süreyle üst üste en fazla 2 kez seçilebilmektedir. Çok geniş yetkilerle donatılan Başkan kabine başkanı ile hükümet üyelerini doğrudan, Anayasa Mahkemesi üyelerini ise Senatonun onayı ile atamaktadır. Başkan, hükümetin Meclis onayından geçirdiği bütçeyi de veto yetkisine sahiptir.

Yasama erki iki meclisten, Senato ve Temsilciler Meclisi'nden oluşmaktadır. Halen Senatör sayısı 72'dir. Temsilciler Meclisi, 257 üyeden oluşmaktadır. Meclis üyeleri 4 yıl için seçilmekte olup, her 2 yılda bir Meclis üyelerinin yarısı yenilenmektedir. Senato üyeleri ise 6 yıl için seçilmekte olup, eyaletlerin Temsilciler Meclisi bulunmaktadır.

Her Eyaletin ayrı bir anayasaya sahip olduğu Arjantin'de kuramsal olarak eyaletlerin ciddi anlamda yetki ve gücü bulursa da tarihi olarak Federal Hükümet baskın olmuştur.

Anayasa gereği bağımsız ve ayrı bir güç kaynağı olan yargının en yüksek kurulu olan Anayasa Mahkemesi 1854 yılında kurulmuş olup, yasamanın yaptığı yasaların Anayasaya uygun olup olmadığını denetlemektedir. Üyelerinin Başkan tarafından senato onayıyla atandığı Anayasa Mahkemesi düzeyinin altındaki hakimler, Başkanın önerisi üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından atanmaktadır. Arjantin yargı sistemi ücret ve diğer hakları açısından tam özerkliğe sahip olup, bu konularda yürütmeden bağımsızdır.

Arjantin 23 eyalete (provincias) ve bir federal bölgeye (distrito federal) ayrılmıştır: Buenos Aires Federal, Catamarca, Chaco, Chubut, Cordoba, Corrientes, Entre Rios, Formosa, Jujuy, La Pampa, La Rioja, Mendoza, Misiones, Neuquen, Rio Negro, Salta, San Juan, San Luis, Santa Cruz, Santa Fe, Santiago del Estero, Tierra del Fuego, Antartica e Islas del Atlantico Sur ve Tucuman.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Yaklaşık 44 milyon nüfusa sahip olan Arjantin'in yıllık nüfus artış hızı yüzde 1 civarında bulunmaktadır. Diğer Latin Amerika ülkeleri ile karşılaştırıldığında doğurganlık oranı düşük ve yaşlı nüfus oranı yüksektir. 65 yaş üstü grubun toplam nüfusa oranı yüzde 10,8 seviyesindedir. Nüfusun yüzde 91,1'i şehirlerde yaşamaktadır. Ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 44'ü Buenos Aires Otonom Şehri ile Buenos Aires Eyaleti'nde bulunmaktadır.

Arjantin'de eğitim düzeyi yüksek olmakla birlikte son yıllarda eğitim kalitesi düşmektedir. Okuma yazma oranı yüzde 98 düzeyindedir. 13 yıllık zorunlu eğitim sistemi uygulanmaktadır. Ülkedeki 102 üniversitenin 45'i devlet üniversitesidir ve toplam öğrencilerin yüzde 80'i bu üniversitelerde eğitim görmektedir. Teknik eğitim eksikliği son yıllarda artmaktadır.

Ülke dışında, çoğunluğu İspanya, İtalya ve ABD'de olmak üzere, 600 bin civarında Arjantinli yaşamaktadır. Ülkeye çevre fakir ülkelere göç girişi olmaktadır. Net göç oranı 1000'de 2'in altında bulunmaktadır.

Nüfus Dağılımı

	2011	2016	2021
Nüfus (milyon kişi)			
Toplam	41,7	43,8	45,9
Kadın	21,3	22,4	23,4
Erkek	20,4	21,5	22,5
Yaş Profili (%)			
0-14	25,4	24,7	23,9
15-64	63,8	63,8	63,8
65+	10,8	11,5	12,3
Çalışma Çağındaki Nüfus (milyon kişi)	26,6	28,0	29,3
Şehirleşme (%)	91,1	91,9	92,7
İşgücü (milyon kişi)	16,9	17,8	18,9
Dönemler itibarıyla	2010-14	2015-19	
Nüfus artış hızı (%)	1,0	0,9	
Çalışma çağındaki nüfus artış hızı (%)	1,0	0,9	
İşgücü artış hızı (%)	1,0	1,3	
Doğum oranı (1.000 kişi başına)	17,9	17,1	
Ölüm oranı (1.000 kişi başına)	7,6	7,5	
Bebek ölüm oranı (doğan 1.000 kişide)	10,6	9,3	
Yaşam beklentisi (yıl)			
Erkek	72,0	73,0	
Kadın	79,7	80,4	
Ortalama	75,8	76,7	

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

Arjantin'de yaşayan nüfusun %24,7'sini 0-14 yaş grubu, %63,8'ini 15-64 yaş grubu oluştururken 65 yaşının üstündekiler Arjantin nüfusunun %10,8'idir. 2017-2021 dönemi için Arjantin'de nüfus artış oranı %0,9 olarak tahmin edilmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Arjantin doğal kaynakları açısından zengin bir ülke olup, Pampas'ın verimli ovaları, kurşun, çinko, kalay, bakır, demir cevheri, manganez, petrol, uranyum kaynaklarına sahiptir.

Su kirliliği önemli bir çevre sorunu olup, çevre koruma politikaları Doğal Kaynaklar ve İstikrarlı Gelişme Sekreterliği (Natural Resources and Sustainable Development), federal bürolar tarafından yürütülmektedir.

Ülkenin, Bolivya ve Şili sınırlarında geniş mineral kaynakları mevcuttur. 1993 Maden Yatırım Kanunu ile sektör özel kesime açılmış ve mali bir denge sağlanmıştır. Andes dağlarındaki zengin maden yatakları, Catamarca ve San Juan'da bakır ve altın rezervleri, Mendoza'da uranyum, Jujuy'da çinko rezervleri mevcuttur.

Arjantin, 4.700 kilometrelik sahili ile dünyanın en iyi balıkçılık alanlarından birine sahiptir. Mürekkep balığı gibi zor bulunan birçok cins balık bol miktarda bulunmaktadır. Yerel balık filolarının yanı sıra uluslararası anlaşmalarla Japonya, Kore, Rusya, İspanya ve diğer ülkeler de Arjantin sularında balıkçılık yapabilmektedirler.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Özelleştirme kapsamında gerçekleştirdiği satışlarla devletin ekonomideki rolünü azaltan ve dışa açık bir ekonomiyi benimseyen Arjantin, Latin Amerika Entegrasyon Birliği-ALADI, Güney Amerika Ortak Pazarı-MERCOSUR üyesi olup Dünya Ticaret Örgütü-DTÖ'nün kurucu üyelerindedir. Ayrıca Latin Amerika'daki birinci, dünyada sekizinci NATO müttefiki olan ülkedir. Avrupa Birliği-EU ve Pasifik İttifakı ile ilişkileri de olumlu yönde gelişmektedir.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Arjantin WIPO üyesidir, 5 Ocak 1995 tarih, 24425 sayılı Fikri Mülkiyet Hakları Kanunu yürürlüktedir.

Lisans Anlaşmaları

Tescilli bir bilginin yabancı bir gerçek ya da tüzel kişiden Arjantin'li bir gerçek ya da tüzel kişiye transferi ve patentlerin ve ticari markaların transferi 22 426 sayılı kanuna göre yürütülmektedir.

Arjantin Patent Ofisi

Instituto Nacional de la Propiedad Industrial

Paseo Colon 717

1063 Buenos Aires

Tel :00 54 11 4344 4901/02

Faks :00 54 11 4343 5286

Tescilli bilgilerin bağlantılı firmalarca transferi daha önceden Hükümetin onayına tabidir. Onayın olmaması sözleşmeleri geçersiz hale getirmesiz ancak sözleşmeler üzerinde yapılan ödemelere vergi amaçları bakımından izin verilmez ve %27 vergiye tabidirler. Lisans anlaşmaları ve ortak girişimler, aynı zamanda MERCOSUR' a girişin en uygun yoludur.

Dağıtım Kanalları

Süper marketlerin ve diğer büyük perakende satış mağazalarının artmasıyla küçük perakendecilerin sayısı azalmış ayrıca franchising, katalog ve televizyondan satış yöntemleri de gelişmeye başlamıştır. Toplam tüketim malları ticaretinin % 63'ü self-service mağazalarda yapılmaktadır. Yerli ve yabancı sermayeli süper marketler ise büyük şehirlerde yayılmaya başlamışlardır.

Ülkede son yıllarda işsizliğin artışında önemli rol oynadığı belirtilen hiper market, süper market ile alış veriş merkezleri gittikçe yaygınlaşmıştır. Önceki yıllarda yaygın olan küçük boyutlardaki ticarethaneler yerini çok büyük boyutlu ve /veya zincir mağazalara ve süper marketlere bırakmaktadır. Ülkede hemen hemen her alanda (lokanta, video kiralama, spor kulüpleri, giyim kuşam, süper market, emlakçilik, kuru temizleme, kuaför, eczane, inşaat malzemeleri, vb.) zincir mağaza yapısı oluşmuştur. Bu durum ülkenin sosyal yapısını etkilemiş ve orta sınıf küçük esnafın azalmasına ve sermayenin daha az sayıdaki kişinin elinde toplanmasına neden olmuştur. Bu durum her ne kadar verimliliği artırsa da esasen işsizliği de artırmıştır. Değişim sürecinin hızlı olması ve bu durumun sanayinin de zayıfladığı bir döneme denk gelmesi büyük bir işsizlik sorununu ortaya çıkarmıştır.

Satış için kullanılan yöntem acenta/distribütör sistemidir. Ana şirket ve acenta arasındaki ilişkiler Medeni ve Ticaret Kanunlarına göre yürütülmektedir. Acente anlaşmalarının fesih işlemlerini düzenleyen herhangi özel bir yasa yoktur.

Taraflar, yaptıkları anlaşmaya yabancı kanunların uygulanması yolunu tercih etmemektedirler. Eğer bir sözleşme Arjantin kanunlarının uygulanmaması için yurtdışında gerçekleştirilmiş ise, sözleşme Arjantin mahkemeleri tarafından yürütülmemektedir.

Arjantin’de yerleşik AB, ABD ve Uzakdoğu şirketlerinin hemen hemen hepsi zincir mağazalar, hipermarketler ve küçük mağazalar yoluyla satış ve dağıtım yapmaktadırlar (otomobil hariç). Güzellik malzemeleri, spor aletleri, bazı özel ev aletleri (su filtresi gibi), kitap gibi ürünlerde kapıdan satış yöntemi kullanılmaktadır. Pek çok mağaza caddelerde tanıtım malzemeleri ve örnek ürünler dağıtmakta ve işlek her alış veriş noktasında tanıtım masaları bulunmaktadır. Promosyon hizmeti ülkede çok yoğun olarak her alanda kullanılmaktadır. Ülkede son yıllarda ciddi yükseliş gösteren bir satış yöntemi ise telefonla satıştır.

Franchising

Franchising sözleşmeleri Arjantin Ticaret Kanunu’nun koruması altındadır. Hizmet, ticari ünvan, uzmanlık ve paylaşılan üretimin unsurları gerek franchisor gerekse franchisee tarafından sözleşme yükümlülükleri olarak belirtilir. Sözleşme, lisans, metodlar/sistemler ve tescilli bilginin franchisee’te transferi, girdilerin temini, satış yöntemleri, kalite standartları ve franchisor tarafından sözleşme unsurlarının kontrolü gibi konuları içerir. Franchising, Arjantin’de başarı ile uygulanmakla beraber, işleticinin borcunu ödeyememesi ya da iflası halinde yasal yükümlülüklerden kaçınabilmesi için franchisor’ın yükümlülüklerinin sözleşmede açıkça belirtilmesi gereklidir. Arjantin kanunları ticari başarısızlık ve iflas hallerinde franchisor’ın yükümlülükleri konusunda açık hükümlere sahip değildir. Sözleşme imzalamadan önce yasal konularda bir danışmana başvurulması tavsiye edilmektedir.

Joint-Ventures- Yabancı Ortaklık

Arjantin yasaları joint ventures kurulmasına izin vermektedir. Bir sözleşmenin hazırlanıp imzalanması ve Ticaret Siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Sözleşmenin spesifik maddeleri ve ayrıca yasal bir temsilcinin atandığına dair bilgileri içermesi gerekmektedir.

Tüketici Tercihleri

Arjantin’de son kullanıcılar bir ürünü satın alırken fiyat, kalite ve satış sonrası hizmetler arasındaki dengeyi göz önünde bulundurlar. Fiyat her zaman belirleyici faktör değildir. Finansman, ülkede mevcut yüksek faiz oranları neticesinde oldukça önemlidir.

Pazarlama teknikleri arasında: ticari fuarlar, sektörel dergilerde reklamlar ve stratejik ortaklıklar öne çıkmaktadır.

Reklam ve Promosyon

Arjantin’de birçok reklam ajansı ve danışmanlık şirketleri faaliyet göstermektedir ancak bunlardan sadece büyük firmalar tam bir hizmet vermektedirler. En önemli ajanslar “Arjantin Reklam Ajansları Birliği” ne üyedirler. (Asociacion Argentina de Agencias de Publicidad) Yazılı basında

reklam vermek en yaygın olan yöntem olmakla birlikte, televizyon ve radyoda yayınlanan reklamlar özellikle Buenos Aires pazarında kullanılan son derece etkili yöntemlerdir.

En önemli gazete ve dergiler aşağıda sunulmaktadır.

AMBITO Financiero (ekonomi ticaret gazetesi), Web sayfası: www.ambitoweb.com

Hafta içi çıkıyor, ortalama 150 000 satıyor.

BUENOS AIRES ECONOMICO Web sayfası: www.infobae.com

CLARIN (En çok satan gazete) Web sayfası: www.clarin.com.ar

Günlük satış ortalama 800.000 (Hafta sonları 1 milyonun üzerinde).

EL CRONISTA Web sayfası: www.cronista.com.ar,

Günlük satış yaklaşık 70.000.

LA NACION (En etkili gazete) Web sayfası: www.lanacion.com.ar,

Günlük satış 250,000, hafta sonları 300.000'in üzerinde.

MERCADO (aylık ekonomi dergisi) Web sayfası: www.mercado.com.ar

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkedeki etiketleme standartlarını belirleyen 22.802/1983 sayılı kanunla temel etiketleme kuralları belirlenmiştir. Ayrıca malların özelliklerine göre (gıda, içecek, ilaç, kimyasallar, zararlı maddeler, tekstil ve hazır giyim, ayakkabı) daha ayrıntılı ve teknik etiketlemeler ilgili bakanlığın çıkardığı tebliğler gereğince yapılmaktadır. Etiket üzerinde,

- Malın adının,
- Malın menşei ülkesinin,
- Malın kalitesinin, saflığının veya karışımının,
- Net ağırlığının belirtilmesi gerekmektedir.
- Etiketler İspanyolca yazılmalıdır ancak, çıkartma şeklinde ürün üzerine sonradan yapıştırmak da mümkündür.
- Tüm etiketlerdeki ölçü birimleri metrik sisteme göre olmalıdır.

Ülke menşei gösteren işaretlemeler için genel kurallar aşağıdaki gibidir:

- İşaret eşyanın üzerinde yer alıyorsa, ülke menşei de görülebilir bir yerde bulunmalıdır.
- Eşyanın üzerindeki asıl etiket ya da ambalaj diğer işaretlerin gözükebilmesi için çok küçükse, ülke menşeinin konteynerin üzerinde görülebilir bir şekilde bulunması yeterlidir. Eğer, asıl etiket ülke menşei gösteremeyecek şekilde küçükse gerekli işaret konteynere asıl işaretle aynı tarafa yapıştırılacak ek bir işaretle yapılmalıdır.
- İthal malları taşıyan konteynerler (yaklaşık 1/4, 1/2, 3/4 ve 1 litre) net içeriklerini gösteren ibareler taşımak zorundadırlar.
- Gıda, ilaç, temizlik ve kozmetik ürünlerinin Sağlık İdaresi'nce tescilli olması zorunludur. Bu konuda mutlaka ithalatçı taraf ile detayların konuşulması gümrük işlemlerindeki gecikme riskini azaltacaktır.

Tüm ürünlere (giyim kuşam, elektronik, beyaz eşya, vb.) muhakkak surette malın ithal olduğunu gösteren (menşe belirtmeksizin) bir pul yapıştırılmakta, bu suretle hem gümrüklerden kaçak mal girişi kontrol edilmekte hem de ulusal ürünlerin tüketilmesi yönünde bir bilinçlenme sağlanmaya çalışılmaktadır.

Ayrıca, Arjantin'de üretilen ürünler üzerinde Industria Argentina ibaresinin bulunması zorunludur. Yalnızca montaj gibi yüzeysel işlemler sonucunda yabancı parça/maddelerden üretilen ürünler Arjantin malı sayılmamaktadır. İthal malların etiketlerindeki bilgilerin doğruluğundan ithalatçı firmalar sorumludur. Gıda, ilaç gibi alanlarda görevli kurum ANMAT (<http://www.anmat.gov.ar>) olup, kurumun web adresinde pek çok faydalı bilgi yer almaktadır.

Arjantin'de ürüne göre değişmekle birlikte, ISO ve Pan Amerikan Standartları uygulanmaktadır. Standartlarla ilgili kuruluşlar;

Arjantin Standart Enstitüsü- IRAM (Instuto Argentino de Normalizacion)
Peru 552
1068/ Buenos Aires
Tel :00 54 11 4345 3465
Faks :00 54 11 4345 3469
E-mail:iram@iram.org.ar
http://www.iram.org.ar (İspanyolca)

Akreditasyon Kurumu-OAA(Organismo Argentino de Acreditacion)
Av. Julio A. Roca 651
5to. Piso Sectores 8 y 9
(1067) Buenos Aires
Tel : 00 54 (11) 4349-3962
Faks : 00 54 (11) 4349-3962
e-mail: info@oaa.org.ar
http://www.oaa.org.ar

Teknik Ticari Engeller Bildirim Merkezi
Direccion Nacional de Comercia Interior, Secretaria de Comercio Interior
Ministerio de Economia y Produccion
Tel :00 54 11 43494051-52
Faks :00 54 11 43494038
E-mail:dirnaci@mecon.gov.ar
http://www.mecon.gov.ar (İspanyolca)

Canlı hayvan, bitki, çiçek soğanı, budanmış parçalar, kök gövdeler, yumrular, arpa, yer fıstığı, bütün tohumların yüklenmesi halinde, ihracatçı ülkenin yetkili bir kurumundan bitki ya da hayvan sağlığıyla ilgili belgelerin alınması gereklidir.

ANMAT-Ulusal İlaç, Gıda ve Tıbbi Teknoloji İdaresi
Avda. de Mayo 869, Piso 3
(C1084AAD) Buenos Aires
Tel/Faks: 00 54 11 4345-7145; 4340-0800
Faks: 00 54 11 4342-4578
E-mail: direccion@anmat.gov.ar
Web Site: <http://www.anmat.gov.ar>

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türkiye'den Buenos Aires'e 40'lık konteyner yaklaşık 2000 \$'a gitmektedir. Yaklaşık 28-35 civarında nakliye süresi tutmaktadır.

Akreditif Kullanımı

Ticari ilişkilerin başlangıcında akreditif tavsiye edilmekte olup teorik olarak fatura tarihinden itibaren 30 gün içinde ödeme uygulanmakta ise de bu süre 60, 90, 120 hatta 180 gün olabilmektedir.

Arjantin kanunlarına göre, eğer konşimento Arjantin'deki banka namına yapılmışsa malın sahibi kabul edilir. Bu durumdan korunmak için bankayı taraf olarak belirtmemek yerinde olacaktır. Koli listeleri Arjantin'deki gümrük işlemleri için şarttır ve her kolinin içindeki malı tanımlamak zorundadır.

Kamu İhaleleri

Arjantin'de kamu ihalesi almak, finansman kaynağıyla beraber geldiği takdirde mümkün olabilmektedir. Finansman temininde yaşanacak güçlüğü yanı sıra, coğrafi açıdan uzaklık ve pazara yabancılık gibi faktörlerin de etkisiyle ülkemiz Müteahhitlik sektörü tarafından bu aşamada Arjantin'de kamu ihalesi alınması kolay görünmemektedir.

Kamu ihaleleri veri tabanı (www.uape.org.ar) ve Ulusal İhale Kurumu

(www.argentinacompra.gov.ar) web sayfalarında ihalelere ilişkin bilgiler İspanyolca olarak mevcuttur.

Arjantin'deki kamu ihalelerini, aşağıdaki web siteleri yardımıyla incelemek mümkün bulunmaktadır:

<http://www.obrapublica.com/licitaciones>

<http://onc.mecon.gov.ar/>

<http://www.e-boletin.com.ar/>

Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

-
-
-

13 Mart 2019

Dış ticaret politikasının ithalat ayağını bir taraftan “ithal ikamesi” yoluyla yerli üretimin korunarak ülkenin sanayileşmesinin sağlanması diğer taraftan aynı zamanda ithalatın mümkün olduğunca düşük tutulmak suretiyle dış ticaret fazlasının belli bir seviyede korunması şeklinde özetlemek mümkündür.

Dış ticaret politikasının ihracat ayağında ise bir taraftan ihracatın artırılması suretiyle dış ticaret fazlası sağlanması diğer taraftan ihracatın az sayıda emtia ürününe dayalı bir şekilde gelişmesinin önlenmesi yer almaktadır. Bu anlamda, ülkenin dünya piyasalarında hakim olduğu başta soya ihracatında en yüksek olmak üzere ihracat üzerinde vergi uygulanmakta ve bu vergiler ürünün ülkedeki işleme seviyesi artıca azalan bir yapı göstermektedir.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri resmi sonuçlarına göre, muhalefet adayı Mauricio Macri ülkenin yeni Cumhurbaşkanı olmuştur.

Yeni hükümet dış ticaret konusunda;

- vatandaşların döviz satın almasına uygulanan yasağı hemen kaldıracağını,
- ithalat üzerindeki kısıtlamaları aşamalı olarak kaldıracağını,
- döviz kurunun piyasa koşullarında oluşması politikasını uygulayacağını,
- buğday ve mısır ihracatından tahsil edilen ihracat vergisini kaldıracağını,
- soya ihracatından alınan %35 düzeyindeki verginin ilk aşamada %30 düzeyine indirileceğini ve müteakip yıllarda her sene %5 oranında azaltılacağını taahhüt etmiştir.

Macri dışilişkiler konusunda da diğer hususların yanısıra, Mercosur’a olan bağlılığını teyid etmiş, Brezilya, AB ve ABD ile ilişkilerin geliştirileceğini, ÇHC ve Rusya ile son zamanlarda akdedilmiş olan anlaşmaların gözden geçirileceğini vaat etmiştir.

Dış Ticaret Mevzuatı

Ülkemizin Arjantin’e ihracatı bakımından önem taşıyan ithalat izin sistemi (DJAI), Dünya Ticaret Örgütü’nün ilgili Panel kararları uyarınca 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır. Yerli üretimin korunabilmesini teminen 22 Aralık 2015 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 5/2015 sayılı Karar ile Kapsamlı İthalat Gözetim Sistemi (SIMI) ihdas edilmiştir. Otomatik ve Otomatik Olmayan Lisans şeklinde uygulamanın olduğu yeni sistem 7 Ocak 2016 tarihli resmi Gazetede yayınlanan 2/2016 sayılı karar ile revize edilmiştir.

Dünya Bankası tarafından hazırlanan “Doing Business 2016” raporuna göre Arjantin, dünya genelinde 189 ülke arasında iş yapma kolaylığı açısından bir önceki yıla göre 4 sıra gerileyerek 121. sırada yer almıştır.

İhracat ve ithalat prosedürleri açısından ise bir önceki yıla göre aynı sırada kalmış ve 143. olmuştur. İthalat için toplam 300 saat ve yaklaşık 1.200 Dolar maliyet tahmin edilmektedir. İthalatta istenen belgeler; Akreditif mektubu, menşe şahadetnamesi, fatura, gümrük beyannamesi, otomatik olmayan lisans belgesi, koli listesi, İç Ticaret Sekreteryası formu, teknik standart/sağlık sertifikası, liman makbuzudur.

Deniz nakliyesinde değeri ne olursa olsun gerekli belgeler şunlardır:

- Ticari Fatura (orijinal ve 3 kopya/İspanyolca)
- Konşimento (minimum 1 ciro edilebilir kopya)
- Koli Listesi (Büyük hacimli mallar ve cins, bileşim, ağırlık vs. yönlerden birbirine benzeyen mallar için genelde gerekmemektedir.)
- Sigorta Sertifikası (Eğer sigorta bedeli ihracatçı tarafından karşılanmışsa bir tane gereklidir.)

Hava kargo nakliyesinde değeri ne olursa olsun gerekli belgeler şunlardır:

- Ticari Fatura (orijinal ve 3 kopya)
- Hava taşıma senedi (Kopya sayısı ithalatçının ihtiyacına ve kullanılan havayoluna göre değişmektedir.)
- Koli Listesi

Ticari Fatura

Ticari faturalar (İspanyolca), yasal olarak 1 adet orijinal ve 3 kopya olmak üzere hazırlanmalıdır. Karbon, basılmış veya fotokopi faturalar, orijinali yerine geçmemektedir. Ayrıca, faturaların her bir kopyası (aslı ve üç kopyası) şirketin yetkili bir çalışanı tarafından mürekkeple imzalanmış olmalıdır. Söz konusu yetkili imzasının altına tam ismini ve şirketteki unvanını yazmak zorundadır. Faturaların nakliyeciler veya aracılar tarafından kullanılması halinde yetkili bir temsilci aynı işlemleri ihracatçı ya da imalatçı adına yapar. Fatura eğer İngilizce ise İspanyolca tercümesi mutlaka yapılmalıdır. Faturada ayrıca bir “yemin” beyanı da bulunması zorunlu olup bu yeminle faturadaki bilgilerin (ürünün fiyatı, kalitesi, miktarı vb.) doğru olduğu belirtilir. Arjantin’e yapılan ihracatta, menşe şahadetnamesi ve faturaların Arjantin’in Ankara’daki Büyükelçiliği’ne onaylatılması gerekmektedir.

İhracatçı veya imalatçı için faturaları ayrıca imzalayan bütün temsilciler ve nakliyeciler, şirketin isminden sonra kendi telefon numaralarını yazmak zorundadırlar. Fatura aşağıdaki unsurları içermelidir:

- Fatura Numarası
- Teslimatın yapılacağı yer ve tarih
- İhracatçının tam ismi ve adresi
- Konsinye ve taşıma aracısının tam ismi ve adresi
- Ürünün adı ve açıklaması (İspanyolca)
- Birim fiyat ve toplam
- Kullanılan döviz cinsi
- Ödeme koşulları ve teslimat şekli (INCOTERMS)
- İhraç yeri veya limanı (Menşei)

- Taşıma aracı (deniz, hava veya parsiyel posta ile)
- Arjantin'e giriş limanı veya yeri

Konşimento

Konşimento en az bir ciro edilebilir kopyadan oluşmalıdır. İlave ciro edilebilir kopyalar ithalatçının, bankanın, ya da ilgili başka birinin ihtiyacı üzerine daha fazla hazırlanabilir. Konşimento aşağıdaki unsurları içermelidir:

- Geminin adı
- Gemi kaptanının ismi
- Tescil limanı ve tonajı
- Nakliyecinin ismi
- Konsinyenin ismi
- Koli adedi, içeriği, miktarı, kalitesi
- Yükleme ve boşaltma limanı
- Navlun miktarı
- Ödemenin tarihi, şekli ve yeri
- Belgenin hazırlanış tarihi, kaptan ve nakliyecinin imzaları
- Fatura Numarası'nın yazılması da önerilir.

Koli Listesi

Koli listeleri, Arjantin'de gümrük muayenesi için gereklidirler ve her paketin içeriğini tanımlamak zorundadırlar. Aynı parti içinde bulunan koliler birbirlerinin aynı ise, ambalajın üzerindeki bir tek tanımlama yeterlidir. Koli listesi tercihen İspanyolca olmalıdır. Kömür, petrol, kum vs. gibi büyük hacimli ithal mallar ve aynı bileşimi, ağırlığı ve özelliği taşıyan ürünler için Koli listesine gerek yoktur.

İhracat Politikaları

MERCOSUR gümrük birliği kapsamında ticaretteki liberalizasyon hızla gerçekleştirilmiş, ihracatta uygulanan bütün vergi ve kısıtlamalar kaldırılmış, ihracat prosedürleri kolaylaştırılmış, vergi iadesi ile ihracat teşvik edilmiştir.. Öte yandan otomotiv sanayi yabancı ülkelerin rekabetine karşı ithal yasakları ile korunmaktadır. Benzer şekilde tekstil sektörü de rakip ülkelere karşı dumpingli ürünler için bir önlem olarak özel vergilerle korunmaktadır.

İthalat Politikaları

Ocak 1995'te Arjantin MERCOSUR'daki diğer ortakları ile birlikte Ortak Gümrük Tarifeleri belirlemiştir. Tarife oranları % 0-20 arasında değişen 11 tarife oranından oluşmaktadır. Ortalama tarife oranı % 17'dir. Her ne kadar bazı hassas ürünler geçici olarak gümrük tarifeleri ve ithalat lisansları ile korunmaya alınmışsa da, hükümetin ticaret politikasının yönetimi konusunda müdahalesi azalmıştır. İthalatta referans fiyat uygulanmakta, referans fiyatın %80'inden az değerle ithalat yapıldığında KDV artırılmakta, fiyat farkı için kamu borçlanma senedi garantisi istenmektedir. Referans fiyat listesi sürekli güncellenmekte, referans fiyatın altındaki faturaların menşe ülkedeki Arjantin Büyükelçiliği'nce onaylanması istenmektedir.

Arjantin Gümrük Ofisi, belirli ürünlerin ithalatında (ev eşyaları, elektronik parçalar, motosikletler, hazır giyim, ayakkabı ve oyuncak gibi korunması amaçlanan) belirli gümrük noktalarında kontrolüne izin vermektedir.

Gümrük Değerleri

Mevcut tarife rejimi çerçevesinde Arjantin'in uyguladığı ağırlıksız ortalama gümrük vergisi oranı %12,6 düzeyinde bulunmaktadır. Tarifeler tarım ve tarım dışı ürünlerde birbirine yakındır. Ortalama tarife tarım ürünlerinde %10,3 iken, sanayi ürünlerinde %12,9 düzeyindedir. Gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında tarım ürünlerindeki tarifelerin daha düşük, sanayi ürünlerindeki tarifelerin ise daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Başta tekstil, ayakkabılar ve otomotiv olmak üzere bazı sanayi dallarının diğer ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek gümrük vergileriyle korunduğu görülmektedir.

Arjantin'de CIF değerine uygulanan tarifelerin yapısı aşağıdaki gibidir:

- Çoğu sermaye malında %10 tarife
- Tarım ürünlerinde %2-%14
- Çoğu sanayi malı girdilerinde ve hammaddelerde %12-%16
- Çoğu tüketim malında, tekstil ve giyimde %16-20

Yukarıda sayılan tarifeler dışında aşağıda belirtilen ücret ve vergiler de uygulanmaktadır:

- Sermaye malları hariç olmak üzere, CIF değeri üzerinden uygulanan %0,5 istatistik ücreti.
- CIF değeri, tarife ve istatistik ücretinin toplamından oluşan değere uygulanan %21 ya da %10 oranındaki KDV.
- İthalat yapıma sıklığına göre, CIF artı tarifeler üzerine uygulanan %10 ya da % 5,5 oranında KDV (Kullanıcı tarafından doğrudan ithal edilen mallar hariç olmak üzere).
- Kullanıcı tarafından doğrudan ithal edilen mallar hariç olmak üzere, bütün tüketim malları üzerinden %3 oranında ek vergi alınmaktadır.

Geçici kabul rejimi temel ve ara malların ithalatında kullanılmaktadır. İthal girdilerin girişinden 180 gün sonra ihracatın yapılması gereklidir.

Vergi Mevzuatı

Gümrük vergisi dışında ithalat sırasında KDV de tahsil edilmektedir. Genel KDV oranı %21 düzeyinde olup, bazı mal ve hizmetlerde %27 ve bazılarında %10,5 olarak uygulanmaktadır. Gümrük vergisinden istisna tutulan (turistler, bilim adamları ve diplomatlara tanınan istisnalar; dini gruplar yada kar amacı gütmeyen kuruluşların bazı faaliyetleri sırasında yaptıkları ithalata tanınan istisnalar) ithalat ile örnek (sample) niteliğindeki ürünlerin ithalatı ve federal, il ya da yerel yönetimlerin yaptıkları ithalat KDV'ye tabi değildir. Ayrıca, ihracat da KDV'den istisna tutulmuştur. Canlı hayvanlar ve bunların et ve türevleri, meyve ve sebze ithalatı sırasında yurt içi satışta olduğu gibi %10,5'lik düşük oran uygulanmaktadır.

Arjantin'de Ulusal Vergi Bürosu (<http://www.mecan.gov.ar/sip/basehome/dir1.htm>) ve Gümrük Bürosundan (<http://www.afip.gob.ar/english/>) fiyatlandırma ve vergiler konusunda detaylı bilgi alınması mümkün olup, aşağıda fiyat belirleme açısından yol gösterici olabilecek iki örnek uygulamaya sunulmaktadır.

Tablo: Doğrudan İthalat Maliyetlerine İlişkin Örnek Bir Uygulama, Ruj İthalatı (GTİP No: 3304.10.00)

FOB Temel Fiyat

10.000 \$

Taşıma*	%8	800\$	
Sigorta*	%1,5	162\$	
CIF Fiyat (Vergilendirilebilir taban)			10.962\$
Gümrük vergisi (veya diğer uygulanabilir vergi oranları) *	%18	1.973,16\$	
CIF üzerinden alınan %0,5 İstatistik vergisi	%0,5	54,81\$	
Alt toplam		2.027,97\$	
KDV Matrahı			12.990\$
KDV	%21	2.727,89	
KDV (ilave) ***	%10	1.299,00	
%3 Beklenen karlar vergisi, KDV tabanı (CIF) (sadece doğrudan tüketim malları için) ****	%3	389,70	
Alt toplam		4.416,59	
Vergilerden Sonraki Toplam			17.407\$
Liman Maliyetleri (boşaltma, depolama, vs. yaklaşık %6*,**)	%6	795,84	
Taşıma aracı ücretleri (CIF üzerinden %1,5) *,**	%1,5	198,96	
Banka ücretleri (Taslak akreditif, FOB'un %1,5-%2'si)*,**,****	%2	242,00	
Alt toplam		1.236,80	
Toplam			18.643\$

* Nakliye aracı ile maliyetler detaylı görüşülmelidir ** Bu oranlar, bazı hizmetler için %21 KDV olarak belirlenmiştir. *** Bankanın kesintileri, akreditif koşullarına göre uygulanır.

Tablo: Doğrudan İthalat Maliyetlerine İlişkin Örnek Bir Uygulama, Plastik Mobilya İthalatı (GTİP No: 9403.70.00)

FOB Temel Fiyat		10.000 \$	
Taşıma*	%8	800\$	
Sigorta*	%1	108\$	
CIF Fiyat (Vergilendirilebilir taban)			10.908\$
Gümrük vergisi (veya diğer uygulanabilir vergi oranları) *	%19,52	127,06\$	
CIF üzerinden alınan %0,5 İstatistik vergisi	%0,5	54,54\$	
Alt toplam		181,60\$	
KDV Matrahı			10.908\$
KDV	%21	2.748,81	
KDV (ilave) ***	%10	1.308,90	
%3 Beklenen karlar vergisi, KDV tabanı (CIF) (sadece doğrudan tüketim malları için) ****	%3	392,69	
Alt toplam		4.450,39	
Vergilerden Sonraki Toplam			17.540\$
Liman Maliyetleri (boşaltma, depolama, vs. yaklaşık %6*,**)	%6	791,92	
Taşıma aracı ücretleri (CIF üzerinden %1,5) *,**	%1,5	197,98	
Banka ücretleri (Taslak akreditif, FOB'un %1,5-%2'si)*,**,****	%2	242,00	

Alt toplam	1.231,90
Toplam	18.772\$

* Nakliye aracı ile maliyetler detaylı görüşülmelidir

** Bu oranlar, bazı hizmetler için %21 KDV olarak belirlenmiştir.

*** Bankanın kesintileri, akreditif koşullarına göre uygulanır.

Tarife Dışı Engeller

Otomatik Olmayan Lisans Uygulaması

OOL uygulaması, Hükümetin lisans verme süresini konjonktüre, yerli üretimin ihtiyaçlarına, ürünün niteliğine, toplam ve sektörel dış ticaret dengesine ve firma bazındaki sübjektif kararlara göre belirlemek suretiyle Arjantin'e olan ihracatı olumsuz etkilemektedir. İthalat yapan firmalar ve sektör temsilcileri lisans alma sürelerinin dönem dönem 6 aya kadar uzayabildiğini açıklamaktadır. Uygulamanın her ürün ve firma bazında objektif kriterlere dayanmaması nedeniyle etkilenen sektörler ve firmalar farklılıklar göstermektedir.

Diğer kısıtlamaların yanında özellikle OOL engelini aşmak isteyen birçok yabancı firma Arjantin'de yerli bazı firmalarla da ortaklık yaparak başta elektrikli ve elektronik eşya sektörleri olmak üzere birçok üründe montaj tesisi kurmuştur. Beyaz ve kahverengi eşya ile bilgisayar ve cep telefonu gibi ev ve kişisel tüketim ürünlerinde çok bariz olan söz konusu gelişmelerin bir sonucu olarak bu sektörlerde piyasadaki pazar hakimiyeti belli başlı çokuluslu şirketler tarafından muhafaza edilmiştir.

Net İhracatçı Olma Şartı

İthalat yapan firmalara ithalat izinleri verilirken yaptıkları ithalattan fazla ihracat yapmaları şart koşulmaktadır. Bu uygulamadan geçtiğimiz yıllarda özellikle büyük otomotiv firmaları ile büyük süpermarket zincirleri başta olmak üzere genellikle büyük ithalatçılar etkilendiği halde, 2012 yılının Şubat ayından itibaren yürürlüğe giren ithalat izin zorunluluğu sistemiyle birlikte bütün ithalatçılar etkilenmeye başlamıştır. Otomotiv firmalarından Arjantin'de üretimi olanlar genellikle bir şekilde Hükümetle pazarlık yapabildikleri halde sadece ithalat ağırlıklı firmalar büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Ürün Standartları ve İlgili Uygulamalar

Teknik düzenlemeler ürün grubuna göre farklı kuruluşlar tarafından belirlenmekte ve uygulanmaktadır. Ulusal kalite standartları ve sertifikasyona ilişkin genel kurallar 1474/94 sayılı Karar'la düzenlenmiş bulunmaktadır. Standardizasyondan sorumlu Instituto Argentino de Normalización (IRAM) ve akreditasyondan sorumlu Organismo Argentino de Acreditación (OAA) bahse konu kararla verilen yetkileri yerine getiren başlıca kuruluşlardır. Bu çerçevede, IRAM ulusal kalite sisteminin kurulmasında gerekli olan teknik düzenlemelerin onaylanması ve gözden geçirilmesinden sorumluyken, OAA sertifikasyon kuruluşlarının, ölçüm ve test laboratuvarlarının akreditasyonunu yapmaktadır.

Arjantin'de gıda üretim ve ticaretine ilişkin düzenlemelerin ana kaynağını 18284 sayılı Gıda Yasası belirlemektedir. Yasanın öngördüğü kuralların hayata geçirilmesi açısından sağlık ve kalite standartlarının belirlenmesi ve uygulanmasına yönelik olarak üç temel kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan Tarımsal Gıda Sağlık ve Kalite Ulusal İdaresi (Servicio Nacional de Sanidad y Calidad Agroalimentaria - SENASA) taze ve dondurulmuş hayvansal ve bitkisel ürünlerle ilgili görevleri yerine getirirken, Ulusal Gıda Enstitüsü (Instituto Nacional de Alimentos – INAL) işlenmiş gıda ile şarap dışındaki içeceklerle ilişkin düzenlemelerde bulunmakta, şarapla ilgili konular ise Ulusal Şarap Enstitüsünün (Instituto Nacional de Vitivinicultura - INV) görev alanına girmektedir. Ayrıca, Tarım Bakanlığı da spesifik konularda düzenlemeler getirme yetkisine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan, kurumların aradığı standart ve düzenlemelerin gümrük işlemleri açısından uygulamalarına ilişkin olarak Federal Kamu Gelirleri İdaresi (AFIP) de kararlar çıkarmaktadır.

Genel Ekonomik Durum

Arjantin, GSYİH'sının büyüklüğü açısından Brezilya ve Meksika'nın ardından Latin Amerika'nın 3. büyük ekonomisidir. Yaklaşık 44 milyon nüfusu olan Arjantin'de, kişi başına düşen milli gelir (satın alma gücü paritesine göre) 22.032 ABD Doları'dır. Gelir dağılımındaki uçurumlara rağmen, Latin Amerika ülkelerindeki kişi başına gelirin en yüksek olduğu ülkeler arasında yer almaktadır.

Başlıca Ekonomik Göstergeler

	2013 a	2014 a	2015 a	2016 a	2017 b	2018 c	2019 c
GSYİH (milyar \$)	613,2	566,6	604,8	545,1	654,4	698,1	750,7
Reel GSYİH Artış Oranı (%)	2,4	-2,5	2,6	-2,2	2,8	3,4	2,8
Kişi Başına GSYİH (satın alma gücü paritesine göre)	21.500	21.117	21.691 b	21.264 b	22.032	23.084	23.862
Sınai Üretim Artış Hızı (%)	0,6	-3,5	1,5	-5,8	2,4	3,5	2,6
Tüketici Fiyatları Enflasyonu (yıl sonu)	26,0	38,0	26,9	41,0	24,8	16,2	10,5
İhracat (FOB; milyon \$)	75.928	68.441	56.809	57.930	58.405	61.461	62.233
İthalat (CIF; milyon \$)	71.293	62.899	57.594	53.505	63.405	68.150	71.916
Cari İşlemler Dengesi (milyon \$)	-13.124	-9.179	-17.622	-14.693	-29.326	-29.696	-33.231
Dış Borç (yıl sonu; milyon \$)	146.569	145.472	173.457	190.490	213.760	228.713	241.763
İşsizlik Oranı (yıl sonu)	7,1	7,3	6,5 b	8,5 b	8,6	8,1	7,8
Döviz Kuru (Ps/\$)	5,46	8,08	9,23	14,76	16,56	19,90	21,92

a:Gerçekleşme b:EIU tahmin c:EIU öngörü

Kaynak: Economist Intelligence Unit

Ekonomik Yapı

Arjantin ekonomisi tarım ve tarıma dayalı sanayi ağırlıklı bir yapıya sahiptir. GSYİH'nin %9,9'u tarım, % 30'u sanayi, %60,2'si hizmetlerden oluşmaktadır. Hızla artan tarım ürünleri fiyatları Arjantin ekonomisi için önemli bir büyüme kaynağı haline gelmiştir.

Gıda ve içecek, kimya ve petrokimya, otomotiv ve metal sanayii ülkenin en büyük sanayi kolları durumundadır.

GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı (Faktör maliyetlerine göre, 1993 sabit fiyatlarına göre)

	2013 a	2014 a	2015 a	2016a	2017 b	2018 c	2019 c	2020 c	2021 c	2022 c
GSYİH(Sabit fiyat)	598,0	587,1	602,8	589,1	605,4	625,9	643,3	661,2	682,7	705,7
Tarım	49,7	51,3	55,2	52,2	55,3	58,3	61,1	64,0	67,0	70,1
Sanayi	187,4	180,9	183,6	173,0	177,1	183,3	188,1	194,1	200,9	208,0
Hizmetler	360,9	354,9	364,1	363,9	372,9	384,2	394,0	403,1	414,8	427,6
Sanayi Üretimi %	0,6	-3,5	1,5	-5,8	2,4	3,5	2,6	3,2	3,5	3,5

a:Gerçekleşme b:EIU tahminleri, c:EIU öngörüsü

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı (Faktör maliyetlerine göre, %)

	2013 a	2014 a	2015 a	2016a	2017 b	2018 c	2019 c	2020 c	2021 c	2022 c
Tarım	9,9	10,5	11,0	10,6	10,9	11,2	11,4	11,6	11,8	11,9

Sanayi	30,0	29,7	29,3	28,3	28,2	28,2	28,1	28,3	28,3	28,4
Hizmetler	60,2	59,9	59,7	61,1	60,9	60,6	60,5	60,2	59,9	59,7

a:Gerçekleşme b:EIU tahminleri, c:EIU öngörüsü

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

GSYİH'nın Sektörler İtibarıyla Büyüme Oranı (%)

	2013 a	2014 a	2015 a	2016 a	2017 b	2018 c	2019 c	2020 c	2021c	2022 c
Tarım	11,5	3,1	7,6	-5,4	6,0	5,5	4,8	4,6	4,7	4,7
Sanayi	0,6	-3,5	1,5	-5,8	2,4	3,5	2,6	3,2	3,5	3,5
Hizmetler	1,9	-1,6	2,6	0,0	2,5	3,0	2,6	2,3	2,9	3,1

a:Gerçekleşme b:EIU tahminleri c: EIU öngörü

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

Ekonomi Politikaları

12 yıllık Kirchner hükümeti sonrası iktidara gelen Mauricio Macri hükümeti, Arjantin'i yeniden uluslararası siyasete ve pazara entegre ederek, neoliberal politikalar uygulamaktadır. Döviz kurunun piyasa koşullarınca belirlenmesi, sermaye üzerindeki kontrollerin ve ihracat vergilerinin kaldırılması, enflasyonun tek haneli seviyeye düşürülmesine öncelik vermektedir.

Ekonomik Performans

Arjantin ekonomisine ilişkin yapılan değerlendirme notlarına baktığımızda; bağımsızlık, döviz kuru, bankacılık, ülke ve ekonomik açıdan "B" risk notu, ve politik risk açısından "BB" risk notuna sahip olduğu görülmektedir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Arjantin ekonomisine yönelik tahminler genel olarak olumlu olmakla birlikte hükümetin uygulamalarının sonuçlarına bağlı olarak değişebilecektir. IMF'e göre 2017 ve 2018 yılında büyüme hızı sırasıyla %2,46 ve %2,51 olarak tahmin edilmekte olup; enflasyonun sırasıyla %26,87 ve %17,83 olacağı öngörülmektedir.

2019-2020 yıllarında büyüme hızının %3'ün altında kalacağı, 2021-2022 için %3'ün üstünde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Türkiye-Arjantin Dış Ticareti

Yıllar itibarıyla incelendiğinde Arjantin ile ticaretimizde açık verildiği, özellikle Arjantin'de krizin etkili olduğu dönemlerde ihracatımızın daha da azaldığı gözlemlenmektedir. 2018 yılında ihracatımız bir önceki yıla kıyasla %6,3 artış ile 169,3 milyon ABD Dolar olarak gerçekleşirken, Arjantin'e ithalatımız ise %20,5 azalış ile 357,9 milyon ABD Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-Arjantin İkilili Ticaret Verileri (Bin ABD Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	64,496	417,506	482,002	- 353,010
2008	107,099	789,811	896,911	- 682,712
2009	73,734	225,821	299,555	- 152,087
2010	179,216	281,128	460,344	- 101,912
2011	214,104	490,574	704,678	- 276,469

2012	316,482	367,894	684,376	-51,411
2013	318,181	394,100	712,281	-75,919
2014	141,320	325,407	466,727	-184,087
2015	118,307	234,495	352,802	-116,189
2016	126,870	382,191	509,061	-255,321
2017	159,288	450,272	609,560	-290,984
2017 / (1-12)	159,288	450,272	609,560	-290,984
2018 / (1-12)	169,281	357,905	527,186	-188,624

Kaynak: TÜİK

Arjantin'e ihracatımızın üçte ikisinden fazlasını otomotiv ana ve yan sanayi oluşturmakta; demir-çelik, tütün, çimento, elektrikli ev aletleri, makine ve cihazlar, tekstil ve plastik ürünleri, inşaat malzemeleri ilk sıralarda yer almaktadır.

Arjantin'den ülkemize yapılan ithalat görece yüksek düzeyde seyretmekle beraber, söz konusu ithalatın kompozisyonuna bakıldığında, buradaki ürün çeşitliliğinin ülkemiz ihracatına kıyasla çok daha düşük olduğu görülmektedir. Toplam ithalatın yaklaşık dörtte üçü tarım ürünlerinden oluştuğu gibi, bunlar da soya, ayçiçek, mısır ve hububat gibi son derece az bir ürün grubunda yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla bu ürünlerin dünya fiyat gelişmeleri ile Türkiye'de üretim imkanı olanlarının ülkemizdeki iklime bağlı üretim koşulları Arjantin'den yapılan ithalat büyüklüğü üzerinde büyük bir etkiye sahip olmaktadır.

İki ülke ticaretinin gelecekte ulaşacağı seyrin ve büyüklüğün tahmini çok kolay görünmemektedir. Zira, mevcut ticaretin önemli bölümünü ülkemizde üretim açığı olan tarım ürünleri oluşturmaktadır. İki ülkenin tarım ürünleri alanındaki ithalat ve ihracat kapasiteleri de her iki ülkedeki yıllık iklim ve üretim gibi faktörler dışında dünya koşullarından ve fiyatlarından da büyük ölçüde etkilenmektedir. Ancak, sanayi ürünleri alanında, özellikle de makine ve otomobil yedek parça ticaretinde gözlenen mevcut eğilimin devamı halinde daha kalıcı ve öngörülebilir bir ticari ilişkinin yerleşebileceği düşünülmektedir.

Türkiye'nin Arjantin'e İhracatında Başlıca Ürünler, (1000 ABD Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	126 870	159 288	169 281	100	6,3
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	0	0	13 020	7,7	
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	8 626	9 358	11 543	6,8	23,3

8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	4 344	9 393	8 725	5,2	-7,1
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	5 585	1 809	7 480	4,4	313,5
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	4 956	5 695	5 682	3,4	-0,2
5509	Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	5 486	1 491	5 006	3	235,7
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	4	0	4 906	2,9	
7419	Bakırdan diğer eşya:	0	3 640	4 326	2,6	18,8
6907	Cilasız veya sırsız seramikten döşeme veya kaplama karoları ve kaldırım taşları, mozaik küpler vb.	3 006	3 069	4 167	2,5	35,8
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	3 377	1 282	3 429	2	167,5
8456	Maddelerin aşındırılarak, lazerle, foton, ultrasonik, diğer ışınlarla vb yöntemlerle işlenmesine mahsus makina ve aletler	216	4 541	3 196	1,9	-29,6
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	1 001	2 515	3 130	1,8	24,5
8701	Traktörler	1 282	3 826	3 063	1,8	-19,9
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	3 050	15 391	3 008	1,8	-80,5
8703	Otomobiller	2 160	2 510	2 977	1,8	18,6
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp	0	0	2 975	1,8	

	şeklinde taşlar, granüller					
8526	Radar cihazları,hava-deniz trafiğine yardımcı telsiz cihazları ve uzaktan kumanda etmeye mahsus telsiz kontrol cihazları	3 793	4 839	2 755	1,6	-43,1
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	890	1 096	2 593	1,5	136,6
2523	Çimento	1 608	1 473	2 011	1,2	36,5
8462	Metalleri dövme,çekme,kalıpta dövme,kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus takım tezgahları	24	19	1 987	1,2	10357,9
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1 455	2 481	1 970	1,2	-20,6
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	403	461	1 525	0,9	230,8
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	395	589	1 382	0,8	134,6
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	549	692	1 349	0,8	94,9
7016	Camdan kaldırım blokları, tuğla, karo, kiremit, mozaik, vitray halinde birleştirilmiş camlar, çok hücreli cam vb.	1 068	1 596	1 318	0,8	-17,4
8409	Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	710	1 171	1 301	0,8	11,1
7228	Diğer alaşımli çelikten çubuk ve	51	208	1 239	0,7	495,7

	profiller;alaşımli veya alaşimsız çelikten sondaj işlerinde kullanılan içi boş çubuklar					
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	114	346	1 189	0,7	243,6
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	1 015	1 071	1 184	0,7	10,6
3824	Dökümhane maçalarına veya kalıplarına mahsus müstahzar bağlayıcılar, kimya ve bağlı sanayide kull. diğer kimyasal ür.	0	180	1 144	0,7	535,6
7213	Demir veya alaşimsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	658	1 098	1 105	0,7	0,6
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	2 070	1 012	989	0,6	-2,3
8451	Dokuma ipliklerin, mensucatın yıkanması, temizlenmesi, kurutulması, ütülenmesi, sarılması, katlanması vb için makinalar	356	1 313	961	0,6	-26,8
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	466	510	940	0,6	84,3
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	0	1 846	931	0,5	-49,6
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	1 634	1 131	893	0,5	-21
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	117	134	892	0,5	565,7
1211	Bitki ve bitki kısımları	375	1	844	0,5	-23,6

	(esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)		105			
4805	Diğer kağıt ve kartonlar (kuşe edilmemiş veya sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	0	153	824	0,5	438,6
6912	Seramikten sofr ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (porselen veya çiniden olanlar hariç)	461	500	818	0,5	63,6

Kaynak: Trade Map (www.trademap.org)

Arjantin'den ithalatımızdaki başlıca maddeleri; toplam ithalatın yarısından fazlasını soya fasulyesi, yağı ve küspesi, kalanını ise motorlu taşıtlar, ayçiçeği tohumu, yer fıstığı, tütün, kuru baklagiller, yün, dozlandırılmış ilaçlar, demir cevherleri, jelatin ve diğer yağlı tohumlar oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Arjantin'den İthalatında Başlıca Ürünler, (1000 ABD Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	382 191	450 272	357 905	100	-20,5
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	9 655	45 065	175 825	49,1	290,2
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	12 811	22 649	34 909	9,8	54,1
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	8 638	14 712	23 909	6,7	62,5
5105	Yün, ince veya kaba hayvan kılları (kardeli/taranmış)	12 516	17 146	16 079	4,5	-6,2
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	14 972	18 450	14 831	4,1	-19,6
1202	Yer fıstığı	0	2 868	12 624	3,5	340,2
1006	Pirinç	0	2 232	12 435	3,5	457,1
4703	Sodalı veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	3 513	5 693	10 074	2,8	77
1515	Diğer bitkisel sabit yağlar ve bunların fraksiyonları	0	0	9 267	2,6	0

	(kimyasal olarak değiştirilmemiş)					
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	0	5 325	7 724	2,2	45,1
1520	Ham gliserol; gliserollü sular ve gliserollü lesivler	0	0	4 435	1,2	0
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	0	1 371	3 239	0,9	136,3
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozanmış türevleri	2 223	2 486	2 714	0,8	9,2
3201	Debagatte kullanılan bitkisel menşeli hülusalalar, tanenler ve bunların tuzları, esterleri ve diğer türevleri	8 177	5 306	2 318	0,6	-56,3
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	0	3 038	1 651	0,5	-45,7
2308	Hayvan yemi olabilen diğer bitkisel maddeler ve bitkisel döküntü ve atık ve yan ürünler	0	81	1 526	0,4	1784
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	0	120	1 463	0,4	1119,2
9616	Parfüm vb tuvalet spreyleri, püskürtme mekanizmaları; pudra, diğer kozmetik ve tuvalet ürünleri için	2 252	1 612	1 345	0,4	-16,6

	ponponlar					
0903	Paraguay çayı	356	157	1 290	0,4	721,7
7202	Ferro alyajlar	0	459	1 026	0,3	123,5
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	84	464	868	0,2	87,1
1108	Nişastalar ve inülin	386	505	727	0,2	44
1108	Nişastalar ve inülin	386	505	727	0,2	44
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	20 264	1 304	674	0,2	-48,3
1206	Ayçiçeği tohumu	456	503	665	0,2	32,2
3821	Mikroorganizma, bitki, hayvan veya insanların hücrelerinin geliştirilmesinde kullanılan müstahzar kültür ortamları	99	434	604	0,2	39,2
5107	Taranmış yün (kamgarn) iplikleri	6	177	511	0,1	188,7
1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	805	789	504	0,1	-36,1
4010	Vulkanize kauçuktan taşıyıcı kolanlar ve transmisyon kolanları	529	674	467	0,1	-30,7
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	2 060	1 078	430	0,1	-60,1
2917	Polikarboksilik asitler, anhidritleri, halojenürleri ve türevleri	2 800	3 609	392	0,1	-89,1
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	95	64	361	0,1	464,1
1518	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları (1516'dakiler hariç)	367	190	357	0,1	87,9
3507	Enzimler, müstahzar enzimler	235	405	333	0,1	-17,8
3006	Tarifenin başka yerinde yer almayan eczacılık eşyası ve müstahzarları	338	555	272	0,1	-51

3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	353	204	271	0,1	32,8
3822	Laboratuvarlarda, teşhiste kullanılan reaktifler	143	201	252	0,1	25,4
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	214	164	240	0,1	46,3
4303	Kürkten giyim eşyası, aksesuarları ve kürkten diğer eşya	200	174	232	0,1	33,3
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	233	123	195	0,1	58,5

Kaynak: Trade Map (www.trademap.org)

Türkiye-Arjantin Ticaretinde Potansiyel Arz Eden Ürünler

Ülkemizin ihraç potansiyeli olan tarım ve gıda ürünleri: tütün, maya, konserve meyve sebze özellikle dilimlenmiş domates konserveleri ve kornişon, fındık, kuru kayısı, kuru incir, tütün, şekerli ve çikolatalı mamuller ile baharatlardır.

Ülkemizin ihraç potansiyeli olan sanayi ürünleri: oto ana ve yan sanayi, traktörler, takım tezgahları, ağır iş makinelerinin aksam ve parçaları, elektrik kabloları, otomobil lastiği, buzdolabı ve soğutucular, demir-çelik profiller, yassı ürünler, klimalar, çamaşır makineleri, camdan sofralar mutfak ve ev eşyaları, kümes hayvancılığına mahsus makineler, PVC borular ve bağlantı parçaları, elyaf ve iplik, işlenmiş mermerdir.

Türkiye-Arjantin Yatırım İlişkileri

Arjantin ile Türkiye arasında yatırım ilişkisi yok denecek kadar azdır. Türk firmalarının ortaklık ya da tamamına sahip olduğu endüstriyel kord bezi üretimi yapan bir şirketi, kiraz üretimi yapan bir şirketi ile makine imalat sektöründe faaliyet gösteren bir şirketi Arjantin’de faaliyetlerini sürdürmektedir. Ülkemiz kayıtlarına göre Türkiye’de faaliyet gösteren Arjantin sermayeli sadece iki şirket bulunmaktadır.

Arjantin’de yatırım ortamı ve yatırım şartları, Arjantin hükümetince yatırımlara sağlanan destekler hususundaki detaylı bilgilere Arjantin Yatırım Ajansının <http://www.prosperar.gov.ar/> web sayfasından ulaşmak mümkün bulunmaktadır.

Türkiye-Arjantin Ticaretinde Karşılaşılan Sorunlar

Arjantin tarafından uygulanmakta olan “Otomatik olmayan ithalat lisansları” sistemi ve ithalatı kısıtlayıcı diğer uygulamalar ülkemiz de dahil olmak üzere, Arjantin’e ihracat yapan ülkelerin ihracatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Uygulamanın her ürün ve firma bazında farklılıklar göstermesi nedeniyle gelecek öngörüsü yapmakta ve potansiyel ürünler belirlemede güçlük yaşanmaktadır. Arjantin’e ihracatımız yıllar itibarıyla keskin bir şekilde dalgalanmaktadır. Özetle

başlıca sorunlar şunlardır;

Coğrafi Uzaklık ve Güven Eksikliği: İhracatçılarımızın sektörel fuarlara katılım yoluyla, Arjantin ve diğer bölge ülkelerindeki muhataplarıyla bir araya gelmesinin, ülkemizin bölge ülkeleriyle kalıcı ticari ilişkiler kurmasını engelleyen önemli bir faktör olan coğrafi uzaklık ve bundan kaynaklanan güven eksikliği sorununu azaltabileceği düşünülmektedir. Ayrıca olası alıcı firmaların geçmiş ticari ilişkileri ve finansal açılarından referans bilgilerine ulaşmak üzere, bu konuda hizmet veren çokuluslu bir danışman firmadan ya da çok sayıdaki mahalli danışmandan profesyonel yardım alınması mümkündür.

Dile yabancılık: Bölge pazarına ilgi duyan ihracatçılarımız kendi ihtiyaç duydukları bilgileri internet üzerinden edindikten sonra iş geliştirmek istedikleri bölge ülkeleri ithalatçılarıyla İngilizce yazışma yapabileceklerdir. Başta KOBİ'ler olmak üzere bölgedeki şirketler arasında İngilizce çok yaygın olarak konuşulmasa da, iş sahipleri bazen dışarıdan yardım alarak, bazen on-line çeviri olanaklarını kullanarak İngilizce yazışma yapmaktadırlar. İspanyolca iletişim kurmak Türk firmalarına önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Karmaşık Tercihli Ticaret Ağı: Latin Amerika alanındaki Gümrük Birlikleri, STA'lar ve diğer tercihli anlaşmalar nedeniyle ortaya çıkan karmaşık tercihli ticaret yapısı pek çok sektörde rekabet gücümüzü azaltıcı etki yapmaktadır. Yakın gelecekte mevcut yapının bir çok yeni ve kapsamlı STA ile daha da karmaşıklaşması beklenmektedir.

Türkiye'nin Doğru Tanınmaması: Genel olarak bakıldığında, Arjantin vatandaşlarında tarım üretimi yapan oryantal bir Türkiye imajı bulunmaktadır. Ülkemizin sanayi alanındaki düzeyi yeterince bilinmemektedir.

Korumacılık: Arjantin hükümeti sektörlerden gelen şikayetlere çok duyarlı bir yapı sergilemektedir. Bunun sonucunda, otomotiv, beyaz eşya, tekstil, ayakkabı, oyuncak gibi pek çok sektörde sıklıkla gümrük vergisi artırımını, ithalat izni gibi engellere başvurmaktadır. Otomatik olmayan lisans, ön kayıt ve referans fiyat en sık uygulanan önlemlerdir. Halen ülkemizin Arjantin'e yönelik ihracatı çok düşük düzeyde olduğu için, bu konuda sınırlı sayıda şikayet bulunmaktadır. Ancak, özellikle sayılan sektörlerdeki ihracatımızda artış olması halinde zaman içerisinde bu konudaki kısıtlamaların artması beklenmelidir.

Kamu İhalelerinde Finansman Sıkıntısı: Arjantin'de kamu ihalesi almak, finansman kaynağıyla beraber geldiği takdirde mümkün olabilmektedir. Finansman temininde yaşanacak güçlüğü yanı sıra, coğrafi açıdan uzaklık ve pazara yabancılık gibi faktörlerin de etkisiyle ülkemiz müteahhitlik sektörü tarafından bu aşamada Arjantin'de kamu ihalesi alınması kolay görünmemektedir.

Arjantin'de yatırım yapmayı planlayan girişimciler açısından da bu hususların bir kez daha yinelenmesinde; böylece Latin Amerika'ya özgü korumacı yapı, karmaşık ticaret anlaşmaları ağı, dile ve kültüre yabancılık gibi faktörlerin yanında çok da basit ve şeffaf olarak değerlendirilemeyecek idari yapı ve yatırım mevzuatları göz önünde tutularak, bölge ülkeleriyle öncelikle sağlam ticari ilişkiler kurulmaya çalışılmasında ve bölgenin belirli bir düzeyde tanınmasının ardından yatırımcılığa yönelmesinde yarar görülmektedir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İş görüşmelerinden önce randevu almak gereklidir. Görüşmeler kişisel bağlantılara bağlıdır. Firmanın isminden çok kiminle bağlantı kurulduğuna değer verilir. İş bağlantılarında süreklilik ve güvenilirliği sağlamak çok önemlidir. Latin Amerika ve Avrupa kültürlerinden etkilenen Arjantin'de iş kıyafetleri, görünüş ve genel yaklaşım gösterişsiz olmalıdır.

Arjantinliler geleneksel olarak izinlerini yaz sezonu olan Ocak ve Şubat aylarında alırlar. Dolayısıyla ülkeye iş seyahati düzenlemek için en uygun aylar Nisan-Kasım arasındaki aylardır. Lokantalar için akşam yemeği saati en erken 8.30 olup 9.30 'dan itibaren servis yoğunlaşmaktadır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

1992'de iki ülke arasında imzalanan Vize Muafiyeti Anlaşması çerçevesinde Arjantin, Türk vatandaşlarına vize uygulamamaktadır. 3 aya kadar girişlerde vize gerekmemektedir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Tarih Tatil Adı

1 Ocak Año Nuevo, Yeni Yıl

12-13 ŞubatCarnaval

24 Mart Día Nacional de la Memoria por la Verdad y la Justicia

2 Nisan Día del Veterano y de los Caídos en la Guerra de Malvinas

1 Mayıs Día del Trabajador

25 Mayıs Día de la Revolución de Mayo

20 Haziran Paso a la Inmortalidad del General Manuel Belgrano

9 Temmuz Día de la Independencia

8 Aralık Inmaculada Concepción de María

25 Aralık Navidad

Arjantin'de mesai saatleri genelde 9.00 ve 18.00 arasındadır (Pazartesi-Cuma), Bankalar ise 10.00 ve 15.00 saatleri arasında çalışmaktadırlar (Pazartesi-Cuma). Alışveriş merkezleri 10.00-22.00 (her gün), Süper marketler 08.30-20.30 (Pazartesi-Cumartesi), 10.00-20.00 (Pazar) saatlerinde açıktır. Posta İdaresi 08.00-20.00 (Pazartesi-Cuma), 08.00-13.00 (Cumartesi) saatlerinde açıktır.

Ulaşım

Buenos Aires oldukça geniş metro ve otobüs sistemine sahiptir. Taksiler oldukça bol ve ucuzdur. Şehirde iki önemli havaalanı bulunmaktadır. Bunlardan biri tüm iç hat yolculuklarının ve Uruguay, Brezilya ve Paraguay'a bazı uçuşların gerçekleştirildiği Aeroparque Jorge Newbery havaalanıdır. Diğer tüm uluslararası uçuşlar Buenos Aires'e 45 dakikalık mesafede olan (taksi ile 50 dolar) Ezeiza havaalanından yapılmaktadır.

Uluslararası araba kiralama şirketleri Arjantin'de faaliyet göstermekte olup, bunların web sayfalarından gerekli bağlantıları yapmak mümkündür. Ancak, Arjantin'de kısa sürede uyum sağlanması güç bir trafik düzeni vardır. Bu nedenle, oldukça düşük maliyetli olan ve şehrin iş bölgelerinde çok kolaylıkla bulunabilen taksilerden yararlanılması önerilmektedir.

Arjantin'deki önemli limanlar Bahia Blanca, Buenos Aires, Comodoro Rivadavia, Concepcion del Uruguay, La Plata, Mar Del Plata, Necochea, Rio Gallegos, Rosario, Santa Fe, Ushuaia'dır.

Haberleşme

Uluslararası hizmetler yeterli düzeydedir. Özelleştirilen telefon sisteminin yeni sahipleri operasyonları büyük ölçüde geliştirmişlerdir. Birçok işadımı daha hızlı ve verimli çalışabilmek için cep telefonu kullanmaktadırlar. Gerek yurtiçi gerekse uluslararası uzak mesafe konuşmaları oldukça pahalıdır.(Otellerde iki katı) AT&T, MCI ve Sprint maliyetleri düşürücü yerel telefon numaraları sağlamaktadırlar, ancak iş saatleri içinde bağlantı sağlamak son derece güçtür.

Sağlık

Buenos Aires herhangi bir sağlık riski taşımamaktadır. Sağlığa ilişkin koşullar iyidir. Ayrıca, şehirde uzman doktorlar, dişçiler bulunmaktadır.

İklim

Arjantin güney yarım kürede yer aldığından mevsimler kuzey yarım kürenin simetriğidir. Yılın en soğuk ayları Temmuz ve Ağustos iken, Ocak ve Şubat en sıcak aylar olmaktadır. Gerek çok sıcak olması, gerekse çok sayıda işadınının yaz dönemini (Ocak-Mart) Buenos Aires dışında geçirmesi nedeniyle iş seyahatleri için en elverişsiz dönem yaz dönemidir.

Buenos Aires'te şu andaki hava durumunu öğrenmek için <http://www.weather.com/> adresi ziyaret edilebilir.

MAYIS

BREZİLYA

BREZİLYA

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Kapladığı alan açısından dünyanın beşinci büyük ülkesi olan Brezilya, kuzeyden güneye 4.320 km, doğudan batıya 4.326 km'dir. Ülkenin, yaklaşık yüzde doksan gibi büyük bir kısmı, Ekvator ile tropikal Oğlak dönencesinde yer almaktadır. Atlantik Okyanusu ile çevrili Brezilya'nın İspanyolca konuşan Güney Amerika ülkeleri ile 12.000 km'lik sınırı vardır. Şili ve Ekvator haricinde Güney Amerika ülkelerinin hepsi ile sınır komşusudur. Amerika kıtasının %21'ini, Latin Amerika'nın %47,7'sinin kaplayan Brezilya'nın arazi yapısında güneyin son ucunda Porto Alegre'den kuzeydoğudaki Natal'a kadar sahil hattını yakından izleyen sıradağlarından sonra kıvrımlarını açan Brezilya yaylası ile egemen engebeler mevcuttur. Esas düz arazi bölgeleri, sahilleri ve Amazon ovaları ve Paraguay Çöküntüsü (Mato Grosso Pantanal)'dür. Ülkenin en yüksek noktası Amazon bölgesinin en kuzeyinde yer alan 3.014 m yükseklikteki Pico da Neblina'dır.

Brezilya'nın başkenti Brasilia, politik ve idari merkez olmakla birlikte ekonomi, ticaret ve sanayi merkezleri başkentten uzakta Atlas okyanusu kıyısında yoğunlaşmıştır. Sao Paulo, güneydoğuda başkentten 1.015 km. uzaktadır. Diğer büyük şehirler Rio de Janeiro, Belo Horizonte güneydoğuda, Porto Alegre güneyde, Salvador ve Recife ise kuzeydoğuda yer almaktadır. Brezilya'nın GSYİH'sının %50'si güneydoğu bölgesinde, Sao Paulo, Rio de Janeiro, Minas Gerais ve Espírito Santo eyaletlerinde üretilmektedir. Üretim altyapısı yüksek oranda çeşitliliğe sahiptir. Ülke genelinde km2'ye ortalama 22 kişi düşerken bu bölgede km2'ye 85 kişi düşmektedir.

Brezilya'da ekvatorial, tropikal, yarı kurak, dağlık tropikal ve astropikal olmak üzere beş iklim bölgesi vardır. Amazon Bölgesi'nde yıllık ortalama sıcaklık 22-26 °C dolayındadır. En sıcak-en soğuk mevsimler arasındaki sıcaklık farkı ihmal edilebilir boyuttadır. Amazon bölgesinden tropikal bölgelere yaklaşıldıkça yaz ile kış arasındaki sıcaklık farkı artmaktadır. Ülkenin en sıcak bölgeleri kuzeydoğuda yer almaktadır. Mayıs-Kasım arasındaki kurak dönemlerde sıcaklık 38°C'yi aşmaktadır. Atlantik Okyanusu kıyıları boyunca sıcaklık 23-27 °C dolayındadır. Kışlar, genellikle kurak geçmektedir. Amazon Havzası ve Atlantik kıyıları boyunca yağış oranı yüksektir.

Siyasi ve İdari Yapı

Brezilya, "Başkanlık" sistemiyle yönetilen "Federal Cumhuriyet"tir. 26 eyalet ve bir federal başkentten oluşan idari yapıda, her eyaletin federal meclisi ve iç yönetimi bulunmaktadır. Toplam 5.560 belediye vardır. Eyalet valilerinin federal meclis ve senatörler üzerinde güçlü etkisi bulunmaktadır.

Başkan, federal hükümetin yürütme kurulunun başıdır. 4 yılda bir ve en fazla iki dönem üst üste seçilebilir. Oldukça geniş yetkilere sahip olan Başkan'ın kanun yapma yetkisi olmamakla birlikte kongrenin uygun bulması halinde geçici kararname çıkarma yetkisi vardır. 513 üyeli temsilciler meclisi ve 81 üyeli senato olmak üzere iki meclisli olan kongrede; meclis üyeleri 4 yılda bir başkanla eş-zamanlı olarak, senato üyeleri ise 8 yıl için seçilmektedir. 4 yılda bir sırasıyla senatonun üçte ikisi veya üçte biri yenilenmektedir.

11 yüksek mahkeme yargıcı senato tarafından uygun bulunarak başkan tarafından atanmaktadır. 1988 anayasası ile sosyal adalet ruhu ön plana çıkarılmıştır. Yapısal reformlarla birlikte mülkiyet ve rekabet kavramları güç kaybederken devlet güç ve ağırlık kazanmıştır. Sendikalar, "Topraksız İşçiler Hareketi"- "Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra, Roma Katolik Kilisesi ve Protestan Kilisesi ulusal hareketlerde söz sahibidir. İş çevreleri, özellikle CNI-Ulusal Sanayiciler Konfederasyonu ve FIESP- Sao Paulo Eyaleti Sanayicileri Konfederasyonu ulusal politikalarda söz hakkına sahiptir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Dünyanın en kalabalık beşinci ülkesi olan Brezilya'nın 2015 yılı itibarıyla nüfusu yaklaşık 204,5 milyon kişiden oluşmaktadır. Demografik yoğunluk sahil boyunca uzanan dar bir kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Kıyı kesimlerdeki nüfus yoğunluğunu iç kesimlere kaydırmak için Başkent Rio de Janeiro'dan Brasilia'ya taşınması, karayolları ağının genişletilmesi, ülkenin iç taraflarında yeni kalkınma merkezlerinin oluşturulması, Itaipu ve Tucuru gibi büyük ölçekte hidroelektrik projeleri gibi teşvik önlemleri alınmıştır.

Brezilya'da üç farklı ırk ve bunların karışımından söz edilebilir. Yerli halk yani Güney Amerika yerlileri, Avrupa'dan gelmiş beyazlar ve Afrika'dan gelmiş siyahlar Brezilya halkının günümüzdeki yapısını oluşturmaktadır. Brezilya'nın asıl nüfusu, göreceli olarak küçük kabilelere bölünmüş ve yarı sabit köylerde yaşayan avcılık ve balıkçılıkla geçinen yerlilerden oluşmuştur. Yoksulların, kolonilere ait madenlerde ve ekim alanlarında çalıştırılmasını sağlamanın uygun olmadığı görülünce, Portekizli göçmenler, Afrika'dan siyah köleler ithal etmeye başlamışlardır. 1850'lerde köle ticaretinin sona ermesi ile iş arayan Avrupalı ve Ortadoğulu göçmen akını artmıştır. Öte yandan 1910'da -bir milyonun üzerinde- kitle halinde Japonya'dan göç almıştır. Zaman geçtikçe, bu göçmen dalgaları çoğunlukla Sao Paulo, Parana, Santa Catarina ve Rio Grande do Sul gibi eyaletlere yerleşmiş ve bu bölgeler çok farklı yapıya bürünmüştür. Etnik yapı açısından; Beyaz %53,7, Melez %38,5, Siyah %6,2, diğer %1,6'dır.

Dünyanın neresinden gelmiş olursa olsun ziyaretçilerin kendilerini yabancı hissetmemelerini sağlayan bu etnik farklılık; ulusal yapıda, iş ve politika hayatında ayrımcılık yapılmadan birlikte yaşama kültürü oluşmasını sağlamış olup, Brezilya'nın küresel rekabet alanında başarısının en önemli anahtar unsurudur.

Halkın büyük bir çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. Ortalama yaşam süresi 73 yaş olup, erkekler için 69,4 yaş, kadınlar için 76,6 yaş ortalama yaşam süresidir. Erkek nüfusun yaşam süresinin daha kısa olmasının nedeni, 60 yaş altındaki erkeklerde şiddet suçlarından kaynaklanan ölümlerin fazla olmasıdır. 2015-2019 yıllık nüfus artış hızının % 0,8 olması beklenmektedir. 2020 yılında nüfusun 219 milyona ulaşacağı ve nüfus artış hızının % 0,7 olacağı tahmin edilmektedir.

Nüfus Dağılımı

Nüfus	2011	2016	2021
Toplam (milyon kişi)	197,4	206,1	213,4
Erkek nüfus	97,2	101,3	104,7
Kadın nüfus	100,2	104,8	108,7
Yaşa göre dağılım %			
0-14 yaş	24,9	22,6	20,4
15-64 yaş	68,3	69,2	69,8
65+ yaş	6,9	8,1	9,8
Şehirleşme %	84,6	86,0	87,3
Çalışan nüfus (milyon kişi)	104,0	110,4	115,4

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

Uluslararası standartlar açısından göreceli olarak genç olmasına rağmen, Brezilya nüfusunun 1990'larda başlayan doğum ve ölüm oranlarındaki düşüşlerden dolayı yaşlandığını söyleyebiliriz. 2008 ve 2013 yılları göz önüne alındığında, 0-14 yaş grubunun toplam nüfusa oranı zaman dilimi içerisinde düşüş gösterirken, 15-64 ve 65 ve üzeri yaş grubunun yine toplam nüfusa oranı artış kaydetmiştir.

2014 yılı itibarıyla, toplam nüfusun %85,5'ini şehirli kesim oluşturmaktadır. 2025'de hedef %91 şehirleşmedir. Şehir ve kasabalardaki hızlı nüfus artışı ve kırsal kesimden, şehirlere doğru yönelen göç; "favela" adı verilen gecekonduardaki artış ve altyapı eksikliği ile birlikte çeşitli sorunlara yol açmıştır.

Gelir dağılımının oldukça bozuk olduğu Brezilya'nın güney doğusu nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu bölgedir. Toplam 20 milyon kişinin yaşadığı Sao Paulo şehrinde varoşlar hariç 11,4 milyon kişi yaşamaktadır. Hali hazırda nüfusu 1 milyonun üzerinde olan 14 şehir bulunmaktadır. Kuzey, kuzey-doğu nüfus yoğunluğu az yerleşim bölgelerine sahiptir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Brezilya, Amazon ormanları ile dünyadaki en geniş tropikal orman ve oksijen rezervlerine sahiptir. Ormanlar ülkede çok büyük bir alanı kaplamaktadır. Yapraklarını dökmeyen ağaçlardan oluşan mapia ormanları bütün Amazon bölgesini, Sao Paulo'nun batı yaylalarını ve güney kısımlardaki yaylaların geniş bir kısmını kaplamaktadır. Kuzeydoğu Brezilya'nın en yüksek ve en sulak yerlerinde de bu ormanlara rastlanmaktadır.

Savanlar, ülkenin ikinci önemli bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Orta Brezilya'nın az verimli topraklarında savan, yerini dikenli, cılız çalılara bırakmaktadır. Amazon Bölgesi, dünya kauçuk üretiminde birinciliğe sahiptir. Yağış ve nem oranının yüksek olduğu ülkenin, en sıcak bölgesi olan kuzeydoğu kısımlarında kurak alanlar bulunmaktadır.

Brezilya, çevreyle dost bir enerji kaynağı olduğu gerekçesiyle etanol üretimi ve kullanımını desteklemiştir. Ancak toprağa ihtiyaç duyan çiftçilerin ekim alanı açmak için Amazon'daki ormanları yakmaları sonucu ormanlık alanların azalması hava kirliliğine yol açmıştır. Bütün bunlar, etanol üretimi için yeni şeker kamışı ekimi yapılmaması ve etanol üretim tesisi kurulmaması yönünde çevre korumacı kararlar uygulanmasına yol açmıştır.

Dünyanın en büyük sulak arazilerinden Pantanal'ın kıyısında daha fazla etanol üretim tesisi oluşturulması bu bölgede çevre kirliliğine yol açmakta, toprağı verimsizleştirmektedir.

Öte yandan, ekilebilir araziler açısından büyük imkanlara sahip olunmasına rağmen 2 milyon aile topraksızdır. Hükümetin toprak reformu çabaları, "Topraksız İşçiler Hareketi"- "Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra" tarafından sürecin yavaş işlemesi nedeniyle eleştirilmekte, protesto gösterileri yapılmaktadır.

Küresel ısınmaya karşı Brezilya'nın önemli sorumlulukları bulunmakta olup, Yağmur ormanlarının azalmasının küresel iklim değişiklikleri üzerindeki etkisi nedeniyle bu konudaki gelişmeler tüm dünyayı yakından ilgilendirmektedir.

Uluslararası Kuruluşlarla Bağlantılar ve Diğer Ülkelerle İlişkiler

Brezilya, BM, DTÖ-Dünya Ticaret Örgütü, IMF ve Dünya Bankası gibi pek çok uluslararası kuruluşun üyesidir. Ülkemizin de üyesi olduğu küresel sistem için önemli ülkelerden oluşan G-20 grubunun da üyesidir. Latin Amerika ve Karayip ülkelerinin oluşturduğu danışma, koordinasyon ve işbirliğinin yanı sıra iktisadi ve sosyal gelişimi de hedefleyen hükümetler arası bir kuruluş olan SELA'nın üyesi olan Brezilya, 19 Latin Amerika ülkesinden oluşan ve bölgesel entegrasyon ile işbirliğini artırmayı hedefleyen Rio Grubu'na bağlıdır. Brezilya'nın çeşitli ülkelerle imzalanmış ekonomik ve teknolojik işbirliği anlaşmaları da mevcuttur. Andean Ülkeleri ile ekonomik işbirliği anlaşmaları, Hindistan'ın yanı sıra, SACU-Güney Afrika Gümrük Birliği kapsamında Güney Afrika Cumhuriyeti, Botswana, Namibya, Lesotho ve Swaziland ile yakın ilişkileri mevcuttur.

Özellikle Latin Amerika ülkeleri ile yakın ticari ve siyasi bağları olan Brezilya, ALADI- Latin Amerika Entegrasyonu Birliği (LAIA)'ya üyeliğinin yanı sıra Arjantin, Paraguay ve Uruguay ile birlikte 1991 yılında MERCOSUR (Portekizcesi Mercosul) Ortak Pazarı'nı kurmuştur. Bu Ticaret Anlaşması ile 1995 yılında söz konusu ülkeler arasında Gümrük Birliği oluşturulmuştur.

ALADI kapsamında, Brezilya ve Arjantin 1986'da karşılıklı ticari yakınlaşma için bir protokol imzalamışlardır. Bunun akabinde, MERCOSUR'un yasal çerçevesini hazırlayan 3 önemli anlaşma yapılmıştır: Birincisi, 26 Mart 1991'de Brezilya ve Arjantin'e Paraguay ve Uruguay'ın katılımıyla AB gözönüne alınarak hazırlanan 'Asuncion Anlaşması' olup, sözkonusu Anlaşma ile 'Güney Ortak Pazarı' (MERCOSUR) Organizasyonu oluşturulmuştur. Bu anlaşma ile, malların, insanların ve paranın serbest dolaşımı öngörülmüştür.

İkinci önemli Anlaşma, 17 Aralık 1994'te imzalanan ve 'Asuncion Anlaşması'na ek yapılmak suretiyle MERCOSUR'un kurumsal altyapısını düzenleyen 'Ouro Preto Protokolü'dür. Üçüncü önemli Anlaşma ise, 18 Şubat 2002'de imzalanan ve ilgili ülkeler arasındaki ihtilafların çözülebilmeye dair esasları düzenleyen 'Olivos Protokolü'dür.

MERCOSUR, Avrupa Birliği (AB) modelini izleyerek, serbest ticaret, gümrük birliği ve ortak pazar hedeflerinin hakim olduğu bir yol haritası çizmiş olup, nihai olarak ise her alanda entegrasyonu sağlamak istemektedir. Tıpkı, AB modelindeki gibi; rekabet politikalarının uyumunun sağlanması, parasal birliğin kurulması, ortak ekonomik kurumların yaratılmasının yanısıra özellikle son zamanlarda vurgulanan siyasi birlik konusu MERCOSUR üyelerinin nihai hedefi haline almıştır.

Her ülkenin istisnai listeleri olmasına rağmen, ürünlerin %90'ına Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulanmaktadır. Şili ve Bolivya'nın ardından 2004 yılında Peru, Venezuela, Kolombiya ve Ekvador'un ortak üye (associate members) olarak katıldığı MERCOSUR Birliği'ne, 2012 yılında Venezüella'nın tam üyeliği gerçekleşmiştir.

MERCOSUR İsrail, Bolivya, Şili, Peru, Küba, Kolombiya, Ekvator, Mısır, Filistin ve en son Güney Afrika Gümrük Birliği ile STA imzalamıştır. Türkiye, Avrupa Birliği, Ürdün, Fas, Körfez İşbirliği Konseyi ile MERCOSUR arasında STA müzakereleri devam etmektedir.

Avrupa Birliği ile sürdürülen STA müzakerelerinin sonuçlanması beklenmektedir ki bu süreç tamamlandığında Türkiye'nin de AB ile olan Gümrük Birliği çerçevesinde MERCOSUR üyeleri ile STA yapması gerekmektedir.

Genel Ekonomik Durum

Brezilya'nın, Rusya, Hindistan ve Çin (BRIC Ülkeleri) ile beraber 2050'li yıllarda dünyanın ekonomik kaderini belirleyecek ülkelerden biri olacağı tahmin edilmektedir. Yeni petrol rezervleri bulunan ve gelecekte petrol devi olması beklenen Brezilya'nın krize rağmen BRIC ülkeleri arasında varlığını sürdürmesinde, tedarikçi ülke olması ve zengin doğal kaynaklarının rolü unutulmamalıdır.

GSYİH'nın Sektörlere Göre Dağılımı (Faktör maliyetlerine göre)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	a	a	a	a	b	c	c	c	c	c
Tarım	5,6	5,6	6,0	5,9	6,3	6,2	6,3	6,3	6,3	6,3
Sanayi	24,4	23,4	22,2	20,9	20,9	20,8	20,8	20,9	20,9	20,9
Hizmetler	70,0	71,0	71,8	73,2	72,9	72,9	72,9	72,9	72,8	72,8

a: Gerçekleşme b: E.I.U. tahminleri c: EIU öngörüsü

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

Tablodan da anlaşılacağı üzere Brezilya'da hizmetler sektörü ağırlık taşımakta olup, öne çıkan sektörler: telekomünikasyon, bankacılık, enerji, ticaret ve bilgi işlemidir.

Tarım sektörü açısından öne çıkan ürünler: kahve, soya, şeker kamışı, kakao, pirinç, et, tavuk, mısır, portakal, pamuk, buğday, tütündür.

Sanayide öne çıkan sektörler: çelik, sivil havacılık, kimyasallar, petrokimyasallar, ayakkabı, makine, motorlar, taşıt araçları, oto yedek parçaları, dayanıklı tüketim malları, çimento ve kerestelerdir.

Brezilya, Latin Amerika ve Karayipler bölgesindeki en büyük ve ürün çeşitliliği en fazla olan sanayi merkezidir. Brezilya, tarım ürünleri (kahve, soya, şeker kamışı, kakao, pirinç, mısır, portakal, pamuk, buğday, tütün), canlı hayvan ürünleri (et, tavuk eti), ağaç ürünleri (kağıt, kağıt hamuru), deri ve ayakkabı ile mineral ve metal ürünlerinde (demir-çelik ve alüminyum) dünya çapında karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir.

Brezilya'nın temel sanayi sektörleri/ürünleri; lüks turistik gemilerden yarış botlarına ve 300.000 tonluk tankerlere kadar gemi inşası, motorlu araçlar, araba, araç ve kamyon, her tip otobüs, ağır nakliye araçları, arazi araçları, metaller (çelik, alaşımlar ve alüminyum dahil), gıda, havacılık ve uzay (tarımsal ilaçlama uçaklarından, 90 kişilik jet uçaklarına, askeri eğitim ve kargo uçakları Tucano ve uyduları araştırma sesten hızlı AMX'e kadar), bilişim sistemleri (donanım ve yazılım, özellikle bankacılık sistemleri ve bilgisayarlar), oyuncaklar, ofis ve ev eşyaları, ahşap ve ahşap ürünler, mobilya, radar ve uzaktan kumandalı alıcı sistemleri, ilaçlar, eczacılık ürünleri ve her tür tıbbi donanım, inşaat sanayi için gerekli her türlü ürün, tarım araçları ve teknoloji, iletişim (ses ve veri), kağıt, matbaa malzemeleri, makineler, demiryolu lokomotif ve vagonları ve her türlü önemli sanayi ihtiyaçları için sermaye malları, ağır iş makineleri, donanımı ve teknolojisidir.

Eyaletler İtibarıyla Ekonomik Durum

Sao Paulo, Rio de Janeiro, Minas Gerais ve Espirito Santo eyaletlerinden oluşan ülkenin % 11'ini kaplayan güneydoğu bölgesi, gayrisafi yurtiçi hasılanın yarısından fazlasını üretmektedir. Orta-batı bölgesi ise ülkenin en hızlı büyüyen bölgesidir. Kuzey ve kuzeydoğu bölgeleri en geri kalmış bölgelerdir. Federatif bir yapıya sahip olan ülkede eyaletler, dış ve iç yatırımcıyı kendi bölgelerine çekebilmek için çeşitli teşvikler sunmaktadır.

Brezilya'nın %6,8'ini kaplayan güney bölgesi; Parana, Santa Catarina, Rio Grande do Sul eyaletlerinden oluşmakta olup, büyük bir ekonomik canlılığa sahiptir. Özellikle soya fasulyesi, mısır ve buğday başta olmak üzere tüm tahıllarda, tekstil, ayakkabı ve otomotiv sanayinde gelişmiştir.

Kuzeydoğu bölgesi ülkenin %18'lik alanını kapsamakta olup; Maranhao, Piaui, Ceara, Rio Grande do Norte, Paraiba,

Pernambuco, Alagoas, Sergipe ve Bahia eyaletlerinden oluşmaktadır. Ekonomik gelişme ve yaşam standartları açısından bölge ikiye bölünmüştür. Okyanusa kıyısı olan eyaletler, şeker kamışı, tarımsal sanayi, tekstil, kimyasallar, otomotiv ve gıda sanayinde gelişmiştir. Sertao, Brezilya'nın en yoksul bölgesidir. Uzun süreli kuraklığa rağmen sulamanın yapılabildiği alanlar tropikal meyveler açısından (muz, mango, kavun, guava, acerola) bereketlidir. Turistik açıdan meşhur olan Olinda, Salvador ve Recife bu bölgede yer almaktadır.

Kuzey bölgesi ülkenin %45'ini oluşturmaktadır. Acre, Amapa, Amazonas, Para, Rondonia, Roraima ve Tocantins eyaletlerinin bulunduğu bölgenin büyük bölümünü Amazon ormanları işgal etmektedir. Başlıca ürünler; latex, açai meyvesi, kauçuk ve kuruyemişlerdir. Geniş maden yataklarına sahip olan bölgede Carajas maden sahası bulunmaktadır. Manaus Serbest Bölgesinde ithal parçalardan elektrikli cihazlar üretilmektedir.

Orta-batı bölgesi ülkenin %19'unu kapsamakta olup; Goias, Mato Grosso eyaletleri ile Başkent Brasilia'nın bulunduğu Mato Grosso do Sul Federal Bölgesinden oluşmaktadır. Soya fasulyesi, pamuk ve ayçiçeği yağı üretilmektedir.

İmalat sanayi, büyük ölçüde Sao Paulo eyaletinde yoğunlaşmaktadır. Fakat, Sao Paulo'nun toplam gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payında azalış gözlenmektedir. Bahia eyaleti, petrokimya, kağıt hamuru ve kağıt, ayakkabı Minas Gerais eyaleti, otomobil ve çelik, Parana eyaleti, otomotiv, Para eyaleti, madencilik ve alüminyum, Rio Grande do Sul eyaleti, petrokimya ve Espirito Santo eyaleti, çelik, kağıt hamuru endüstrilerinde uzmanlaşmıştır. Rio de Janeiro eyaleti, son yıllarda petrol sanayinin gelişimiyle dikkatleri toplamaktadır.

Ekonomi Politikaları

Brezilya, 1990'lı yıllardaki liberalizasyon çabalarının sonucunda özellikle otomotiv sanayi ve altyapı modernizasyonunda özelleştirme ve doğrudan yabancı yatırımlar sayesinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Ürün çeşitliliğini artıran Brezilya, göreceli olarak kapalı ekonomi niteliğini halen korumaktadır.

Son yıllarda ülkenin ekonomi politikaları üç hedefe kitlemiş durumdadır:

1. enflasyonun kontrolü,
2. dış ticaret dengesi,
3. ekonomik kalkınmanın desteklenmesi.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

The Economist'in 2019 yılı ülke risk raporunda da ifade edildiği üzere Brezilya bağımsızlık, döviz kuru, bankacılık, ekonomik yapı ve ülke riski açısından "BB" risk notu ile 2019 yılında da istikrar arayışını sürdürmektedir.

BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) ülkeleri arasında büyüme performansı açısından geride kalan Brezilya'nın sosyal ve ekonomik reformlarının devamlılığı büyük önem taşımaktadır.

Ekonomik Performans

Brezilya küresel aktör olma yönünde önemli aşamalar kaydetmiştir. Yapılan bazı araştırmalara göre 2020 yılında Brezilya tüketici pazarının 3,5 trilyon ABD Dolar'la dünyanın 5. büyük pazarı haline geleceği tahmin edilmektedir.

Havaalanlarında yolcu sayısının geçtiğimiz beş yılda yaklaşık iki kat artması havaalanlarına yatırım ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Dış ticaret hacminin son yıllarda hızlı bir şekilde artması limanların iş yükünü artırmış ve liman yatırımları ihtiyacını doğurmuştur. Trafığe yeni giren araç sayısının ciddi artış göstermesi trafik yoğunluğunu artırmış ve özellikle otoyollara yatırım yapılmasını gerektirmiştir.

Lojistik Yatırım Programı açıklanmış ve bu kapsamda karayolları, demir yolları, limanlar, havaalanları ve enerji alanında özel firmalarca yatırım yapılmasına yönelik ihaleler serisi başlatılmıştır. Söz konusu programlar çerçevesinde özel sektörün yatırım yapması, devletin ise uygun koşullarda finansman sağlaması ve genel ekonomik istikrarı sürdürerek ekonomik büyümenin artırılması hedeflenmektedir.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Patent, marka, telif hakkı, bilgisayar yazılımlarının korunmasına ve görsel-işitsel alanlarda korsanlığın önlenmesine ilişkin mevzuata göre yasalara uyulmaması durumunda neden olunan zararın ve ceza ödemelerinin yanı sıra hapis ve mallara el koyulması gibi yaptırımlar vardır. Bir patent veya icadın haklarının korunma süresi başvurunun yapılmasından itibaren 20 yıldır. İsim, kelime, amblem, şekil ve sayılar marka olarak tescil edilebilir. Brezilyalıların tescil ettirebilecekleri markalara kısıtlama getirilmiştir. Ülkede yaygın olarak kullanılanlar dışında markalar yabancı kelime içermez. Sanat ürünlerinin korunması konusunda pek çok anlaşmayı imzalamış olan Brezilya'da telif hakları da korunmaktadır.

Dağıtım Kanalları

İhracatçılarımız, ürünlerinin özelliği ve hedef kitlelerine göre dört farklı dağıtım kanalını tercih edebilirler:

Doğrudan İhracat: İthalatçı veya nihai tüketiciye doğrudan erişildiği durumlarda, Brezilyalı alıcının yüz-yüze görüşmeyi tercih edeceği akıld tutulmalıdır. Bu da çok sık seyahat anlamına gelir, eyaletler arasında da seyahat etmeniz gerekebilir. Teknik detaylar, ürün özellikleri, satış koşulları ve rekabet edebilir fiyat teklifi çok önemlidir.

Dolaylı ihracat: İhracatçılarımızın satış faaliyetlerini Brezilya'daki Dış Ticaret Sermaye Şirketleri veya Ticaret Şirketleri aracılığı ile yapması pazarlama harcamalarını azaltacaktır. 1972 yılında 1248 sayılı karar ile kurulan "Dış Ticaret Sermaye Şirketleri", SECEX ile Federal Gelirler ve Gümrük İdaresinden özel lisans almaktadırlar. Büyük şehirlerde yerleşik olmalarına rağmen diğer eyaletlere ulaşmak açısından uygundur.

"Ticaret Şirketleri", Brezilya'da çok miktarda bulunmakta, ihracatçı ile nihai kullanıcı arasında aracılık görevi üstlenmektedir. Gümrük masrafları ve dağıtımla ilgili masraflar sözkonusu şirketler aracılığı ile daha az olmaktadır. İhracatçının tüm satış haklarını ticaret şirketine devretmesi diğer eyaletlere satış yapma olanağını sınırlandıracağı için tercih edilmemelidir. Birden fazla ithalatçı ile çalışmak ise zaman kaybına neden olabilir.

Satış Temsilciliği: Brezilya'da satış temsilciniz olabilecek çok sayıda profesyonel bulmanız mümkündür. Komisyon konusunda anlaşarak ihracatınızı satış temsilciniz aracılığı ile gerçekleştirebilirsiniz. Hedef kitlenizin daha dar kapsamlı olduğu durumlarda tercih edilebilecek bu seçenekte satış temsilcisinin alacağı komisyonun miktarı, banka tarafından baştan ayrı ayrı mı ödeneceği, fatura üzerinden doğrudan temsilciye mi verileceği ya da faturadan komisyon miktarı düşülerek mi ödeneceği konusunda karar vermek gerekir. En güvenilir seçenek ayrı ayrı ödemesi şeklindedir. Komisyonlar FOB değer üzerinden hesaplanır. SISCOMEX'e kayıt olurken ödeme biçimi ve komisyon oranı da belirtmelidir.

Satış Ofisi Açmak: Kapsamlı bir satış stratejisi hedefleniyor ise ofis açmak tercih edilmelidir. Ofis açma konusunda idari anlamda, döviz konusunda veya gümrük açısından kısıtlama yoktur. Ofisiniz için en uygun merkezi yeri seçmeniz ve iş yerleri için uygun binaları tercih etmeniz önemlidir. Sao Paulo, Rio de Janeiro gibi büyük şehirlerde gecekondulardan uzakta, güvenlik sorunu olmayan bölgelerde ofis kiralamak tercih edilmelidir.

Ofis/mağaza açmayı planlıyor iseniz Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından "Yurtdışında Ofis Mağaza Açma İşletme ve Marka Tanıtım Faaliyetleri Yardımı" kapsamında; Brezilya'daki Ticaret Müşavirliğimize ödeme belgelerinizi onaylatarak; bağlı bulunduğunuz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği'ne, DTSS-Dış Ticaret Sermaye Şirketi, SDŞ-Sektörel Dış Ticaret Şirketi iseniz Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü'ne başvuru yapmanız gerekmektedir.

Franchising

Perakende sektörünün toplam gelirinin %25'i "franchising"den kaynaklanmaktadır. Brezilya orijinli "franchise" firmaları pazarın %90'ını domine etmektedir, yurt dışı franchising firmaları arasında ABD firmaları birinci sırada yer almaktadır. Brezilya Franchising Birliği adresinde detaylı bilgiler mevcuttur. (<http://www.portaldofranchising.com.br/>)

Tüketici Tercihleri

Brezilya'da tüketiciler satış sonrası hizmetlere çok önem vermekte, devlet de özel yasalarla tüketiciyi korumaktadır. 2008 Aralık ayında 6523 sayılı kararname ile "Tüketiciyi Koruma Yasası" nda hem tüketici desteğini hem de satış sonrası hizmetleri kapsayan yeni düzenlemeler yapılmıştır. 24 saat açık olan "call center/çağrı merkezleri" tüketicinin şikayetini kayıt altına almak, sesli kayıtları 90 gün, yazılı şikayetleri 2 yıl saklamak ve tüketicinin itiyacı olan bilgiyi ivedilikle sunmak ve beş işgünü içinde tüketicin sorununu çözmek zorundadır. İthal ürünlerde, bu tür hizmetlerden ithalatçı firma ya da distribütörler sorumludur.

Reklam ve Promosyon

Sektörel dergiler büyük çeşitlilik ve zenginlik göstermektedir. Tüketim malları ve gıda ürünleri için televizyon reklamları çok önemlidir.

Brezilya'nın en önemli dergisi Abril Publishing Company tarafından basılan 1 milyonun üzerinde tiraja sahip haftalık Veja dergisidir (www.veja.com.br). En büyük gazete ise Folha Group tarafından yayımlanan Folha de Sao Paulo gazetesidir. Hafta içi tirajı 317 bin olan gazetenin Pazar günleri tirajı 400 bin adedi bulmaktadır (<http://www1.folha.uol.com.br/internacional/en/>).

Başlıca gazeteler:

- Gazeta Mercantil (www.gazetamercantil.com.br),
- Valor Economico (www.valoronline.com.br),
- Folha de Sao Paulo (www.folha.com.br),
- Estado de Sao Paulo (www.estadao.com.br),
- Globo (www.oglobo.com.br),
- Jornal do Brasil (<http://jbonline.terre.com.br>),
- Estado de Minas (www.uai.com.br),
- Correio Brasileiro (www.correioweb.com.br),
- Jornal de Brasilia (www.jornaldebrasil.com.br)

Ekonomi ve iş dünyası ile ilgili dergiler:

- Exame, aylık yayınlanır, iş ve ekonomi ağırlıklıdır (www.exame.com.br)
- Grandes Negocios, aylık yayınlanır, işletme, girişimcilik, ekonomi ağırlıklıdır (www.pegn.globo.com)
- Revista Brasileira de Comercio Exterior-RBCE, 15 günde bir yayınlanır, dış ticaretle ilgilidir, FUNCEX tarafından yayınlanır (www.funcex.com.br)
- Revista Sem Fronteras, aylık yayınlanır, dış ticaretle ilgilidir (www.aduaneiras.com.br)
- Revista do Mercosul, Mercosur ülkeleri ile ilgilidir (www2.uol.com.br/revistadomercosul/mercocul/perfil.htm)
- Revista Veja, güncel olaylar içerir (www.veja.com.br).

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Belli sektörlerde, ilgili kurumlar kendi standartlarını oluşturmaktadır. Brezilya, çok sayıda düzenlemelere sahiptir. Elektronik ve tıbbi ekipmanlar, iletişim araçlarının testi ve belgelendirilmesiyle ilgili düzenlemeler mevcuttur.

Ulusal metroloji kurumu SINMETRO özel ve kamu kurumlarının oluşturduğu temsilcilerle kurulmuştur. Brezilya Teknik Standartlar Derneği ABNT (www.abnt.org.br/normalcomite.htm) tanımlanmış standartlar organizasyonu, INMETRO (www.inmetro.gov.br/rtac/barreirastecnicas/index/asp) ise ulusal akreditasyon kurulu olarak görev yapmaktadır.

Tüm sektörlerle ilişkin ulusal standartlar ABNT tarafından geliştirilmektedir. Bazı alanlarda ABNT kendi standartlarını, ISO ve ABD standartlarına dayandırmaktadır. ABNT, aynı zamanda hem ürünler hem sistemler için bir belgelendirme kuruluşudur.

Brezilya'da çoğu standartlar gönüllü niteliktedir. Alıcı ve satıcı, hangi tip ürün standardının uygulanacağını belirlemesi açısından sorumluluğu paylaşmaktadır.

Brezilya, etkin bir MERCOSUR üyesi olduğu için MERCOSUR standartları ve düzenlemelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. MERCOSUR Standartlar Derneği (<http://www.amn.org.br/br>), Sao Paulo'da yerleşiktir. Otomotiv, gıda, metroloji, elektrikli ürünlerin güvenliği, oyuncaklar, iletişim ve sağlık ekipmanları standartları için alt çalışma grupları bulunmaktadır.

Etiketleme açısından, 1990 yılından beri geçerli olan müşteri koruma yasasına göre, ürün etiketi kolayca okunmalı ve ürünün niteliği, miktarı, kompozisyonu, fiyatı, garanti süresi, raf ömrü, orijini, ve tüketicinin, sağlık, güvenliğine yönelik riskleri hakkındaki doğru bilgileri içermelidir. İthal edilen ürünlerde ise bu bilgilerin Portekizce'ye çevrilmiş hali mutlaka yer almalıdır. Ayrıca, resmi ölçüm sistemi metrik birimler olduğu için, ürün etiketlerinde de metrik birimler kullanılmalıdır.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Taraflar arasında anlaşmazlık durumunda, sözleşme yoksa ve tahkim konusunda hangi mahkemenin yetkili olduğu belirtilmemişse ICC-Milletlerarası Ticaret Odası kuralları geçerlidir.

Satış Sonrası Hizmetler

Brezilya'da tüketiciler satış sonrası hizmetlere çok önem vermekte, devlet de özel yasalarla tüketiciyi korumaktadır. 2008 Aralık ayında 6523 sayılı kararname ile "Tüketiciyi Koruma Yasası" nda hem tüketici desteğini hem de satış sonrası hizmetleri kapsayan yeni düzenlemeler yapılmıştır. 24 saat açık olan "call center"lar, tüketicinin şikayetini kayıt altına almak, sesli kayıtları 90 gün, yazılı şikayetleri 2 yıl saklamak ve tüketicinin itiyacı olan bilgiyi ivedilikle sunmak ve beş işgünü içinde tüketicinin sorununu çözmek zorundadır. İthal ürünlerde, bu tür hizmetlerden ithalatçı firma ya da distribütörler sorumludur.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Pro- forma fatura, tam anlamıyla sipariş demek değildir. Asıl onay sipariş mektubu ile yapılır. Brezilyalı alıcı için malların teslim tarihi çok önemlidir. Gümrüklerde bekleme süresinin çok iyi tahmin edilmesi gereklidir. Malın cinsine ve gönderildiği ülkeye göre bekleme süresi farklılık göstermektedir.

Brezilya'da deniz yolu taşımacılığında FOB, CIF ve CFR teslim şekli, hava ve karayolu taşımacılığında FCA, CPT ve CIP tercih edilmektedir. Mercosur ülkeleri ve Bolivya ile ticarete DAF-Sınırdaki teslim kullanılmaktadır.

Otobüsler en popüler ulaşım araçlarıdır ve çoğu şehir veya şehirlerarası yolculuklarda kullanılır. Rio de Janeiro ve Sao Paulo gibi bazı büyük şehirlerde hızlı, konforlu ve yeterli metro sistemleri mevcuttur. Brezilya'nın başlıca hava yolları VARIG, VASP ve TAM'dır.

Limanlar

Rio de Janeiro, Rio Grande, Salvador/Bahia, Belem/Para, Fortaleza/Ceara, Francisco do Sol, Manausi, Paranagua, Sao Paulo/Santos, Espirito Santo/Vitoria, Suape/Pernambuco limanları mevcuttur.

Türkiye'den Sao Paulo'ya gemi nakliyesi yaklaşık 29 gün'dür. Sözkonusu süre 22-38 gün arasında değişebilmekte olup, 40'lık konteyner başına navlun ücreti 2000-3500 dolar arasında değişmektedir.

Diğer masraflar: SISCOMEX: Dış Ticaret Sistemi için konteyner başına 30 \$ civarında ücret alınmaktadır.

Sendika Harcı: Konteyner başına 300 \$ civarında sendika harcı tahsil edilmektedir.

Gümrükleme Masrafları: İşlem başına 1.5 \$ asgari ücret tutarında gümrükleme masrafı doğmaktadır. Yaklaşık 500 \$ civarında tutmaktadır.

Brezilya İçi Nakliye: Santos – Sao Paulo arası bir konteyner nakliyesi yaklaşık olarak 1.000 \$ civarında tutmaktadır.

Havaalanları

Galeao International Airport, Guarulhos International Airport, Viracopos International Airport en büyük uluslar arası üç hava alanıdır.

Akreditif Kullanımı

Brezilyalı alıcı, peşin ödemeden ziyade, nakliyede yaşanabilecek sorunları düşünerek, garantili çalışmayı tercih eder. Genellikle akreditif mektubu kullanılır.

İhracatçı açısından, Brezilya bankalarının masrafları oldukça yüksektir. Latin Amerika ülkeleri arasındaki CCR-Karşılıklı Kredi Anlaşması nedeniyle, Brezilya'ya diğer Latin Amerika ülkelerinden yapılan ihracatta akreditif mektubu avantajlı olmaktadır.

Akreditif mektubunun koşullarının, gerekli belgelerin, ödeme ve teslim koşullarının, gözetim şirketi belirlenmesi gibi detayların titizlikle incelenmesi partner bankanın çok iyi seçilmesi gerekmektedir.

Kamu İhaleleri

20 Eyalet ve bir federal bölge ile 5.500 belediyeden oluşan yapısı nedeniyle devlet en büyük müşteri durumundadır. Bakanlıklar, karma sermayeli firmalar, otonom eyaletler, eyalet kuruluşları ithalat işlemlerini kamu ihaleleri ile yapmaktadırlar. Brezilya'da genel olarak ulusal satın alma politikası uygulanmaktadır. Devlet kontrolündeki sektörün büyüklüğünden dolayı kamu ihaleleri politikalarında öncelikli olarak fiyat, teknik ihtiyaçların ve arz koşullarının sağlanması gibi kriterlerin eşit olması durumunda yerli firmalar tercih edilmektedir. Telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgisayar yazılımı sektörlerinde ulusal kamu alımı politikaları izlenmektedir. Bununla beraber, Brezilya'da üretim tesislerine sahip yabancı firmalara kamu alımlarında öncelik tanınmaktadır.

Brezilya DTÖ-Dünya Ticaret Örgütü'nün Kamu İhalelerine ilişkin Anlaşmasını imzalamamıştır.

Brezilya'daki özelleştirme programının hız kazanmasıyla farklılık gözetmeyen kamu alımı politikaları da kabul görmektedir. Telekomünikasyon, petrol ve doğal gaz dağıtımı devlet tekelinin tamamen, yabancıları da içeren özel sektöre açılmasıyla, yabancı tedarikçilerin maruz kaldığı bazı engellerin aşılması kolaylaşabilecektir. Özelleştirmeler tamamlansa bile, Brezilya'da

üretim tesislerine sahip yabancı firmalara kamu alımlarında öncelik tanınması muhtemel gözükmektedir. Kamu ihaleleri internette duyurulmaktadır. (<http://www.comprasnet.gov.br>)

T.C. Sao Paulo Ticaret Ataşeliğimiz raporunda açıklandığı üzere: Söz konusu web sayfası Portekizce dilindedir. Anılan web sayfasından ihale arama aşağıdaki şekilde yapılmaktadır:

Aramanın yapıldığı gün içerisinde ilan edilen ihale duyurularına
"Acesso Livre => Consultas => Aviso Licitações do Diá-Todas" yolu takip edilerek erişilebilmektedir.

"Acesso Livre => Consultas => Aviso Licitações" seçimi yapıldığı takdirde ihale ilan arşivine ulaşılabilir. Tarih aralığının 15 günlük periyotlar halinde seçilmesi gerekmektedir. İhale çeşitleri hakkında ve ayrıca eyaletler ile ilgili seçim yapma olanağı vermektedir. Hepsini görmek için "todas" ve "Selecionar" seçimleri yapılmalıdır.

İnşaat Projeleri İlanları İçin:

Serviços kutucuğu için "Catálogo" seçilmelidir. Selecionar butonuna tıklanıldığında seçim yapmak üzere bir sayfa açılacaktır. Seçim yapıldıktan sonra "ok" tıklanmalıdır. Bu sayfada;

"Grupos" için "Serviços gerais de construção dos edifícios" seçimi yapıldığında havaalanları, fabrika, ticari işyeri vb. inşaat ilanları sonuçlarını verecektir.

"Grupos" için diğer örnekler:

"Obras civis"- Barajlar

Serviços de engenharia- Limanlar, elektrik dağıtım, tren garları

Serviço de preparação do local da construção- İnşaat alanı hazırlama

İnşaat Malzemesi Alım İlanları İçin:

Materiais kutucuğu için "Catálogo" seçilmelidir. Selecionar butonuna tıklanıldığında seçim yapmak üzere bir sayfa açılacaktır. Seçim yapıldıktan sonra "ok" tıklanmalıdır. Bu sayfada;

"Grupos" için "Materiais para construção" seçimi yapıldığında inşaat malzemeleri alımları için ilan sonuçlarını verecektir.

"Grupos" için diğer örnekler:

Canos, tubos, mangueiras e acessórios – Kanalizasyon boruları

Equipamentos para construção, mineração, terraplanagem e manutenção- İnşaat ekipmanları

Secretaria de Portos (Limanlardan sorumlu kurum)

<http://www.portosdobrasil.gov.br/editais/licitacao-internacional>

Bu web sayfasından, Brezilya'nın limanlarında yapılacak renovasyon, genişletme ya da yeni liman yapımı ihalelerinin bilgilerine ulaşma imkânı bulunmaktadır.

Departamento de Estradas de Rodagem

http://www.der.sp.gov.br/licitacoes/editais_download.aspx

Bu web sayfasında, São Paulo'daki yol inşaatları ile ilgili ihale ilanlarına ulaşılabilir.

Türkiye ile Ticaret

Brezilya ile ülkemiz arasında kurulacak yakın ekonomik işbirliği, Brezilya ile birlikte Arjantin, Paraguay, Uruguay ve Venezüella'nın üye oldukları MERCOSUR (Güney Ortak Pazarı) ile ortaya çıkacak geniş pazardan Türk firmalarının da yararlanmasına yol açacaktır. Diğer yandan Brezilya'lı firmalar Türkiye üzerinden komşu ve yakın ülke pazarlarına girme şansına sahip olabileceklerdir.

Türkiye-Brezilya ekonomik ilişkileri, özellikle aynı konularda iş yapan firmaların, işadamlarının ve kurumların işbirliğine giderek ortak üretim ve pazarlama yapmaları halinde büyük bir potansiyel taşımaktadır. Genel olarak Brezilya tarafı Türkiye ile işbirliği yapmak açısından konuya olumlu yaklaşmaktadır. Türk işadamlarının Brezilya'yı daha iyi tanıyıp, aktif bir şekilde konuya eğilmeleri, ülkeler arasındaki ticaret hacminin artmasında ve Türkiye açısından negatif olan dengenin düzeltilmesinde büyük rol oynayacaktır.

İthalata ilişkin kapalı yapısı ve özellikle iç piyasayı korumak için yüksek gümrük duvarları olan Brezilya'ya ihracatımızı artırabilmek için; Latin Amerika eylem planı çerçevesinde hükümetler arası ikili ilişkileri artırmaya yönelik anlaşmaların yapılmasının, alım-satım heyetleri ve fuarlara katılımın yanında, başta turizm olmak üzere, kültürel etkinliklerin artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Brezilya'daki federatif yapı nedeni ile Brezilya'nın dış ticarete ilişkin hükümet düzeyindeki politikasının yanı sıra her eyaletin sanayi ve tarım alt yapısına göre değişen farklı öncelikleri ve uygulamaları olabildiği gözlemlenmiştir. Özellikle sektörel birlik ve derneklerin, sanayi odalarının, dış ticaret odalarının lobi güçlerinin olduğu, bu nedenle iki ülke arasında gerçekleştirilecek ticarete ilişkin işbirliklerinde belirleyici rol oynayabilecekleri düşünülmektedir.

Sonuç olarak; Brezilya Pazarında bazı geleneksel ihraç ürünlerimizin pazarda iyi bilindiği, çoğu ürünümüzün de Avrupalı firmalar tarafından toptan alınıp, perakende olarak pazara girdiği gözlemlenmiştir. Ürünlerimizin kalitesinin yanı sıra AB ülkelerine göre fiyat avantajının olduğu, Brezilyalı ithalatçı firmalara anlatılması gerekmektedir. Bu nedenle ihracatçılarımızın Brezilya pazarında aktif olmaları ve ürünlerini potansiyel müşterilere bire bir her açıdan tanıtmaları gerekmektedir. Türkiye ve Brezilya firmaları çeşitli konularda deneyimlerini paylaşarak güçlü bir ortaklık kurabilecek kapasiteye sahiptirler. Firmalarımızın Brezilya'yı gelecek 50 yıl içindeki BRICs ekonomileri içinde yer alacağını göz önüne alarak değerlendirmelerinde fayda görülmektedir.

Brezilya'da uluslararası alanda rekabet gücüne sahip olan birçok büyük mimarlık, inşaat ve mühendislik şirketi bulunmaktadır. Yabancı müteahhitlik firmalarının Brezilya'daki projelerden iş alabilmeleri için Brezilyalı bir firma ile ortaklık yapmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Brezilya piyasasının koşullarını bilen ve tecrübe sahibi bir firma ile ortaklık yapılması, yapılan işlerin kolaylaşmasını sağlayabileceği gibi diğer iş fırsatlarının takibini de kolaylaştıracaktır.

Ayrıca Brezilyalı firmalar ile bu piyasada kurulan ortaklıklar, Ortadoğu ülkelerinde yapılacak işlerde de ortak çalışmayı beraberinde getirecek ve diğer pazarlarda da rekabet gücümüzün artmasına katkı sağlayabilecektir.

Türkiye-Brezilya Dış Ticaret Değerleri (Bin ABD Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2008	318.027	1.423.868	1.741.895	-1.105.840
2009	388.244	1.105.890	1.494.134	-717.646
2010	614.551	1.347.525	1.962.076	-732.974
2011	883.471	2.074.354	2.957.825	-1.190.883
2012	1.002.759	1.770.094	2.772.854	-767.335
2013	936.096	1.408.806	2.344.902	-472.710
2014	794.186	1.728.745	2.522.932	-934.559
2015	458.367	1.792.241	2.250.608	-1.333.875
2016	333.741	1.788.012	2.121.754	-1.454.271
2017	384.904	2.544.928	2.929.832	-2.160.024
2018	489.891	3.257.706	3.747.597	-2.767.815
2018 / (1-3)	116.703	628.679	745.382	-511.976
2019 / (1-3)	110.951	553.837	664.788	-442.886

Kaynak: TÜİK, (<http://www.tuik.gov.tr>)

Coğrafi uzaklığın fazla olması ve ülkelerin birbirini iyi tanımaması nedeniyle bugüne kadar çok düşük seviyelerde seyreden Türkiye-Brezilya ekonomik ilişkileri, özellikle aynı konularda iş yapan firmaların ve kurumların işbirliğine giderek ortak üretim ve pazarlama yapmaları halinde büyük bir potansiyel taşımaktadır. Genel olarak Brezilya tarafı Türkiye ile işbirliği yapmak açısından konuya olumlu yaklaşmaktadır. Türk işadamlarının Brezilya'yı daha iyi tanıyıp, aktif bir şekilde konuya eğilmeleri, ülkeler arasındaki ticaret hacminin artmasında ve Türkiye açısından eksik olan dengenin düzeltilmesinde önemli rol oynayacaktır.

2018 yılında ticaret hacmimiz yaklaşık 3,7 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiş olup, bir önceki yıla göre Brezilya'ya olan ihracatımızın % 27,2 arttığı, Brezilya'dan ithalatımızın da %28 arttığı görülmektedir. 2018 yılında ihracatımız 489 milyon Dolar, aynı dönemde ithalatımız ise 3,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Brezilya ile ülkemiz arasındaki ticaret dengesine bakıldığında ise, 2018 yılında ticaret açığımızın artmaya devam ettiği ve 2,7 milyar Dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Dış ticaret açığının büyük oranda ülkemiz aleyhine oluşu nedeniyle; karşılıklı ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Türkiye'nin Brezilya'ya İhracatı

İhracatımızda; karbonatlar, otomotiv yedek parça, demir ve çelik ürünleri, fındık, iplik, kuru kayısı, çimento, tütün, sofa ve mutfak eşyaları başlıca ürünlerdir.

Türkiye'nin Brezilya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Bin ABD Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	333 741	384 904	489 543	100	27,2
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	33 630	36 749	48 225	9,9	31,2
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	9 615	33 462	42 711	8,7	27,6
7214	İnşaat demiri	16 987	18 053	28 576	5,8	58,3
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	16 690	17 877	22 887	4,7	28
8707	Karayolunda kullanılan motorlu taşıtlar için karoseriler (şoför	34 741	16 145	18 856	3,9	16,8

	mahalleri dahil)					
5510	Suni devamsız lifden iplikler (dikiş ipliği hariç)	12 925	11 331	15 080	3,1	33,1
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	8 603	11 142	14 169	2,9	27,2
2523	Çimento	6 873	8 263	10 764	2,2	30,3
8409	Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	11 621	7 277	10 452	2,1	43,6
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	3 061	5 733	8 482	1,7	48
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;dişli kutuları volan vb	3 557	6 772	7 885	1,6	16,4
7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya	14	383	7 542	1,5	1869,2
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	4 594	8 902	6 684	1,4	-24,9
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	3 393	2 729	6 333	1,3	132,1
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	6 465	13 681	6 283	1,3	-54,1
2004	Diğer sebzeler (sirke/asetik asitten başka usulde hazırlanmış veya konserve edilmiş) (dondurulmuş)	2 994	5 167	6 142	1,3	18,9
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	0	1 100	5 860	1,2	432,7
8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner	3 252	4 029	5 626	1,1	39,6

	pistonlu motorlar (patlamalı motor)					
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	145	1 087	5 417	1,1	398,3
5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	1 422	4 085	5 182	1,1	26,9
3926	Plastikten diğer eşya	2 891	3 060	5 178	1,1	69,2
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	2 351	2 489	4 189	0,9	68,3
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	1 891	2 859	4 055	0,8	41,8
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	2 290	2 529	3 680	0,8	45,5
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	4 953	2 775	3 637	0,7	31,1
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç ve dış lastiği için mensucat	432	256	3 294	0,7	1186,7
8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve cihazlar	1 337	2 314	3 245	0,7	40,2
7318	Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar vb eşya	1 682	2 655	3 027	0,6	14
8301	Adi metallerden kilit, sürgü ve asma kilit (anahtarlı, şifreli veya elektrikli) ve bunların adi metallerden anahtarları	0	590	2 950	0,6	400
2511	Tabii baryum sülfat	2	2	2	0,5	-14,2

	(barit), tabii baryum karbonat	054	851	446		
2528	Tabii boratlar ve bunların konsantreleri	1 267	3 341	2 445	0,5	-26,8
7005	Float cam ve yüzeyi taşlanmış veya parlatılmış cam (plakalar halinde)	1 744	2 993	2 338	0,5	-21,9
0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	743	423	2 315	0,5	447,3
9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb harp mühimmatı vb aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve diğer mühimmat	1 094	1 832	2 238	0,5	22,2
3214	Macunlar, reçineli çimentolar ve boyacılıkta kullanılan dolgu ve sıvama maddeleri	1 043	1 141	2 186	0,4	91,6
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	630	1 899	2 177	0,4	14,6
7228	Diğer alaşımlı çelikten çubuk ve profiller; alaşımlı veya alaşımsız çelikten sondaj işlerinde kullanılan içi boş çubuklar	1 222	1 267	2 138	0,4	68,7
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1 915	2 546	2 049	0,4	-19,5
8302	Adi metallere donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	262	126	2 015	0,4	1499,2
7312	Demir veya çelikten demetlenmiş teller (toron), halat ve kablolar, örme halatlar, buçurgat halatları ve benzerleri	1 283	1 855	1 927	0,4	3,9

Türkiye'nin Brezilya'dan İthalatı

İthalatımızda; canlı hayvan, soya fasulyesi, demir cevheri, demir-çelikten yarı mamuller, odun hamuru, pamuk, kahve, tütün, ilaç, araba aksam ve parçaları, ferro alyajlar, şeker ve greyderler ön sıralarda gelmektedir.

Türkiye'nin Brezilya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Bin ABD Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	1 788 012	2 544 928	3 257 706	100	28
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	81 932	135 036	616 527	18,9	356,6
1201	Soya fasulyesi	288 910	354 136	545 800	16,8	54,1
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	15 418	375 132	324 016	9,9	-13,6
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	133 681	200 908	306 859	9,4	52,7
4703	Sodalı veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	180 138	173 482	234 476	7,2	35,2
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	89 912	130 999	169 452	5,2	29,4
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	93 803	141 640	159 933	4,9	12,9
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	120 289	101 994	131 590	4	29
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	3 739	4 855	111 015	3,4	2186,6
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar	5 781	17 280	76 649	2,4	343,6

	(dozlandırılmış)					
7201	Dökme demir (pik demir) ve aynalı demir (kütle, külçe, blok veya diğer ilk şekillerde)	45 608	68 089	63 810	2	-6,3
7225	Diğer alaşımlı çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm.veya daha fazla)	16 059	32 915	51 151	1,6	55,4
8409	Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	10 806	15 160	37 511	1,2	147,4
7202	Ferro alyajlar	36 479	40 549	23 713	0,7	-41,5
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	40 140	33 924	22 061	0,7	-35
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	17 701	57 198	22 004	0,7	-61,5
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	1 319	7 490	21 188	0,7	182,9
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	21 769	22 175	17 633	0,5	-20,5
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü	5 327	14 970	16 895	0,5	12,9

	olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar					
8001	İşlenmemiş kalay	17 192	14 568	14 647	0,4	0,5
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	3 281	4 694	13 870	0,4	195,5
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5 437	8 193	13 644	0,4	66,5
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	13	0	11 932	0,4	0
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	5 234	11 969	11 914	0,4	-0,5
4002	Sentetik kauçuk veya sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk (ilk şekillerde, veya levha, tabaka, şerit halinde)	5 184	7 201	11 183	0,3	55,3
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	810	12 549	9 178	0,3	-26,9
2916	Doymamış asiklik ve siklik monokarboksilik asitler ve bunların türevleri	15 215	14 403	8 687	0,3	-39,7
8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar	14 192	15 203	8 236	0,3	-45,8

	(patlamalı motor)					
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	1 005	569	8 225	0,3	1345,5
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	18 719	12 759	7 674	0,2	-39,9
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	956	3 174	7 543	0,2	137,6
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	4 720	7 297	7 541	0,2	3,3
3806	Kolofanlar, reçine asitleri ve bunların türevleri, kolofan esansı ve kolofan yağları, eritilmiş sakızlar	641	989	7 062	0,2	614,1
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	10 836	1 100	5 977	0,2	443,4
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	12 053	6 164	5 778	0,2	-6,3
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	4 213	4 511	5 441	0,2	20,6
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	5 361	5 760	4 865	0,1	-15,5
3302	Sanayide ve içecek imalinde hammadde veya koku verici maddeler ve	9 856	7 145	4 695	0,1	-34,3

	karışımlar					
3503	Jelatin, jelatin türevleri, katı ihtiyokol, hayvansal menşeli diğer tutkallar	4 010	2 647	4 684		0,1 77
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	3 327	3 907	3 921		0,1 0,4

Kaynak: ITC TradeMap (www.trademap.org)

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Osmanlı döneminde Brezilya ile diplomatik ilişkilerimiz 5 Şubat 1858 tarihinde Londra’da imzalanan “Dostluk, İkamet, Ticaret ve Seyr-i Sefain Antlaşması” başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde büyük çoğunluğu Lübnan ve Suriye’den olmak üzere, 100 binden fazla Osmanlı vatandaşı Brezilya’ya göç etmiştir.

Brezilya’nın 19. yüzyılın son yarısında uyguladığı ülkeye işgücü çekme politikaları bu göçlerin temel nedenidir. 1850-1900 yılları arasında Brezilya’ya Avrupa ve Orta Doğu’dan 5 milyon kişinin göçmen olarak geldiği tahmin edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Brezilya arasında 1927 yılında Roma’da bir Dostluk Anlaşması imzalanmıştır. Türkiye, 1929 yılında zamanın başkenti Rio de Janeiro’da bir temsilcilik açmıştır. Brezilya’nın Ankara Büyükelçiliği ise 1936 yılında açılmıştır.

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Dostluk Anlaşması	1927
Hava Ulaştırma Anlaşması	1950
Kültür ve Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması	1995
Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması	1995
Siyasi İstişare Mekanizması Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	1995
Ticaret, Ekonomik ve Sınai İşbirliği	10.04.1995
Savunma Konularında İşbirliği Anlaşması	2003
KEK I. Dönem Protokolü	07.10.2004
Teknoloji ve Sanayi İşbirliği Mutabakat Muhtırası	2005
Yüksek Düzeyli İşbirliği Komisyonu oluşturulması hakkında Mutabakat Muhtırası	2006
Diplomatik Akademiler Arası İşbirliği Anlayış Muhtırası	2006
KEK II. Dönem Protokolü	04.01.2010
Tarım Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Muhtırası	27.05.2010
Diplomat Değişimine İlişkin Anlaşma	27.05.2010
TPAO ve PETROBRAS arasında Mutabakat Muhtırası	27.05.2010
TSE ile Brezilya Standart Kurumu Arasında İşbirliği Anlaşması	27.05.2010
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	16.12.2010

16-17 Aralık 2010 tarihlerinde Brezilya’nın Foz do Iguaçu şehrinde gerçekleştirilen MERCOSUR Zirve toplantısı çerçevesinde 16 Aralık 2010 günü Türkiye-Brezilya arasında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması imzalanmıştır.

Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Mekanizması, Ortak İş Konseyi

Ülkemiz ile Brezilya arasında Karma Ekonomik Komisyon Mekanizması mevcuttur. Türkiye-Brezilya Karma Ekonomik Komisyon toplantılarının birincisi Ekim 2004'de Brezilya'da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-Brezilya Karma Ekonomik Komisyon'un ikinci dönem toplantısı Mutabakat Zaptı 4 Ocak 2010 tarihinde, Ankara'da imzalanmıştır.

II. Dönem toplantısı mutabakat zaptı ile; ikili ticari ilişkilerin geliştirilmesi ve kolaylaştırılması, bu çerçevede yasal altyapının tamamlanması, yatırımlar, Türkiye-MERCOSUR Serbest Ticaret Anlaşması, serbest bölgeler, enerji, ulaştırma, tarım, turizm ve bilim konularında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Brezilya'ya ihracatımızın arzu edilen seviyede artırılamamasının temel nedeni, MERCOSUR kapsamında Brezilya'nın üçüncü ülkelere yönelik gümrük vergisi koruma oranlarının çok yüksek olmasıdır. Türkiye'den 100 birim maliyet ile çıkışlı bir ürünün Brezilyalı ithalatçının deposuna girişi 160 birimi bulurken, aynı ürünün MERCOSUR kapsamında temini 130-140 birime mal olmaktadır. Bu durum Türk firmaları için önemli bir engeldir. Sorunun çözümlenmesi için Türkiye ile MERCOSUR arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanması gerekmektedir. Bu çerçevede yürütülen çalışmalar kapsamında, Türkiye-MERCOSUR STA müzakerelerine temel teşkil edecek Çerçeve Anlaşması 30 Haziran 2008 tarihinde Arjantin'de imzalanmıştır. Türkiye-MERCOSUR 1. Tur STA Müzakereleri ise 12-13 Kasım 2008 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Bölgedeki Serbest Ticaret Anlaşmalarının Ülkemize Olabilecek Muhtemel Etkileri:

MERCOSUR - FTAA ve MERCOSUR - AB STA'sının imzalanabilmesi halinde, Ülkemiz,

- i-) Özellikle, otomotiv ve otomotiv yan sanayi, tekstil ve konfeksiyon ile tarım ve gıda sanayi alanında olmak üzere ABD ve Avrupa pazarında başta Brezilya ve Arjantin olmak üzere bölge ülkelerinin,
- ii-) MERCOSUR pazarında ise, Avrupa Birliği ve Kuzey Amerikalı üreticilerin,

kuvvetli rekabeti ile karşılaşacaktır.

Basit ortalama gümrük vergisi oranı %15 civarında olan MERCOSUR Bloku'nda, makine-ekipman ve tekstil ürünleri gibi Ülkemizin ihracatçı sektörleri içerisinde büyük payı olan sektörlerde, gümrük vergisi oranları, ortalama %14-20 gibi oldukça yüksek aralıklarda saptanmıştır. KDV ve benzeri oransal vergiler dahil edildiğinde, ürün bazındaki koruma, -bir çok kalemden- %25'e kadar çıkabilmektedir.

Ocak 2006'da Türkiye-Brezilya İş Konseyi kurulmuştur. İş Konseyinin Türkiye tarafını DEİK, Brezilya tarafını ise FIESP üyesi işadamları oluşturmaktadır.

Konferanslar, seminerler ve ikili görüşmeler gerçekleştirmenin ve iki ülkenin iş dünyasını bilgilendirerek bir araya getirmenin yanı sıra İş Konseyi, ticareti ve ortak girişimleri kısıtlayıcı mevzuat ve uygulamaları tespit ederek bunların kaldırılması veya iyileştirilmesi yönünde iş dünyasını temsilen ilgili mercilerle görüşmeyi de hedeflemektedir.

Sivil Havacılık İşbirliği

Türkiye ile Brezilya arasında 1957 tarihli Hava Ulaştırma Anlaşması'nın (HUA) yerini almak üzere, iki ülkenin sivil havacılık makamları arasında yapılan müzakereler sonucunda, 11 Mayıs 2006 tarihinde yeni bir anlaşma taslağı parafe edilmiş ve bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

Anılan Mutabakat Zaptı çerçevesinde, Türk Hava Yolları, İstanbul - Sao Paulo hattında tarifeli seferlerine başlamıştır. Buna ilaveten, taraflarca tayin edilen havayollarının belirlenen noktalar arasında haftada 7 sefer düzenlemelerine izin verilmiştir. THY'nin İstanbul - Sao Paulo hattında uçuşları 5 Nisan 2009 tarihinde başlamıştır. Ayrıca, THY tarafından, İstanbul-Sao Paulo-Buenos Aires seferlerine 11 Aralık 2012 tarihi itibarıyla başlanmıştır.

Potansiyel Arzeden Ürünler

Genel olarak değerlendirildiğinde ülkemizin en çok potansiyele sahip olduğu ürün grupları; gıda, elektrik ve elektronik ekipmanlar, makineler, oto yan sanayi ve kuru ve sert kabuklu meyveler olmak üzere alt gruplar itibarıyla;

•Fındık ve mamulleri

•Kuru meyveler (kuru incir, üzüm ve özellikle kayısı)

•Zeytin ve Zeytinyağı

•Maya

- *Otomotiv Ana ve Yan Sanayi(Oto Yedek Parça, ticari araç),*
- *Demir Çelik ve Demir Çelikten Eşya*
- *İşlenmiş Doğal Taşlar (Blok Mermer, Traverten)*

- Takım Tezgahları (Metal Şekillendirme-Kesme Makine ve Presleri)
- Petrol Ürünleri ve Yağları
- Tekstil ve Hazır Giyim
- Çimento

belirlenmiş olmakla birlikte ihracatımızın ve Brezilya'nın diğer ülkelerden ithalat seyri incelendiğinde; uçak yan sanayi, müteahhitlik sektöründe (yol, hava alanları, limanlar, marinalar), turizm (özellikle gemi turizmi/cruise seferleri), kimyevi madde taşıyıcı gemiler, ilaç ve kozmetik sanayinde işbirliği imkanlarının değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

Brezilya pazarı hakkında ihracatçılarımızdan gelen sorular daha çok pazara ilişkin bilgi eksikliği konusunda yoğunlaşmakta; özellikle nakliye, navlun ve depo masrafları ile gümrük prosedürleri hakkında sorunların yaşandığı gözlenmektedir. Söz konusu sorunlar:

- Gümrük komisyonculuğu, nakliye ücretleri, banka masrafları ve depolama fiyatlarının yüksek oluşu firmalarımızın maliyetlerini arttırmaktadır.
- Coğrafi uzaklık nedeniyle navlun ücretleri yüksektir.
- Limanlarda bir aydan fazla bekleyen ihraç ürünleri kamulaştırılmaktadır.
- Gümrük işlemleri ile ilgili tüm evrakların Portekizce düzenlenmesi zorunlu olup, İngilizce evraklar kabul edilmemektedir.
- Brezilyalı ithalatçılar, Brezilya gümrükleri tarafından istendiği gerekçesiyle, diğer ihracat belgelerinden ayrı olarak menşe belgelerinin yüklemekten yaklaşık bir ay önce kendilerine gönderilmesini talep etmekte, bu durum ise ilave masrafa yol açmaktadır.
- Brezilya'nın uyguladığı gümrük vergilerine ilaveten ithal mallardan, COFINS (*Contribution for the Financing of Social Security*) ve PIS (*Social Integration Program Contribution*) adları altında toplamda %9,25 oranında Sosyal Güvenlik Sistemi Destekleme Fonu vergileri, ithal sanayi ürünlerinden %10 oranında ekstra vergi, ICMS adı altında eyaletten eyalete oranı değişen bir katma değer vergisi ile Liman Vergisi (AFRMM) limanlar ve gemi taşımacılığını desteklemek amacıyla yükleme maliyetleri ile diğer masraflar üzerinden yaklaşık %25 oranında vergi alınmakta ve zaman zaman toplamda CIF değerinin %90'ına kadar ulaşabilen, farklı adlar altında ithalat vergileri uygulanmaktadır.
- Brezilya'da ithalatta lisans uygulaması mevcut olup, ancak bu lisansa sahip firmalar ithalat yapabilmektedirler. Bu durum, ihracat işlemlerini zorlaştırmakta ve aynı müşterinin farklı zamanlarda farklı ithalat şirketleri üzerinden ithalat yapmak zorunda kalması Eximbank sigorta işlemlerinde de sıkıntı yaratmaktadır.

Brezilya'nın üretimindeki yoğunluk ve çeşitlilik dışardan alacağı mallar konusunda bir engel teşkil etmektedir. Brezilya pazarına ilişkin bilgi toplamanın yüksek maliyeti; tüketici ihtiyaçlarını, zevk ve tutumlarını değerlendirme ve buna göre doğru strateji belirlemek isteyen ihracatçılarımız için caydırıcı olmaktadır.

Pazarı daha yakından tanımak, pazarda kendini tanıtmak isteyen ve bu amaçla pazar araştırması yapmak veya fuarlara katılmak isteyen ihracatçılarımızın, Bakanlığımızca uygulanan devlet yardımları hakkında bilgi edinmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Brezilya'ya ihracat yapan Türk firmalarının Brezilyalı ortakları ile garanti mektubu, sağlık belgesi, ödeme koşulları, gümrük mevzuatı, depolama, tabii olunan vergiler v.b. hususunda yeterli bilgiye sahibi olması büyük önem arz etmektedir. Nakliye ve malların gümrükten geçiş sürecine ilişkin masrafların çok iyi hesaplanması gerekmektedir. Depolama fiyatlarının yüksekliği maliyet artırıcı bir unsurdur. Malların limanda dolaşımı, depo, ithal lisansı bedeli, gümrük komisyoncusunun harcamaları, malların Brezilya içinde nakliyesi, banka ücretleri çok önemli maliyet unsurlarıdır. Türk firmalarının Brezilyalı ortakları ile ticari kuralların gereği olan, geçerliliği tartışma götürmez belgelerle iş yapmalarının daha sonra yaşanabilecek sorunların önlenmesinde çok önem taşıdığı unutulmamalıdır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Brezilyalı ithalatçılarla iş yapmanın başlıca koşulu, E-mail veya yüz-yüze yapılan ön görüşmelerde; satış ve ödeme koşulları konusunda istikrarlı olunmasıdır. Teslim tarihi, miktarı v.b. konularda değişiklik yapmanız karşı tarafın güvenini sarsacaktır. Brezilyalı alıcı genellikle detaylı araştırma yaptığı, dünya pazarındaki mevcut tedarikçileri ve onların satış koşullarını iyi bildiği için yapacağınız teklifin istikrarlı olması hangi koşullarda teklifinizin değişebileceğini iyi anlatmanız büyük önem arz etmektedir. İş adamları genellikle İngilizce bilmektedir ancak kritik konular müzakere edilirken tercüman kullanılması tercih edilmelidir.

İş Görüşmelerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

İş randevularının önceden netleştirilmesi gereklidir. Normalde iş görüşmeleri ofiste yapılmakla birlikte, süre kısıtının olduğu durumlarda otel veya evde hatta bir başka ülkede de görüşme yapılabilir.

Brezilya'ya geldikten sonra da randevunuzu tekrar konfirme etmeniz gerekmez. Normalde firmanın sekreteri olası bir değişikliği ilgili taraflara önceden bildirir. Dakiklik önemli olup trafik yoğunluğunu göz önünde bulundurmak gerekir. Randevunuz Başkent Brasilia'da ise özellikle Salı-Perşembe günleri arasında randevu alma olasılığınızın yüksek olduğunu göz önünde bulundurmalısınız.

Brezilyalı alıcı, ürüne ilişkin teknik detaylar, fiyat listesi, gümrük kodları, vergiler, depolama masrafları, liman ücretler v.b. nihai kararını etkileyecek bütün hususları açıklayan bilgiler vermenizden memnuniyet duyacaktır.

Alıcınızın nihai kararını gümrük prosedürleri de etkileyecektir. Toplantı sonrasında Pro-forma fatura göndermeniz gerekebilir. Pro-forma fatura siparişin kesinleştiği anlamına gelmemektedir. Yazışmalarda firma logosunun olduğu kağıtlar kullanılmalıdır.

Fiyatın, ödeme şeklinin sonradan değiştirilmesi hoş karşılanmaz. Nakliye süresi ve detayları, alıcının malları iç pazara satabilmesi açısından önemli bir husustur.

Brezilya'ya gönderilecek malların teslim zamanı ve miktarında beklenmeyen değişiklikler iş ilişkilerini zedeleyecek bir sorundur.

İş toplantısında teklifinize ilişkin detayları net ve istikrarlı biçimde sunmanız beklenilir. Nadiren çalan mobil telefonlar ve sekreterin bölmesi hariç toplantılar kesintisiz sürer.

Teknik detayların Portekizce'yi de içerecek şekilde birkaç yabancı dilde yazılı olması tercih edilir. Yanıtlayamadığınız sorular alıcınızın kararını belirleyici olabilir. Veri ya da bilgi eksikliği görüşmenin başarısını etkiler.

Garanti koşulları, satış sonrası hizmetler net bir şekilde açıklanmalıdır.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler pro-forma faturayı yeterli görmekteyler. Brezilya'da iş yapmak isteyen ihracatçılarımızın sözleşme yapmaları tavsiye edilir. Sözleşme yapılması durumunda sözleşmenin iki dilde hazırlanması, anlaşmazlık durumunda hangi mahkemenin yetkili olacağına mutlaka belirtilmesi ve noter huzurunda kaydedilmesi gerekir.

Görüşmelerde müzakere edilen konuların en son hali ile faks veya e-posta yolu ile onaylanması ithalatçı tarafından istenebilir.

Brezilyalı iş adamları Latin orijinleri nedeniyle dakik olmadıkları sanılır. Bu çok yanlış bir kanı olup randevularınızda dakik olmanız önemlidir. Geç kalındığı durumlarda mutlaka haber verilmesi gerekir.

Giyim konusunda, resmi giyim tavsiye edilir. Erkeklerin takım elbise, bayanların ciddi ve sade giyimleri önerilir. Sıcak ve nemli havaya uygun hafif ve pamuklu kıyafetler önerilir. Özellikle kapkaçtan korunabilmek için değerli saat, mücevherat takılmaması, bilgisayar ve fotoğraf makinesi ve cep telefonunun dikkat çekecek şekilde taşınmaması tavsiye edilir.

Toplantıda konuya ısınma zamanı sağlanması, güncel konular, Brezilya'ya ilişkin izlenimleriniz v.b. kısa, samimi bir giriş yapabilirsiniz. Politika, ekonomik durum, uygun olmayan karşılaştırmalardan kaçınmalısınız.

Su ile birlikte küçük fincanlarda kahve ikramı şekerli veya şekerli mi istediğiniz sorularak servis edilecektir. Kahve ritueli sırasında daha samimi bir ortam oluşacaktır. Kartvizitiniz ile birlikte minik bir eşantıyon hediye etmeniz için en uygun zamandır.

Karşı tarafın kartvizitini alarak, muhatabınızı tanıdıktan sonra iş görüşmesi resmen başlamış olacaktır. Konuşmanıza firmanızı ve ürününüzü tanıtarak başladıktan sonra, teknik detaya boğulmadan net ve anlaşılır biçimde sunuş yapmanız uygun olacaktır. Fiyata ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere gerekli açıklamaları eksiksiz yapmanız önemlidir. Toplantı sırasında dışarı çıkanların olması olağandır, sunuşunuzu kesmeden devam etmeniz beklenir. Misafir olduğunuzu unutmadan, arada dikkati tekrar toplamak için kısa alıntılarla konuşmanız daha olumlu bir hava sağlayacaktır.

Kurulan iletişimin gücüne bağlı olarak öğle veya akşam yemeğine davet edilmeniz mümkündür. Sosyal aktiviteler işbirliğini daha da sağlamlaştıracaktır.

Bazı durumlarda, Brezilya'nın geleneksel içkisi "caipirinia" ikram edilmek istenebilir, bu daveti red etmeniz yanlış anlaşılır. Su veya alkolsüz içecek içebilirsiniz.

Görüşme esnasında bazen iş dışında "karnaval", "futbol", "Brezilya'nın doğal güzellikleri" gibi konularda konuşulsa da tekrar iş görüşmesine yoğunlaşılacaktır. Eğer konu sıkıntısı çekiliyorsa Brezilyalı alıcınız, aile ve kişisel konularda konuşabilecektir. Ancak bu konuda hassas davranılması önerilir.

Yemek davetinde hesabı ödemek için girişimde bulunmanız, kredi kartınızı hazırlamış olmanız, ithalatçınızın hesabı ödeyecek olsa bile hoş karşılanacak ve nezaket olarak değerlendirilecektir.

Görüşmenin sonunda, müşterinin sizi otelinize bırakmayı teklif edecektir. Sizin güvenliğinizi düşünerek yapılan bu teklifi kibarca kabul etmeniz beklenir.

Vedalaşma sırasında ev sahibinin kapıyı açarak uğurlaması tekrar ziyaretinizden memnuniyet duyulacağı anlamına gelir. Misafirin kapıyı açması bir daha görüşmek istenmediği anlamında değerlendirilir.

Brezilyalı ithalatçıların çalışmayı tercih ettikleri ihracatçı profillerini ve çalışma şartlarını aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür:

- Yerleşik bir şirket olması (En az 10-15 yıllık bir geçmişinin olması),
- Ürünlerde kalite ve standartların tutturulmuş olması,
- Kendilerinin Brezilya pazarında tek satıcı (ithalatçı) konumunda tutulması,
- İyi bir iletişim konusunda beklentilerine yanıt verilebilmesi (Karşılıklı ziyaretler, müşteri tatminine dönük çalışmalar).

Sağlıklı bir iş bağlantısının kurulabilmesi için aşağıdaki konularda dikkatli olmanız ve yapmamanız tavsiye edilir:

- Müşteriden gelecek e-postalara cevap vermemek
- Üretim kapasitesinin üstünde taahhütte bulunmak
- Pro-forma faturada yazan fiyatı değiştirmek
- Söz verilen numuneleri göndermemek
- Üzerinde mutabakata varılan ödeme şeklini değiştirmek
- Müşterinin istediği teslim şeklini kabul etmemek
- Söz verileden farklı miktarda mal göndermek
- Gerekli dokümanların gönderimini geciktirmek
- Belgelerdeki tutarsızlıklar
- Müşterinizi ülkenize davet etmemeniz
- Brezilya veya ülkenizi eleştirir tarzda konuşmanız
- Müşterinizin beklediği ürün özelliklerini karşılamamak
- Sigorta garantisi konusunda işbirliğinden kaçınmak
- Akreditif yapılamadığı durumlarda riskleri alıcınıza yüklemeniz
- Güvenmediğinizi belirtecek şekilde peşin ödeme talebinde ısrar etmeniz
- Brezilya'nın geleneklerini eleştirmek
- Brezilya'daki şehirlerin kaosundan bahsetmek
- Brezilya mutfağını eleştirmek
- Brezilya'nın büyük şehirlerindeki şiddet olaylarından korktuğunuzu vurgulamak
- Ülkenizi abartılı bir şekilde Brezilya ile karşılaştırmak

Para Kullanımı

Ülkenin para birimi "Real" (R\$)'dir. Pek çok otel ve mağazada döviz ve uluslararası kredi kartları kabul edilmektedir. Günlük döviz kuru gazetelerde, otellerde, bankalarda ve seyahat acentalarında mevcuttur. Nakit ve seyahat çekleri bu yerlerde kolayca bozdurulabilir. Birçok otel ve mağaza döviz ve uluslararası kredi kartlarını kabul eder.

Para transferi - Brezilya Merkez Bankası (BACEN)

Brezilya'ya giren ve Brezilya'dan çıkan her türlü paranın Merkez Bankası üzerinden yapılması gerekmektedir. Brezilya'ya yapılacak yatırımlar da Merkez Bankası tarafından kayıt altına alınmaktadır. 2004 yılından bu yana bu kayıt işlemi internet üzerinden yapılabilmektedir.

Ülkede yapılan faaliyetler sonucu elde edilen karların Brezilya dışına transfer edilmesi durumunda yine Merkez Bankası tarafından kayıt altına alınmaktadır. Firma faaliyetlerine son verip Brezilya dışına çıkması halinde, getirmiş olduğu sermayenin üzerindeki miktar için %15 oranında stopaj ödemek durumundadır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte MERCOSUR üyesi ülke vatandaşları ile Brezilya'nın karşılıklı anlaşma yaptığı ülke vatandaşları dışında kalan yabancılar için vize zorunludur. Pasaportların ülkeye giriş tarihinden itibaren altı ay süreyle geçerli olması gereklidir. Turist ve transit vizeler genelde iki gün içinde hazırlanır. Vize, turistler için 90 gün, transit yolcular için 10 gün süreyle verilir. Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamili Türk vatandaşları Brezilya'ya yapacakları üç aya kadar ikamet süresi seyahatlerinde vizeden muafır.

Söz konusu muafiyet sadece turistik amaçlı tek giriş vizeleri için geçerlidir. Öğrenim, çalışma, çok girişli vize, uzun süreli ikamet vb. nedenlerle yapılacak seyahatlere ilişkin vize uygulamaları hakkında Ankara'daki Brezilya Büyükelçiliği'nden bilgi alınması, resmi göreve atanmaların ise T.C. Dışişleri Bakanlığı ile irtibata geçmeleri gerekmektedir.

Brezilya'ya giren şahıslar giyim ve kişisel eşyalardan ayrı olarak aşağıdaki kalemlerden birer tane getirebilir: toplam değeri 500 doları geçmeyen radyo, teyp, daktilo, video kamera. Ziyaretçilerin varışlarında, yerel Duty Free Shop'tan ayrıca 500 dolarlık mal almalarına izin verilir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

- 1 Ocak : Yılbaşı
- 20 Ocak : Yalnızca Rio de Janeiro'da tatildir.
- Şubat-Mart : Karnaval (iki gün, resmi tatil değildir)
- Mart : Paskalya
- 21 Nisan : Tiradentes Günü (Milli Kahraman)
- 23 Nisan : Yalnızca Rio de Janeiro'da tatildir.
- 1 Mayıs : İşçi Bayramı
- 7 Haziran : Corpus Christi
- 7 Eylül : Bağımsızlık Günü
- 12 Ekim : Lady Aparecida (Dini tatil)
- 15 Kasım : Cumhuriyet Bayramı
- 20 Kasım : Yalnızca Rio de Janeiro'da tatildir.

25 Aralık : Noel Tatili

Brezilya kanunlarına göre işçiler için günlük maksimum çalışma süresi 8 saattir ve perakende sektörünün de dahil olduğu tüm işletmeler için haftalık 44 saattir. Perakende mağazalarının açılış saati ise yerel kanunlarca düzenlenmektedir ve işletme türüne göre değişmektedir. Büyük şehirlerde fırınlar, köşe başı dükkanları ve petrol istasyonlarındaki dükkanlar çoğunlukla 24 saat açıktır. Daha küçük şehirlerde ve kırsal alanlarda ise daha standart mesai saatleri (09.00-18.00 veya 19.00 arası) uygulanmaktadır. Süpermarketler ve hipermarketler çoğunlukla ise 21.00 veya 22.00'ye kadar açıktır. Alışveriş merkezleri Pazartesi-Cumartesi günleri 10.00-22.00 saatleri arası, Pazar günleri ise 12.00-20.00 saatleri arası açıktır. Anacade üzerindeki mağazalar ise 09.00-18.00 ya da 10.00-19.00 veya 20.00 saatleri arası açık kalmaktadır.

Devlet daireleri ve özel şirketler normal olarak Pazartesi'den Cuma'ya 08.30-17.30 (veya daha geç) saatleri arasında çalışır. Bir saatlik yemek molası vardır. Kuzey ve kuzeydoğu bölgelerinde işe başlama saati 08.00'dir. Ülkenin çoğu bölümlerinde bölgesel değişikliklerle bankalar, hafta içi 10.00'dan 16.00'ya kadar açıktır. Bazı bölgelerde mağazalar öğleyin de kapanabilir.

Kullanılan Lisan

Resmi dil Portekizce'dir. İş dünyasında İspanyolca ve İngilizce de kullanılmaktadır.

Ulaşım

Kiralık Araba-Ehliyet

Tüm büyük havaalanlarında ve büyük şehirlerin çoğunda şöforlü veya kendinizin kullanacağı kiralık arabalar mevcuttur.

Telefon Rehberinde Hertz, Avis, National, Localiza, Unidas, Nobre v.s. gibi şirketler için "autolocadoras" veya "locadoras de automóveis" e bakınız. Yabancılar için uluslararası ehliyet gerekir.

Taksiler

Brezilya'nın çoğu şehirlerinde bol miktarda taksi bulunur. Yollarda normal taksimetrelili taksiler bulunabilir.

Telsizli taksiler daha çoktur ve air-conditionları vardır ancak daha pahalıdır. Bunlar havaalanlarında ve büyük oteller aracılığıyla bulunabilir ve telefonla çağrılabilir. Bazı özel havaalanı taksi servisleri ön ödemelidir. Güvenlik açısından yoldan herhangi bir taksiye binmek tavsiye edilmez.

Haberleşme

Brezilya ile telefon ya da faks iletişimi kurmak için ülke kodu olarak +55 tuşlandıktan sonra, şehir kodu ve abone numarasına geçilecektir. Önemli şehirlerin kodları şöyledir: Sao Paulo (011), Rio de Janeiro (021), Brasilia (061), Belo Horizonte (031).

Dünyanın her yeriyle telefon, internet, faks ile haberleşme yapabilirsiniz. Modern iletişim sistemi Brezilya'daki tüm büyük şehirleri birbirine bağlar. Hemen hemen hepsi hem yerel ve hem de uluslararası çağrılar için direkt çevirme servisi ile donatılmıştır.

Yerel Saat

Brezilya, Greenwich zaman ayarına göre 3 saat geridedir. Türkiye'nin Brezilya ile arasındaki saat farkı 5 saattir (Türkiye 5 saat dilimi öndedir).

Ülkenin çoğunda saat Greenwich (Londra) saatinden üç saat ileridir. Bu değişiklikler gün ışığından yararlanmak için (saatler 1 saat ileri alınır) Ekim ayının 2'nci haftasından Şubat ayının sonuna kadar devam eder. Brezilya'daki çeşitli saat bölgeleri için haritaya bakınız.

Yerel Ölçü Birimleri

Ağırlık ve Ölçü Birimi
Metrik Sistem.

Telefon Kodları

Brezilya ile telefon ya da faks iletişimi kurmak için ülke kodu olarak +55 tuşlandıktan sonra, şehir kodu ve abone numarasına geçilecektir. Önemli şehirlerin kodları şöyledir: Sao Paulo (011), Rio de Janeiro (021), Brasilia (061), Belo Horizonte (031). Dünyanın her yeriyle telefon, internet, faks ile haberleşme yapabilirsiniz. Modern iletişim sistemi Brezilya'daki tüm büyük şehirleri birbirine bağlar. Hemen hemen hepsi hem yerel ve hem de uluslararası çağrılar için direkt çevirme servisi ile donatılmıştır.

Sağlık

Sarı humma aşısı zorunlu olmamakla birlikte önerilir. Hava alanında Sağlık Denetleme Merkezinde uçuş tarihinden 10 gün önce aşı vurulabilirsiniz. Özellikle Amazon bölgesine gidecek olanların aşı vurulması gereklidir. (http://www.hssgm.gov.tr/?sf=sey_seyehat_asilari adresinde detaylı bilgiler mevcuttur)

İklim

Ülkenin büyük bölümünün güney yarımkürede bulunması dolayısıyla mevsimlerin ters olduğu unutulmamalıdır. Haziran-Ağustos ayları kış mevsiminin en sert dönemidir. Eylül-Aralık ayları arası ilkbahar, Aralık-Mart ayları arası yaz, Mart-Haziran ayları arası sonbahar, Haziran-Eylül ayları arası kış mevsimi yaşanır.

Aylar Maksimum Sıcaklık © Minimum Sıcaklık ©

Ocak	29,0	24,0
Şubat	29,0	23,0
Mart	28,0	22,0
Nisan	27,0	21,0

Mayıs	25,0	19,0
Haziran	24,0	18,0
Temmuz	24,0	17,0
Ağustos	24,0	18,0
Eylül	24,0	18,0
Ekim	25,0	20,0
Kasım	26,0	20,0
Aralık	28,0	22,0

Güvenlik

Brezilya'da kaldığınız otellerde, hırsızlığa karşı güvenliğinizle ilgili uyarılar dikkatinizi çekecektir. Özellikle değerli mücevherat takmak, cep telefonu ve lap top bilgisayarını fark edilir şekilde taşımak riskli olacaktır. Brezilyalılar sizi korumaya yönelik uyarıları içtenlikle yapacaktır.

HAZİRAN

ŞİLİ

ŞİLİ

Coğrafi Konum

İsmi [Aymara](#) dilinde "dünyanın bitimi" anlamına gelen "chilli" kelimesinden gelen Şili, Güney Amerika'nın güneybatı kıyısında yer almakta olup, Atlantik ve Pasifik Okyanusları arasında stratejik bir konuma sahiptir. Arjantin ile 5.308 km, Bolivya ile 860 km ve Peru ile 171 km sınıra sahip olan ve 6.435 km kıyı uzunluğu olan Şili, kıyılarda çok yüksek olmayan dağların, orta kesimlerde verimli vadilerin, kuzeyde Atacama Çölü'nün, doğuda ise And Dağları'nın çevrelediği bir topografik yapıya sahiptir. www.mapas.mop.cl adresinden Şili ile ilgili haritalara ulaşmak mümkündür.

Siyasi ve İdari Yapı

16. yüzyılda İspanya'nın Şili'yi işgalinden önce Kuzey Şili İnkalar'ın, Orta ve Güney Şili ise Mapuçeler'in idaresi altında olup, 1810 yılında İspanya'ya karşı bağımsızlığını ilan etmesine rağmen kalıcı başarıya 1818 yılında ulaşılmıştır. Pasifik Savaşı'nda (1879–1883) Peru ve Bolivya'yı yenerek kuzeydeki bölgeleri elde eden Şili'de Salvador Allende'nin başkanlığındaki hükümet 1973 yılında Augusto Pinochet'nin askeri diktatörlük rejimi ile devrilmiştir. 1990 yılında serbest başkanlık seçimi sistemine geçilene kadar ülke Pinochet tarafından idare edilmiştir. 11 Mart 1981'de ilk Anayasa yürürlüğe girmiştir. Şili Anayasası İspanya, Fransa ve Avusturya anayasalarından esinlenerek hazırlanmıştır.

Şili'de Devlet Başkanı aynı zamanda Başbakanlık görevini de yürütmektedir. Dört yılda bir yapılan başkanlık seçimleri ile seçilen Devlet Başkanı, Bakanlar Kurulu üyelerini atama yetkisine sahiptir. 17 Aralık 2017 tarihinde Başkanlık seçimleri düzenlenmiştir. Katılım oranı %48,8 olarak gerçekleşen seçimlerde Piñera oyların %54,57'sini alarak Başkanlığı kazanmıştır. Piñera, görevini resmi olarak 11 Mart 2018 tarihinde devralmıştır.

Şili 15 eyaletten oluşmaktadır. Bu eyaletler Aisen del General Carlos Ibanez del Campo, Antofagasta, Araucania, Arica y Parinacota, Atacama, Biobio, Coquimbo, Libertador General Bernardo O'Higgins, Los Lagos, Los Rios, Magallanes y de la Antartica Chilena, Maule, Region Metropolitana (Santiago), Tarapaca ve Valparaiso'dur.

Nüfus ve İstihdam

Yaklaşık 17,5 milyon nüfusa sahip olan Şili'de nüfus artış hızı %0,8, yaş ortalaması 34'dür. Nüfusun %20'si 0–14 yaş arasında, %69,3'ü 15–64 yaş arasında, %10,2'si ise 65 yaşın üstündedir. Ülkedeki okur-yazarlık oranı %97,5 olup, Şili'nin eğitim standartlarının diğer Latin Amerika ülkeleri ile kıyaslanınca daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Nüfusun %15,1'i yoksulluk sınırının altında yaşamakta olup, gelir dağılımı adaletsizdir.

Şili nüfusunun %90'ı kentlidir ve toplam nüfusun %40'ı başkent Santiago ve çevresinde yaşamaktadır. Kuzeyde ve güneyde tarımın yapılabildiği And Dağları'nın arasında kalan ovalarda ve Santiago'nun 100 km batısındaki liman şehri [Valparaiso](#)'da yerleşim yoğun iken; ülkenin kuzey ve güney uç noktalarına gidildikçe elverişsiz iklim koşulları sebebiyle nüfus yoğunluğu azalmaktadır.

Şili'de etnik çeşitlilik diğer Latin Amerika ülkelerine kıyasla daha azdır. Batı Avrupa ülkelerinden gelen göçmen nüfus, çoğunluğu oluşturmaktadır. Ülkeye özellikle 19. yüzyılda çok sayıda İngiliz, İrlandalı, Alman, Hırvat, [Filistinli](#) ve [İtalyan](#) yerleşmiştir.

Yaklaşık 8,5 milyon olarak tahmin edilen toplam işgücünün %13'ü tarım, %23'ü sanayi ve %64'ü hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Çalışan nüfusun yarısını, yönetici pozisyonlarının ise dörtte birini kadınlar oluşturmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Şili'nin başlıca doğal kaynakları; bakır, iyot, kereste, demir cevheri, nitrat, değerli metallere ve molibdenir. Şili'nin başlıca tarım ve hayvancılık ürünleri; üzüm, elma, armut, soğan, buğday, mısır, yulaf, şeftali, sarımsak ve fasulye olmakla beraber; sığır eti, kanatlı etler, yün ve deniz ürünleri ise başlıca hayvancılık ürünleridir. Ülkenin imalat sanayisi bakır, madencilik, gıda ürünleri, balıkçılık, demir-çelik, ahşap, taşıt araçları, çimento ve tekstilden oluşmaktadır.

Ülke özellikle turizm açısından önemli doğal güzelliklere sahiptir. And dağları sayesinde Şili'nin büyük bir hidroelektrik enerji potansiyeli bulunmaktadır. Kıyıları boyunca ülkenin zengin balıkçılık kaynakları mevcuttur. Kuzeydeki kurak araziler maden yatakları ile bezenmiştir.

Şili'nin doğal kaynaklarının dağılımı şöyledir:

- Kuzey Bölgesi: Bakır, demir cevheri, nitrat, altın, lityum, molibden, deniz ürünleri.
- Orta Bölgesi: Tarım, meyve, ormanlar, hidroelektrik enerjisi, kömür, deniz ürünleri.
- Güney Bölgesi: Orman, petrol, doğal gaz, kömür, hayvancılık ve deniz ürünleri.

Şiddetli depremlerin, volkanik faaliyetlerin ve tsunamilerin sıkça görüldüğü Şili'nin başlıca çevre sorunları ormanlık arazilerin tahribi, özellikle Santiago ve çevresinde endüstriyel faaliyetlerin ve taşıt emisyonlarının sebep olduğu hava kirliliği ve su arıtma sistemlerinin yetersizliği nedeniyle Maipo, Aconcagua ve Bio Bio nehirlerinde oluşan su kirliliğidir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2014 ^a	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	2018 ^b	2019 ^c
GSYİH (Milyar USD)	260.6	244.0	250.0	277.0	299.4	301.3
Kişi başına düşen milli gelir (Satın alma gücü paritesine göre) (Dolar)	22,976	22,784	23,469	24,078 ^b	25,271	26,485
GSYİH (Reel Büyüme) %	1.8	2.3	1.2	1.6	3.9	3.5
Enflasyon (TÜFE)	4.7	4.4	2.8	2.3	2.7	3.3
İhracat (Milyon USD)	75,065	62,034	60,733	69,231	78,321	81,989
İthalat (Milyon USD)	-68,599	-58,609	-55,293	-61,309	-69,970	-73,588

A Gerçekleşen b EIU tahmini c EIU projeksiyonu

Kaynak: Economist Intelligence Unit Şubat 2019)

Ekonomik Yapı

Siyasi istikrar, ticaret serbestisi, kişi başı gelir, yaşam standardı, basın özgürlüğü, şeffaflık ve rekabetçilik açısından Latin Amerika'nın önde gelen ekonomilerinden olan Şili'nin finans sistemi de oldukça gelişmiştir. Şili, Latin Amerika'da kredi notunu 25 yıldır A'da tutmayı başarabilen tek ülkedir.

Şili ithal ikameci ekonomi politikalarını 1970'lerin ortasında, diğer Latin Amerika ülkelerinden yaklaşık on yıl önce terk etmiş ve liberal ekonominin uygulanması doğrultusunda önemli adımlar

atmıştır. Bu durum, üretim artışını ve rekabeti beraberinde getirmiş, madencilik ve balıkçılık başta olmak üzere geleneksel ihracat endüstrilerinde büyüme kaydedilmiştir. Aynı zamanda, selüloz, meyve, somon, ağaç ürünleri, şarapçılık ve metanol gibi yeni sektörlerde, hava ve gemi taşımacılığı ve turizm gibi hizmet sektörlerinde gelişme sağlanmıştır.

İhracat gelirlerinin %40'ını madencilikten, milli gelirin ise üçte birini bakırdan elde eden Şili'nin en büyük madencilik şirketi olan Codelco, tek başına dünya bakır üretiminin %10'unu gerçekleştirmektedir. GSYİH'nin %12'sini oluşturan ve ülkedeki işgücünün %12'sine istihdam sağlayan imalat sanayinde 2009 krizinde meydana gelen gerilemede sektörün küçük ve orta ölçekli şirketlerden oluşması etkili olmuş, hükümet tarafından bu üreticilere vergi kolaylıkları tanınmıştır. Kriz nedeniyle ülkenin en önemli sektörlerinden olan işlenmiş meyve-sebze ve şarap ihracatı da gerilemiştir. Hayvancılık ve balıkçılık sektörlerinin gelişmiş olduğu Şili'de işgücünün %10'u tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkede petrol üretimi 20 yıldır azalmakta olup, doğal gaz üretimi de tüketimi karşılayacak düzeyde değildir.

Ekonomik faaliyetler özellikle ülkenin orta kısmında yoğunlaşmıştır. Ülke nüfusunun %40'ını barındıran Santiago, GSYİH'nin %47'sini üretmektedir. Valparaiso bölgesindeki nüfus toplam nüfusun %10'unu oluşturmaktadır. Kuzeyde madencilik sektörünün gelişimi; güneyde somon yetiştiriciliği, turizm ve metanol üretimi, ekonomik faaliyetlerin ülke geneline yayılmasını sağlamıştır.

Ekonomik Performans

Latin Amerika'da, serbest piyasa ekonomisi modelini benimsemiş, ekonomik ve siyasi istikrara sahip yapısıyla ön plana çıkan Şili, sahip olduğu doğal kaynak zenginliği, kişi başına gelirin görece olarak yüksekliği, düşük dış borç/Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Oranı ile Latin Amerika'nın en müreffeh ülkelerinden biri olmaya devam etmektedir. EIU verilerine göre 2016 yılında son 7 yılın en düşük büyüme rakamı ile %1.2 oranında büyüme kaydeden Şili ekonomisinin büyüme hızı 2017 yılından itibaren yeniden ivme kazanarak %1,6 olmuştur. 2018 büyüme beklentisi %4,0, 2019 içinde %3,5 seviyesindedir.

Başlıca ticaret partnerleri ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmaları neticesinde ticaret daha da liberal hale gelmiş ve doğrudan yabancı sermaye girişi hızla artmıştır.

2010 yılında OECD'ye katılmasının ardından, yakın gelecekte G20 ülkelerine arasına girme yönünde umut vadeden ülkelere biri olan Şili, yaklaşık 23.000 Dolar düzeyindeki kişi başı gelir düzeyi ile Latin Amerika'nın önde gelen ekonomilerindedir.

Ekonomi Politikaları

Mart 2010'da Başkan seçilen Pinera hükümetinin önceliği, makroekonomik istikrardan ödün verilmeden depremin hasarlarının giderilmesi olmuştur. Şili'de 27 Şubat 2010 tarihinde meydana gelen 8,8 büyüklüğündeki depremden ülkenin ikinci büyük şehri olan Concepcion ile Maule ve Bio Bio çevresi önemli ölçüde hasar görmüş; su, elektrik ve ulaştırma altyapısı tahribata uğramıştır. Deprem sonrasında meydana gelen ihtiyaçların karşılanması amacıyla üç aylık dönem için 111 milyon Dolar değerinde bir önlem paketi açıklanmıştır. Deprem sonrası yeniden inşa çalışmaları kapsamında mali kaynakların altyapının iyileştirilmesine aktarılması ve imalat sanayi altyapısındaki önemli hasarlar nedeniyle 2010 yılının ilk çeyreğinde ekonomi küçülmüş; ancak yılın ikinci yarısında yeniden inşa faaliyetleri ve özellikle madencilik ve enerji sektörlerine yönelik yabancı yatırımlar sayesinde yeniden büyüme yaşanmıştır.

2008 yılı sonunda ABD’de başlayan ve dünyaya yayılan küresel ekonomik krizden de sağlam bankacılık sistemi ve güçlü ekonomisi sayesinde nispeten az etkilenen ve Latin Amerika bölgesinin en liberal ekonomilerinden biri olan Şili sonraki yıllarda yeniden inşa çalışmaları, iç dinamikler ve istikrar sayesinde yeniden büyüme trendine girmiştir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

2015 yılında son altı yılın en düşük seviyesine inen bakır fiyatları, yabancı yatırımlardaki azalma ve özel tüketim harcamalarındaki kontrollü artış sebebiyle Şili ekonomisi için 2015 yılında büyüme oranı %2,3, olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında devam eden bakır madencilik alanında ki ihracatta %18’lik daralma ve Şili’nin en büyük bakır madeninde Escondida yaşanan grev gibi olumsuz koşular nedeniyle büyüme oranı %1,6 olmuştur. 2017 yılında büyüme oranının %1,5 olduğu tahmin edilmektedir. İmalat sanayinin küçük ölçekli olması sebebiyle tüketim, ara malı ve sermaye malı ihtiyacını ithalat ile karşılayan Şili, dünya piyasalarındaki dalgalanmalardan kolayca etkilenen ve en önemli ihracat ürünü olan bakırın yanı sıra üretimde de ithal petrol fiyatlarına bağlı bir ekonomik yapı sergilemektedir. Şili’nin ihracat gelirlerinin yarısından fazlası değerli madenlerden elde edilmektedir.

Şili’nin son yıllarda Çin ile yakınlaşması ise, ABD ve Avrupa kaynaklı krizlerin ülke ekonomisine etkisinin sınırlı tutulmasında önemli bir unsurdur. Nitekim ülkede çıkarılan bakır, Çin gibi hızlı büyüyen ülkelere büyük talep görmekte ve bakır fiyatlarındaki artış Şili ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. EIU tahminlerine göre Çin’den gelen bakır talebi nedeniyle 2017 yılında büyüme oranı %1,6 olmuştur. EIU tahminlerine göre Şili’nin açık ekonomisi küresel gelişmelere özellikle fiyatlardaki değişimlere ve talebe (bakır) bağlıdır. Bu nedenle büyümenin artacağı tahmin edilmektedir. 2018 yılında beklenen büyüme oranı %3,9’dur.

Madencilikten sonra ülkenin ikinci büyük ihracat sektörü olan tarımdaki büyümeyi ise, artan küresel talep ve STA’lar sayesinde büyük bir pazara ulaşma imkanı desteklemektedir. Güçlü bir sanayi üretimi olmayan Şili ekonomisini gıda işleme sanayindeki büyüme güçlü tutmaktadır. Perakende, ulaştırma, taşımacılık ve turizm sektörlerinde gelişmiş bir altyapıya sahip olan ve bölgenin finans merkezi konumundaki Şili’de hizmetler sektöründe de büyüme beklenmektedir. Hükümetin altyapı ve ticari amaçlı projelere yatırım yapması ise inşaat faaliyetlerini artıracaktır.

DIŞ TİCARET

Küresel ekonomik krizin olumsuz etkilerine rağmen yıllardır dış ticaret fazlası veren Şili’nin 2012 ve 2013 yıllarında dış ticareti açık vermiş, ancak 2014 yılında yeniden toparlanma gerçekleşmiştir. 2016 yılında Şili’nin dış ticaret hacmi 119 milyar dolar 2017 yılında da 125 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Şili’nin Dış Ticareti (1000 Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2008	64 507	62 787	127 294	1 720
	601	216	817	385

2009	55 458 977	42 805 465	98 264 442	12 653 512
2010	71 106 106	59 206 939	130 313 045	11 899 167
2011	81 437 589	74 693 536	156 131 125	6 744 053
2012	77 965 383	80 066 781	158 032 164	-2 101 398
2013	76 684 108	79 172 798	155 856 906	-2 488 690
2014	76 639 248	72 344 339	148 983 587	4 294 909
2015	62 181 118	62 495 502	124 676 620	-314 384
2016	60 732 633	58 760 906	119 493 539	1 971 727
2017	69 229 257	65 061 731	134 290 988	4 167 526
2018	75 404 118	68 518 296	143 922 414	6 885 822

Kaynak: ITC Trademap.

İhracat

Şili'nin 2018 yılı ihracatının %24,1'i bakır ve bakır cevherlerinden oluşmaktadır. Sodalı ve sülfatlı odun hamuru (selüloz), işlenmemiş bakır, balık filetoları, üzüm şarabı, üzüm, dondurulmuş balık, uzunlamasına kesilmiş/biçilmiş ağaç, altın, taze meyveler, molibden cevheri ve demir cevheri ise Şili'nin ihraç ettiği diğer başlıca ürünlerdir.

Şili'nin İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2016	2017	2018
	Toplam (diğer ürünler dahil)	60 732 633	69 229 257	75 404 118
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	12 594 544	17 404 251	18 193 330
4703	Sodalı veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	2 405 601	2 611 368	3 566 913

7402	Rafine edilmemiş bakır; elektrolitik rafine için bakır anotları	1 914 500	2 406 047	2 256 205
303	Balıklar (dondurulmuş)	1 301 768	1 546 020	1 820 227
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	765 949	657 503	1 340 333
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	1 132 246	761 360	1 067 257
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	848 393	982 733	970 552
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbonat içeren ticari amonyum karbonat	499 269	686 678	943 229
808	Elma, armut ve ayva (taze)	826 011	806 587	805 124
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	372 969	583 536	571 140
4412	Kontrplaklar, kaplamalı levhalar ve benzeri lamine edilmiş ağaçlar	348 332	310 745	440 561
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	350 089	366 552	397 720
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	398 801	328 535	370 684
2834	Nitritler; nitratlar	268 517	330 694	365 227
2825	Hidrazin ve hidroksilamin, bunların anorganik tuzları, organik bazlar, diğer metal oksitler, hidroksitler ve peroksitler	191 221	253 279	323 981
1605	Hazırlanmış/konserve edilmiş kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve diğer su omurgasızları	269 989	305 734	312 504

4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	342 866	323 480	278 091
7408	Bakır teller	298 067	299 753	256 945
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	168 058	274 684	251 917
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	315 444	440 627	228 454
2009	Meyve ve sebze suları	183 679	178 899	218 666
7202	Ferro alyajlar	70 156	91 777	209 536
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	190 536	206 877	199 939
2501	Tuz, saf sodyum klorür ve deniz suyu	130 778	129 152	198 640
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	314 695	200 554	168 570
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	152 127	135 559	154 893
2007	Reçel, jöle, marmelat, meyve püresi ve pastları (pişirilerek hazırlanmış)	135 901	142 649	146 064
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	9 134	8 663	124 923
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	143 861	113 517	123 103
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	49 243	69 576	113 820
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	88 357	111 566	106 164
1212	Keçiboynuzu, deniz otları ve	107	130	101

	diğer algler, şeker pancarı, şeker kamışı vs.	938	412	413
7326	Demir veya çelikten eşya	118 433	130 950	97 294
0306	Kabuklu hayvanlar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış veya benzer işlem görmüş)	69 959	83 265	94 601
1005	Mısır	84 320	81 415	84 228
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	220 423	122 399	80 600
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	46 933	66 163	71 289
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	54 809	62 242	68 603
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	77 556	79 948	67 479
0305	Balıklar (kurutulmuş, tuzlanmış, salamura edilmiş veya tütsülenmiş)	48 818	60 812	64 406

Kaynak: ITC Trademap.

Şili'nin 2018 yılı ihracatında % 32,5 payla ilk sırada Çin yer almaktadır. ABD (%14,1), Japonya (%9,1), Güney Kore (%5,8) ve Brezilya (%4,6) ülkenin diğer önemli ihraç pazarlarıdır. Türkiye %0.4 payla Şili'nin 2018 yılı ihracatında 26. sırada yer almıştır.

Şili'nin İhracatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Ülke Payları %
	Toplam (diğerleri dahil)	60 732 633	69 229 257	75 404 118	100
1	Çin	17 393 952	19 090 878	24 494 781	32,5
2	ABD	8 481 740	9 996 544	10 610 978	14,1
3	Japonya	5 187 621	6 445 213	6 826 922	9,1
4	G. Kore	4 205 527	4 285 821	4 360 170	5,8
5	Brezilya	2 968 378	3 440 422	3 435 874	4,6
6	Peru	1 549 502	1 765 988	1 814 869	2,4

7	İspanya	1 406 796	1 786 692	1 689 730	2,2
8	Hollanda	1 668 676	1 658 378	1 563 092	2,1
9	Kanada	973 456	1 389 921	1 562 997	2,1
10	Hindistan	1 392 345	2 168 833	1 488 101	2
11	Meksika	1 206 496	1 172 227	1 334 034	1,8
12	Tayvan	1 122 633	1 283 160	1 286 492	1,7
13	İsviçre	500 006	402 420	1 143 821	1,5
14	Fransa	816 353	903 664	1 084 222	1,4
15	Almanya	710 621	1 084 942	1 044 194	1,4
...					
26	Türkiye	235 940	300 315	330 502	0,4

Kaynak: ITC Trademap.

İthalat

Şili'nin 2018 yılı ithalatının %5'ini oluşturan binek otomobilleri haricinde; petrol yağları (%5), ham petrol (%4), telefon cihazları (%4), eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar (%3), petrol gazları (%2), kömür, bilgisayar ve parçaları (%1,9), gibi ürünler ithal ettiği görülmektedir.

Şili'nin İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2016	2017	2018
	Toplam (Diğer ürünler dahil)	58 760 906	65 061 731	68 518 296
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3 163 215	3 849 949	4 569 212
8703	Binek otomobiller	3 274 693	4 235 843	4 394 204
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	2 271 987	3 132 451	4 120 398
8704	Kamyon-kamyonet	17 90 834	2 327 555	2 560 916
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	2 597 268	2 694 663	2 210 304
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	1 065 874	1 079 284	1 147 215
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	817	904	993

		892	384	320
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	723 404	780 494	644 356
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	747 883	821 768	599 258
8502	Jeneratörler	654 661	450 634	538 204
8701	Traktörler	315 384	434 987	497 835
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	422 375	398 661	459 350
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	412 903	496 804	441 479
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	378 432	423 580	400 994
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	269 074	324 296	371 711
7225	Diğer alaşımli çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm.veya daha fazla)	137 519	258 415	362 812
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	262 543	282 975	344 469
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	222 909	297 351	328 303
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	294 599	343 918	325 098
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	264 631	252 429	317 995
8474	Toprak, taş, metal cevheri	174	202	313

	vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	118	485	543
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	304 422	345 767	296 556
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri; vidalar; dişli kutuları volan vb	246 095	249 285	292 007
7326	Demir veya çelikten eşya	249 460	254 939	285 593
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	241 824	258 598	280 370
8428	Kaldırma, elleçleme, yükleme, boşaltma makinaları (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, teleferikler gibi)	174 674	308 624	267 819
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	218 075	232 314	262 326
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	213 872	225 586	253 072
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	290 411	285 378	249 331
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	197 806	221 233	237 356
3926	Plastikten diğer eşya	229 345	255 676	235 315
2807	Sülfürik asitve oleum	87 481	101	227

			134	580
9405	Diğer aydınlatma cihazları, ışıklı panolar, ışıklı tabelaları ve benzer eşya ve bu eşyanın aksam ve parçaları	210 381	200 997	216 438
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	156 346	179 016	205 753
207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	170 443	214 737	199 622
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	171 171	198 284	194 458
3304	Güzellik, makyaj ve cilt bakımı için müstahzarlar (güneşlenme kremleri ve müst. dahil), manikür ve pedikür müstahzarları	155 254	179 598	192 461
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	246 532	179 853	190 706
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	110 118	127 912	184 700
3824	Dökümhane maçalarına veya kalıplarına mahsus müstahzar bağlayıcılar, kimya ve bağlı sanayide kull. diğer kimyasal ür.	183 833	174 273	182 590

Kaynak: ITC Trademap

2018 yılı ithalatının %22,4'ünü Çin'den gerçekleştiren Şili'nin diğer tedarikçileri ABD (%19,1), Brezilya (%9,6), Arjantin (%5), Almanya (%4,2), Meksika (%3,4), Japonya (%2,9) ve Güney Kore'dir (%2,5). Türkiye ise, Şili'nin 2018 yılı ithalatında %0,6 payla 26. sıradadır.

Şili'nin İthalatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Ülke Payları %
	TOPLAM İTHALAT	58 760 906	65 061 731	68 518 296	100

1	Çin	14 180 859	15 504 803	15 351 645	22,4
2	ABD	10 234 566	11 741 532	13 076 174	19,1
3	Brezilya	4 725 203	5 606 671	6 594 856	9,6
4	Arjantin	2 465 264	2 924 986	3 401 894	5
5	Almanya	2 288 171	2 650 070	2 877 093	4,2
6	Meksika	1 990 160	2 136 339	2 309 465	3,4
7	Japonya	1 965 681	2 125 747	2 019 588	2,9
8	G. Kore	1 755 163	1 955 804	1 703 999	2,5
9	Ekvador	941 458	1 433 295	1 627 356	2,4
10	İspanya	1 548 102	1 423 408	1 617 869	2,4
11	Kolombiya	797 587	1 182 780	1 410 915	2,1
12	Fransa	1 896 529	1 279 048	1 359 063	2
13	İtalya	1 091 755	1 194 336	1 263 862	1,8
14	Peru	993 299	938 397	1 109 208	1,6
15	Hindistan	723 802	807 056	954 944	1,4
...	...				
26	Türkiye	308 919	323 571	416 917	0,6

Kaynak: ITC Trademap.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Dağıtım Kanalları

Şili’de bir bağlı kuruluş ya da şube açmak, Şili pazarına girmek isteyen ihracatçılar için önemli bir başarı unsurudur. Yurt dışında yasal olarak kurulmuş herhangi bir şirket Şili’de kendi adı altında yetkilendirilmiş bir şube (agencia) kurabilir. Özellikle pazara yeni girecek ihracatçılar için başka bir pratik ve daha çok tercih edilen pazara giriş stratejisi ise alıcılara erişimi iyi olan ve teknik uzmanlığa sahip bir acente ya da temsilci atamaktır. Küçük ya da orta ölçekli şirketler Şili pazarına genellikle bir acente, distribütör ya da toptancı ile girmeyi tercih etmektedir. Şili’de neredeyse tüm firmaların merkez ofisleri Santiago’dadır. Büyük firmaların Iquique ve Punta Arenas serbest ticaret bölgeleri de dahil olmak üzere ülkenin diğer bölgelerinde şubeleri bulunmaktadır. Acente/temsilci komisyonları ürüne göre değişmekle birlikte, %5–10 arasındadır.

Şili, iş dünyasındaki ilişkilerin başarı için anahtar durumda olduğu, görece olarak küçük bir pazardır. Hizmetler sektöründe; özellikle bankacılık/finans ve telekomünikasyon sektörlerinde genellikle doğrudan pazarlama kullanılmaktadır. Katalog ile ve internet üzerinden satışlar Şili pazarında yaygın yöntemler olmamakla birlikte; orta ve üst gelir düzeyindekiler, gençler ve interneti yakından takip eden profesyoneller bu yöntemleri giderek daha fazla kullanmaktadır.

Geleneksel Şili tüketicileri, kataloglardan bakarak satın almaktan ziyade genellikle mağazaları gezmeyi tercih etmektedir. Tüketiciler satış sonrası hizmetleri sağlayacak ve herhangi bir problem çıkması durumunda başvurabilecekleri bir mağazadan satın almayı tercih etmektedir. Kredi kartı kullanımı yaygın olmamakla birlikte giderek artmaktadır.

Şili’ye ithal edilen mallar için en önemli giriş noktaları limanlardır. İhracatın %97’si, ithalatın ise %59’u başta San Antonio ve Valparasio limanları olmak üzere limanlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Geriye kalan ticaret ise havayolu, karayolu ve demiryolu (özellikle Arjantin, Brezilya ve Bolivya’dan) aracılığıyla yapılmaktadır. Malların ülke içinde giriş noktasından nihai varış noktalarına dağıtımında karayolu ve demiryolu kullanılmaktadır. Şili’nin demiryolu ağı çok geniş olmayıp, demiryollarının modernleştirilmesi planlanmaktadır. Ülkenin lojistik altyapısı modernize edilmiş, çok sayıda dağıtım merkezi ve depo (özellikle çok katlı mağazalar, süpermarket zincirleri ve dağıtım şirketleri gibi büyük perakendeciler tarafından) inşa edilmiştir. Kurye ve taşımacılık şirketleri ülke çapında etkin bir biçimde faaliyet göstermektedir.

Tüketim Piyasası, Tüketici Tercihleri ve Tüketim Harcamaları

Şili’de kadınların çalışma hayatına katılımında önemli artış vardır (yaklaşık %40). 1960’larda bir kadın ortalama 5 çocuk sahibi olurken, bu sayı günümüzde 2’ye gerilemiştir. Çocuk ölüm oranları sürekli gerilemekte ve ortalama yaşam beklentisi artmaktadır. Orta sınıf genişleyerek güçlenmekte, yoksulluk azalmaktadır. Nüfus giderek daha fazla büyük şehirlerde yoğunlaşmakta, eğitim görülen yıl sayısı ve özel üniversitelerin sayısı artmakta, banka müşterilerinin sayısı ile kredi kullanım oranları yükselmektedir. Dış turizm yoluyla da Şili dünyada giderek daha fazla tanınmaktadır.

Güvenliğin giderek artan bir sorun haline gelmesi ailelerin eğlence alışkanlıklarını değiştirmekte, bir yandan evlerin güvenlik önlemleri artırılırken, diğer yandan çocukların boş zamanlarını evlerinde geçirmeleri için daha fazla bilgisayar, büyük ekran televizyon vs. satın alınmaktadır. Teknolojiye adaptasyon ve erişim çok hızlıdır. Cep telefonu, cep bilgisayarı kullanımı ve internet erişimi çok yaygındır. Nüfusun % 48’i internetten alışveriş yapmaktadır.

Şehirleşme ve zenginleşmeye paralel olarak ihtiyaçlar hiyerarşisinin üst basamaklarında yer alan ruhsal ve bedensel gelişime ilişkin tüketim kalıpları (spa, yoga, dekorasyon, plastik cerrahi, spor, kozmetik) giderek önem kazanmaktadır. Çevre bilinci ve sosyal sorumluluklar tüketim alışkanlıklarını ve marka tercihlerini giderek daha fazla etkilemektedir. Tüketici hakları konusunda genel bir bilinçlilik söz konusudur. Tüketicilerin %82’si haksızlığa uğradığında şikayetçi olmakta, %62’si haksızlığa yol açan firmayla iş yapmaya son vererek cezalandırma yoluna gitmektedir.

Kamu otoritesine iletilen her üç şikayetten ikisi tüketici lehine sonuçlanmaktadır.

Ürünün niteliğine göre değişmekle beraber, genel olarak fiyat Şili pazarında rekabetin anahtarıdır. Özellikle tüketici elektroniği, ev aletleri ve otomobil gibi ürün gruplarında Tayvan, Çin, Hindistan ve Güney Kore menşeli düşük fiyatlı ürünler, Avrupa ya da Kuzey Amerika menşeli yüksek fiyatlı ürünlere kıyasla daha fazla tercih edilmektedir. İleri teknoloji ürünleri veya ağır makinelerde ise fiyat ayırt edici bir faktör değildir. Fiyatın yanı sıra kalite, dayanıklılık, teknoloji, müşteri desteği ve satış sonrası hizmetler de satın alma kararlarını etkileyen önemli unsurlardır.

Tüketici hizmetleri, pazara girişte ve tutunmada birçok ürün için başarının temelidir. Teknik eğitim ya da satış sonrası teknik destek gerektiren ürünler için, yerel bir firma ile çalışmak önemlidir. Nitekim Şili toplumunda bağların kuvvetli olması nedeniyle, firma itibarı kısa bir sürede kazanılabilmekte veya kaybedilebilmektedir.

2014 yılı itibarıyla kişi başı özel tüketim harcamaları 9.191 ABD Doları civarında olup, 2015 yılı için beklenen artış reel olarak %1,9’dur. Tüketim harcamalarının dağılımına bakıldığında; gıda ve alkolsüz içecekler, ev eşyaları ve hizmetler, sağlık hizmetleri ve ürünleri, hazır giyim ve ayakkabı, konut, lojistik, telekomünikasyon, eğitim, oteller ve yiyecek-içecek tedariki, tatil ve eğlence, alkollü içecekler ve tütün harcamaları öne çıkmaktadır.

Reklam, Promosyon ve Satış Teknikleri

Televizyon, radyo, gazete ve dergi reklamları, Şili pazarında satışları artırmak için kullanılan başlıca yöntemlerdir. Çoğu Şili Reklam Ajansları Birliği’ne (ACHAP, www.achap.cl) kayıtlı olarak çalışan özel reklam ajansları, reklamcılık işini yürüten başlıca kuruluşlardır. Reklam harcamalarının %44’ü kablolu TV, %25’i gazeteler, %9’u reklam panoları/posterler, %7’si radyo kanalları, %2’si dergiler, %6’sı kablo TV, %10’u internet ve %0,3’ü filmler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Radyo, Şili’de en yaygın kitle iletişim aracıdır. Ülke genelinde yaklaşık 800 radyo istasyonu bulunmaktadır. Ulusal Radyo Birliği verilerine göre (The National Radio Association, ARCHI) ülkede 179 AM ve 614 FM istasyonu; Santiago’da ise 24 AM ve 32 FM istasyonu bulunmaktadır. Şili nüfusunun %93’ünün radyo dinlediği, bu oranın başkent Santiago’da %97 düzeyinde olduğu belirtilmektedir. Radio Cooperativa (93.3), Radio Duna, (89.7), Radio Bio Bio (99.7), Radio ADN (91.7) ve Radio Agricultura (92.1) en çok dinlenen radyo istasyonlarıdır.

Şili’de ulusal ve yerel düzeyde yaklaşık 50 çeşit gazete mevcut olup, bunların 9’u Santiago’da basılmaktadır. El Mercurio ve La Tercera, Şili’nin en fazla tiraja sahip gazeteleri iken, haftada bir yayımlanan Qué Pasa, iki haftada bir yayınlanan El Periodista, Ercilla, La Cuarta ve Pulso ülkenin

en fazla tiraja sahip dergileridir. Santiago’da basılan ekonomi ve finans gazeteleri El Diario ve Estrategia, tabloidler Las Ultimas Noticias, La Cuarta, La Segunda, Publimetro ve La Hora’dır. Ayda bir yayımlanan Capital, AméricaEconomía, Poder ve Gestión ise ülkenin en fazla okunan iş dergilerindedir.

Şili’de internet satışlarının değerinin 1,5 milyar Dolar’ı aştığı tahmin edilmektedir. Bu büyümede, e-ticaretin dinamizminin ve mobil telefon kullanımındaki artışın etkili olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki B2C (firmadan müşteriye) e-ticaret sitelerinden başlıcaları; www.falabella.cl, www.paris.cl, www.ripley.cl, www.sodimac.cl, www.lan.cl ve www.jumbo.cl olarak sıralanmaktadır.

Fiyatlandırma

Şili’de fiyatlandırma CIF bedeli üzerinden ve karmaşık olmayan bir şekilde yapılır (maliyet artı genellikle sabit olan gemiden depoya harcamalar). Tüketim malları için, doğrudan satışta brüt kar oranı genellikle %30–50 arasında, bir dağıtım zinciri var olduğunda ise ithalatçı/dağıtıcı ve perakendecinin her biri için %20–30 arasındadır. Geniş kitlelere sunulan ürünler için nihai fiyat, Asya ve Brezilya menşeli ürünlerle rekabet edebilir düzeyde olmalıdır. Yüksek fiyatlı ürünler için niş pazarlara yönelik özel fiyatlandırma yapılmalıdır. Daha özelleşmiş ürünler, genelde %5–10 arasında kar alan distribütörler ya da komisyon karşılığı çalışan acenteler tarafından satılmaktadır.

Şili’de Katma Değer Vergisi (İspanyolca’da “IVA”) 1 Ekim 2003’ten bu yana %19’dur. Gümrük vergileri ve KDV ithalatçı tarafından ödenmektedir. İstisnai olarak, kamu kuruluşları bu vergileri ödememekte, ayrıca bazı lüks mallara daha yüksek ithalat vergisi uygulanmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Şili’ye ithal edilen birçok ürün, ortak etiketleme şartlarına tabidir. Etiketler İspanyolca dilinde düzenlenmeli ve metrik ölçüler kullanılmalıdır. Tüketim mallarının etiketi üzerinde ürünün menşei belirtilmeli, ambalajlı ürünlerde ürünün kalitesi, saflığı, içerik bilgileri ve net ağırlığı/ölçüleri açık bir şekilde gösterilmelidir. Konserve gıda, ayakkabı, gıda ürünleri, elektrikli makineler, likit ya da sıkıştırılmış doğal gaz ekipmanları (LNG ve CNG), plastik, şarap ve diğer alkollü içecekler, tekstil ve hazır giyim, buğday unu, deterjan ve tarımda kullanılan böcek ilaçları gibi ürünler için spesifik düzenlemeler mevcuttur.

Şili’ye ithal edilen konserve edilmiş ya da paketlenmiş gıda ürünleri için ürünün içeriğini, içerdiği katkı maddelerini, üretim ve son kullanma tarihini, üreticinin ya da ithalatçının ismini gösteren İspanyolca etiket düzenlenmesi; ayrıca net ağırlık/ölçü ve içerik ile ilgili bilgilerin metrik ölçüler ile gösterilmesi gerekmektedir. Bu şartları sağlamayan ürünler ithal edilse bile, gerekli işlemlerin nihai tüketiciye satışa sunulmadan önce sağlanması şart koşulmaktadır. Konu ile detaylı bilgi, www.usdachile.cl adresinde mevcuttur.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Şili, Bakanlığımız tarafından 2018-2019 döneminde Öncelikli Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye ile Şili, birbirinden çok uzak coğrafyalarda yer almasına rağmen, iki ülke halkı arasında özel bir sempati vardır. 1923’te kurulan Türkiye Cumhuriyeti’ni ilk tanıyan Latin Amerika ülkesi Şili olmuştur. Bu davranış Türkiye’de, Şili ulusunun milli bağımsızlığa ve ülkeler arasındaki dostluğa verdiği değer somut bir ifadesi olarak kabul edilmiş ve her iki ülke arasında 1926 yılında imzalanan Dostluk Anlaşması ile ikili ilişkilerin sağlam temelleri oluşturulmuştur. İki ülke arasındaki ticari ilişkiler ise 1970’li yıllarda başlamıştır.

Türkiye ile Şili arasındaki ticaret yıllar itibarıyla incelendiğinde, söz konusu ülkeye gerçekleştirilen ihracatın 2009-13 yılları arasında düzenli olarak arttığı, iki ülke arasındaki ticaret hacmi 2015 yılı

itibarıyla 470 milyon Dolar olup, ülkemiz aleyhindeki dış ticaret açığının aynı yıl % 42,6 düşüşle yaklaşık 95 milyon Dolar düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. 2016 yılında ise ticaret hacmimizdeki % 4 oranında gerileme ithalatımızdaki % 18 dolaylarındaki düşüşten kaynaklanmıştır. Aynı dönemde ihracatımız %16 oranında artmıştır. 2017 yılında ticaret hacmi %15 oranında artarak 520 milyon dolar olmuştur. 2017 yılında Şili'ye ihracatımız 255 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-Şili Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	41.843	533.969	575.812	- 492.126
2008	150.267	324.110	474.377	- 173.842
2009	37.435	200.387	237.822	- 162.952
2010	81.222	311.709	392.931	- 230.488
2011	130.616	474.341	604.957	- 343.725
2012	174.998	465.852	640.850	- 290.854
2013	219.338	405.861	625.199	- 186.523
2014	198.614	363.304	561.918	- 164.690
2015	187.919	282.572	470.588	-94.557
2016	217 157	232 972	450 129	- 15 815
2017	254 626	265 000	519 626	- 10 374
2018	386 347	370 584	756 931	15 763
2018*	84 343	89 207	173 549	-4 864
2019*	82 612	36 215	118 827	46 397

Kaynak: TÜİK * Ocak-Mart ayı verileri

İhracat

Şili'ye 2018 yılı ihracatımızda ilk sırada yer alan inşaat demiri ihracatı 64 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İkinci sırada 28 milyon dolarla binek otomobil ihracatı yer almakta, bunu 27 milyon dolarla otobüs-minibüsler, 26 milyon dolrula kamyon-kamyonet ihracatı akip etmektedir.

Türkiye'nin Şili'ye İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2016	2017	2018
------	----------	------	------	------

	Toplam (diğer ürünler dahil)	217 157	254 626	386 347
7214	İnşaat demiri	9 266	15 640	63 895
8703	Otomobiller	2 524	11 087	28 282
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	19 144	20 356	26 730
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	10 968	9 607	25 615
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	7 709	7 263	24 301
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	10 930	9 533	13 430
3916	Plastikten monofiller, ince ve kalın çubuklar ve profiller (enine kesitinin en geniş yeri > 1mm)	0	0	11 451
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	2 165	3 942	10 769
7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	6 278	7 307	10 456
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	1 680	4 827	9 034
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	2 097	2 329	5 791
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	1 433	0	5 341
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	540	1 270	4 050
7217	Demir veya alaşımsız çelikten teller	2 245	2 269	3 497
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunların aksam-parçası	2 785	3 499	3 438

6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	1 156	3 800	3 390
7202	Ferro alyajlar	2 984	2 739	3 386
8701	Traktörler	2 470	3 442	3 307
4819	Kağıttan, kartondan, selüloz vatkadandan veya selüloz lif tabakalarından kutu, mafhaza, torba vb.	1 394	2 523	3 139
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	2 934	1 996	2 986
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	3 389	2 584	2 951
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	2 427	2 741	2 699
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	128	1 838	2 576
8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	934	905	2 380
8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	1 341	1 577	2 338
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	586	990	2 257
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	3 732	3 207	2 167
6115	Külotlu çoraplar,taytlar, kısa ve uzun konçlu çoraplar, soketler (varis çorapları dahil) ve patik çoraplar (örme)	1 339	1 827	2 108
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve	313	398	2 058

	bunların aksam ve parçaları			
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	791	921	2 049
3214	Macunlar, reçineli çimentolar ve boyacılıkta kullanılan dolgu ve sıvama maddeleri	347	1 430	1 964
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	850	958	1 922
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	1 447	1 334	1 784
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	1 348	1 280	1 758
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	1 196	875	1 697
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatorleri	422	502	1 642
7326	Demir veya çelikten eşya	74	673	1 640
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialiesterler, vb. (ilk şekilde)	983	730	1 564
7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya	432	1 096	1 560
5511	Sentetik ve suni devamsız liflerden iplikler (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmiş)	0	0	1 496

Kaynak: ITC Trademap,

İthalat

Türkiye'nin Şili'den 2018 yılında gerçekleştirdiği ithalatın % 50'sini rafine bakır ve bakır alaşımları oluşturmaktadır. Geri kalan ithalatımız ise büyük ölçüde potasyum kabuklu meyveler (ceviz, badem), nitrat, büyükbaş hayvan, balık yağı, karbonat, tohumlar, odun hamuru, lamine edilmiş ağaçlar ve tarım ilaçları oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Şili'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2016	2017	2018
	Toplam (diğer ürünler dahil)	232 972	265 000	370 584
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	0	0	133 829
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	28 204	20 189	106 403
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	0	8 920	50 646
2834	Nitritler; nitratlar	9 489	4 046	12 861
1504	Balıkların veya deniz memelilerinin katı ve sıvı yağları	6 490	6 844	12 782
1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	5 981	4 131	9 650
4703	Sodalı veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	1 798	3 394	8 059
2825	Hidrazin ve hidroksilamin, bunların anorganik tuzları, organik bazlar, diğer metal oksitler, hidroksitler ve peroksitler	135	1 048	3 335
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	11 676	6 248	2 951
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	1 319	1 480	1 397
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm şırası	1 221	2 339	1 191
1605	Hazırlanmış/konserve edilmiş kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve diğer su omurgasızları	1 898	1 304	1 187
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini	647	1 347	1 156

	düzenleyici ürünler			
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	0	0	1 103
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	2	22	1 007
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	908	1 197	939
0810	Diğer meyveler (taze)	26	417	790
0307	Yumuşakçalar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış vs.)	264	511	713
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	549	297	680
2827	Klorürler, oksiklorürler, hidroklorür, bromürler, oksibromürler, iyodürler ve osiiyodürler	870	303	606
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	2 078	1 149	554
1206	Ayçiçeği tohumu	238	338	538
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	0	0	503
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	3 889	2 226	464
4412	Kontrplaklar, kaplamalı levhalar ve benzeri lamine edilmiş ağaçlar	0	0	457
3908	Poliamidler (ilk şekilde)	356	359	341
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	0	72	318
7419	Bakırdan diğer eşya:	104	277	264

1302	Bitkisel özsu ve hülasalar, pektik maddeler, pektinatlar, pektatlar, agar-agar, bitkilerden yapışkan sıvı vb.	79	204	254
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	15	32	252
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	44	16	237
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	277	175	223
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	38	209	222
1106	Kuru baklağillerin, nişasta/inülin içeren kök ve yumruların unu, ezmesi ve tozu	48	110	131
0601	Çiçek soğanı, yumru, yumrulu kök, küçük soğan, sürgün başı ve rizomlar	213	645	107
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	70	0	105
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabaklanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	0	0	103
4707	Kağıt ve karton döküntü ve kırıntıları	38	0	96
1108	Niştastalar ve inülin	22	62	90
2801	Flor, klor, brom ve iyot	268	140	85

Kaynak: ITC Trademap

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Güçlü rakiplerin varlığına karşın bölgenin en gelişmiş ve liberal ülkelerinden biri olan Şili ile ülkemiz arasında yürürlükte olan Serbest Ticaret Anlaşması'nın da olumlu katkısıyla Türk ürünlerinin tanıtımına yönelik aktif bir strateji uygulanarak bu ülkeye yönelik ihracat ürünlerimizin çeşitlendirilmesi mümkündür. Ayrıca her iki ülke de, coğrafi konumları ve bölgesel ilişkileri nedeniyle kendi pazarları yanında, dahil oldukları bölgesel işbirlikleri kapsamında diğer pazarlara da giriş fırsatı sunmaktadır.

Tarım ve gıda ürünlerinden bisküvi, şekerli ve çikolatalı mamuller, zeytinyağı, zeytin, maya ve kuru kayısı; sanayi ürünlerinde ise demir/çelik çubuklar, traktörler, ısıtması elektrikle olmayan demir-çelik radyatör, jeneratörler, demir/alaşimsız çelikten profil, oto yedek parça, kauçuktan yeni dış lastikler, otomobil ve steysin vagonlar, ev tekstili, ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçaları

ve eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar Şili pazarında potansiyel arz etmektedir. Madencilik ve savunma sanayi sektörlerinde de iki ülke arasında işbirliği imkanları mevcuttur.

Değişen tüketim kalıpları çerçevesinde Şili’de büyüme potansiyeli olan sektörler; otomobil, televizyon (özellikle LCD ve plazma), kozmetik ve kişisel hijyen ürünleri, spor giyim, ev hayvanları sektörüne yönelik ürünler, geniş bant internet sistemleri ve taşınabilir PC ve akıllı cep telefonu pazarıdır. Ayrıca gerek çevresel duyarlılıklar çerçevesinde yenilenebilir enerjiye duyulan ilgi, gerekse uzun vadede tasarruf nedenleriyle hanehalkları ve işyerleri tarafından güneş enerjisine yönelik talepte de düzenli bir artış gözlenmekte olup, güneş panelleri pazarı genişlemektedir.

İŞADAMLARININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İş görüşmeleri Aralık ayının son haftasından Şubat ayı sonuna kadar yapılmamalıdır. Noel taili ve okulların yaz tatiline çıkması nedeniyle bu aylar görüşmeler için pek uygun değildir. Şili’de sosyal aktiviteler belirtilen süreden daha geç başlayabilse de, iş görüşmelerinde zamanlamaya önem verilmektedir. Randevularda genellikle dakik olmalarına rağmen, görüşmelerde ve genelde acelecilik yoktur. İlk ziyarette hediye götürmeye gerek olmasa da kibar bir davranış sayılacaktır.

Şilili iş adamlarının çoğu iyi eğitilmiş olup, sık seyahat etmektedirler. İş görüşmelerinde resmi dil olan İspanyolca ve İngilizce konuşulmaktadır. Ancak görüşmelere İspanyolca konuşabilen bir personel ya da bir tercüman ile katılım sağlanması tavsiye edilmektedir. Ürünün ve şirketin tanıtımına yönelik materyaller de İspanyolca olarak hazırlanmalıdır. İngilizce ve İspanyolca olarak düzenlenmiş bir kartvizite sahip olmak oldukça faydalıdır. Karşılıklı hitap şeklinde soyadı kullanılmaz. Bay (Don) ve Hanım (Senora) hitaplarından sonra isim söylenmektedir.

Şilili iş çevrelerinde dış görünüş oldukça önemlidir. Büyük şehirlerde ve belirli sektörlerde iş kıyafeti daha da önemlidir. Giyim tarzı genelde resmi olup, erkekler için takım elbise ve kravat, bayanlar için ise etek ya da pantaldan oluşan bir takım elbise giyilmesi önerilmektedir. Erkekler genellikle öğle tatili için dahi ceket giyerek ofisten çıkmaktadırlar.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamilleri Şili’ye yapacakları seyahatlerde vizeden muafır. Şili’de oturma izni olmayan ve gelir gösteremeyen kişilere hesap açılmamaktadır. Şirket ile olan iş sözleşmesi ile oturma izni alınabilmektedir. Ancak bu bilgilerin seyahat öncesinde Şili temsilciliklerine teyit ettirilmesi önerilmektedir. www.mfa.gov.tr

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Şili’de iş ziyaretlerinin yaz dönemi olan Ocak-Şubat haricindeki aylarda yapılması önerilmektedir. Çalışma saatleri genelde Pazartesi-Cuma günleri 09.00-18.00 arasındır. Öğle yemekleri genellikle 13.00’te başlayıp, iş görüşmesi de yapılacaksa 2-3 saat sürebilir.

Bankalar 09.00-14.00 saatleri arası, kamu binaları 09.00-18.00 arası, mağazalar Pazartesi-Cuma günleri 09.00-21.00, Cumartesi günleri ise 09.00-14.00 ya da 09.00-16.00 arasında açıktır. Süpermarketler ve alışveriş merkezleri genellikle 23.00’e kadar, hatta Pazar günleri ve tatillerde de açıktır.

Telefon Kodları

Şili’nin uluslararası telefon kodu 56’dır. Türkiye’den Şili’ye yapılacak aramalarda 00 + 56 + alan kodu + telefon numarası tuşlanmalıdır. Şili’de sabit bir hattan mobil telefon araması yapılmadan önce de numara öncesinde “09” tuşlanmalıdır. Bazı büyük şehirlerin telefon kodları ise şöyledir:

Arica: 58
Iquique: 57
Antofagasta: 55
Copiapó: 52
La Serena: 51
Valparaíso: 32
Santiago: 2
Rancagua: 72
Talca: 71
Concepción: 41
Temuco: 45
Valdivia: 63
Puerto Montt: 65
Coyhaique: 67
Punta Arenas: 61

Online telefon rehberi olarak <http://blancas.amarillas.cl> adresi kullanılabilir.

Yerel Saat

Şili ile Türkiye arasındaki saat farkı -7 saat olup, örneğin Türkiye'de saat akşam 19.00 iken Şili'de saat sabah 12.00'dir. Saat farkları ile bilginin www.worldtimezone.com adresinden edinilmesi mümkündür.

Para Kullanımı

Şili'nin resmi para birimi Şili Pesosu'dur (CLP), 1 Peso (Ps) = 100 centisimos. Döviz bürolarında (Casas de Cambio) döviz değişimi yapılması mümkün olup, ATM'ler de yaygındır.

Türk bankalarından alınan kredi kartları ile Şili'de her bankamatikten para çekilememektedir. Türkiye-Şili arasında yapılan banka havalelerinin yerine ulaşması ortalama 5 iş günü sürmektedir.

Ölçü Birimi

Şili'de metrik sistem ölçüleri kullanılmaktadır.

İklim

Şili'de iklim bölgelere göre büyük farklılık arz etmektedir. Ilıman iklimin yanı sıra kuzeyde çöl iklimi, orta kesimlerde Akdeniz iklimi, güneyde soğuk ve nemli bir iklim hakimdir. Yaz mevsimi Aralık-Mart aylarını, kış mevsimi ise Haziran-Eylül aylarını kapsamaktadır. Ülkenin kuzeyinde iklim oldukça kurak olup, Atacama Çölü'ne hemen hemen hiç yağmur düşmemektedir. Kurak iklim güneyde Caldera'ya kadar devam etmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık kuzeyden güneye doğru her 10° lik enlem aralığında 4°C düşmektedir. Bu yüzden kuzey sınırında 18°C olan ortalama sıcaklık güney sınırında 6°C'ye düşmektedir. Santiago'da sıcaklık yazın 10-33°C, kışın 2-20°C arasındadır. Santiago'da en yağışlı dönem Mayıs-Ağustos ayları arasındadır. Şili Meteoroloji Kurumu web sitesinden (<http://www.meteochile.gob.cl/pronostico.html>) bölgeler itibarıyla Şili'nin hava durumu ile ilgili detaylı bilgi edinilmesi mümkündür.

Yerel Ulaşım

Şili'deki ana yolların ve ücretli otoyolların durumu oldukça iyidir. Santiago'nun dışındaki ikincil yollar daha az bakımlı olup, kırsal alanlarda stabilize ve toprak yollar da bulunmaktadır. Demiryolu ulaşımı ise daha az gelişmiş olup, Santiago ve Chillan şehirleri arasında merkezi bir demiryolu hattı bulunmaktadır (www.efe.cl).

Şili'nin Latin Amerika'daki diğer ülkeler ile havayolu ulaşımı bağlantıları gelişmiş düzeydedir. Halihazırda Türk Hava Yollarının Şili'ye doğrudan seferi bulunmamakta olup, Güney Amerika kıtasında Sao Paulo'ya (Brezilya) doğrudan sefer yapılmaktadır. Ülkenin en büyük havaalanı, Santiago Uluslararası Havaalanı'dır (www.aeropuertosiantiago.cl/english). Yurt içi havayolu hizmetleri de oldukça gelişmiştir. Santiago ve diğer şehirler arasında orta sıklıkta seferler düzenlenmektedir. Santiago şehir içi ulaşım alternatifleri ile ilgili bilgi, www.thisischile.cl adresinde mevcuttur.

Elektrik Voltajı

Şili'de elektrik voltajı 220 volt ve 60 Hz olup; çift girişli prizler kullanılmaktadır. Sanayide ise elektrik voltajı 380 volt'tur.

TEMMUZ
KAZAKİSTAN

KAZAKİSTAN

Coğrafi Konum

2.724.900 km² yüzölçümüne sahip olan Kazakistan, yüzölçümü açısından dünyanın dokuzuncu, eski Sovyetler Birliği ülkelerinin ikinci en büyük ülkesidir. Türkiye'nin yaklaşık 3,5 katı büyüklüğündeki ülke, Orta Asya'da Çin'in kuzeybatısında, Ural Nehri'nin batısında yer almaktadır. Ülkenin sınır komşuları Çin (1.533 km), Kırgızistan (1.051 km), Rusya (6.846 km), Türkmenistan (379 km) ve Özbekistan (2.203 km)'dir. Kazakistan'ın Aral Gölü'ne 1.070 km'lik ve Hazar Denizi'ne 1.894 km'lik sınırı da bulunmaktadır.

Doğudaki Altay Dağları, güneydoğusundaki Tien Şan - Tanrı Dağları- ve onun uzantıları Jongar Alatav ve Saur-Tarbagatay ülkenin en büyük dağlarını oluşturmaktadır. İrtiş, Esil, Jayık, İli, Sırderya, Tobıl, Sarısu ülkenin en büyük nehirleridir. İrili ufaklı ve çoğu yaz aylarında kuruyan 7.000'den fazla akarsu bulunmaktadır. İrtiş, Esil ve Tobıl nehirleri Obi havzasına dahil olup Kuzey Buz Denizine, diğerleri ise ülke içindeki göllere dökülmektedir.

İrtiş, Esil ve Jayık'ta gemi taşımacılığı yapılmaktadır. Ülkede irili ufaklı 48 bin göl bulunmaktadır. Hazar, Aral, Balkaş, Alagöl, Zaysan, Tengiz, Sıletı gölleri ülkenin belli başlı büyük gölleridir. Ülkenin güneybatısında bulunan Aral Gölü suyunun çekilmesi nedeni ile küçülmektedir. Göllerin önemli bir kısmı çok tuzlu olduğundan tuz üretimi yapılmaktadır. Balkaş ve Zeysan ise önemli tatlı su gölleridir. İrtiş'de iki, İle ve Sırderya'da birer olmak üzere ülkenin dört büyük barajı vardır.

Ülkede tam anlamıyla karasal iklim hakimdir. Bu nedenle çok soğuk kışlar ve çok sıcak yazlar yaşanmaktadır. Kuraklık süresi ve sıcaklık farkları büyüktür. Yazın ortalama hava sıcaklığı kuzey bölgelerinde 20°C, güney bölgelerinde ise 30°C'dir. Kışın ortalama hava sıcaklığı ise kuzey bölgelerinde -20 ila -22°C, güney bölgelerinde -4 ila -8 °C'dir. Astana'daki ortalama sıcaklıklar kışın -18°C, yazın 20°C'dir. Almatı'daki ortalama sıcaklıklar ise kışın -8°C, yazın 22°C olmaktadır. Yıllık metrekareye düşen yağış miktarı ortalama 250-350 mm³tür.

Kazakistan'da tabii bitki örtüsü kuzeyden güneye gittikçe farklılaşmaktadır. Kuzeydeki küçük orman ve ağaçlıklarla kaplı bozkır sahası güneye inildikçe çöle dönüşmektedir. Irmak boyları ağaçlık ve çalılıktır. Kumluk alanlarda saksavul ağaçları ve çalı türünden ılgınlar bulunmaktadır. Altay ve Tanrı Dağları ise çam ağaçları ile kaplıdır. Ülkenin en yüksek noktası 6.994 metre yükseklikle Tanrı Dağları'ndaki (Tien-Şan) Han Tengri zirvesidir. En alçak yeri ise -132 metreyle Batı Kazakistan'daki Karakıya Çukuru'dur. Kazakistan'ın %7'sini ormanlar, %4'ünü dağlar, %26'sını ekilebilir alanlar, %23'ünü bozkır, %40'ını da çöl görünümlü topraklar oluşturmaktadır.

Siyasi, İdari Yapı ve Tarihçe

Parlamente bir cumhuriyet olan Kazakistan Cumhuriyeti, 16 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmasından bu yana Nursultan Nazarbayev başkanlığında yönetilmektedir. Nazarbayev, 1991 yılında göreve gelmesinin ardından 1999 yılı Ocak ayında yedi yıllığına yeniden Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Nazarbayev,

2005 yılı Aralık ayında gerçekleştirilen en son Cumhurbaşkanlığı seçiminde yeniden Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. Yönetişel alanlarda Cumhurbaşkanı tarafından yapılan düzenlemeler, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Bakanlık yenilemeleri ile gerçekleştirilmektedir. Nur Sultan Nazarbayev, ülkede günümüzdeki politik istikrarın ana unsuru konumundadır. Özellikle 1995 yılından itibaren Nazarbayev'in Kazakistan'ın politik yapısı üzerindeki etkisi giderek artmıştır. Bunda, 1995 yılında gerçekleştirilen iki referandum etkili olmuş, söz konusu referandumlar neticesinde 30 Ağustos 1995 tarihinde Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini genişleten ülkenin bağımsızlık sonrasındaki ikinci Anayasası kabul edilmiştir. Bu Anayasaya göre Kazakistan Cumhuriyeti demokratik, laik bir hukuk devletidir. 1998 yılı Kasım ayında parlamento Cumhurbaşkanı'nın gücünü artıran bir dizi karar almıştır. Buna göre Cumhurbaşkanlığında azami yaş sınırı ve en fazla iki dönem sınırı kaldırılmış; Cumhurbaşkanlığının bir dönemlik süresi beş yıldan yedi yıla çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanına 27 Ekim 2000 tarihinde dokunulmazlık hakkı tanınmıştır. Ülkenin başkentinin Almatı'dan Astana'ya taşınması kararı 1994 yılında Nur Sultan Nazarbayev tarafından alınmış olup, taşınma 10 Aralık 1997'de tamamlanmıştır. Tüm kurumların Almatı'dan Astana'ya taşınması ise 1998 yılında tamamlanmıştır. Taşınma kararı devlet bütçesini etkilemeye devam etmektedir. 2005 yılında 1995 Anayasasında yapılan değişikliklerle Nur Sultan Nazarbayev'in görev süresi üzerindeki tüm kısıtlar kaldırılmıştır. Nazarbayev'in 2019 yılı Mart ayında istifa etmesinin ardından 9 Haziran 2019 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimini Kasım Cömert Tokayev kazanmış ve 12 Haziran 2019 tarihinde yemin ederek görevine başlamıştır. Yeni Cumhurbaşkanı Tokayev göreve geldikten kısa bir süre sonra başkent Astana'nın adı Nursultan olarak değiştirilmiştir.

Yasama organı parlamento ve senatodur. Kırk yedi üyeli senatonun otuz iki üyesi altı yıllığına seçilmektedir. Geri kalan on beş üye ise Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Parlamento ise yüz yedi üyeden oluşmakta, doksan sekizi seçilmektedir. Geri kalan dokuz koltuk ise ülkedeki etnik azınlıkları temsil eden Kazakistan Halkları Asamblesine ayrılmıştır

Ülke, içinde Almatı'nın da yer aldığı bazı seçilmiş şehirler için ayrı yönetim yapılarına sahip 14 idari bölgeye (eyalet) bölünmüştür. Yerel hükümet bütçesi yerel meclis tarafından onaylanmaktadır. Bölgesel temsilcilerin görev süresi beş yıldır. Bölgesel yönetimin (Akimat-Valilik) idarecisi olan Valiler, Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Bölgesel hükümetlere sınırlı özerklik tanınmıştır. Ancak, Almatı'nın istisnai olarak kapsamlı otoritesi bulunmaktadır.

Ülkedeki Eyaletler: Akmola, Aktöbe, Almatı, Atırav, Batı Kazakistan, Doğu Kazakistan, Güney Kazakistan, Jambul, Karagandı, Kızılorda, Kostanay, Kuzey Kazakistan

Tarihçe

Türk ve Moğol boylarının bir araya gelmesi ile tarih sahnesine çıkan Kazaklar, bugünkü Kazakistan'ın bulunduğu bölgeye 13. yüzyılda göç etmiştir. Kazakların tek bir ulus olarak birleşmeleri uzun zaman almıştır.

Modern Kazakistan'ın tarihi Rusya'nın tarihi ile bağlantılıdır. 1730 yılında üç Kazak aşiretinden birinin dış saldırılardan korunma amacı ile Rus korumasına başvurması Kazakların aşamalı olarak Rus İmparatorluğu güdümü altına girmesi sürecini başlatmıştır. Günümüz Kazakistan toprakları 18. yüzyılda Ruslar tarafından fethedilmiş ve Kazakistan 1936 yılında bir Sovyet Cumhuriyeti olmuştur.

Komünizm genellikle göçebe olan Kazaklara çok ciddi zararlar vermiştir. Sovyet dönemi boyunca Kazak halkı yerleşik hayata geçişe zorlanmıştır. 1930'lu yıllar süresince Kazak nüfusu açlık, göç ve tasfiye nedeni ile 4 milyondan 3 milyona düşmüştür. Stalin dönemi boyunca Kazakistan toprakları istenmeyen etnik grupların sürüldüğü bir yer olmuştur. Bu dönem boyunca Kazakistan topraklarına Rus göçü de önemli ölçüde artmıştır. 1950'ler boyunca ülke hem siyasi açıdan hem de sayısal olarak Rus egemenliği altında kalmıştır. Ancak, Kazaklar Ruslara sadık kalmakla birlikte yerel siyasette ağırlıklarını artırmaya başlamıştır. Bunda özellikle Kazak Komünist Partisi birinci sekreteri Dinmuhamed Kunayev'in rolü olmuştur. Kunayev yönetimi 1986 yılı Aralık ayında Sovyet lider Mihail Gorbaçov tarafından sonlandırılmıştır. Kunayev yerine yozlaşma ile mücadelede uzmanlaşmış Rus Genadi Kolbin göreve getirilmiştir. Kolbin'in göreve getirilmesi ile Rus güdümüne geri dönüşten korkan binlerce Kazak genci Almatı sokaklarında gösteriler yapmış, Sovyet yetkililerin şiddetli engellemeleri ile karşı karşıya kalmıştır.

Kolbin'in yerine 1989 yılında Kazak orijinli Nursultan Nazarbayev atanmıştır. Nazarbayev, geniş Rus azınlığın tepkisi ve ülkenin Rusya'ya ekonomik bağımlılığını göz önünde bulundurarak bağımsızlığa muhalefet etmiştir. Mart 1991'de gerçekleştirilen tartışmalı referandumda halkın büyük çoğunluğunun ülkenin Sovyetler Birliği'nin bir parçası olarak kalmasını tercih ettiği sonucu çıkmıştır. Ancak 8 Aralık 1991 tarihinde Rusya, Beyaz Rusya ve Ukrayna'nın Bağımsız Devletler Topluluğu'nu oluşturmak üzere SSCB'den kopması Kazakistan'ı gönülsüz de olsa bağımsızlık yönüne itmiştir. Kazakistan, 16 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan eden son ülke olmuştur. Kazakistan aynı zamanda BDT ülkeleri içinde kendi yerel dilini resmi dil haline getiren en son ülke olma özelliğine de sahiptir. Nazarbayev Aralık 1991'de yapılan ilk Cumhurbaşkanlığı seçiminde tek aday olmuş ve oyların %95'ini alarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Nüfus ve İstihdam

Ülke nüfusunun 2014 yılı itibarı ile 17,4 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Yüzölçümü açısından dünyanın 9., eski Sovyetler Birliği'nin 2. en büyük ülkesidir. Nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzey ve güney doğusunda yaşamaktadır. Ülkenin orta ve batı kısımlarında nüfus seyrek. Ülkede nüfus yoğunluğunun önemli derecede düşük olmasının başlıca nedeni ülkeden dışarıya olan göçlerdir. Doğal nüfus artış hızı, dışarıya olan göçe yetişememektedir. 1989-1999 yılları arasında 1,5 milyon kişi Kazakistan dışına göç etmiştir. Bunların çoğu, Rusya'ya göç eden etnik Ruslardır; etnik Alman nüfusunun da yarısı Almanya'ya gitmiştir. 2000 yılından bu yana gerçekleşen güçlü ekonomik büyüme ülkeden göç eğilimini tersine çevirmiş ve 2004 yılında net göç ilk kez pozitif dönmüştür. Nispeten yüksek doğum oranları ve azınlıkların göçü neticesinde 1920'lerden bu yana ilk defa Kazak nüfus çoğunluğu elde etmiştir. Ülke, son yıllarda Orta Asya'daki fakir komşuları ve Çin'den göç almaktadır. Buna ilave olarak ülkeden

Rusya'ya göçte yavaşlama gözlenmektedir.

Göçe rağmen ülkede halen geniş bir Rus azınlık bulunmaktadır. 2001 itibarı ile ülkedeki Rusların nüfusa oranı % 30'dur. Bağımsızlık sonrasında Ruslar kamudaki önemli görevlerden uzaklaştırılmıştır. Kazaklaştırma Programı kapsamındaki bu uygulama kamuda vasıflı işgücü kaybına neden olmuştur. Günümüzde bu uygulama yumuşatılmıştır. Nazarbayev'in Kazak alfabesinin Kiril alfabesinden Latin alfabesine dönüştürülmesi yönünde bir teklifi vardır. Bunun 12-15 yıllık bir süreçte gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

60 yaş üzeri nüfusun toplam nüfusa oranı düşük düzeydedir. Nüfusun yalnızca yaklaşık %10'u 60 yaş üzerindedir. Ülkedeki fakirlik son yıllarda GSYİH'daki hızlı artış eğilimi ile birlikte önemli ölçüde düşüş göstermiştir. Kazakistan İstatistik Ajansı'na göre ülkede fakirlik sınırı (ayda 35 \$) altında yaşayan nüfusun oranı 2004'te %33,9 iken, 2010 yılında %6,5'e gerilemiştir. Gini katsayısı ise 2001'de 0,366 iken 2010 yılında 0,278'e gerilemiştir.

1999'dan itibaren gözlenen hızlı ekonomik büyüme istihdam artışı ve yaşam standartlarında artış sağlamıştır. 2004'te 381.000 kişi olan yıllık ortalama işsizlik 2007'de 597.200 kişi (toplam işgücünün %7,3'ü) olmuştur. Sonrasında azalma eğilimi gösteren ortalama işsizlik oranlarının 2014 yılında 5,2 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan müteahhitlik hizmetleri gibi sürekli büyüme gösteren sektörlerdeki istihdam resmi verilerde yeterince yansıtılmamaktadır. Bunun nedeni özellikle konut inşaatında gayri resmi istihdamın halen hâkim olmasıdır.

Petrol sektörü ile ivme kazanan ekonomik büyümenin etkileri başta hizmet sektörü olmak üzere diğer sektörlere de yansımıştır. Hizmet sektörü ülkede en fazla istihdam sağlayan sektör konumundadır. Bununla birlikte uzun vadeli işsizlik verileri özellikle ülkenin kuzeyindeki eski ağır sanayinin yoğunlaştığı bölgelerde yüksektir.

İşsizlik

Yıl	İşsizlik Oranı (%)
2009	6,6
2010	5,8
2011	5,4
2012	5,3
2013	5,2
2013	5,2

2014	5,2
2015	54
2016	5,4
2017	4,9

Kaynak: IMF World Economic Outlook

Kazakistan yabancı işgücü istihdamında kota uygulamaktadır. Kotalar devlet tarafından her yıl yeniden belirlenmektedir. Yetkililer yabancı yatırımcıları yerli işçi eğitme ve istihdam etme konusunda giderek artan bir şekilde yönlendirmeye çalışmaktadır.

Eğitim

Sovyet dönemi boyunca bilim ve teknoloji çalışmalarında daha fazla rol alan Rus azınlık ve azınlıktaki diğer etnik grupların çoğunluğunun bağımsızlık sonrasında ülke dışına göç etmesi nedeni ile Kazakistan'ın vasıflı işgücünde ciddi bir kayıp söz konusu olmuştur. Okuryazarlık oranı, 1999 nüfus sayımına göre %97,5 olup, yüksek düzeydedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'na göre yetişkin okuryazarlık oranı %99,7, genç okuryazarlık oranı ise %99,8'dir. Yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 2000/01 döneminde 440.700 iken, 2009/10'da 610.264'e ulaşmış durumdadır. Ancak yükseköğrenim öğrenci sayısı en yüksek 2007/08 döneminde ulaşılan 717.000 seviyesinin altındadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Kazakistan, petrol ve doğal gaz rezervleri yönünden zengindir. Ülkenin petrol rezervleri doğal gaz rezervlerine göre daha fazladır. Kazakistan eski Sovyet Cumhuriyetleri içinde Rusya'dan sonra ikinci büyük petrol üreticisidir. Ülke ekonomisi büyük ölçüde petrol ihracatı gelirlerine dayalıdır.

British Petroleum (BP) tarafından yayımlanan Statistical Review of World Energy isimli süreli yayının tahminlerine göre ülkenin toplam petrol rezervi 39,8 milyar varil civarındadır. Bu rakam, toplam dünya rezervinin %2,9'unu oluşturmaktadır. Ülkenin rezerv seviyesi Hazar Denizi'ndeki yeni bulunan rezervler ile birlikte giderek artış göstermektedir.

Kazakistan'ın doğal gaz rezervi ise dünya toplam rezervinin %1,0'ını oluşturmakta olup, toplam 1,8 trilyon metreküpe tekabül etmektedir. Ayrıca, ülke dünya kömür rezervinin de %3,9'una (33,6 milyar ton) sahiptir. Kazakistan altın rezervleri bakımından da zengin bir ülkedir.

Ülkenin Vasilkovskoye madeninde yaklaşık 370 ton altın rezervi bulunmaktadır. Ayrıca zengin demir filizi, bakır, krom, kurşun, wolfram, tungsten ve çinko yatakları da bulunmaktadır.

Kazakistan, Sovyetler Birliği döneminden kalan iki ciddi çevre problemi ile karşı karşıyadır. Bunlardan birisi, doğu sınırına yakın Semipalatinsk bölgesinin Sovyetler Birliği döneminde nükleer deneme alanı olmasından kaynaklanan radyoaktivite

sorunudur. Bölgede kansere yakalanma oranı ortalamanın üzerinde olmamakla birlikte, radyoaktivitenin insan sağlığı ve çevre üzerinde uzun dönem etkileri hala belirsizdir. İkinci bir sorun da, Kazakistan'ın kıyısı olduğu Aral Gölü'nün Siriderya ve Amuderya nehirlerinin Orta Asya'daki pamuk üretimi nedeniyle aşırı kullanımı dolayısıyla kurumakta olmasıdır. Kalan su da böcek ilaçları ve gübre atıkları ile kirlenmekte olduğu için, bölge nüfusu ve tarımsal kullanım açısından çok önemli sorunlar doğmaktadır. Bu sorunlar ülkede balıkçılığın sona ermesine ve su temini zorluklarının yaşanmasına neden olmuştur. Aral Denizi'nin kurutulması, Vozrozhdensky adasının bir yarımada haline gelmesine neden olmuştur. Ancak Sovyet döneminde biyolojik test bölgesi olan adanın, yarımada haline gelmesi ile çeşitli salgın hastalıkların yayılması tehlikesi oluşmuştur.

Temel Ekonomik Göstergeler

	2016	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
Reel GSYİH Artışı (%)	1,1	4,1	4,1	3,2	3,2	3,2	3,3
Nominal GSYİH - milyar \$	137.289	162.887	170.539	164.207	177.322	190.855	206.041
Tüketici Fiyatları Enflasyonu(D.S,%)	357.245	383.787	406.910	429.145	450.490	470.202	490.136
Nüfus (milyon kişi)*	17,9	18,2	18,4	18,7	19,0	19,3	19,6
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-8.885	-5.389	0.982	0.221	0.992	1.220	1.423

Kaynak : IMF World Economic Outlook

*: Tahmini

Kazakistan'ın Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar ve Uluslararası İlişkiler

Kazakistan, Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa-Atlantik İşbirliği Konseyi ve İslam Konferansı Örgütü üyesidir.

Kazakistan bölgesel bütünleşme hareketlerinin de içinde yer almaktadır. Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrasya Ekonomik Topluluğu (EURASEC) ve Orta Asya İşbirliği Teşkilatı (CACO) üyesidir.

Kazakistan, 2010 yılında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE) başkanlığını üstlenmiştir. Ülke, bu görevi üstlenen ilk eski Sovyet Cumhuriyeti olacaktır. Kazakistan

bu görevi üstlenebilmek için seçim yasası, siyasi partiler ve basınla ilgili mevzuatta önemli değişiklikler yapmıştır. Ayrıca 2010 yılında Rusya ve Belarusla gümrük birliğine dâhil olmuştur. Bu oluşum 2015 yılında Avrasya Ekonomik Birliği'ne dönüşmüştür.

Rusya ve Çin Kazakistan'ın en önemli stratejik ortaklarıdır. Bu ülkeler ile ilişkilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesine yönelik faaliyetler gelecekte de devam edeceği düşünülmektedir. Çin son yıllarda özellikle enerji alanında ülkenin en önemli ortağı konumuna gelmiştir. Bunun ardında Çin'in Orta Asya'daki hidrokarbon kaynaklarına ulaşma amacı ve Kazakistan'ın ihrac pazarlarını çeşitlendirerek Rusya ile transit fiyatlar üzerinde pazarlık gücünü güçlendirme hedefi bulunmaktadır. Kazakistan'ın son yıllarda Çin'le geliştirdiği ilişkiler, ülkenin yürüttüğü çok yönlü dış politikanın bir yansımasıdır.

Ülkenin Rusya ile geçmişten gelen ekonomik bağları ve bölgesel güvenliğe yönelik ilişkileri güçlü bir şekilde devam edecektir.

Dış Ticaret

Genel Durum

Kazakistan'ın Dış Ticareti (milyar \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	88,1	92,3	82,5	79,4	45,9	36,8	48,3	60,9
İthalat	38,0	44,5	48,9	41,3	30,6	25,2	29,3	32,5
Hacim	126,1	136,8	131,4	120,7	76,5	62,0	77,7	93,4
Denge	50,1	47,7	33,6	38,1	15,3	11,6	18,9	28,4

Kaynak: Trademap

Son yıllarda dünya petrol fiyatlarının yüksek seyretmesine bağlı olarak ülkenin dış ticareti fazlası artmakla birlikte Kazakistan, dış ticaret yapısındaki dengesizlikler nedeni ile zaman zaman dış ticaret açıkları ile karşı karşıya kalabilmektedir. İhracatının önemli kısmını petrol ve ana metaller oluşturan ülkenin ihracat gelirleri bu ürünlerin dünya fiyatlarındaki değişimlerinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Örneğin 1998 yılında Asya'daki mali krizin ardından söz konusu ürünlerde dünya fiyatlarındaki ani düşüş ülkenin ihracat gelirlerinde önemli azalmalara neden olmuştur.

Kazak ekonomisi yüksek düzeyde ithalata dayalı bir ekonomidir. Ülkede gerçekleştirilen üretimin büyük çoğunluğu petrol ve doğal gaz sektörlerinde yoğunlaşmış olup, sermaye ve tüketim mallarında üretim iç tüketimi karşılayacak seviyede değildir. Sermaye ve tüketim malları üreticilerinin çoğunluğu ise fiyat ve kalite bakımından ithal malları ile rekabet edebilir düzeyde değildir. Geniş ve açık sınırlarından ülkeye çok sayıda ucuz, kaçak mal girişi gerçekleşmektedir. Petrol sektörü yatırımlarındaki ve üretimindeki artış sermaye malları ithalatındaki artışın diğer bir önemli nedenidir.

Yüksek miktardaki kayıt dışı ticaret hacmi ithalatın izlediği seyrin takibine yönelik girişimleri güçleştirmektedir. Kazakistan'ın Rusya, Kırgızistan ve Özbekistan ile sahip olduğu geniş ve geçişi kolay sınırlar kayıt dışı sınır ticaretine olanak tanımakta ancak sınır ticaretinin hacmi dış ticaret verilerine yansıtılamamaktadır. Kayıt altına alınamayan ithalatın büyük çoğunluğu gıda dışı tüketim malları ve ikinci el arabalardan oluşmaktadır. İnşaat malzemeleri ithalatı ve doğrudan yabancı yatırımların sermaye malları ithalatı önemli ithalat kalemleridir. Enerji ithalatı –başta Rusya'dan gerçekleştirilen kömür ve elektrik olmak üzere- düşerken, Özbekistan'dan gaz ithalatı artmaktadır.

Ticaretin gelişmesini sınırlayan en önemli problem, Kazakistan'ın tamamen kara ile çevrili, denize kıyısı olmayan bir ülke olmasıdır. Bu nedenle ihracatta ve ithalatta maliyetler çok fazla yükselmektedir. Ayrıca bir diğer sorun da önemli petrol ve gaz ihracatı yollarının ülkenin dünya enerji piyasasındaki en önemli iki rakibi olan Rusya ve İran üzerinden geçmesidir. Ülkenin denize en yakın limanları Rusya ve Gürcistan'ın

Karadeniz'deki kıyılarına yakın limanlardır. Kazak mavnaları Karadeniz'e Rus egemenliğindeki bir su yolu olan Volga-Don kanalından girebilmektedir.

1997 yılına dek Rusya üzerinden petrol geçişi konusunda sürekli sorunlar yaşanması, Kazakistan'ın Azerbaycan ve Türkiye, Çin, Türkmenistan ve İran gibi daha yüksek maliyetli alternatif güzergâhları göz önünde bulundurmasına neden olmuştur. Ancak Rusya, 1997 yılından itibaren Kazakistan'ın petrol ihracatını bu şekilde engellemek yerine, Rus firmalarını Kazak pazarına girmeye teşvik ederek ve Kazak petrolünün transit geçişini kolaylaştırarak Kazakistan petrol sektöründeki varlığını artırmaya çalışmaktadır. Günümüzde iki ülke arasında transit geçiş konusunda hala küçük sorunlar yaşanmaktadır.

Kazakistan sahip olduğu üretim yapısı itibarı ile daha ziyade ham madde ve yarı mamul ihracatçısı bir ülkedir. Petrol ve petrol ürünleri, demirli metaller, kimyasallar, makineler, hububat, yün, et, kömür ülkenin başlıca ihraç ürünleridir. İhracatın yarısından fazlasını petrol ve petrol ürünleri oluşturmaktadır. Tüketim malları ihracatı çok sınırlı düzeydedir. Ülkenin başlıca ihraç ürünleri olan petrol, gaz ve maden ihracatın önemli bir kısmını oluşturması, Kazakistan'ın dış ticaret dengesini uluslararası mal fiyatlarındaki değişmelere karşı korunmasız hale getirmektedir.

Kazakistan bölgedeki en önemli hububat ihracatçılarından biridir. Buğday, ülkenin ihracatı açısından büyük önem taşımaktadır. Hububat ihracatının çoğunluğu Rusya, İran, Çin ve diğer Orta Asya ülkelerine gerçekleştirilmektedir.

Ülkenin ithalatında ise yatırım ve tüketim malları önemli yer tutmaktadır. Makine ve ekipman, metal ürünler ve gıda maddeleri ülkenin ithalatında önem arz eden ürün gruplarıdır.

Kazakistan'ın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	19.378.014	26.584.364	37.796.202
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1.738.780	2.263.069	3.012.459
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	1.824.346	2.342.491	2.429.708
7202	Ferro alyajlar	1.400.179	2.205.703	2.203.422
2844	Radyoaktif	1.771.775	1.442.061	1.345.947

	kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıkları			
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	812.642	1.161.383	1.237.200
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	444.764	1.080.350	1.185.483
1001	Buğday ve mahlut	685.069	660.760	965.447
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik $\geq$ 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	374.946	590.580	640.967
7601	İşlenmemiş alüminyum	345.393	473.144	574.613
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	386.711	510.119	477.051
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	584.583	538.049	450.177
1101	Buğday unu/mahlut unu	504.592	469.373	445.998
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	301.984	445.346	428.244
7210	Demir veya	306.445	412.255	408.232

	alaşimsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)			
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve kolloidal kükürt hariç)	154.274	157.980	381.485
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	317.928	330.418	336.960
7209	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	253.359	436.400	328.267
1003	Arpa	109.052	137.806	291.933
7901	İşlenmemiş çinko	551.642	834.823	279.306
7207	Demir veya alaşimsız çelikten yarı mamuller	156.453	197.290	246.674
2804	Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	175.381	213.533	239.978
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş	94.070	177.616	210.566

	külçeler			
7801	İşlenmemiş kurşun	221.800	252.422	202.986
2608	Çinko cevherleri ve konsantreleri	175.952	239.491	201.846
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	93.090	123.798	169.626
2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	116.477	201.107	153.624
1204	Keten tohumu	91.712	108.544	140.593
8108	Titanyum ve titanyumdan eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	89.425	121.515	130.552
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	19.790	67.026	124.815
2819	Krom oksitleri ve hidroksitleri	70.269	102.094	107.071
2523	Çimento	15.872	38.428	93.948
1206	Ayçiçeği tohumu	55.074	89.241	93.702
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	110.404	90.984	91.989
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya	20.643	46.831	91.351

	kimyasal gübreler			
2716	Elektrik enerjisi	36.998	108.382	79.813
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	71.533	89.847	78.017
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	39.961	59.115	74.583
8482	Her nevi rulmanlar	34.471	44.363	74.092
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	30.249	54.678	66.147

Kaynak: Trademap

Kazakistan'ın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	606.023	837.480	991.702
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	695.301	795.639	876.453
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	777.425	1.023.056	805.089
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	416.350	551.191	606.105
8481	Borular, kazanlar,	483.339	409.754	584.970

	tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar			
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	313.081	401.169	539.288
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	276.644	287.965	529.705
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	308.869	193.238	493.005
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	274.776	351.829	408.856
8503	Sadece veya esas itibariyle 85.01 veya 85.02 pozisyonlarındaki makinalarda kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	12.944	16.235	395.589
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	207.241	273.167	392.331
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	473.219	324.920	391.055
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	174.836	296.097	369.559
7326	Demir veya çelikten	280.338	265.024	357.835

	diğer eşya:			
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	116.286	230.399	356.319
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	249.908	311.515	329.491
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	200.744	286.704	323.258
2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	126.691	242.565	271.247
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	255.811	308.447	270.288
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	237.915	287.747	254.601
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	228.317	246.859	249.463
2607	Kurşun cevherleri ve konsantreleri	221.252	301.163	230.089
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	184.888	195.518	229.117
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	226.790	277.197	221.764
8606	Kendinden hareketli olmayan yük taşımaya mahsus demiryolu veya tramvay vagonları	39.233	101.003	216.893

8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	123.879	160.114	213.995
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	144.129	217.152	212.083
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	192.122	216.902	205.525
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	149.652	159.713	201.713
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	177.190	169.640	198.788
8707	Karayolunda kullanılan motorlu taşıtlar için karoseriler (şoför mahalleri dahil)	11.295	189.330	197.622
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	123.962	191.056	197.592
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	173.612	225.536	195.513
2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	198.047	163.601	194.591
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	115.984	212.741	186.760
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	128.680	159.387	181.699
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	203.320	216.618	180.462

1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	150.529	169.130	177.835
809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	96.964	98.144	177.821
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	151.445	169.294	168.284

Kaynak: Trademap

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat (Bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Toplamdaki Pay %
	Toplam	36.775.323	48.342.074	60.956.233	100,0
1	İtalya	7.474.770	8.669.344	11.735.376	19,3
2	Çin	4.214.926	5.777.684	6.272.925	10,3
3	Hollanda	3.255.788	4.748.206	6.189.723	10,2
4	Rusya Federasyonu	3.509.162	4.515.165	5.162.087	8,5
5	Fransa	1.798.144	2.861.116	3.839.346	6,3
6	G. Kore	223.513	1.128.134	2.975.985	4,9
7	İsviçre	2.687.769	3.100.688	2.880.962	4,7
8	İspanya	992.230	1.444.301	1.862.491	3,1
9	Özbekistan	922.532	1.250.332	1.643.314	2,7
10	Japonya	558.595	886.456	1.502.976	2,5
11	Romanya	724.412	925.560	1.497.674	2,5
12	Türkiye	851.083	1.145.853	1.242.048	2,0
13	Yunanistan	872.800	963.963	1.217.414	2,0
14	Ukrayna	911.193	1.138.401	1.063.775	1,7
15	ABD	617.851	392.296	956.763	1,6

Kaynak: Trademap

İthalat (Bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Toplamdaki Pay %
	World	25.174.779	29.345.935	32.533.536	100
1	Rusya Federasyonu	9.129.774	11.472.924	12.392.138	34,9
2	Çin	3.665.652	4.692.242	5.384.154	15,2

3	Almanya	1.443.521	1.484.116	1.642.329	4,6
4	İtalya	835.333	946.335	1.498.162	4,2
5	ABD	1.276.990	1.253.451	1.302.996	3,7
6	G. Kore	453.126	567.499	922.516	2,6
7	Özbekistan	587.801	735.160	844.773	2,4
8	Fransa	660.979	535.333	661.301	1,9
9	Türkiye	618.147	730.082	654.985	1,8
10	Beyaz Rusya	332.607	508.567	593.213	1,7
11	Japonya	552.884	413.941	497.533	1,4
12	Birleşik Krallık	372.389	358.972	466.707	1,3
13	Ukraine	435.488	462.150	388.920	1,1
14	Tacikistan	218.424	317.647	323.885	0,9
15	Hollanda	282.365	282.309	308.168	0,9

Kaynak: Trademap

Not: TÜİK ve Kazakistan İstatistik Ajansı tarafından yayınlanan istatistikler arasında farklılık vardır. İkili ticaretimizde TÜİK verileri kullanılırken Kazakistan'ın uluslararası ticaretinde Kazak makamları tarafından yayınlanan istatistikler kullanılmıştır.

Kazakistan dış ticaretinin yönü eski Sovyetler Birliği ülkeleri dışındaki ülkelere yönelmiştir. Bunda Kazakistan'ın dünyanın önde gelen ülkelere gerçekleştirdiği petrol ihracatından elde ettiği yüksek gelir önemli rol oynamaktadır.

Kazakistan, 2002 yılı Haziran ayında Rusya ile yılda 15 milyon ton petrolün Atrou-Samara boru hattından ve 2,5 milyon ton petrolün Mahaçkala-Novorossisk boru hattından ihracatını mümkün kılan bir anlaşmaya imza atmıştır. 2002 sonbaharında ise Hazar Boru Hattı Konsorsiyumu (Caspian Pipeline Consortium-CPC) 28 milyon ton olan yıllık kapasitesini 67 milyon tona çıkarmayı planladığını açıklamıştır. Ayrıca 2002 yılında Kazakistan ve Rusya, Kuzey Hazar Denizindeki üç tartışmalı petrol sahasının (Kurmangazi, Khavalinskoye ve Sentralnoye) ortak olarak geliştirilmesi üzerinde anlaşmaya varmıştır.

Kazakistan ve Çin arasında 2004 yılı Mayıs ayında Çine uzanan bir petrol boru hattının inşası üzerinde bir anlaşma imzalanmıştır. 2006 yılı Temmuz ayında işletmeye açılan 962 km uzunluğundaki boru hattı Kazakistan'ın Atasu bölgesinden başlayıp Çinin Alaşankou bölgesinde bitmektedir. Söz konusu boru hattı projesi, Kazakistan tarafından geliştirilen birkaç boru hattı projesinden biri olup, ülkenin petrol ihraç kapasitesini önemli ölçüde artırmış ve ekonomik büyümeye önemli katkı sağlamıştır.

Rusya, Kazakistan'ın ithalatından en fazla pay alan ülkedir. Bunda iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştırıcı uygulamalar ve anlaşmalar rol oynamaktadır. İki ülke arasındaki geçmişten gelen ticari ve siyasi bağlar günümüzde de korunmaktadır. 2010 yılında Kazakistan'ın da dahil olduğu Rusya-Beyaz Rusya gümrük birliği de ticarete büyük önem taşımaktadır. Rusya, Kazakistan'a petrol ve petrol ürünleri, gıda sanayi ürünleri ve gıda ham maddeleri, makine ve ekipman, motorlu taşıt araçları tedarik eden başlıca

ihracatçı olma özelliğini korumaktadır.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye-Kazakistan Dış Ticaret Değerleri

Yıl	İhracat \$ / Bin	İhracat Değişim %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2007	1.079.887	55,0	1.284.049	29,2	2.363.936	-204.162
2008	890.568	-17,5	2.331.992	81,6	3.222.561	-1.441.424
2009	633.441	-28,9	1.348.903	-42,2	1.982.345	-715.462
2010	818.900	29,3	2.470.967	83,2	3.289.866	-1.652.067
2011	947.822	15,7	3.020.009	22,2	3.967.831	-2.072.187
2012	1.068.625	12,7	3.370.975	11,6	4.439.600	-2.302.350
2013	1.039.382	-2,7	3.106.139	-7,9	4.145.521	-2.066.758
2014	977.487	-6,0	2.453.438	-21,0	3.430.925	-1.475.950
2015	750.027	-23,3	1.389.643	-43,4	2.139.670	-639.616
2016	623.715	-16,8	1.334.646	-4,0	1.958.361	-710.930
2017	746.244	19,6	1.677.932	25,7	2.424.177	-931.688
2018	695.265	-6,8	2.181.678	30,0	2.876.943	-1.486.413

Kaynak: TÜİK

Kazakistan'a ihracatımız 2018 yılında bir önceki yıla göre %6,8 oranında azalarak 695,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,41 olurken, Kazakistan ihracat yaptığımız ülkeler arasında ise 51. sırada yer almaktadır. 2018 yılında anılan ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yıla göre %30 oranında artarak 2,18 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı %0,98 oranında pay ile 36. ülkedir.

Kazakistan'a ihracatımız 2019 yılı Ocak-Nisan döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,6 oranında azalarak 231,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,40 olurken, ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %18,5 oranında artarak 1,09 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Kazakistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	27.597	40.170	23.853
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	10.442	17.134	22.649
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	15.459	20.137	17.640
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	8.641	12.347	17.599
6006	Diğer örme mensucat	2.178	14.659	17.500
6109	Tiörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	13.729	13.999	15.741
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	14.393	12.637	15.635
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	7.896	7.384	14.101
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	10.135	25.018	13.524
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	1.262	9.709	13.371
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	7.489	13.529	12.941
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	8.033	15.587	12.674
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket,	11.394	10.773	12.670

	blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)			
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	13.766	9.380	12.301
9406	Prefabrik yapılar	7.029	43.271	12.255
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	4.510	5.163	12.088
2403	Homonize edilmiş tütün ve tütün yerine geçen madde hülusalari ve esansları	2.674	6.795	10.554
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	8.133	10.835	10.413
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	16.150	16.489	9.246
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	5.705	6.728	8.993
7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	998	230	7.802
3926	Plastikten diğer eşya	3.810	4.111	6.972
7318	Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar vb eşya	2.685	3.465	6.791
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	5.380	6.204	6.631
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	4.416	5.295	5.823
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi	5.501	6.291	5.816

	teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)			
6005	Çözümlü tipi örgülü diğer mensucat	646	2.927	5.385
5804	Tüller ve diğer mensucat, parça, şerit veya motif halinde dantel	3.265	3.979	5.348
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5.760	3.690	5.192
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	10.115	9.284	5.137
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	4.696	6.999	5.086
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	132	3.443	5.034
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	5.395	4.930	4.909
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	7.761	7.392	4.844
9005	Dürbünler, diğer optik teleskoplar ve bunların mesnetleri; diğer astronomi aletleri ve bunların mesnetleri	0	2.585	4.831
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	3.094	3.745	4.619
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	3.803	4.746	4.554
4901	Kitaplar, broşürler, risaleler ve benzeri matbuat	900	3.588	4.529
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	7.820	5.727	4.522
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip	3.132	2.233	4.521

yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar			
--	--	--	--

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Kazakistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	558.143	836.741	756.739
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	199.722	202.197	246.365
7901	İşlenmemiş çinko	163.567	210.504	138.925
7601	İşlenmemiş alüminyum	44.763	58.790	109.475
1001	Buğday ve mahlut	19.754	32.600	82.604
7801	İşlenmemiş kurşun	50.771	39.196	38.715
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	4.988	34.210	37.471
1201	Soya fasulyesi	0	3.117	17.952
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve kolloidal kükürt hariç)	1.171	7.063	10.939
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	2.549	0	6.146
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	0	5.999
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	12.791	5.406	4.188
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı $\geq$ %85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	4.132	58	2.531
7202	Ferro alyajlar	301	691	1.977
504	Hayvan bağırsak, mesane	1.283	1.333	1.282

	ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)			
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	11.507	7.301	1.149
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabaklanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	763	544	891
9703	Heykel veya yontu sanatının orijinal eserleri (yapıldığı madde ne olursa olsun)	0	1	870
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	4.268	5.891	732
7405	Bakırın ön alaşımları (kupro alyajlar)	828	742	587
3202	Debagatte kullanılan sentetik organik ve anorganik maddeler ve müstahzarlar	231	228	534
1206	Ayçiçeği tohumu	295	132	330
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	0	0	329
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	507	0	329
1204	Keten tohumu	1.922	4.142	291
5202	Pamuk döküntüleri	45	354	273
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	0	0	260
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	2	16	249
2302	Hububat ve baklagillerin	3.960	3.349	246

	kepek, kavuz ve diğer kalıntıları			
2620	Arsenik, metalleri veya bunların bileşiklerini içeren cüruf, küller ve kalıntılar	0	44	200
2819	Krom oksitleri ve hidroksitleri	489	345	173
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	73	58	169
2306	Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' hariç) arta kalan küspe ve katı atıklar	0	0	143
9406	Prefabrik yapılar	33	0	125
303	Balıklar (dondurulmuş)	282	0	80
3823	Sınai mono karboksilik yağ asitleri, rafinaj mahsulü asit yağları, sınai yağ alkolleri	0	108	79
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	52	51	70
7408	Bakır teller	0	0	66
1008	Kara buğday, darı (cin ve kum darı)kuş yemi; diğer hububat	171	204	65
4105	Koyun ve kuzuların dabaklanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	296	37	60

Kaynak: Trademap

Önemli Anlaşma ve Protokoller

Kazakistan ile Türkiye arasındaki ticaretin altyapısını oluşturan anlaşma ve protokoller aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	01.05.1992	07.09.1995

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	01.05.1992	11.02.1995
Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına Dair Protokol	02.09.1993	
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	15.08.1995	08.11.1996
Uzun Vadeli Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	10.09.1997	10.05.2000
Uzun Vadeli Ticari ve Ekonomik İşbirliği Programı ve İcra Planı	13.12.2007	20.03.2008
KEK IV. Dönem Toplantısı Protokolü	25.08.2006	12.03.2007
KEK V. Dönem Toplantısı Protokolü	06.05.2008	08.09.2008

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Ürünler

Sanayi Ürünleri

- İnşaat Malzemeleri
- İnşaat ve Maden Makineleri
- Oto Yan Sanayi Ürünleri
- Gıda İşleme ve Paketleme Makineleri
- Ambalaj Malzemeleri
- Tıbbi Cihazlar ve İlaçlar
- Mobilyalar
- Elektrikli makineler
- Kablo ve teller
- Hazır giyim
- Hijyenik kâğıt ürünleri
- Temizlik malzemeleri

Tarım ve Gıda Sanayi Ürünleri

- Meyve ve Sebze Suyu Konsantreleri
- Konserve Meyve ve Sebzeler
- Unlu Mamuller
- Çay
- Margarin
- Bulgur, İrmik
- Zeytinyağı ve fraksiyonları
- Dondurmalar
- Şekerli ve Çikolatalı Mamuller
- Mayalar
- Salça

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Kazakistan, bağımsızlıktan bu yana doğrudan yabancı yatırım çekmekte başarılı olmuştur. Ülke, Orta Asya'daki toplam doğrudan yabancı yatırımların %80'den fazlasını çekmiştir. Doğrudan yabancı yatırım artışı başta Kaşagan yatakları olmak üzere hidrokarbon alanlarındaki gelişmeler sayesinde olmuştur.

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon dolar)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hollanda	8,692.2	6,520.9	6,795.8	5,701.1	7,920.3	5,998.4
ABD	1,975.7	2,438.7	4,123.6	2,772.2	3,422.7	3,712.4
İsviçre	3,312.4	1,877.4	2,366.4	1,868.7	2,697.3	2,934.6
Rusya	1,069.5	1,299.2	1,580.1	527.7	867.4	1,230.8
Belçika	856.6	958.2	859.8	693.0	710.6	1,048.9
Çin	2,414.6	2,246.0	1,861.2	838.4	961.9	998.7
Fransa	1,168.7	954.0	837.5	963.6	1,136.2	804.4
İngiltere	1,395.7	937.6	747.2	372.2	684.8	601.7
Güney Kore	483.9	236.3	577.5	399.2	365.7	488.5
Bermuda	110.3	74.8	61.2	-18.1	47.2	448.3

Japonya	473.4	355.8	300.2	391.8	470.1	357.0
Almanya	681.6	425.1	479.9	319.1	249.8	345.5
Romanya	112.0	76.4	-33.5	-66.8	-15.1	343.7
Lüksemburg	7.8	17.4	8.2	166.4	89.6	272.4
Türkiye	178.8	271.3	199.0	79.9	238.3	256.7
BAE	285.9	532.3	198.7	-117.2	74.8	143.4

Kaynak: Kazakistan Merkez Bankası

Türkiye-Kazakistan Yatırım İlişkileri

Kazakistan, ülkemizin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri içinde en fazla yatırımlarının bulunduğu ülkelerden biridir. Ülkedeki Türk yatırımlarının toplam tutarı 1,8 milyar \$ aşmış durumdadır.

Ülkedeki Türk şirketlerinin faaliyetleri ticaret, telekomünikasyon, otel işletmeciliği, süpermarket işletmeciliği, müteahhitlik, petrol ürünleri ve gıda imalatında yoğunlaşmıştır. Türkiye, Kazakistan'ın maden çıkarma sektöründe faaliyet gösteren 10 büyük yatırımcı ülkeden biridir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı-TPAO, ülkedeki en büyük Türk yatırımcısıdır. TPAO, Kazakoil ile ortaklaşa kurulan Kazakturmunay-KTM isimli şirketin çoğunluk hissesine sahiptir. Şirket 1994-1997 yılları arasında 272,9 milyon \$ tutarında yatırım yapmıştır. Bu şirkette günde 5000 varil ham petrol üretilmektedir.

Okan Holding Kazakistanda otel işletmeciliği, gıda üretimi, pazarlama, inşaat ve finans alanlarında faaliyet göstermekte olup; ülkeden Tacikistan, Kırgızistan, Rusya ve Ukraynaya ihracat yapmaktadır.

Telekomünikasyon alanında Türkcell, Kcell ile ortaklık oluşturmuş olup Kazakistan'ın önemli GSM operatörleri arasındadır.

Ahşel İnşaat Almatı Ankara Otelini ve Astanada iş ve alışveriş kompleksini tamamlamış ve bunların işletmeciliğini sürdürmektedir.

Koç grubu ortağı Butya ile dördü Almatıda, biri Astanada, biri Karagandada, biri Çimkent'te olmak üzere yedi büyük alışveriş merkezi açmıştır.

Anadolu grubu iki bira fabrikası ve bir Coca-Cola fabrikası ile Kazakistan'da 2000 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Turkuaz şirketler grubu Kazakistan'ın 10 bölgesinde bulunan ofis, depo ve bayilikleriyle Kazakistan'ın en büyük dağıtım zincirini oluşturmakta olup, bünyesindeki 11 şirket ile gıda, temizlik, inşaat malzeleri ve kozmetik alanlarında faaliyet göstermektedir.

Türk müteahhitlik şirketleri de ülkede çok önemli projelere imza atmıştır. Türk firmaları ülkede Astana Uluslararası Havaalanı, Parlamento Binası, Cumhurbaşkanlığı Konutu, Regent Ankara Otel, Okan Intercontinental Astana, Çocuk Rehabilitasyon Merkezi, Ulusal Müze, Devlet Konukevi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Astana İkiz Kuleler, GSM

Telekomünikasyon altyapısı, Tengiz-Novorossiysk boru hattının Kazakistan bölümü gibi önemli projeleri tamamlamıştır. Bu projelerin yanı sıra çeşitli alışveriş merkezleri, otoyollar ve fabrika projeleri de tamamlanmıştır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Doğal kaynakları ve iş olanakları açısından zengin olan Kazakistan, hızlı değişen bir piyasa görünümünü sergilemektedir. Bu açıdan ülkeye yönelik girişimlerde esnek ve sabırlı olunmalı ve ülkedeki risk faktörü gözardı edilmemelidir.

Kazakistan, Türkiye ile iyi ilişkiler içinde olan Türk Cumhuriyetlerinin başında gelmektedir. Ancak, Kazak nüfusunun %55'i çeşitli ırk ve dinlerden oluşan bir topluluktur; dolayısıyla bu özel durum dikkate alınmalıdır.

Kazakistan'da yaz ayları çok sıcak olduğu için, bürokratların büyük çoğunluğu ceket ve kravat kullanmaz. El sıkışma ve insanlara ilk isimleri ile hitap etme adeti vardır. Görüşmelerin sonunda küçük armağanların (kalem, ajanda vb) verilmesi yaygındır. Toplantılarda kartvizit değişimi yapıldığından, bir tarafı İngilizce, diğer tarafı Türkçe yazılı kart bulundurmamak faydalıdır.

Ulaşım

Türk Hava Yollarının Almatı ve Astana'ya düzenli seferleri bulunmaktadır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Türkiye ile Kazakistan arasında vize konusunda yapılan anlaşmalar gereği, Türk vatandaşlarına, ziyaretleri 30 günü aşmamak kaydıyla vize uygulaması kaldırılmıştır. Ülkeye yapılan girişte, Rusça bir bilgi formu olan "deklarasyon kağıdı" verilmekte ve bu formda döviz miktarı ve bazı değerli eşyaların beyan edilmesi istenmektedir. Ülke terk edilirken, form iade edilmektedir. Seyahat beş günden uzun sürecekse kalınan yere en yakın karakolda pasaportun onaylanması gerekmektedir. Aksi takdirde çıkışta pasaport alıkonmakta, dönüşte sınırdan geçişlerde sorunlar yaşanmaktadır. Söz konusu formaliteyi konaklanan oteller müşteriler adına yerine getirmektedir.

Resmi Tatiller

- 1 Ocak - Yeni Yıl
- 28 Ocak - Kuruluş Günü
- 8 Mart - Kadınlar Günü
- 21 Mart - Nevruz Bayramı
- 1 Mayıs - İşçi Bayramı
- 9 Mayıs - Zafer Bayramı
- 25 Ekim - Cumhuriyet Bayramı
- 16 Aralık - Bağımsızlık Günü

Saat Farkı

Kazakistan, GMTnin 6 saat ilerisindedir.

Telefon Kodları

Ülke kodu: 7

AĞUSTOS
TACIKISTAN

TACİKİSTAN

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Tacikistan doğuda Çin, güneyde Afganistan, batı ve kuzeyde Özbekistan ve Kırgızistan'la çevrilidir. Tacikistan toprakları Asya'nın dağlık iç kesimlerinde yer alır ve sahip olduğu toprağın %93'ü dağdır. Toprakların yarısından fazlasının yüksekliği 3.000 metreden fazladır. Kuzeyde Tanrı Dağlarının batı uzantıları, orta kesimde aynı dağların güney uzantıları, güneydoğuda ise Pamir-Alay dağ silsilesinin buzullarla kaplı dorukları yer alır. Güneydeki dağlar arasında geniş vâdiler bulunur.

Ülkedeki göller Pamir bölgesinde toplanmış olup sayıları çok azdır. Göllerin en büyüğü denizden 3.960 m yükseklikte yer alan Karakul Gölüdür. Dağlardan kaynak alan sular Sır Derya ve Amu Derya nehirlerinin kollarını meydana getirir. Amu Derya (Ceyhun), ülkenin güney sınırının büyük bölümünü çizer. Diğer önemli akarsu ülkenin orta kesiminden geçen Zereşan Irmağıdır.

Tacikistan'da sert karasal iklimi hüküm sürer. Vâdilerde Astropik bir iklim görülür. Yazlar çok sıcak ve kurak geçer. Yağış miktarı genelde düşüktür. Senelik ortalama yağış miktarı 150-250 mm arasında değişir. Dağlık bölgelerde kışlar çok soğuk olup, sıcaklığın zaman zaman -46°C'ye düştüğü görülür. Dağlık bölgeler vâdilere nazaran daha az yağış alır. Yağış ortalaması 60-80 mm arasında değişir.

Siyasi ve İdari Yapı

Tacikistan, iki meclisli Başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Cumhurbaşkanı doğrudan halkoyu ile 7 yıl için seçilir. Tacikistan Anayasası 6 Kasım 1994'te yürürlüğe girmiştir. Anayasada Tacikistan Cumhuriyeti bağımsız, demokratik, laik bir hukuk devleti olarak tanımlanmıştır.

Halkoyu ile seçilen Cumhurbaşkanı Yürütme erkinin başıdır. Görev süresi 7 yıldır. Ülke içinde ve dışında Tacikistan'ı temsil etme; Meclis-i Ali'nin onayı ile Bakanlık kurma ve lağvetme; Başbakanı ve Bakanlar Kurulunu atama veya görevden alma gibi yetkilere sahiptir. İkinci kez seçilmesi mümkündür. Cumhurbaşkanı, Hükümete (Bakanlar Kurulu) başkanlık etmesi için bir Başbakan atar. Bakanlar Kurulu, Başbakan, Başbakan Yardımcıları, Bakanlar ve Devlet Komiteleri Başkanlarından oluşur.

Tacikistan Parlamentosu iki kanatlı (Temsilciler Meclisi ve Milli Meclis) bir yapıya sahiptir. Üyelerinin tamamı seçimle belirlenmektedir. Ancak, seçim yasasına göre parti listelerinde gösterilecek adaylara %35, tek seçim bölgesi şeklinde parti listelerinde yer almayan parti mensubu adaylar, siyasi hareketlerin mensupları ve bağımsız adaylara ise % 65'lik kontenjan ayrılmaktadır. Buna göre 22 üye siyasi parti listelerinden seçilirken, 41 üyeliğe de 41 seçim çevresinden en çok oy alan birer aday seçilmektedir. Ülkede % 5 seçim barajı uygulaması bulunmaktadır. Milli Meclis (Meclis-i Milli) ise 33 üyeden oluşmaktadır. Yasama yetkisi iki Meclisin birlikte toplanması ile oluşan Meclis-i Ali'ye aittir. Meclis-i Ali'de kanunlar oy çokluğu ile kabul edilir. Meclis-i Ali daimi faaliyette bulunmamakta ve çalışmalarını kısa süreli oturumlar halinde yürütmektedir. Başkanlık, komite ve komisyonlar ise uzun fasıllarla yapılan (yılıda iki kez) meclis oturumları arasında devamlı surette çalışmalarını yürütmektedir.

En üst yargı organı Yüce Divan'dır. Diğer önemli yargı organları, Anayasa Mahkemesi ve İktisadi Yüce Divan'dır. Cumhurbaşkanı her üç mahkemenin üyelerini Parlamento'nun onayına sunarak 10

yıllık süreyle atamaktadır.

Tacikistan idari açıdan, biri otonom olmak üzere üç bölgeye ayrılmıştır. Başkent Duşanbe ile Duşanbe'den yönetilen ve 2001 yılında Hatlon (idare merkezi Kurgantepe) bölgesinin de dahil edildiği Merkez bölgesi, kuzeyde Sughd (idare merkezi Hocent, 13 şehir) bölgesi ve Dağlık-Badahşan Özerk Bölgesi (idare merkezi Horog, 7 şehir).

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Son yıllarda hükümet ekonomik büyümeyi ve makroekonomik istikrarı sağlamak için uluslararası finansal kurumların reform reçetelerini takip etmiştir. Ülke gıda ve altyapı yatırımları için uluslararası yardıma bağımlıdır. Nisan 2009'da hükümet IMF ile 3 yıllık yoksulluğu azaltmayı ve büyümeyi artırmayı (PRGF) hedefleyen 116 milyon US\$ değerinde fon anlaşması imzalamıştır. Daha sonra bu Esnetilmiş Kredi İmkanları (ECF) anlaşmasına dönüşmüş ve 164 milyon dolara yükselmiştir.

Mayıs 2012'de 6. gözden geçirmeyi takiben, kısa vadede dış şoklarla başa çıkabilmek için IMF mali disiplinin ve borç kontrolünün sağlanması gerekliliği üzerinde durmuştur. Otoriteler, enerji kaynaklarını ve altyapıyı geliştirmeye yönelmektedir. Bununla beraber, en büyük proje olan Roghun hidro güç tesisine yönelik gelişim yavaş kalmaktadır. Tacikistan'ın Bokhtar bölgesinde hidrokarbon potansiyelini artırmaya yönelik olarak Kanadalı petrol ve gaz arama firması ile paylaşım anlaşması yapılmıştır.

Ekonomi Politikaları

IMF verilerine göre Tacikistan'ın 2013 yılı GSYİH'sı 8,3 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Ülke ekonomisi büyük ölçüde pamuk, alüminyum ve hidroelektrik enerji üretimine odaklanmıştır. Bunun yanı sıra ülkede çeşitli tarım ürünlerinin üretimi gerçekleştirilmektedir. Tarım sektörünün GSYİH içindeki payı %18,1, sanayinin %22,4, hizmetlerin %59,4'dür. İşgücünün %60'ından fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır. Hizmet sektörü gelişim içerisinde olup işçi döviz gelirlerindeki artış hizmet sektörüne katkıda bulunmuştur. Rusya ve Kazakistan'da çalışan 1,5 milyon Tacik işçi, işçi gelir transferlerinin asıl kaynağını oluşturmaktadır. Ülkede işgücünün yaklaşık yarısının yurtdışında çalıştığı tahmin edilmektedir. İşçi döviz gelirlerinin %70'inden fazlası yoksulluğun yoğunlaştığı kırsal alanlara aktarılmaktadır.

Ekonomik Performans

IMF verilerine göre Reel GSYİH büyümesi 2012 yılında %7,5 iken, 2013 yılında %7,4 olarak gerçekleşmiştir. İşçi transferlerindeki hızlı büyüme ekonomik faaliyetlerde özellikle ticaret ve hizmetlerde canlanmaya neden olmuş, tarımsal üretimde de büyüme gözlenmiştir. Diğer taraftan pamuk elyafının satışındaki durgunlukla beraber, devletin sahip olduğu Tacikistan Alüminyum Firması Talco'nun üretimindeki düşüş sonucu ihracat kazançları gerileyerek, sanayi üretimi yavaşlamıştır.

Global alüminyum fiyatındaki düşüşe, dış talepteki yavaşlamaya rağmen, kümülatif sanayi üretim hacmi yıldan yıla %12 artış göstermiştir. Pamuk elyafı ve elektrik üretimindeki eğilim hızla artan sanayi faaliyetini desteklemektedir. Aynı dönemde tarımsal üretimin değeri yıllık %30 oranında artış göstererek 2,2 milyar \$'a ulaşmıştır. Aynı zamanda ham pamuk üretiminde de güçlü büyüme kaydedilmiştir.

2014 yılında ihracat fiyatları ve talebin baskı altına alınarak, yüksek enflasyonun büyümeyi gerileteceği beklenmektedir. Yüksek petrol fiyatlarıyla desteklenen Rusya'daki ekonomik büyümenin 2013-14 döneminde işçi gelirleri transferlerini artıracığı tahmin edilmektedir. 2013 yılında reel GSYİH büyümesinde hafif bir düşüş gözlenmektedir. Rusya'daki ekonomik büyümenin yavaşlamasının veya rublenin değerindeki düşüşün Rusların Tacik mallarına olan taleplerini olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir. Özbekistan tarafından gaz tedarikinin kesilmesinin ya da ülkenin doğu kesimindeki şiddet olaylarının da büyüme beklentilerini gölgeleyebileceği öngörülmektedir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

2014 yılında sanayi, işçi gelir transferleri ve tarım sektörünün uyarıcı gücüyle reel GSYİH büyüme oranında azalma olsa büyümenin devam edeceği beklenmektedir. 2013 yılında büyüme oranının %7,4 olduğu tahmin edilmektedir.

2012 yılında cari işlem açığının genişleyerek GSYİH'nin %7'sinin altına ulaşacağı tahmin edilmektedir. Oranın 2013-14 döneminde ihracat fiyatları ve dış talebin hafifçe yükselmesiyle %5'in üzerine ulaşacağı öngörülmektedir.

Enflasyon

Tüketici Fiyatları Enflasyonu (Ort. %)

2012	2013	2014	2015	2016	2017
5,8	5,0	6,1	5,8	5,9	7,3

Kaynak: IMF WEO Database

Yıllık ortalama tüketici fiyatları enflasyonu 2011 yılında %12.4 oranında gerçekleşmiştir. 2012'nin ilk zamanlarında gıda maliyetleri düşerken, Eylül 2011'den beri nominal döviz istikrarı aşamasına geri dönüş enflasyonist beklentileri istikrara kavuşturmuştur. 2013 yılında enflasyon oranının %3,7 olduğu tahmin edilmektedir.

2014-16 döneminde enflasyon oranının artmayacağı öngörülmektedir. Önemli ticari partnerlerde enflasyonun ılımlı artacağı düşünülmektedir. Gıda ve yakıt gibi önemli malların maliyetinin düşeceği öngörülmektedir.

Döviz Politikaları

2011'den beri döviz kuru US\$1:S4.76 oranında sabitlenmiştir. Gerektiği durumlarda Merkez Bankası müdahalesi ve daraltıcı para politikası uygulanmıştır. 2012'nin ikinci yarısında ise işçi gelir transferlerindeki artış ile ABD Dolarının global piyasalarda zayıflaması istikrara yardımcı olmuştur.

2013-14 döneminde ABD dolarının ılımlı olarak güçleneceği öngörülmektedir. Türkiye ve Çin'deki dış talebin ılımlı iyileşmesinin, pamuk ve alüminyum küresel fiyatlarındaki yavaş iyileşmenin ve işçi gelir transferlerindeki artışın Somoni üzerine aşağı doğru bir baskıyı kolaylaştıracağı öngörülmektedir. Rusya'nın ekonomik durumunun bozulmasının ya da ruble'de aşağı doğru olan baskının güçlenmesinin Somoni'nin değer yitirmesini hızlandıracağı öngörülmektedir.

Dış Ticaret

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (milyon Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2013	1.173	4.216	5.389	-3.043
2014	814	4.236	5.050	-3.422
2015	898	3.419	4.317	-2.521
2016	899	3.032	3.931	-2.133
2017	970	3.041	4.011	-2.071

Kaynak: Trademap

İhracatında Başlıca Ürünler

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM İHRACAT	897.605	899.320	969.986
7601	İşlenmemiş alüminyum	217.052	207.617	178.912
7108	Altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	167.255	98.035	156.900
2608	Çinko cevherleri ve konsantreleri	57.991	94.334	152.344
2607	Kurşun cevherleri ve konsantreleri	68.519	101.712	118.089
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	144.172	120.931	65.020
2617	Diğer metal cevherler ve konsantreleri	14.764	26.225	42.465
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç)	7.097	10.909	37.970
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	11.130	16.253	28.012
0304	Balık filetoları ve diğer balık etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	0	0	25.969

7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk	707	72	25.440
8110	Antimon ve antimondan eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	4.619	11.630	18.388
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon	11.183	13.144	16.802
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	2.369	956	9.568
0703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanımsı sebzeler (taze/soğutulmuş)	10.205	7.167	8.562
4104	Sığır ve at cinsi hayvanların dabalıncı/crust (arakurutmalı) post ve derileri	3.227	2.419	8.391
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç) 08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	11.284	7.940	8.130
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	531	2.000	7.557
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	4.448	2.429	4.142
1006	Pirinç	376	213	4.115
2523	Çimento	69	15.448	3.685
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	410	84	3.611
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	856	1.638	3.424
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	422	35	1.892
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	0	1.316	1.758
1302	Bitkisel özsu ve hülâsalar, pektik maddeler, pektinatlar, pektatlar, agar-agar, bitkilerden yapışkan sıvı vb.	6.279	5.289	1.726
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	0	0	1.523
6211	Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri; diğer giyim eşyası	748	1.094	1.461

7106	Gümüş (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	1.564	1.182	1.444
1604	Hazırlanmış/konserve edilmiş balıklar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızların hülasa ve suları	0	0	1.410
4907	Posta, damga vb. pullar; banknot, hisse senedi, çek defterleri, tahvil vb.	30.849	1	1.366
8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	572	328	1.251
7103	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	60	36	1.186
8525	Radyo veya televizyon yayınlarına mahsus verici cihazlar, TV kameraları vb.	30	583	1.131
0810	Diğer meyveler (taze)	481	321	1.046
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	38	131	1.007
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular	30	340	986
5208	Pamuklu mensucat	465	247	844
8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları	0	0	772
1212	Keçiboynuzu, deniz otları ve diğer algler, şeker pancarı, şeker kamışı vs.	237	189	725
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	2	30	704

Kaynak: Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM İTHALAT	3.419.364	3.031.463	3.041.286
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	355.907	259.267	187.631

1001	Buğday ve mahlut	244.495	231.465	166.020
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	147.024	160.209	109.542
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	2.671	5.095	65.140
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	71.630	65.867	57.661
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	133.792	137.370	51.731
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	85.733	32.790	47.637
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	15.310	14.131	47.003
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	18.039	20.904	45.674
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	31.861	27.685	44.429
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	2.803	3.253	42.777
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	79.831	43.526	42.413
9405	Diğer aydınlatma cihazları, ışıklı panolar, ışıklı tabelaları ve benzer eşya ve bu eşyanın aksam ve parçaları	4.799	8.165	40.117
9603	Süpürgeler, fırçalar, paspaslar, fırça başları, boya pedleri ve ruloları, silecekler vb.	363	395	39.439
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	0	58	36.824
6115	Külotlu çoraplar, taytlar, kısa ve uzun konçlu çoraplar, soketler (varis	839	1.547	35.187

	çorapları dahil) ve patik çoraplar (örme)			
6405	Diğer ayakkabılar	3.006	3.626	34.375
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	41.422	30.967	34.011
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	25.217	40.546	33.878
6103	Erkekler ve erkek çocuklar için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	717	709	32.604
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	41.779	30.862	29.907
6214	Şallar, eşarplar, fularlar, kaşkollar, peçeler, duvaklar vb eşya	167	66	27.789
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	130.140	77.367	27.370
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	3.641	1.693	26.407
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	32.369	27.032	25.820
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	73.573	50.805	24.897
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	7.490	10.217	24.183
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	0	9.996	23.600
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	18.224	19.787	23.480
6201	Erkek veya erkek çocuk için palto, kaban, kolsuz ceket, pelerin, anorak	909	291	23.448

	(kayak ceketleri dahil), rüzgarlıklar vb. eşya			
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	63.246	32.728	23.087
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	280	1.099	22.945
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	1.169	969	22.909
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	308	321	21.955
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	19.167	30.583	20.908
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	13.401	14.380	20.401
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik $\geq$ 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	20.599	19.722	20.270
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	0	0	19.416
4202	Deri ve köseleden sandık, bavul, valiz, evrak çantası, seyahat eşyası, kılıf vb.	770	692	19.398
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	856	1.304	19.208

Kaynak: Trademap

Başlıca Ülkeler İtibariyle Dış Ticaret

İhracat Yaptığı Başlıca Ülkeler (bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017*	Pay %
	TOPLAM İHRACAT	897.605	899.320	969.988	100,0
1	Türkiye	255.264	200.765	197.767	20,4
2	Kazakistan	146.452	194.860	317.647	32,7

3	İsviçre	166.972	99.309	158.790	16,4
4	Afganistan	55.688	74.971	-	-
5	Rusya	87.516	50.603	25.006	2,6
6	Tayvan	-	45.345	15.839	1,6
7	Çin	29.512	44.045	46.733	4,8
8	İran	60.088	39.048	-	-
9	Özbekistan	6.106	35.640	-	-
10	Pakistan	23.233	30.298	8.699	0,9
11	B.A.E.	1.559	24.922	-	-
12	Hollanda	8.960	14.624	1.794	0,2
13	İtalya	11.774	13.585	23.282	2,4
14	Kırgızistan	9.387	8.966	14.493	1,5
15	Letonya	3.602	5.122	315	0

Kaynak: Trademap

İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler (bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017*	Pay %
	TOPLAM İTHALAT	3.419.364	3.031.463	3.041.284	100,0
1	Rusya	1.058.618	985.864	687.356	22,6
2	Çin	764.513	841.305	1.323.547	43,5
3	Kazakistan	530.893	481.082	458.347	15,1
4	Türkiye	127.726	114.545	156.134	5,1
5	Türkmenistan	107.463	92.132	-	-
6	İran	110.263	75.129	-	-
7	Almanya	106.664	58.358	61.822	2
8	Özbekistan	8.831	33.630	-	-
9	Ukrayna	37.831	27.545	34.099	1,1
10	Pakistan	85.923	25.181	2.949	0,1
11	ABD	38.689	24.903	17.918	0,6

12	Hindistan	23.908	23.807	18.545	0,6
13	B.A.E.	18.549	21.511	-	-
14	Beyaz Rusya	34.939	18.908	-	-
15	Kırgızistan	18.734	16.909	24.288	0,8

Kaynak: Trademap

Türkiye ile Ticaret

Türkiye-Tacikistan Dış Ticaret Değerleri (milyon Dolar)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2013	283,6	371,4	655,0	-87,8
2014	277,4	161,0	438,4	116,4
2015	162,8	203,8	366,6	-41,0
2016	151,6	162,3	313,9	-10,7
2017	155,9	194,8	350,7	-38,9

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Tacikistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM İHRACAT	162.783	151.621	156.134
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	15.835	16.434	18.118
207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	8.080	5.753	7.639
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	4.659	4.134	6.887
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	0	0	6.330
3916	Plastikten monofiller, ince ve kalın çubuklar ve profiller (enine kesitinin en geniş yeri > 1mm)	6.101	5.367	6.269
8302	Adi metallere donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	2.292	3.431	4.834
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	1.723	5.005	3.650
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	327	2.088	3.177
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	1.110	2.327	2.741
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	2.278	2.067	2.350

9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	1.854	1.799	2.338
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	2.310	2.197	2.333
6109	Tiştirler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	1.427	1.755	2.328
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	4.146	2.704	2.292
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	2.221	3.000	2.242
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	3.646	4.683	2.178
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	7.995	2.152	2.045
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.479	1.643	1.782
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	2.684	777	1.761
6209	Bebek için giyim eşyası ve aksesuar	1.817	1.500	1.645
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	1.092	1.578	1.598
3906	Akrilik polimerleri (ilk şekillerde)	1.000	1.155	1.598
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	1.383	1.123	1.585
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	2.673	1.921	1.584
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	3.241	3.816	1.511
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	1.666	1.011	1.405
3909	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekillerde)	962	965	1.376
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	2.064	431	1.316
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	1.483	818	1.311
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	1.345	1.689	1.306
3214	Macunlar, reçineli çimentolar ve boyacılıkta kullanılan dolgu ve sıvama maddeleri	1.354	1.167	1.235
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	1.417	878	1.191
3925	Plastikten inşaat malzemesi	4.412	1.834	1.163
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	545	1.436	1.039
3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	4.551	1.967	1.031
3208	Esası sentetik polimerler veya tabii polimerler olan, susuz bir ortamda eriyen veya dağılan boya ve vernikler	828	752	1.018
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	1.023	1.224	1.017
8301	Adi metallere kilit, sürgü ve asma kilit (anahtarlı, şifreli veya elektrikli) ve bunların adi metallere anahtarları	643	784	1.011
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	444	523	959
5801	Dokunmuş kadife, pelüş ve tırtıl mensucat	245	1.516	926

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Tacikistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM İTHALAT	203.760	162.255	197.767
7601	İşlenmemiş alüminyum	162.001	127.270	117.023
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	33.625	24.112	35.473
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı $\geq$ %85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	3.472	4.904	29.999
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	36	0	8.001
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalılanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	2.628	4.496	4.685
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	0	0	1.523
910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	59	20	328
813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	0	81	297
5202	Pamuk döküntüleri	858	0	183
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	0	0	129
8110	Antimon ve antimondan eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	0	81	109
1404	Tarifenin başka yerinde yer almayan bitkisel ürünler	48	123	7
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibarıyla % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m ² ağırlığı 200 gr. 1 geçenler)	0	0	6
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	0	0	4
8208	Mekanik makina ve cihazlara mahsus	0	0	1

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında 8 Nisan 1993 tarihinde imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması uyarınca tesis edilen Türkiye-Tacikistan Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) VI. Dönem Toplantısı 12–13 Nisan 2007 tarihlerinde Ankara’da, VII. Dönem Toplantısı ise 19–23 Nisan 2009 tarihlerinde Duşanbe’de tertiplenmiştir.

Türkiye’den Tacikistan’a yapılan taşımacılığın önemli bir bölümü Türkiye-İran-Türkmenistan - Özbekistan-Tacikistan karayolu hattı kullanılmak suretiyle sağlanmaktadır. Anılan güzergâh yaklaşık 1 hafta sürmektedir. Taşınan yük miktarı fazla olduğu takdirde ikinci alternatif olarak tercih edilen güzergâh ise RF-Kazakistan-Özbekistan-Türkmenistan-Özbekistan-Tacikistan demiryoludur. Bu hatta taşıma süresi 20–30 gün arasında değişebilmektedir. Ancak, coğrafi uzaklık nedeniyle taşımacılık masrafları önemli oranda artmaktadır (20 tonluk yük taşıyan bir TIR Türkiye’den Tacikistan’a yaklaşık 7.000 dolar maliyetle taşınmaktadır. Aynı şekilde 50 tonluk bir konteynirin demiryoluyla Tacikistan’a ulaşmasının maliyeti 8–10 bin dolardır).

Türkiye ile Tacikistan arasında imzalanan 6 Mayıs 1996 tarihli Uluslararası Karayolu Taşıma Anlaşması ile oluşturulan Kara Ulaştırması Karma Komisyonu’nun son toplantısı 3-4 Temmuz 2012 tarihlerinde Duşanbe’de gerçekleştirilmiştir. Türkiye ve Tacikistan arasında 4 Temmuz 2012 tarihinde Duşanbe’de imzalanan Kara Ulaştırması Karma Komisyonu Protokolü uyarınca, 2012 yılından itibaren iki ülke arasındaki ikili/transit (tek tip) geçiş belgesi kotası 1.500 adet ve üçüncü ülkeye/ülkeden taşımalar için 200 adet olarak teati edilecektir.

Türkiye ile Tacikistan arasında 10 Eylül 1995 tarihinde Duşanbe’de imzalanan bir Hava Ulaştırma Anlaşması (HUA) mevcuttur. THY İstanbul-Duşanbe güzergâhında haftada 2 frekans tarifeli sefer düzenlemektedir. Aynı güzergâhta Tacik Air ile Somon Air’in haftada birer frekans tarifeli uçuşu bulunmaktadır. Somon Air uçuşlarına 3 Aralık 2009 tarihi itibarıyla başlamıştır.

Kuruluş Protokolü Sayın Başbakanımızın 23–24 Ekim 2003 tarihlerinde Tacikistan’ı ziyaretleri sırasında imzalanan Türk-Tacik İş Konseyi ilk toplantısı, Sayın Başbakanımızın katılımlarıyla aynı tarihlerde Duşanbe’de tertiplenmiştir.

190 üyesi bulunan Türk-Tacik İş Konseyi’nin Türk tarafı Başkanı Turkuaz şirketi yöneticisi İsmail Kavuncu’dur. Son İş Konseyi Toplantısı Sayın Cumhurbaşkanımızın 28–30 Mayıs 2009 tarihlerinde Tacikistan’ı ziyaretleri çerçevesinde Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından tertiplenmiştir; 90’ın üzerinde Türk firması ile 200’ü aşkın Tacik firmasının katıldığı İş Konseyi’nin açılışı Sayın Cumhurbaşkanımız ve Tacikistan Cumhurbaşkanı Rahman tarafından yapılmıştır.

Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman’ın EİT Zirvesi’ne katılmak üzere İstanbul’u ziyaretleri vesilesiyle TUSKON tarafından 22 Aralık 2010 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye-Tacikistan Birinci İş Forumu’na 500’ün üzerinde Türk ve Tacik işadamı katılmış ve Sayın Cumhurbaşkanımız ile Cumhurbaşkanı Rahman Forum katılımcılarına hitap etmişlerdir.

Tacik tarafına ikili planda şimdiye kadar Türk Eximbank kredisi, TİKA ve diğer kuruluşlarımızın yardımları dahil toplamda yaklaşık 90 milyon ABD Dolar tutarında mali destek ve karşılıksız yardımda bulunulmuştur.

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	Resmi Gazete
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	08.04.1993	03.07.1993
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	06.05.1996	24.07.1998
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	06.05.1996	26.12.2001
VI. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	13.04.2007	15.11.2007
Uzun Vadeli Ticari, Ekonomik ve Sınai İşbirliği Programı ve İcra Planı	19.01.2006	03.11.2006
VII. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	22.04.2009	—

Türkiye Tacikistan Yatırım İlişkileri

Türk firmalarınca Tacikistan'da gerçekleştirilen doğrudan sermaye yatırımları 11,5 Milyon ABD Doları seviyesindedir. Ülkemizde ise 1,1 milyon TL tutarında kayıtlı, Tacik sermayeli 9 firma faaliyet göstermektedir. Tacikistan'da faaliyet gösteren 35 Türk sermayeli firma mevcuttur.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Tacikistan fikri mülkiyet haklarıyla ilgili konvansiyonlara taraftır. Fakat bu hakların uygulanması ülke için düşük önceliğe sahiptir. Tacikistan WIPO Konvansiyonu'na taraftır. Bununla beraber WIPO anlaşmalarının 24'ünden 9'unu imzalamamıştır. İmzalanmayanlar arasında Patent Yasası Anlaşması ile Hague Sözleşmesi yer almaktadır.

Dağıtım Kanalları

Tacikistan'da dağıtım kanalları yapısal ve şeffaf olmayıp, kaotiktir. Önemli dağıtım merkezleri kuzeydeki Dushanbe ve Khujand'dadır. Çoğu mal bu dağıtım merkezlerine demiryolu ve karayolu vasıtasıyla gelmekte, son varış yerlerine ise kamyonla gönderilmektedir. Tacikistan küçük bir ülke olmasına rağmen, zayıf altyapısı büyük sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Ülkenin kuzey, güney ve doğu bölümleri yüksek dağlarla ayrılmaktadır. Bölgeleri birbirine bağlayan yollar bozuk durumda olup, sert kış koşullarına maruz kalmaktadır. Kamyonlar Tacikistan'ın ithalat ve ihracatının %3'ünden azının ulaşımını sağlamakta, fakat iç kargonun %86'sını taşımaktadır. Tacikistan'a çoğunlukla kargolar Özbekistan-Kazakistan-Rusya veya Özbekistan-Türkmenistan-İran hatları boyunca demiryolu vasıtasıyla ulaştırılmaktadır. Hava taşımacılığı geliştirilme aşamasında olup, yüksek maliyetlerden dolayı küçük bir pazar payına sahiptir.

Ülkenin çoğu yerinde ulaşımın yapılması Tacikistan ve Özbekistan arasındaki ilişkilere de bağlı olmaktadır. Tacikistan'ın dış dünyayla olan transit bağlantıları Özbekistan aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Tacikistan'a ulaşan tüketici ve sanayi ürünleri için Dushanbe ve Khujand anahtar varış noktalarıdır. Khorugh şehri merkez Tacikistan'ı Pamir'e bağlayan zor yol koşullarından dolayı Kırgızistan'daki Osh'a bağlantılıdır.

Acenta veya Dağıtıcı Kullanımı

Tacikistan dağlık bir ülkedir. Dushanbe, Khujand, Qurghonteppa ve Khorugh önemli ekonomik merkezlerdir. Her bölge için ayrı bir acenta ile çalışmak tercih edilebilir. Belirli bir bölgeden sorumlu olan bir Tacik firmasına resmi dağıtıcılık statüsü vermek pazara girişte iyi bir strateji olarak düşünülmektedir. Bununla beraber yerel pazar çok katmanlı olduğu için bu strateji her ürün için geçerli olmayabilmektedir.

Franchising

2006 yılından beri Tacik hükümeti franchising faaliyetlerini Tacik Medeni Kanununda yer alan Ticari İmtiyaz Sözleşmelerine göre düzenlemektedir.

Doğrudan Pazarlama

Tacikistan'da özellikle Dushanbe'de en etkin pazarlama tekniklerinden biri doğrudan pazarlamadır. Doğrudan pazarlama önemli kültürel ve spor karşılaşmaları ve kapıdan kapıya yapılan pazarlama aracılığıyla yapılmaktadır. Tacikistan'ın posta sistemi güvenilir olmadığı için posta yolu ile pazarlama yaygın değildir.

Mary Kay, Avon, Oriflame ve Faberlic Dushanbe'de faaliyet gösteren önemli dağıtıcılarıdır. Dushanbe'de birkaç tane yerel reklamcılık firması mevcuttur. Televizyon, radyo, haftalık gazete yayınları belli başlı reklam kanallarıdır.

Reklam ve Promosyon

Tacikistan'da uluslararası reklam acenteleri mevcut değildir. Reklamcılık yerel firmalar tarafından yapılmaktadır. Ticaretin geliştirilmesi amacıyla kullanılan en yaygın medya kanalları radyo, televizyon ve gazetedir. Yurt çapında özel televizyon istasyonu olmamasına rağmen, birkaç küçük özel tv firması küçük şehirlerde faaliyet göstermektedir. Dushanbe'de 10 FM radyo istasyonu ve bir kablolu TV şebekesi bulunmaktadır. İnternet aracılığıyla reklamcılık ise kısıtlıdır.

Etiket ve Markalama Şartları

Ürüne yönelik etiketlendirme ve markalama koşulları ürün çeşidine ve kullanım amacına bağlı olmaktadır. Pratikte çoğu etiket Rusça olmasına rağmen, yasa gereği etiketler Tacik dilinde olmalıdır. Etiketler ürüne iliştilirilebilir ya da ürün üzerine iliştilirilen leaflete yerleştirilir. Etiketle ürünün ismi, üreticinin ismi, ülke orijini ve bazı durumlarda kullanım talimatı yer almalıdır. Gıda, içecek ve tekstil ürünlerine yönelik etiketlerde de içerik ve kompozisyon bilgisi yer almalıdır. Tacikli ithalatçılar ve dağıtıcılar ürünlerin doğru etiketlenerek piyasaya sürülmesinden sorumludur.

Satış Teknikleri

Tacikistan'a mal ve hizmet pazarlamasında ticari iklim ve iş pratiklerine gereken önem gösterilmelidir. Fırsatları ve olası Tacik iş ortaklarını tanımak için pazar araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İş ortağı seçilmeden önce ortağın güvenilirliği hakkında kapsamlı araştırma yapılmalıdır.

Devletin resmi dili Tacikçe olmasına rağmen, Rusça iş dili olarak kabul edilmektedir. Tacik Anayasası'na göre uluslararası iletişim dili Rusçadır. Reklamcılık kampanyalarında reklam yasası gereğince reklam içeriği ve harflerinde Tacik dilini kullanmak zorunludur. Tacikli firmayla temasa geçmeden önce tüm promosyon materyalleri Tacik ve/veya Rusça'ya çevrilmelidir. Tacik veya Rusça dilinin seçimi ürün çeşidine ve hedef kitleye bağlıdır. Rusça başkentte ve Khujand'da, doğudaki az nüfuslu yerlerde geniş ölçüde konuşulmaktadır. Fakat küçük kasabalarda kullanımı giderek azalmaktadır. Ülkenin büyük kırsal kesiminde sadece Tacikçe konuşulmaktadır. Güvenilir yerel bir partner bulma otoritelerle olan işlemlerin yapılmasını kolaylaştıracak ve yerel müşteri davranışlarının daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

İhaleler

Halen uygulanan kamu ihale sistemi 2004 yılında yürürlüğe girmiştir. Sistem, Birleşmiş Milletler Komisyonu'nun kamu ihale yasasına dayalı olmaktadır. Tacik Kamu İhale Kurumu (<http://goszakupki.tj>) devlet alımlarıyla ilgili koordinasyonu yapmaktadır. Tacik hükümeti uluslararası finansal kurumlar ve Çin, Rusya, Kazakistan, İran hükümetleri tarafından finanse edilen çok sayıda altyapı projelerini yürütmektedir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Genelde Tacikistan iş etiği Avrupa ve Asya tarzının bir karışımıdır. Çoğu işadamı kartvizitlerini İngilizce ve Rusça basmaktadır. Hükümet yetkilileri ise İngilizce, Tacikçe veya Rusça hazırlanmış kartvizitlere sahiptir. Çok az sayıda işadamı İngilizce bilen personel çalıştırmaktadır.

Yerel firmalar genelde bir e-mail adresine sahip olup, bedava hizmetlerden (mail.ru domain) faydalanmaktadır. Elektronik haberleşmeyi iletişim aracı olarak kullanmak tavsiye edilmemektedir. Çünkü e-mail mesajlarının karar alıcıya ulaşması muhtemel değildir.

Potansiyel ortaklarla yazışma yaparken sabırlı olunmalıdır. Firmalar e-mail veya faks talebine 24 saat içinde cevap vermemektedir. Firma direktörünün seyahatte olması ve diğer personelin karar alma yetkisinin olmaması muhtemeldir. Potansiyel ortak zamanında cevap vermemişse ve diğer bir çağrıya ihtiyaç duyuluyorsa telefona yanıt verenin spesifik bir bilgiye sahip olmadığını düşünmek gerekir.

Tacik işadamları misafirliklerini göstermek için ortaklarını çay içmeye davet etmektedirler. Bu davetler alkollü içeceklerin eşliğinde akşam yemeği anlamına gelmektedir. Tacik şiirlerinin dile getirilmesi çok yaygındır. Deneyimli tercümanın çok yardımı dokunabilir. Kamu yetkilileriyle toplantı için randevu alınırken pazartesi sabahından ve cuma öğleden sonrasında sakınmak gerekmektedir.

Pasaport ve Vize Uygulaması

Tacikistan'a girmek için geçerli pasaport ve vizeye sahip olmak gerekmektedir. Havaalanında vize alınması ancak www.visa.gov.tj internet sitesinden başvuru yapıp teyit alındığı takdirde mümkün olabilmektedir.

Konuya ilişkin Tacikistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığınca ülkedeki diplomatik temsilciliklere iletilen Notada kapsamında:

1 Ocak 2017 tarihinden itibaren Tacikistan vizesi almak isteyen yabancıların gerekli belgeleri www.visa.gov.tj adresinden Tacikistan'ın yurtdışındaki temsilciliklerine (vize süresinin uzatılması için Tacikistan Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Genel Müdürlüğüne) iletmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

"Tacikistan'ın havalimanlarındaki "kapıda vize" uygulamasına devam edildiği, ancak ülkeye gelmeden önce www.visa.gov.tj adresinden yapılacak başvurunun sonucunda sistemin vereceği onay belgesinin havalimanlarındaki konsolosluk ofislerine sunulması gerektiği..."

Notada Tacikistan'ın elektronik vize uygulaması ile e-vize uygulamasının farklı olduğu, e-vize başvurusunun www.evisa.tj adresinden yapıldığı, bu kanalla alınan vizelerin tek girişli 90 günlük (fiili kalma süresi 45 günü aşmamak kaydıyla) olduğu ve e-vizenin süre uzatımına tabi olmadığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, Tacikistan'a yapılan seyahatlerde kapıda vize verilmesi www.visa.gov.tj adresi üzerinden müracaatla ön değerlendirme ve teyit şatına bağlanmış bulunmaktadır.

Çalışma Saatleri

İş randevuları ve temaslar ayarlanırken, Yeni Yıl ve Dini tatiller gözönüne alınmalıdır. Haftalık çalışma saati 40 saattir. (Pazartesi-Cuma) Bazı firmalar ve kamu kurumları aynı zamanda cumartesi yarım gün açıktır. Yerel zaman GMT'den 5 saat ileridir. Tacikistan günüşiği tasarrufu uygulamamaktadır. Yerel iş saatleri 08:00-17:00'dir. Öğlen araları 12:00-13:00'dır.

Telekomünikasyon

Tacikistan'ın ülke kodu 992'dir. Tacikistan'dan uluslararası arama yapmak için 810+ülke kodu+numara çevrilmelidir.

Ulusal telekom firması Tajik Telecom yerel ve uluslararası telefon iletişimini, e-mail ve internet, telgraf, teleks iletişimi sağlamaktadır. Kamu telefon ağ şebesinin %90'ından fazlası dijitaldir. Cep telefonu kullanımı çok yaygındır. Ülkede 10 özel cep telefonu firması ile 3,4 milyon kayıtlı cep telefonu abonesi mevcuttu. GSM, CDMA ve 3G şebeke teknolojileri kullanılmaktadır. İnternet önemli şehirlerde DSL, dial-up ve VİMAX vasıtasıyla mevcuttur.

EYLÜL

MEKSİKA

MEKSİKA

Coğrafi Konum

Meksika, yüzölçümü bakımından Latin Amerika ülkeleri arasında Brezilya ve Arjantin'den sonra 3. büyük ülkedir. Güney Amerika'yı Kuzey Amerika'ya, Pasifik Okyanusu'nu ise Meksika Körfezi'ne bağlayan Meksika, ABD ile 3.141 km, Belize ile 250 km ve Guatemala ile 962 km sınıra sahiptir. ABD'ye kuzeydeki 6 eyaletten (Baja California, Sonora, Chihuahua, Coahuila, Nuevo León ve Tamaulipas) 52 sınır noktasından geçiş yapılabilmektedir.

Kıyı uzunluğu toplam 9.330 km olan Meksika, yüksek dağların, alçak sahil düzlüklerinin, yüksek platoların ve çöllerin yer aldığı zengin bir topografik yapıya sahiptir. Ülke topraklarının %12'si ekilebilir topraklardan, %1,4'ü ise düzenli hasat sağlanan alanlardan oluşmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

2010 yılında bağımsızlığının 200. yılını kutlayan Meksika, federal demokrasi ile yönetilmektedir. 16 Eylül 1810 tarihinde ülkede İspanyol egemenliğine son verilmiş ve 5 Şubat 1917'de ilk Meksika Anayasası kabul edilmiştir. Anayasa yürütme, yasama ve yargı erkleri arasında güçler ayrılığı ilkesine dayanmaktadır.

Meksika'da Devlet Başkanı aynı zamanda Başbakanlık görevini de yürütmektedir. Altı yılda bir yenilenen seçimlerle ve halkoyuyla seçilen Devlet Başkanı, Bakanlar Kurulu üyelerini, Federal Bölge valisini, başsavcuyu, yüksek rütbeli subayları ve yüksek mahkeme yargıçlarını atama yetkisine sahiptir. Başkanın belirli ekonomik ve mali konularda kanun hükmünde kararname (reglamento) çıkarma, yasaları ve eyalet valilerini veto etme yetkisi de vardır. 128 üyeli Senato ve 500 üyeli Temsilciler Meclisi'nden oluşan Meksika Parlamentosu'na milletvekilleri 3 yıllık bir dönem, senatörler ise 6 yıllık bir dönem için seçilmektedir.

Meksika 31 eyalet ve 1 federal bölgeden oluşmaktadır. Eyalet hükümetleri, ulusal düzeyde ve gelirler açısından federal organizasyona bağlı olmakla birlikte; idari, yasama ve adli kuruluşlar bakımından özerktir. Federal yapıya rağmen Meksika'da merkezi etki baskındır.

1 Temmuz 2018'de yapılan seçimlerde Devlet Başkanlığı görevini Andres Manuel Lopez Obrador kazanmıştır. Görevini 1 Aralık 2018'de Enrique Peña Nieto'dan devralmıştır.

Meksika'nın İdari Bölgeleri

Eyalet Adı	Eyalet Başkenti
Aguascalientes	Aguascalientes
Baja California	Mexicali
Baja California Sur	La Paz
Campeche	Campeche
Chiapas	Tuxtla Gutiérrez
Chihuahua	Chihuahua
Coahuila de Zaragoza	Saltillo
Colima	Colima
Federal Bölge	Meksiko
Durango	(Victoria de) Durango
Guanajuato	Guanajuato
Guerrero	Chilpancingo (de los Bravos)

Hidalgo	Pachuca (de Soto)
Jalisco	Guadalajara
México	Toluca (de Lerdo)
Michoacán de Ocampo	Morelia
Morelos	Cuernavaca
Nayarit	Tepic
Nuevo León	Monterrey
Oaxaca	Oaxaca (de Juárez)
Puebla	(Heroica) Puebla (de Zaragoza)
Querétaro de Arteaga	(Santiago de) Querétaro
Quintana Roo	(Ciudad) Chetumal
San Luis Potosí	San Luis Potosí
Sinaloa	Culiacán (Rosales)
Sonora	Hermosillo
Tabasco	Villahermosa
Tamaulipas	Ciudad Victoria
Tlaxcala	Tlaxcala (de Xicohtécatl)
Veracruz-Llave	Xalapa (Enríquez)
Yucatán	Mérida
Zacatecas	Zacatecas

Kaynak: INEGI.

Nüfus ve İşgücü

Yaklaşık 130 milyonluk nüfusu ile Latin Amerika’da Brezilya’dan sonra 2. ve dünyada en fazla nüfusa sahip 11. ülke olan Meksika’da nüfus artış hızı 2018-2022 için %1,2’dir. Nüfusun %26,7’si 0–14 yaş arasında, %66,5’i 15–64 yaş arasında, %6,9’u ise 65 yaşın üstündedir. Özellikle büyük şehirlerde aile nüfusu giderek küçülmekte, çocuk sahibi olma yaşı ise artmaktadır.

Nüfusun %1’ini oluşturan etnik grupların başında Nahuatl, Maya, Zapotec ve Mixtec gelmektedir. Konuşulan başlıca diller, İspanyolca (%92,7) ve Mayan ve Nahuatl gibi yerel dillerdir. Meksika, dünyada İspanyolca konuşulan ülkeler içinde en fazla nüfusa sahip ülkedir. Okur-yazarlık oranı yaklaşık %95,1’dir.

Nüfus Dağılımı

	2012	2017	2022
Nüfus (milyon kişi)			
Toplam	120,8	129,2	136,9
Kadın	60,1	64,3	68,2
Erkek	60,7	64,9	68,7
Yaş Profili (%)			
0-14	28,8	26,7	24,8
15-64	65,1	66,5	67,2
65+	6,1	6,9	8,0
Çalışma Çağındaki Nüfus (milyon kişi)	78,6	85,9	92,0

Şehirleşme (%)	78,4	79,8	81,2
İşgücü (milyon kişi)	51,2	54,5	58,3
Dönemler itibarıyla		2012-16	2017-21
Nüfus artış hızı (%)		1,3	1,2
Çalışma çağındaki nüfus artış hızı (%)		1,8	1,4
İşgücü artış hızı (%)		1,2	1,3
Doğum oranı (1.000 kişi başına)		19,3	17,6
Ölüm oranı (1.000 kişi başına)		4,8	4,9
Bebek ölüm oranı (doğan 1.000 kişide)		12,2	10,7
Yaşam beklentisi (yıl)			
Erkek		74,1	75,0
Kadın		78,9	79,8
Ortalama		76,5	77,4

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

Meksika nüfusunun %79,8'i şehirlerde yaşamaktadır. Mexico City, dünyanın en kalabalık şehirlerindedir. Daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak için kuzeydeki sanayi bölgelerine (maquiladora) ve turizm bölgelerine (Cancun ve Acapulco gibi) yoğun göç yaşanmaktadır. 30 milyonun üzerinde Meksikalı'nın ABD'de yaşadığı; bunların da %60'ının Kaliforniya ve Teksas'ta yerleştiği tahmin edilmektedir. ABD doğumlu göçmen nüfusun üçte birini Meksikalılar oluşturmaktadır. Meksika, dünyada yurt dışına en fazla işçi gönderen ülkelerden biridir.

Trump yönetiminin ABD'ye yasadışı göç konusunda getirdiği yaptırımlar nedeniyle yaşanan göçmen krizi, Meksika açısından önemli bir sorun olmanın yanı sıra dünya gündeminde de tepkilere neden olmuştur.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Meksika'nın başlıca doğal kaynakları; petrol, gümüş, bakır, altın, kurşun, çinko, doğal gaz ve kerestedir. Mısırın anavatanı olan Meksika'nın diğer başlıca tarım ve hayvancılık ürünleri; buğday, soya fasulyesi, pirinç, fasulye, pamuk, kahve, meyve ve domates olmakla beraber; sığır eti, kanatlı etler ve süt ürünleri de başlıca hayvancılık ürünleridir. Meksika sanayisi gıda, tütün, kimyasallar, demir-çelik, petrol, madencilik, tekstil ve hazır giyim, otomotiv ve dayanıklı tüketim mallarından oluşmaktadır.

Petrol İhraç Eden Ülkeler (OPEC) arasında Kyoto Protokolü'nü imzalayan ilk ülke olan Meksika'nın başlıca çevre sorunları; tehlikeli atık arıtma tesislerinin yetersizliği, kırsal alanlardan kente göç, ülkenin kuzeyinde doğal su kaynaklarının yetersizliği ve kirliliği, orta ve güneydoğu bölgelerinde su kaynaklarına erişim sıkıntısı, kentsel alanlardaki nehirlerde endüstriyel ve evsel atıkların yol açtığı kirlenme, erozyon, çölleşme ve tarımsal arazilerin kaybıdır. 1950'li yıllardan bu yana Meksika'nın ormanlık alanlarının %45'i tahrip edilmiştir. Son on yılda 600-800 bin hektarlık ormanlık alanın yok olmasındaki en büyük neden, ülkenin güneydoğusundaki hayvan çiftlikleridir.

ABD sınırına yakın kentlerde, başkent Mexico City'de ve Guadalajara ve Ciudad Juarez gibi büyük şehirlerde hava ve su kirliliği çok ciddi bir sorundur. Bu konuda temiz yakıt kullanımı ve eski otomobillerin trafiğe çıkışının sınırlandırılması gibi birtakım önlemler alınmaktadır. Meksika Vadisi'nde ise yer altı sularındaki azalmaya bağlı olarak toprak çökmesi yaşanmaktadır. Pasifik Okyanusu kıyılarında tsunami, volkanik patlamalar ve yıkıcı depremler; Meksika Körfezi, Karayipler ve Pasifik kıyılarında ise kasırgalar sıkça görülmektedir.

Meksika, biyoçeşitlilik açısından dünyada 4. sırada yer almakta, yeryüzündeki bitki ve hayvan türlerinin %10'una ev sahipliği yapmaktadır. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya yönelik programlar (ProArbol gibi) çerçevesinde, atık su arıtma kapasitesinin iyileştirilmesi ve yenilenebilir

enerji projeleri ile karbon emisyonlarının düşürülmesi hedeflenmektedir. Detaylı bilgi için bkz. (http://www.biodiversidad.gob.mx/v_ingles/index.html).

Ekonomik Yapı

Latin Amerika'nın en güçlü ekonomilerinden birine sahip olan Meksika; Çin, Brezilya, Rusya ve Hindistan'dan sonra dünyanın 5. büyük "gelişmekte olan pazarı"dır. 1980'li yıllardan itibaren geçirdiği ekonomik dönüşümün ve 1994 yılında yürürlüğe giren NAFTA'nın etkisi ile ABD ve Kanada ile ticareti üç kat artan Meksika, liberal bir ekonomiye sahiptir. Ancak özel ve kamuya ait tekelleşmiş şirketlerin ülke ekonomisindeki ağırlığının hala hissedilmesi, rekabeti ve üretkenliği kısıtlayan, fiyatları artıran ve hizmet kalitesini düşüren önemli bir yapısal faktördür.

Son yıllarda ülke ekonomisindeki ağırlığı azalmakla birlikte petrol gelirleri, hala ihracat gelirlerinin %10'unu ve tüm kamu gelirlerinin üçte birini oluşturmaktadır. Devlete ait olan petrol şirketi Pemex, dünyanın 7. büyük petrol şirketi olup, 2014 yılından bu yana yabancı şirketler de petrol sektöründe faaliyet gösterebilmektedir.

Ekonomik faaliyetler, genel olarak başkentte yoğunlaşmaktadır. GSYİH'nin %20'sinin üretildiği başkent Mexico City'nin bağlı olduğu eyalet, ağır sanayinin merkezidir. Kuzey sınırındaki altı eyalet (Baja California, Sonora, Chihuahua, Coahuila, Nuevo León ve Tamaulipas), Meksika'nın imalat sanayi ve özellikle ABD'ye ihraç edilen üretim mallarının üretildiği ve satıldığı fabrikaların yoğunlaştığı bölgedir.

Jalisco, Puebla ve Guanajato refah seviyesi yüksek olan ve imalat sanayinin geliştiği eyaletlerdir. Veracruz, tarım ve petrol sanayi ile öne çıkmaktadır. Meksika Körfezi'ndeki eyaletlerden özellikle Quintana Roo turizm açısından gelişmiştir. Ülkenin yaklaşık yarısı yoksul olarak değerlendirilmekle birlikte, tarımsal üretim yoğun olduğu güneydeki eyaletlerde bu oran %75'e ulaşmaktadır. Chiapas, Oaxaca, Guerrero'nun bazı alanları ve Pasifik kıyılarında da yoksulluk oranı yüksektir.

Meksika'dan ABD'ye göç sorunu, ABD'nin önerisi ile yabancı yatırımların yer aldığı ve gümrüksüz ve kotasız ara ve sermaye malı imalatına imkan veren "maquiladora" üretim bölgeleri kurularak önlenmiş, bu sistemden her iki ülke de yarar sağlamıştır. ABD'nin avantajı; ülkesine olan insan göçünü durdurmak ve fason imalatla düşük maliyetli üretim malları üreterek üçüncü dünya ülkelerinde pazar gücünü artırmak olmuştur. Meksika ise, yabancı sermaye girişini hızlandırarak istihdam imkanı sağlamış, ekonomik sorunlarının bir kısmına çare bulmuş ve bu üretim bölgelerinde çalışarak yetişen nitelikli insan gücüne kavuşmuştur.

Ekonomi Politikaları

Ticaretinin %90'ından fazlasını Serbest Ticaret Anlaşmaları ile yürüten Meksika'nın 45 ülkeyi kapsayan 10 Serbest Ticaret Anlaşması yürürlükte. Enerji maliyetlerinin azaltılması, ekonominin petrole bağımlılığının azaltılması, altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi, rekabet ortamının iyileştirilmesi, yoksullukla ve işsizlikle mücadele, vergi gelirlerinin artırılması gibi konulara öncelik verilmektedir.

Ekonomik Performans

Meksika ekonomisi 2008 yılı sonunda ABD'de başlayan kriz, uyuşturucu kartellerinin yol açtığı şiddet olayları ve Meksika'dan dünyaya yayılan H1N1 salgını nedeniyle 2009 yılında resesyona girmiştir. 2008 yılında %1,5 oranında büyüyen ülke ekonomisi, 2009 yılında %6,5 oranında küçülmüştür. Bu küçülme, aynı zamanda ülkenin 1932 yılından bu yana yaşadığı en büyük yıllık küçülme olmuştur. H1N1 virüsünün ülke ekonomisine zararı ise 2009 yılında 2 milyar Dolar'ı bulmuştur. Merkez Bankası 2008 yılında 5,6 milyar Dolar değerinde ekonomik bir önlem paketi açıklamış, bunu 2009 yılında daha sert önlemler takip etmiştir.

Küresel ekonomik kriz ile birlikte tüm dünyada ve dolayısıyla Meksika’da yaşanan likidite darlığı, tüketim harcamalarında ve yabancı sermaye girişinde de düşüşe yol açmıştır. Pazar çeşitlendirme çabalarına rağmen Meksika’nın en önemli ihracat pazarı olan ABD’ye ihracat olanaklarının daralması, Meksika ekonomisinde özellikle otomotiv, inşaat, turizm ve lojistik sektörlerini etkilemiştir. 2009 yılı sonunda ABD ekonomisindeki iyileşmelere paralel olarak bu ülkeye ihracatını yeniden artıran Meksika ekonomisi toparlanarak yeniden düzenli büyüme sürecine girmiştir. Ancak iç piyasada aynı gelişim halihazırda sağlanabilmiş değildir.

Cari dengenin korunmasında en önemli destekleyici unsurlar, ekonominin %30’unu oluşturan turizm gelirleri ve ABD’de çalışan Meksikalı göçmenlerin gönderdiği dövizlerdir. Nitekim ABD’de yaşayan 33 milyon Meksikalı, ABD standartlarına göre çok düşük, ancak Meksika’da kazanacaklarından 7 kat daha fazla kazanmakta, bu kazançlarının yaklaşık dörtte birini ise ülkelerine göndermektedir. Bu birikimler, Meksika ekonomisi için önemli bir kaynaktır.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Enerji sektöründe gerçekleştirilen reformlar sonrası petrol fiyatlarının ve üretiminin (ve dolayısıyla sınıai faaliyetlerin) azalması ve kamu harcamalarının (dolayısıyla inşaat faaliyetlerinin) azalması nedeniyle 2014 yılında yalnızca %2,1 büyüme kaydeden Meksika ekonomisinin 2015 yılında %2,3 oranında, 2017-2020 yılları arasında ise ortalama %3,7 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Meksika ekonomisini güçlendirmeye yönelik telekomünikasyon, enerji ve maliye alanlarında gerçekleştirilen reformların uygulanması ile rekabetin, üretimdeki verimliliğin ve yabancı yatırımların artması, dış talepteki büyüme, orta gelir sınıfının genişlemesi (toplam nüfusun %40’ını oluşturmaktadır) ile artan iç talebin orta vadeli büyümeye pozitif katkı yapması beklenmektedir.

ABD otomotiv endüstrisindeki olumlu gelişmeler sonucu ABD’li firmaların üretimlerinin bir kısmını maliyet bakımından daha avantajlı olan Meksika’ya kaydırması, ABD’ye ihracat yapma amacıyla Çinli firmaların Meksika’da fabrika kurmaları, Çin’den daha düşük taşıma ve üretim maliyetleri sebebiyle birçok firmanın Meksika’da üretim yapmayı tercih eder hale gelmesi gibi faktörlerle ülkenin orta vade göstergelerinin olumlu olacağı tahmin edilmektedir.

Dağıtım Kanalları

Modern bir ulaştırma sistemine sahip olan Meksika’da Mexico City-Guadalajara-Monterrey arasındaki başlıca sanayi bölgelerini birbirine bağlayan ücretli yollar oldukça iyi durumdadır. Körfez kıyısındaki Altamira, Tampico, Veracruz ve Progreso limanları ile Pasifik kıyısındaki Ensenada, Lazaro Cardenas, Manzanillo ve Puerto Madero limanları, çok yönlü ve bir teslim noktasından diğerine doğrudan mal taşımacılığı bakımından yeterli altyapı ve donanıma sahiptir. Lojistik hizmetleri ülke içinde oldukça pahalıdır. Nitekim ürün maliyetinin yaklaşık %8-15’i lojistik kaynaklı olup, bu oran gelişmiş ülkelerde %5-7 düzeyindedir. Meksika Ulaştırma Bakanlığı verilerine göre Meksika içinde mal taşımacılığının %85’i kara yolu, %12’si demir yolu, %3’ü ise deniz ve hava yolu ile yapılmaktadır.

Sanayi ürünleri açısından ithalatçı/dağıtıcı firmaların merkezi Mexico City’dir. Avrupa, Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ve Hindistan’dan gelen sanayi ürünlerinin uğrak yeri olan liman şehri Veracruz’da sanayi ürünleri açısından ticari faaliyetler fazla değildir. Elpalacio de Hierro, Liverpool, Walmart, Soriana, Oxxo, Mexicana, Sanborns ve Sears, ülkedeki başlıca büyük perakende zincirleridir.

Meksika’da yerel bir distribütör ile çalışmak, ürünlerin her zaman stokta ve hazır olması gerektiği durumlarda gereklidir. Satış acentesi/temsilcisi ise, daha küçük ve uzak bölgelere ulaşmak bakımından etkili bir yöntemdir. Uygun acente veya distribütörün belirlenmesi, zaman ve çaba gerektiren bir süreçtir. Eğer ürün ilk kez pazara sunuluyorsa ya da rekabetin yoğun olduğu

sektörlerde reklam ve diğer tanıtım yöntemlerinin hangisinin kullanılacağı temsilci ile detaylı şekilde görüşülmelidir. Pazardaki acente veya distribütörün her yıl düzenli olarak ziyaret edilmesi ve gerektiğinde ürünlerle ilgili kendilerine eğitim verilmesi önemlidir.

Distribütörlük sözleşmelerini uluslararası temayüllere uygun şekilde düzenlemek, piyasayı iyi tanımak, pazarda tekel olup olmadığını bilmek büyük önem arz etmektedir. Acenteler ile fiyat ve satış promosyonları gibi hususlarda tam bir anlaşma sağlamak gereklidir. Anlaşma yaparken; hukuki konularda Meksika mevzuatını iyi bilen bir avukattan yardım almak, mevcut teşviklerden yararlanmak açısından da oldukça önemlidir.

Meksika Muhasebeciler Birliği www.amcp.org.mx

Meksika Danışmanlık Şirketleri Odası www.cnec.org.mx

Meksika Sigortacılık Kurumları Birliği www.amis.com.mx

Tüketim Piyasası, Tüketici Tercihleri ve Tüketim Harcamaları

130 milyonluk nüfusun artan tüketim harcamaları, giderek genişleyen orta sınıf, NAFTA kapsamında geniş bir hinterlanda sahip olması, Meksika pazarını cazip kılmakla birlikte önemli bir rekabeti de beraberinde getirmektedir. Tüketim harcamalarının küresel kriz nedeniyle 2008 yılından itibaren azalması, Meksikalı tüketicilerin markalı ürünlere göre daha ekonomik olan fason ürünlere ve Çin malı tekstil, kozmetik, oyuncak, küçük ev aletleri, elektronik eşyalara yönelmelerine sebep olmuştur.

Çalışan kadın nüfusunun artması (çalışan nüfusun %35'i kadınlardan oluşmaktadır) özellikle kentlerde paketlenmiş dondurulmuş gıdaların, tüketime hazır ve uzun ömürlü gıdaların, işlenmiş gıda ürünlerinin tüketimini ve paket servislerin kullanımını artırmıştır. Kadınların daha ileri yaşlarda ve daha az sayıda çocuk yapma eğilimleri, gelir artışıyla birlikte dayanıklı ev eşyaları, teknolojik ürünler, kozmetik, kişisel bakım ürünleri, hazır giyim, sağlık, eğitim ve tatil paketleri gibi kalemlerde tüketimlerini artırmıştır. Ayrıca daha fazla sayıda kişi, çevreye duyarlı ve sosyal sorumluluk sahibi firmaları tercih etmektedir.

15 yaş ve üstü nüfusta görülen obezite açısından %30 oran ile dünyada ABD'nin ardından 2. sırada (OECD) yer alan Meksika, gazlı içecek tüketimi açısından dünyada 5. ve kalori/şeker/yağ içeriği yüksek olan hazır gıdaların da büyük bir tüketicisidir. Tüketim potansiyeli yüksek genç yetişkinlerin gıda tüketimindeki payı artmaktadır.

Obeziteye bağlı kalp krizi ve mide rahatsızlıkları da giderek artmaktadır. Yüksek gelir grupları bu risklere karşı daha sağlıklı ve bilinçli beslenme eğiliminde ise de, obezite her gelir grubundan insanı etkilemektedir. Artan sağlıklı yaşam kaygıları beyaz et, az yağlı ve az kalorili gıda ürünlerinin tüketimini artırmıştır. Yüksek gelir grupları arasında somon füme, özel çaylar, reçel ve bisküvi tüketimi artmaktadır. Hükümet, taze besinlerin tüketimini ve düzenli fiziksel aktiviteyi yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Örneğin okullarda sağlıksız gıdaların satışını yasaklanmış olup, ilkokullarda her gün yarım saat fiziksel aktivite zorunlu hale getirilmiştir.

Meksika, içecek üreticileri için önemli bir pazar olup, kişi başı alkolsüz içecek tüketiminde ABD'nin ardından 2. büyük pazardır. Meksika ayrıca bira tüketimi açısından dünyanın en büyük 10. pazarıdır (Latin Amerika'da ise Brezilya'nın ardından 2. büyük pazar). Şarap Meksika'da öncelikle tercih edilen bir içki olmayıp son zamanlarda şarap tüketimi de artmaktadır. Meksika'da alkollü, gazlı ve sıcak içecekler piyasalarında yerli üreticilerin ağırlığı bulunmaktadır. Şişe sularının tüketiminde de artış yaşanmaktadır.

Reklam, Promosyon ve Satış Teknikleri

Meksika'da oldukça rekabetçi ve proaktif bir tanıtım stratejisi izlemek gerekmektedir. Pazarı tanımak ve rakipleri değerlendirmek için fuar ziyaretleri önemli bir yoldur. Reklam harcamalarında en büyük pay televizyon reklamlarına aittir. Radyolar, gazeteler, magazinler, ilan panoları ve sinemalar ise diğer popüler tanıtım araçlarıdır. Ülkede yayımlanan başlıca gazeteler Reforma, El

Universal ve El Financiero'dur. Genel Sağlık Yasası gereği alkollü içkiler, tütün ve ilaçlarla ilgili reklamlar konusunda birtakım sınırlamalar bulunmaktadır.

Doğrudan pazarlama ve telemarketing ise Meksika'da yeni yeni popülerlik kazanan yöntemlerdir. Meksika pazarında en aktif kullanılan pazarlama araçları %73 pay ile reklam (basılı ve elektronik medya) ve %19 pay ile doğrudan pazarlamadır. Doğrudan pazarlama araçlarının ise %59'unu telemarketing oluşturmuştur.

Elektronik ticaret açısından ise şirketler arası (B2B) ve kamu kurumları ile şirketler arası (G2B) e-ticaret yöntemleri daha gelişmiş düzeydedir. Özellikle Mexico City, Guadalajara ve Monterrey'deki şirketler ve kamu kurumları son yıllarda bilişim altyapılarını geliştirmeye yönelik yatırımlarını artırmışlardır. Ülke genelindeki 45 milyon internet kullanıcısının yarısından fazlası bu üç şehirde yaşamakta olup %73'ü 35 yaşın altındadır. Mexican Internet Association (AMIPCI) verilerine göre Meksikalı internet kullanıcılarının online faaliyetlerinin %37'sini e-ticaret, %33'ünü ise internet bankacılığı oluşturmaktadır.

Her yıl yaklaşık %10 büyüme kaydeden franchising sektörü ise risklerine rağmen esnek ve dinamik bir pazara giriş yöntemidir. GSYİH'nin %5'ini oluşturan sektörde Meksika, dünyada 5. büyük pazardır. Ülkedeki franchising şirketlerinin %85'i Meksika markalarının, %6'sı ABD markalarının, %3'ü İspanya ve geri kalan %6 ise Kanada, Latin Amerika ve Avrupa menşeli markalardan oluşmaktadır. Ülkedeki franchising şirketlerinin %32'si yiyecek-içecek, %16'sı hizmetler, %9'u perakende, %6'sı eğitim, %12'si sağlık ve kişisel bakım sektöründe faaliyet göstermektedir. 2006 yılında Sınai Mülkiyet Kanunu'nda (Madde 142) franchising anlaşmalarına ilişkin yeni düzenlemeler yapılmıştır. Franchise sözleşmelerinin üçüncü taraflar nezdinde yürürlüğe girmesi için, Meksika Sınai Mülkiyet Enstitüsü'ne bildirilmesi gerekmektedir.

Satış Sonrası Hizmetler

Satış sonrası hizmetler ve ürün fiyatı, Meksikalı alıcılar için birçok sektörde tedarikçinin seçim kararını değiştiren faktörlerdir. Özellikle Japonya gibi ülkeler bu yöntemi pazara girişte ayırt edici faktör olarak kullanmışlardır. Meksikalı tüketiciler düzenli kalite kontrolü, uluslararası standartlara uyum, performans, düşük üretim maliyeti, tam zamanında teslim ve güvenilir yerel hizmet ve bakım gibi hizmetlere önem vermektedir. İspanyolca'ya hakim satış temsilcileri ile çalışmak ve zamanında yedek parça tedariki, başarı getiren unsurlardır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Meksika'da perakende satış amaçlı mallar için, ülkeye giriş öncesinde İspanyolca dilinde düzenlenen bir etiketin ürün üzerinde bulundurulması zorunludur. Ticari açıdan zorunlu standartların (NOM) çoğuna göre aşağıdaki bilgilerin İspanyolca olarak düzenlenip, ürünün niteliğine göre ürünün, paketin ya da konteynerin üzerine eklenmesi, yapıştirılması, dikilmesi ya da etiketlenmesi zorunludur:

- İthalatçının ticari unvanı ve adresi
- İhracatçının ticari unvanı
- Ürünün ticari markası, üretim yeri
- Net içerik bilgileri
- Ürünün kullanımı, nakliyesi ve bakımı ile ilgili bilgiler
- Tehlikeli maddeler için gerekli uyarı ve önlemler

Yukarıdaki bilgilerin yanı sıra perakende satış amaçlı ürünlerde, ürünün menşei ve ithalatçının vergi numarası (RFC) ile ilgili bilgilerin de etikette İspanyolca olarak yer alması tavsiye edilmektedir. Ayrıca Meksika Sağlık ve Hıfzısıhha Kurumu'na kayıt ettirilen malların üzerindeki etiketler, bu kurum tarafından verilen kayıt numarasını da içermelidir. Gümüş, gümüş ve nikel kaplama eşyalar,

giysiler ve deri mamulleri gibi ürünlerin etiketlenmesinde özel birtakım düzenlemeler mevcut olup, her bir ürün için detaylı düzenlemelerin ithalatçı firmadan edinilmesinde fayda görülmektedir.

Meksika’da gümrük vergileri birçok ürün için brüt ağırlık üzerinden hesaplandığından dolayı gönderilen mallar mümkün olduğunca hafif şekilde paketlenmelidir. Saman ile yapılan paketler için yetkili makamlar tarafından iki nüsha olarak düzenlenen ve Konsolosluga onaylatılan sağlık sertifikası alınması gerekmektedir. Paketler üzerinde ürünün net ve brüt ağırlıkları İspanyolca dilinde belirtilmeli, işaretlemeler fırça ya da şablon ile yapılmalıdır.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türkiye ile Meksika arasındaki uzaklık, ikili ticaretin geliştirilmesinin önündeki engellerden biridir. Türkiye’den Meksika’ya bir konteyner malın nakliyesi 25–40 gün arası sürmekte ve navlun bedeli ürünlerin özelliklerine göre 2.000–5.000 Dolar arasında değişmektedir. Ürün nakliyesinde en büyük sorun ürünlerin doğrudan Meksika limanına gitmeyip, başta İtalya olmak üzere Avrupa limanlarında ürün aktarması (*transshipment*) yapılmasıdır. Ürün tesliminde bu aktarmadan kaynaklı süre uzaması olabilmektedir.

Ülke içinde nakliye ve lojistik hizmetleri oldukça pahalıdır. Hatta okyanus aşarak sevk edilen malların nakliye ücreti. eyaletler arası taşımadan daha ucuza gelebilmektedir. ABD-Meksika sınırındaki “Laredo/Nuevo Laredo” gümrük noktası en çok kullanılan sınır kapılarından biri olup. ABD-Meksika ticaretinin yaklaşık %40’ı bu gümrük noktasından yapılmaktadır. Kuzey ve Güney Amerika arasında geçiş yolu üzerinde olması nedeniyle ulaşım alt yapısının modernizasyonu hükümetin en önemli gündem maddelerindedir.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye ile Meksika arasındaki ticaret, coğrafi uzaklık, nakliye masraflarının yüksekliği, kolay bozulabilir ürünlerin taşınmasındaki zorluklar, iki ülkenin de benzer üretim ve ihracat portföyüne sahip olması ve Türkiye’nin AB pazarına, Meksika’nın ise ABD pazarına odaklanması nedeniyle düşük hacimde seyretmiştir.

Meksika ile Türkiye’nin ikili ticaretine ilişkin veriler incelendiğinde; 2018 yılında ihracatımızın % 36 artarak 600,4 milyon Dolar olarak gerçekleştiği, ithalatımızın ise %17,8 oranında azalarak 634,2 milyon Dolar olduğu gözlenmektedir.

Türkiye-Meksika Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	311.978	944.665	1.256.643	-632.686
2015	344.056	860.698	1.204.754	-516.641
2016	443.738	820.917	1.264.654	-377.179
2017	441.433	771.854	1.213.286	-330.421
2018	600.401	634.224	1.234.626	-33.823
2018 / (1-4)	184.018	260.437	444.455	-76.419
2019 / (1-4)	193.164	183.444	376.607	9.720

Kaynak: TÜİK, (<http://www.tuik.gov.tr>)

Türkiye’nin Meksika’ya İhracatında Başlıca Ürünler

Meksika’ya ihracatımızda önem arz eden başlıca ürünler; otomobiller, mücevherat, otomotiv yedek parçaları, fındık, kamyon-kamyonet, demir-çelik profiller ile tellerdir.

Türkiye'nin Meksika'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	443 738	441 433	600 401	100	36
8703	Otomobiller	34 172	42 421	63 080	10,5	48,7
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	27 281	10 628	54 251	9	410,5
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	35 208	33 208	46 219	7,7	39,2
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	5 345	3 969	31 177	5,2	685,5
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	16 414	12 841	22 637	3,8	76,3
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	8 106	8 549	10 939	1,8	28
7312	Demir veya çelikten demetlenmiş teller (toron), halat ve kablolar, örme halatlar, buçurgat halatları ve benzerleri	11 303	0	9 668	1,6	0
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	4 161	3 647	8 604	1,4	135,9
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	5 518	2 871	8 467	1,4	194,9
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	5 796	8 018	8 157	1,4	1,7
2608	Çinko cevherleri ve konsantreleri	3 912	7 363	8 146	1,4	10,6
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	2 152	8 163	7 734	1,3	-5,3
8456	Maddelerin aşındırılarak, lazerle, foton, ultrasonik, diğer ışınlarla vb yöntemlerle işlenmesine mahsus makina ve aletler	2 083	6 760	6 812	1,1	0,8
7202	Ferro alyajlar	78	130	6 621	1,1	4993,1
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	3 368	4 307	6 436	1,1	49,4
5604	Dokumaya elverişli	250	5 377	5 733	1	6,6

	maddelerle kaplanmış kauçuk ip ve halatlar;					
4805	Diğer kağıt ve kartonlar (kuşe edilmemiş veya sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	5 031	4 432	5 704	1	28,7
8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus takım tezgahları	640	176	5 603	0,9	3083,5
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	6 535	5 393	5 449	0,9	1
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2 594	2 346	5 287	0,9	125,4
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	15	1 389	5 196	0,9	274,1
4803	Tuvalet ve yüz temizliği için ince kağıt, havlu veya kağıt peçete vb. Kağıtlar	3 038	5 246	5 157	0,9	-1,7
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	3 079	2 838	5 059	0,8	78,3
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. 1 geçenler)	2 995	4 192	5 034	0,8	20,1
8701	Traktörler	914	1 523	4 817	0,8	216,3
7215	Demir veya alaşımsız çelikten diğer çubuklar	1 092	3 136	4 590	0,8	46,4
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	2	1 552	4 540	0,8	192,5
7408	Bakır teller	1 004	2 933	4 515	0,8	53,9
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	3 916	3 914	4 450	0,7	13,7
3304	Güzellik, makyaj ve cilt bakımı için müstahzarlar (güneşlenme kremleri ve müst. dahil), manikür ve pedikür müstahzarları	1 277	1 771	4 354	0,7	145,8
7326	Demir veya çelikten eşya	3 816	4 450	4 288	0,7	-3,6
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize	47	869	4 224	0,7	386,1

	kauçuktan diğer eşya					
1902	Makarnalar ve kuskus	2 306	4 748	4 040	0,7	-14,9
6006	Diğer örme mensucat	3 246	3 975	3 908	0,7	-1,7
6109	Tiştirler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	146	1 689	3 709	0,6	119,6
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	1 793	3 248	3 659	0,6	12,7
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	3 023	3 157	3 544	0,6	12,3
5211	Pamuklu mensucat (pamuk oranı < % 85 olan sentetik veya suni liflerle karıştırılmış olup m2. ağırlığı 200 gr.1 geçenler)	621	3 544	3 493	0,6	-1,4
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	1 229	1 215	3 457	0,6	184,5
3921	Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve şeritler	1 137	2 658	3 452	0,6	29,9

Kaynak: TradeMap

Türkiye'nin Meksika'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Türkiye'nin Meksika'dan ithal ettiği başlıca ürünler; otomobiller, vinil klorür, telefon cihazları, medikal cihazlar, inorganik boyalar, kuru baklagiller, etilen polimerleri ve bilgi işlem makineleridir.

Türkiye'nin Meksika'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Ürünün Toplamdaki Payı (%) 2018	Ürünün 2017 - 2018 Yıllarındaki Değişimi (%)
	TOPLAM	820	771	634	100	-17,8
		917	854	239		
3904	Vinil klorür veya diğer halojenlenmiş olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	195	166	79		
		272	556	160	12,5	-52,5
8703	Otomobiller	47	47	54		
		944	208	230	8,6	14,9
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte	18	39	50		
		018	155	985	8	30,2

	kullanılan alet ve cihazlar					
3206	Diğer boyayıcı maddeler , lüminofor olarak kullanılan inorganik ürünler	51 710	53 980	50 340	7,9	-6,7
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	0	0	31 647	5	0
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	15 523	34 801	27 832	4,4	-20
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	21 918	24 870	26 765	4,2	7,6
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	14 330	17 533	21 618	3,4	23,3
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	17 060	19 460	18 183	2,9	-6,6
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	7 157	14 137	15 030	2,4	6,3
8518	Mikrofonlar ve mesnetleri, hoparlör, kulaklık, mikrofon-kulaklık setleri, ses frekansı yükseltici setleri, amplitatörler	4 084	7 365	13 096	2,1	77,8
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	4 939	5 195	9 355	1,5	80,1

8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	7 426	6 915	6 905	1,1	-0,1
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	8 482	5 779	6 881	1,1	19,1
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	6 241	5 812	6 666	1,1	14,7
2529	Feldispat, lösit, nefelin ve siyenit nefelin, florspat	7 680	8 238	6 396	1	-22,4
9026	Sıvı ve gazların akış, seviye, basınç ve diğer özelliklerini ölçmeye veya muayenesine mahsus alet ve cihazlar	2 393	1 404	6 369	1	353,6
2915	Doymuş asiklik monokarboksilik asitler ve bunların türevleri	3 855	5 386	5 907	0,9	9,7
2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	2 301	2 502	5 311	0,8	112,3
8409	Sadece veya esas itibarıyla 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	4 496	4 239	5 247	0,8	23,8
7108	Altın (platin kaplamalı altın	8 659	26 750	5 197	0,8	-80,6

	dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)					
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	3 327	3 220	5 038	0,8	56,5
2203	Biralar (malttan)	3 660	5 256	5 010	0,8	-4,7
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	3 531	3 304	4 907	0,8	48,5
3926	Plastikten diğer eşya	4 722	5 489	4 420	0,7	-19,5
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artılmasına mahsus makina ve cihazlar	2 856	3 767	4 321	0,7	14,7
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	121	17	4 288	0,7	25123,5
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	5 196	4 177	4 262	0,7	2
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	1 707	3 363	4 140	0,7	23,1
4002	Sentetik kauçuk veya sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk (ilk şekillerde, veya levha, tabaka, şerit halinde)	496	7 918	4 025	0,6	-49,2
8541	Diyodlar, transistörler vb yarı iletken tertibat; ışık yayan diyodlar; monte edilmiş piezo elektrik	1 775	2 068	3 507	0,6	69,6

	kristaller					
8511	Motorlarda kullanılan elektrikli ateşleme veya hareket ettirme tertibat ve cihazları (ateşleme-dinamo manyetoları, vb)	4 543	4 181	3 361	0,5	-19,6
8424	Sıvı veya tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihaz, yangın söndürme cihazları, yangın ve kum püskürtme mak.	2 751	4 705	3 119	0,5	-33,7
8531	Elektrikli ses veya görüntülü işaret cihazları (ziller, sirenler, gösterge tabloları, hırsızlık veya yangın alarmları)	6 052	532	3 065	0,5	476,1
5502	Suni filament demetleri	1 716	1 919	3 007	0,5	56,7
3603	Fitiller, infilak fitilleri, ağız otları veya infilak kapsülleri, ateşleyici maddeler, elektrikli infilak ettiriciler	8 376	4 689	2 886	0,5	-38,5
9021	Ortopedik cihazlar; cebireler, kırıklar için cihazlar vb; protez organlar; işitme cihazları, vücut içi ve dışı cihazları	6 265	3 572	2 796	0,4	-21,7
8701	Traktörler	3 514	2 976	2 790	0,4	-6,2
8547	Elektrikli makina, cihaz, alet, elektrik tesisatları için izole edici	2 569	2 723	2 723	0,4	0

	bağlantı parçaları, borular vb bağlantı parçaları					
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	2 743	2 438	2 631	0,4	7,9

Kaynak: TradeMap

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

T.C. Meksiko Ticaret Müşavirliği'mizce ifade edildiği üzere; tekstil ve hazır giyim, elektrik ve elektronik, gıda, iklimlendirme, tarım alet ve makineleri, iş ve maden makineleri, kimya, makine, otomotiv, mobilya, inşaat malzemeleri, demir-çelikten eşya, halı ve kilim, mutfak eşyaları, mücevherat, ambalaj malzemeleri, kozmetik, plastik, madencilik, otel ekipmanları, gemi-yat ve hizmetleri, güvenlik, savunma, sağlık, medikal, yenilenebilir enerji, müteahhitlik, turizm ve TV dizileri sektörlerinde Meksika önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Hali hazırda dünyanın 14. büyük ekonomisi olan Meksika'nın. 2020 yılında satın alma gücü paritesi ile GSYİH bakımından dünyanın en büyük 10. ekonomisi olacağı, 2050 yılında ise dünyanın en büyük 5 ekonomisi içinde yer alacağı tahmin edilmektedir. Meksika. 121 milyonluk ve %70'i 40 yaşın altında olan genç nüfusu ile gıda ürünleri açısından büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Meksika gıda pazarı genel olarak değerlendirildiğinde. Meksikalılar'ın yanı sıra Meksika'da yaşayan Orta Doğu kökenli vatandaşların benzer tüketici tercihlerine sahip olmaları nedeniyle, etnik ve geleneksel Türk ürünleri açısından potansiyel alıcı konumunda oldukları görülmektedir. Meksika'da yaşayan Avrupa kökenli tüketiciler de ülkemiz ürünleri için önemli bir hedef kitleyi oluşturmaktadır.

Turizm, otel ve restoran işletmeciliği alanlarında da ülke oldukça gelişmiştir ve her yıl 20 milyondan fazla kişi ülkeyi ziyaret etmektedir. Mexico City'de 35.000, ülke genelinde ise 250.000 adet restoran bulunmakta olup, bunların %96'sı küçük işletmelerden oluşmaktadır. Sektörde yeni teknolojilere ihtiyaç oldukça fazladır.

Meksika, yaklaşık 130 milyonluk nüfusu ile hem iç pazarda her yaştan ve alım gücünden tüketiciye yönelik geniş bir pazar imkanı sunmaktadır, hem de geniş Serbest Ticaret Anlaşmaları ağı ile çevre ülkelere ihracatta önemli fırsatlar barındırmaktadır. Yeni Hükümetin göreve başlaması ile Meksika Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülen politikalar üç ana unsura odaklanmaktadır. Bu unsurlar inovasyon, kapsama ve çeşitlendirmedir. Bu itibarla yeni yönetimin vizyonu doğrultusunda Meksika'daki eyaletler yabancı yatırım çekmek için kendi stratejisini belirlemekte olup, firmalarımızın Meksika'da çok daha avantajlı koşullarla yatırım yapmalarına imkan sunmaktadır.

Türkiye-Meksika Arasında Ticarete İlişkin Önemli Hususlar ve Başlıca Sorunlar

Meksika'nın AB ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Temmuz 2000'den bu yana yürürlüktedir. Ancak Türkiye ile Meksika arasında hali hazırda STA bulunmaması nedeniyle Meksika'ya yapılan ihracatta vergi yükü Avrupalı ülkelere nispeten yüksektir. Özellikle tekstil, makine ve oto yedek parça sektörlerinde ticaret sapsması oluşmuştur. Bu nedenle, daha önceden

Türkiye ile çalışan bazı Meksikalı firmalar yüksek vergi yükünden kurtulmak için tedarik kaynaklarını AB ülkelerine kaydırmışlardır. NAFTA'ya üye diğer ülkeler olan ABD ve Kanada ürünlerinin pazara tercihli gümrük tarifeleri ile girmesi de Türk ürünlerinin söz konusu pazarda rekabet avantajı kazanmasının önündeki en büyük engellerdendir.

Diğer taraftan, ihracatçı ve yatırımcılarımızın Meksika pazarına girişte en sık karşılaştığı sorunlar; mesafeden kaynaklanan psikolojik engeller, iki ülke arasındaki saat farkından ve özellikle küçük ve orta ölçekli firmalarda İngilizce dilinin yaygın kullanılmamasından dolayı yaşanan iletişim zorlukları, iş yapma biçimlerinin farklılığı, Meksika'da güvenlik durumuna ilişkin menfi algı ile iki ülke firmalarının birbirleri hakkındaki bilgi eksikliğinden ve güvenilir firma temininin zorluğundan kaynaklı olarak yaşanan sorunlardır.

Meksika ile Türkiye'nin ürün yelpazesinin benzerlik göstermesi, bu ülkeye ihracatımızda ürün çeşitliliğinin artırılmasını kısıtlamaktadır. İki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin artırılarak yeni işbirliği imkanlarının yaratılması ve ticarete konu olan malların çeşitlendirilmesi için fuarlara katılım ve ticari heyetler yoluyla Türk ürünlerinin bu pazarda yoğun bir şekilde tanıtılması gerekmektedir.

THY'nin Meksika'ya doğrudan uçak seferlerinin Ağustos 2019'da başlayacak olması ile ikili ziyaretlerin ve taleplerin artacağı ve STA müzakerelerinin tekrar canlandırılmasının hedeflendiği dikkate alındığında önümüzdeki dönemde karşılıklı ticaretin daha da artacağı beklenmektedir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Meksikalılar ile yapılacak iş görüşmelerinde kartvizit bulundurulmalı, başkentin yoğun trafiği hesaba katılarak görüşmeye zamanında gidilmeli, randevu saati son gün dahi teyit ettirilmelidir. İş görüşmeleri genellikle öğlen yemeği ya da kahvaltı ile birleştirilmektedir. İş hayatında ve üst düzey pozisyonlarda erkeklerin hakimiyeti bulunmakla birlikte; enerji, tarım ve otomotiv gibi sektörlerde bu hakimiyet daha fazladır.

Meksikalılar iş görüşmelerinde ana dilleri olan İspanyolca konuşmayı tercih ettiklerinden, yanlış anlaşılmanın önüne geçilmesi açısından görüşmeye bir tercüman ya da İspanyolca konuşabilen bir personel ile görüşmeye katılım sağlanması tavsiye edilmektedir. Meksikalı işadamları için güven ve kişisel ilişkiler oldukça önemlidir. Hiyerarşik bir toplum olmasından dolayı kararlar ve sorumluluklar üst düzey yöneticilerin yetkisindedir. Sosyal statü, aile bağları ve nezaket gibi kavramların yanı sıra dış görünüme de önem verilmektedir.

Meksikalılar olumsuz görüşlerini doğrudan ifade etmeyi tercih etmeyip, “*Size daha sonra dönüş yapacağım*” şeklinde dolaylı yanıtlar verebilirler. Unvanlar oldukça önemlidir, unvan bilinmiyorsa hitapta *Señor* (Bay) or *Señorita* (Bayan) kelimeleri kullanılabilir. Meksikalılar iki soyadı (baba ve anne soyadı) kullanırlar.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Meksika'da özel şirketler genellikle Pazartesi-Cuma günleri arasında 09.00–18.00 saatleri arasında çalışmaktadır. 14.00–16.00 arasında yemek molası verilir. Bankalar da aynı günlerde 09.00–17.30 arası açık olup, büyük bankaların çoğu Cumartesi günleri 09.00–14.30 arası da hizmet vermektedir. ATM'ler tüm ülkede yaygındır. Kamu kurumları haftanın beş günü 08.00–18.00 saatleri arasında açıktır. Perakende mağazaları genellikle 11.00–19.00 saatlerinde açık olup, büyük süpermarketler ve alışveriş merkezleri saat 21.00'e kadar açıktır. Restoranların çoğu 20.00–02.00 arası hizmet vermektedir. Noel kutlamalarına büyük önem verilmekte olup, 15 Aralık–6 Ocak tarihleri arasında çeşitli kutlamalar yapılmaktadır.

Telefon Kodları

Meksika'nın uluslararası telefon kodu 52'dir. Türkiye'den Meksika'ya yapılacak aramalarda 00 + 52 + alan kodu + telefon numarası tuşlanmalıdır.

Yerel Saat

Meksika ile Türkiye arasındaki saat farkı -8 saat olup, örneğin Türkiye'de saat akşam 18.00 iken Meksika'da sabah 10.00'dur. Baja California, Baja California Sur, Sinaloa, Sonora, Chihuahua ve Nayarit eyaletleri Meksika'nın merkezi saatini değil, Pasifik Standart Zamanını kullanmaktadır. Saat farkları ile bilginin <http://www.worldtimezone.com/time-mexico12.php> adresinden edinilmesi mümkündür.

Para Kullanımı

Meksika'nın resmi para birimi Meksika Pesosu'dur (*Mexican New Peso, MXN*). (NP = 100 centavos). Bankalarda döviz bozdurmak mümkün olup, kur farkı söz konusu değildir. "\$" işareti tek çizgili olduğunda Peso, iki çizgili olduğunda ABD Doları anlamına gelmektedir.

Ölçü Birimi

Metrik sistem ölçüleri kullanılmaktadır.

İklim

Meksika, tropik iklimden çöl iklimine kadar çeşitlilik gösteren bir iklim yapısına sahiptir. Güneyde tropik, yükseklerde ılıman, kuzeyde kurak iklim hakimdir. Başkent Mexico City'de en sıcak ay Mayıs olup, minimum ve maksimum sıcaklık 12–26°C arasındadır. En soğuk ay Ocak olup, sıcaklık 6–19°C arasındadır. En az yağış Şubat ayında (ort. 5 mm), en fazla yağış ise Temmuz ayındadır (ort. 170 mm). Mexico City'de gündüz ve gece sıcaklığı arasında 10°C'yi aşan farklılıklar olabilmektedir. Veracruz ise göre daha sıcak ve nemlidir.

Meksika Körfezi kıyıları ile Baja California Yarımadası tropik fırtınalar ve kasırgaların tehdidinde açık durumdadır. Ülkenin batısındaki sahil şeridi açısından en yüksek risk Temmuz–Eylül aylarında olup, Ağustos–Ekim ayları da Körfez'e yakın bölgeler için risklidir.

Tropik kuşağın kuzeyinde mevsimler arasındaki sıcaklık farkı daha yüksektir. Özellikle iç kesimde aşırı sıcaklar ve soğuklar görülür. Baja California'nın orta kesiminde ve bazı çöllük alanlarda Temmuz ve Ağustos sıcaklığı 43°C'yi geçmektedir. Yüksek dağlık alanlarda ve Mesa Del Norte'nin orta kuzey kesiminde kışın sıcaklık 0°C'nin altına inmektedir. Yeterli yağış alan bölgeler Kuzey Kıyı Ovası, güneydeki bitişik dağlar, Chiapas Yaylası ve Yucatan Yarımadası'nın güneyiyle sınırlıdır.

Yerel Ulaşım

Şehir içi ulaşımında otel tarafından çağrılan taksilerin, hava alanlarında ise bilet ile çağrılan taksilerin tercih edilmesi daha güvenlidir. Mexico City Uluslararası Havaalanı (*MEX, Benito Juárez*) şehrin 13 km. doğusunda yer almakta ve şehre ulaşım otobüs ve taksilerle yaklaşık olarak 35 dk. sürmektedir. Havaalanı-şehir merkezi arasında taksi ücreti, taksimetrelili taksilerde daha ucuz olmakla birlikte, güvenilir taksilerle 450–500 Peso civarındadır. Veracruz'da başkente kıyasla taksi ücretleri daha ucuz olup, havaalanı-şehir merkezi arası taksi ücreti 150–200 Peso civarındadır. Mexico City'de beş çeşit taksi bulunmaktadır:

- Sarı ve beyaz taksiler: Taksi duraklarında bulunan ve turuncu renkteki taksiler (sitio) gibi taksimetre ile çalışan güvenli taksilerdir.
- Turistik taksiler: Büyük otellerin önünde bulunan ve çoğunlukla İngilizce konuşabilen şoförlerin kullandığı bu taksiler, güvenli olmakla beraber çok pahalıdır. Taksimetre bulunmadığından yine yolculuk öncesi fiyatta anlaşma yapılması önerilmektedir.

- Yeşil ve beyaz taksiler (peseros): Sabit bir rotada minibüs gibi çalışan ancak güvenli olmadığından kullanılmaması tavsiye edilen taksilerdir.
- Radyo taksiler: Diğer taksilere göre iki kat pahalı olmasına rağmen güvenli taksilerdir.
- Uber kullanımını yaygındır.

Başkent Mexico City’de Pazartesi-Cumartesi günleri sabah 06.00’den, Pazar günleri ise 07.00’den geceyarısına kadar işleyen metro sistemi, ucuz bir alternatif olmakla beraber; kalabalık olması, metro hatlarının anlaşılmasındaki zorluklar ve güvenlik başlıca dezavantajlardır. Tramvay ve belediye otobüsünün yanı sıra, Guadalajara için özel otobüsler ve trolley ise diğer alternatiflerdir.

Büyük şehirler arasında saat başı havayolu seferleri düzenlenmektedir. Mexico City ile Guadalajara arası uçuşlar 55 dk, Mexico City ile Monterrey arası uçuşlar ise 1 saat 15 dk. sürmektedir. Ancak şehirler arası seyahatte, zaman zaman yaşanan olumsuz hava koşulları nedeniyle otobüsle seyahat en uygun alternatiftir. Mexico City-Guadalajara arası otobüsle 9 saat, Mexico City-Monterrey arası 15 saat sürmektedir. Trenler daha çok yük taşımacılığında kullanılmakta olup, seyahat süresi ve rahatlık bakımından iş yolculuklarında önerilmemektedir.

Elektrik Voltajı

Meksika’da mevcut elektrik voltajı 110 volt ve 60 Hz olup; çift girişli prizler (dikey-ikisi eşit büyüklükte ya da dikey-biri diğerinden daha büyük) kullanılmaktadır.

EKİM

ENDONEZYA

ENDONEZYA

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Güneydoğu Asya ile Avustralya anakaraları arasında uzanan bir adalar grubu devleti olan Endonezya'nın karasuları toplam yüzölçümünün yaklaşık olarak dört katı kadardır. Kuzeyde Malezya, doğuda Papua Yeni Gine ile komşu olup, batısında ve güneyinde Hint Okyanusu bulunmaktadır. 17 bin kadar adasıyla Endonezya pek çok önemli ticari ve stratejik su yollarını kontrol etmektedir. En büyük adaları Java, Sumatra, Bali, Kalimantan (Borneo), Sulawesi ve Papua (İrian Jaya)'dır. Endonezya topraklarının yarısından fazlası ormanlık olup, önemli bir bölümü de dağlık ve volkaniktir.

Siyasi ve İdari Yapı

Endonezya'da devlet ve hükümet başkanlığı Cumhurbaşkanlığı makamında toplanmıştır.Cumhurbaşkanı, Devlet Başkanlığı ve Hükümet Başkanlığı görevlerini yürütmekte olup, ayrıca Başbakan yoktur. Bakanlar, doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanır veya azledilirler.

Endonezya başkanı Jokowi'nin gündeminde altyapı ve imalat yatırımlarını güçlendirme bulunmaktadır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Endonezya dünyanın en kalabalık dördüncü ülkesidir. Nüfus 2016 yılında 261 milyon dolayındadır.

Ortalama yaş 2016 yılında 28.6 yıldır. Doğurganlık oranı kadın başına 2.4 doğumdur. 2030 yılında doğurganlık oranının düşse de yenileme seviyesi olan 2.1'de tutunacağı öngörülmektedir.

Doğurganlık düşerken nüfusun yaşlanacağı da öngörülmektedir. 2016 yılında 65 yaş üstü nüfus toplam nüfusun %5.3'ünü oluşturmuştur. 2030'a kadar oranın %8.4'e ulaşacağı tahmin edilmektedir

Genel Ekonomik Durum

Temel Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Endonezya Cumhuriyeti
Nüfus	255 milyon (IMF 2015)
Yüzölçümü	1 904 443 km ²
Dinler	İslamiyet (%88), Hıristiyanlık (%8), Hinduizm (%2), Budizm (%1), Diğer (%1)
Diller	Bahasa Endonezya dili ve 250 civarındaki diğer yerel diller

Başkent	Cakarta
Para Birimi	Rupiah 13,548Rp = 1\$ (2017)
Başlıca şehirleri	Cakarta (9,608), Medan (2,098), Bandung (3,179), Semarang (1,556), Surabaya (2,765), Palembang (1,445)

Kaynak:E.I.U

Temel Ekonomik Göstergeler

	2013a	2014a	2015a	2016a	2017b	2018c
GSYİH (milyar dolar, cari fiyatlarla)	912	891	861	932	1.015	1.085
Reel Büyüme Oranı (%)	5.6	5	4.9	5.0	5.1	5.3
Özel Tüketim (% reel değişiklik)	5.5	5.3	4.8	5.0	5.1	5.3
Enflasyon Oranı (% TÜFE)	8.1	8.3	3.3	3.1	3.7a	4.4
İşsizlik oranı (%)	6.2	5.9	6.2	5.6	5.5	5.5
Bütçe açığı (% GSYİH)	-2.2	-2.1	-2.6	-2.5	-2.7	-2.5
Kamu borcu (%GSYİH)	22.8	25.8	29.4	31.5	33.3	34.5
İhracat (milyar dolar)	182	175	149	144	168	198
İthalat (milyar dolar)	176	168	135	129	150	186
Cari İşlem dengesi/GSYİH (%)	-3.1	-3.0	-2.0	-1.8	-1.7	-1.9

a: Gerçekleşen b: EIU tahmini c: EIU öngörüsü

Ekonomik Yapı

Endonezya'nın 2017 yılı GSYH'si yaklaşık 1.015 milyar dolar değerindedir. (IMF World Economic Outlook Database April 2018)

2017 yılı itibariyle dünyanın 16. büyük ekonomisidir. (IMF),

2017 yılı kişi başına düşen geliri (3.875 dolar) ile Endonezya 193 ülke arasında 118. Sıradadır. (IMF)

2017 yılında % 5 oranında büyüyen ekonominin 2018 yılında %5.3 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. (IMF)

Ülkenin güçlü yönleri arasında genç ve kalabalık nüfus, zengin doğal kaynaklar, disiplinli mali politikalar, düşük kamu borcu, küresel finansal krize dirençli bankacılık sistemi, istikrarlı uluslararası ilişkiler faktörleri sıralanmaktadır. (Euler Hermes Economic Research Country Report)

Ülkenin zayıf yönleri arasında ise döviz kuru dalgalanmalarına ve dış şoklara karşı kırılganlığı, Malezya ve Tayland gibi bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında altyapısının eksikliği, emtia ihracatına özellikle Çin'e olan aşırı ihracat bağımlılığı ve yüksek derecede gelir dağılımı eşitsizliği faktörleri sıralanmaktadır. (Euler Hermes Economic Research Country Report)

Ülkenin kısa vadeli risk seviyesi 1 olup, düşük derecede risk seviyesine karşı gelmektedir. (1:en düşük, 4:en yüksek- Euler Hermes Economic Research, 1st quarter 2018-Country Risk Outlook)

Orta vadeli ülke notu ise B olarak ifade edilmektedir. (AA:en düşük D:en yüksek-Euler Hermes Economic Research)

İşgücünün %32'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Endonezya dünyanın 3. büyük pirinç üreticisidir. Ayrıca, önemli miktarda palm yağı üretimi de yapılmaktadır. 7.7 milyon hektardan fazla işlenmeyen toprak mevcuttur. Bununla beraber düşük verimlilik sözkonusudur.

Endonezya dünyanın en büyük Hindistan cevizi üreticisi, ikinci en büyük palmye yağı üreticisi, üçüncü en büyük kakao, dördüncü en büyük kahve, beşinci en büyük tütün ve çay üreticisidir.

İmalat sektörü gayrisafi yurtiçi hasılanın %23.4ünü oluşturmaktadır. İşgücünün %13'ü imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Yabancı yatırımcılar son yıllarda birkaç milyar dolarlık petrol rafinerisi ve büyük bir çelik fabrikası inşa etmiştir.

Otomobil imalatçıları yine son yıllarda önemli yatırımlar gerçekleştirmiştir. Bununla beraber, Ford ve GM 2016 yılında ülkedeki faaliyetlerini sonlandıracaklarını ifade etmişlerdir. (EUROMONITOR)

Madencilik üretiminin uzun vadede gelişeceği öngörülmektedir. Dünya nikel üretiminin %20'si, alüminyum üretiminin %10'u Endonezya'ya aittir.

Ekonomik Performans

2017 yılında % 5 oranında büyüyen ekonominin 2018 yılında %5.3 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. (IMF)

2017-21 döneminde ekonominin ortalama %5 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. Büyümenin özellikle özel tüketim tarafından destekleneceği tahmin edilmektedir.

IMF tahminlerine göre Endonezya'nın 2030 yılına kadar dünyanın beşinci büyük ekonomisi olacağı tahmin edilmektedir. Özel tüketim harcamaları 2016 yılında %5 oranında büyümüştür. 2017 yılında %5.1'lik büyüme beklenmektedir.

Kamu açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı 2016 yılında %2.5 olmuştur. Oranın 2017 yılında %2.8'e yükseleceği beklenmektedir.

Cari işlem açığı 2017 yılında gayrisafi yurtiçi hasılanın %1.7'si oranında gerçekleşmiştir. 2018 yılında aynı oranın %1.9'a yükseleceği öngörülmektedir. (IMF)

Türkiye ile Ticaret

Endonezya, Türkiye'nin de üyesi olduğu D-8 ülkeleri içindedir. D-8'in diğer üyeleri Bangladeş, İran, Malezya, Pakistan, Nijerya ve Mısır'dır. Bu organizasyon, üyelerinin sosyal ve ekonomik ilişkilerinin zenginleştirilmesine yeni bir boyut katmaktadır. D-8'in amacı, üye ülkeler arasındaki ticareti ve işbirliğini artırmaktır.

İki ülke arasındaki dış ticarete ait değerler aşağıda gösterilmektedir.

Türkiye-Endonezya Dış Ticareti (Bin ABD Doları)

Yıl	İhracat \$ / Bin	İthalat \$ / Bin	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2007	173.736	1.359.928	1.533.663	-1.186.192
2008	284.426	1.408.895	1.693.321	-1.124.468
2009	250.621	1.017.888	1.268.509	-767.267
2010	250.772	1.476.659	1.727.431	-1.225.886
2011	307.971	1.931.717	2.239.688	-1.623.746
2012	243.621	1.795.778	2.039.400	-1.552.157
2013	230.995	1.989.683	2.220.678	-1.758.688
2014	227.583	2.043.492	2.271.075	-1.815.909
2015	207.001	1.638.245	1.845.246	-1.431.244
2016	253.636	1.424.722	1.678.358	-1.171.085
2017	236.667	1.507.120	1.743.787	-1.270.453
2017 / (1-4)	84.476	486.462	570.938	-401.986
2018 / (1-4)	84.191	504.371	588.563	-420.180

Kaynak: TÜİK

Endonezya'ya İhracatımızda Başlıca Ürünler (Milyon ABD\$)

GTİP	ÜRÜN	2015	2016	2017
7207	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN YARI MAMULLER			25
2401	YAPRAK TÜTÜN VE TÜTÜN DÖKÜNTÜLERİ	44	22	19
2840	BORATLAR; PEROKSİBORATLAR (PERBORATLAR)	11	15	14
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA	4	10	13

	ELVERİŞLİ MADDELERDEN DİĞER YER KAPLAMALARI			
2836	KARBONAT; PEROKSİKARBONAT; AMONYUM KARBOMAT İÇEREN TİCARİ AMONYUM KARBONAT	0	0	7
8544	İZOLE EDİLMİŞ TELLER, KABLOLAR VE DİĞER ELEKTRİK İLETKENLER; TEK TEK KAPLANMIŞ LİFLERDEN OLUŞAN FİBE	1	0	7
2610	KROM CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ			6
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ, STATİK KONVERTÖRLER (ÖRNEĞİN; REDRESÖRLER) VE ENDÜKTÖRLER	3	6	6
6214	ŞALLAR, EŞARPLAR, FULARLAR, KAŞKOLLAR, PEÇELER, DUVAKLAR VB EŞYA	0	3	5
2515	MERMER VE TRAVERTEN, EKOSİN, SU MERMERİ, KİREÇLİ TAŞLAR	8	7	5
0805	TURUNÇGİLLER (TAZE/KURUTULMUŞ)	2	5	4
5209	PAMUKLU MENSUCAT (AĞIRLIK İTİBARIYLA % 85 VEYA DAHA FAZLA PAMUK İÇEREN VE M2 AĞIRLIĞI 200 GR. I GEÇE	1	5	4
5402	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	4	7	4
8451	DOKUMA İPLİKLERİN, MENSUCATIN YIKANMASI, TEMİZLENMESİ, KURUTULMASI, ÜTÜLENMESİ, SARILMASI, KATLANMAS	1	3	4
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	2	3	4
1101	BUĞDAY UNU/MAHLUT UNU	9	21	4
6802	YONTULMAYA VEYA İNŞAATA ELVERİŞLİ İŞLENMİŞ TAŞLAR (KAYAGAN TAŞI HARİÇ), MOZİK İÇİN KÜP ŞEKLİNDE TAŞL	9	3	4
9018	TIPTA, CERRAHİDE, DIŞÇİLİKTE VE VETERİNERLİKTE KULLANILAN ALET VE CİHAZLAR	1	2	3
8450	EV VEYA ÇAMAŞIRHANE TİPİ YIKAMA MAKİNALARI (YIKAMA VE KURUTMA TERTİBATI BİR ARADA	2	2	3

	OLANLAR DAHİL)			
8705	ÖZEL AMAÇLI MOTORLU TAŞITLAR (KURTARICILAR, VİNÇLİ, İTFAİYE, BETON KARIŞTIRICILI, YOL SÜPÜRME, ZİFT		3	3

Kaynak:TÜİK

Endonezya'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Milyon ABD\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
4001	TABİİ KAUÇUK, BALATA, GÜTA-PERKA, GUAYÜL, ÇIKIL (CHICLE) VB. TABİİ SAKIZLAR	118	99	162
5509	SENTETİK DEVAMSIZ LİFDEN İPLİK (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (TOPTAN)	138	143	143
5402	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	88	99	131
5504	SUNİ DEVAMSIZ LİFLER (İŞLEM GÖRMEMİŞ)	97	70	113
5407	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİNDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	166	130	88
5510	SUNİ DEVAMSIZ LİFDEN İPLİKLER (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ)	74	70	82
1511	PALM YAĞI VE FRAKSİYONLARI (KİMYASAL OLARAK DEĞİŞTİRİLMEMİŞ)	84	5	39
5516	SUNİ DEVAMSIZ LİFLERDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	76	66	38
4802	SIVANMAMIŞ KAĞIT VE KARTON VE HER BOYUTTA PERFORE EDİLMEMİŞ DELİKLİ KART VE DELİKLİ ŞERİT KAĞIT	42	76	35
3823	SINAI MONO KARBOKSİLİK YAĞ ASİTLERİ, RAFİNAJ MAHSULÜ ASİT YAĞLARI, SİNİ YAĞ ALKOLLERİ	33	21	31
2701	TAŞKÖMÜRÜ; TAŞKÖMÜRÜNDEN ELDE EDİLEN BRİKETLER, TOPAK VB. KATI YAKITLAR	25	7	29
6404	DIŞ TABANI KAUÇUK, PLASTİK, TABİİ VEYA TERKİP YOLUYLA ELDE EDİLEN KÖSELE VE YÜZÜ DOKUMAYA ELVERİŞLİ	24	32	28
6403	DIŞ TABANI KAUKUKTAN, PLASTİK	27	32	25

	MADDEDEN, TABİİ VEYA TERKİP YOLUYLA ELDE EDİLEN KÖSELEDEN VE YÜZÜ DERİ			
8001	İŞLENMEMİŞ KALAY	31	17	25
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	10	13	21
1513	HİNDİSTAN CEVİZİ, PALM ÇEKİRDEĞİ, BABASSU YAĞLARI VE BUNLARIN FRAKSİYONLARI (KİMYASAL OLARAK DEĞİŞTİRİLMİŞ)	39	19	19
1517	MARGARİN	8	9	18
4703	SODALI VEYA SÜLFATLI KİMYASAL ODUN HAMURU	23	26	17
1516	HAYVANSAL VE BİTKİSEL YAĞLAR VE BUNLARIN FRAKSİYONLARI	18	12	16
3204	SENTETİK ORGANİK BOYAYICI MADDELER, FLUORESANLI AYDINLATMA MADDELERİ VEYA LÜMİNOFOR OLARAK KULLANILANLAR	18	16	16

Kaynak: TÜİK

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	14/09/1959	29/09/1964, 11819
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18/12/1982	19/06/1983, 18082
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25/02/1997	10/05/1998, 23338
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	25/02/1997	15/02/2000, 23965
VII. Dönem KEK Protokolü	18/09/2008	19/01/2009, 27115

AB-ASEAN STA müzakerelerinin 4 Mayıs 2007 tarihinde başlamasının ardından ülkemiz ile ASEAN arasında STA müzakerelerinin başlatılması hususunda 12 Haziran 2007 tarihinde girişimde bulunulmuştur. 28 Temmuz 2008 tarihinde ASEAN Genel Sekreteri ve Endonezya makamları ile istikşafi mahiyette görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmelerin ardından 6 Ağustos 2008 tarihinde ASEAN Ülkeleri Ekonomi ve Dışişleri Bakanlıklarına bir non-paper iletilmiş ve müteakiben STA müzakerelerinin bir an önce başlatılmasına yönelik olarak ASEAN ülkeleri Ekonomi Bakanlarına birer mektup gönderilerek destekleri talep edilmiştir.

Endonezya tarafından 16 Eylül 2008 tarihinde gönderilen cevabi mektupta Türkiye-ASEAN STA müzakerelerinin başlatılması için öncelikle Türkiye'nin ASEAN ile Diyalog Ortağı olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu Diyalog Ortaklığı'nın tesis edilmesi yönündeki çalışmalar, Dışişleri Bakanlığımız tarafından sürdürülmektedir.

Öte yandan, ASEAN ile AB arasında 4-5 Mayıs 2009 tarihlerinde Siem Reap'ta yapılan "ASEAN-AB Ekonomi Bakanları Toplantısı" sırasında iki örgüt arasında yürütülen STA görüşmelerinin dondurulması kararı alınmıştır. Bunun üzerine ülkemiz AB'nin bu konuda benzer bir karar almasını beklemeksizin, ekonomik büyüklük açısından öne çıkan ASEAN ülkelerinden Singapur, Malezya, Endonezya, Tayland, Vietnam, Filipinler ve Brunei nezdinde ikili STA müzakerelerinin başlatılması yönünde 2009 Temmuz ayı sonunda girişimde bulunmuştur.

Bu çerçevede, Türkiye ile Endonezya arasında imzalanması muhtemel bir "Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması"nın (KEOA) etkilerini incelemek üzere kurulan "Ortak Çalışma Grubu"nun (OÇG) hazırlık mahiyetindeki ilk toplantısı 9-10 Mart 2010 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonucunda, Endonezya tarafı ile "Mal Ticareti, Hizmet Ticareti, Yatırımlar ve İkili Ekonomik İşbirliği" hususlarını da içeren altı bölümden oluşacak ortak bir raporun hazırlanması konusunda mutabakata varılmıştır.

Türkiye-Endonezya Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu" (KEK) 8. Dönem Toplantısı 11-12 Ekim 2017 tarihlerinde Cakarta'da gerçekleştirilmiştir.

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Buğday unu, zeytinyağı, zeytin, domates salçası, kuru ve sert kabuklu meyveler, tütün, yaş meyve ve sebze gibi tarım ürünlerinin yanında, sanayi ürünleri olarak demir çelik ürünleri, değirmen makineleri, gıda işleme, paketleme makine ve ekipmanları, tekstil makineleri, ağaç işleme makineleri, inşaat malzemeleri, mermer, halı, seccade ve savunma sanayi ürünleri gibi ürünlerde Endonezya potansiyel bir pazardır.

Türkiye-Endonezya Yatırım İlişkileri

2015 yılında ülkeye 20.2 milyar dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi yapılmıştır. 2016 yılında 3.7 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım girişi yapıldığı tahmin edilmektedir. 2016 yılında Türkiye tarafından Endonezya'ya 5 milyon dolar değerinde doğrudan yabancı yatırım girişi yapıldığı tahmin edilmektedir. (TCMB-Ödemeler Dengesi İstatistikleri)

İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

Ülkemiz menşeli buğday ununun ithalatında Endonezya tarafınca, 17.11.2008 tarihi itibarıyla anti-damping soruşturması başlatılmış olmakla beraber, söz konusu soruşturma tamamlanarak, uygulamaya alınmamıştır.

Diğer taraftan, Endonezya Sanayi Bakanlığı Standardizasyon Merkezi tarafından un ithalatında, Endonezya'daki mevcut standartlara uygunluğu gösteren SNI sertifikası aranmaktadır. Söz konusu

sertifikanın alınabilmesi için söz konusu merkez elemanlarının üretim tesislerini yerinde incelemesi gerekmektedir. Anılan belgenin alınması minimum 2-3 aylık bir süreye ihtiyaç göstermektedir.

Ülkemiz menşeli et ve et mamulleri ile süt ve süt mamullerinin (süt tozu hariç) Endonezya'ya ithalatı ülkemizdeki şap hastalığı gerekçesi gösterilerek yapılamamaktadır.

2009 Kasım ayında yürürlüğe giren uygulama ile Endonezya'ya ithal edilecek bitkisel menşeli taze gıda ithalatında, gıda güvenliği gerekçesiyle, ürünlerin gümrüklerde analize tabi tutulması uygulamasına geçilmiştir. Söz konusu düzenleme yaş meyve, sebze ve hububatı kapsamaktadır. Ürünler itibariyle kabul edilebilir azami kalıntı, aflatoksin ve ağır metal oranları düzenlemede yer almaktadır. Menşe ülkenin söz konusu ürünler için uyguladığı güvenlik kontrol sisteminin Endonezya tarafından tanınması veya iki ülke arasında muadiliyet anlaşmasının yapılması durumunda bu uygulamaya müracaat edilmemektedir.

Gıda ürünleri ithalatında, ithalat öncesi ithalatçı tarafından mal bazında Sağlık Bakanlığı'ndan alınan ML (Overseas Mark) uygulaması devam etmekte olup, bu uygulama ithalat prosedürünü zaman olarak uzatmaktadır.

İhracatçılarımızın karşılaştığı diğer bir sorun ise ithalatta gümrük vergilerinin hesaplanmasında asgari birim fiyat uygulamasıdır. Bu uygulamadaki belirsizlikler ihracatımız için engel oluşturmaktadır. Uygulama ile ithalatta alınan gümrük vergileri miktarı artırılmaktadır.

Endonezya'ya yönelik gıda ürünleri ihracatımızda, ithalatçılar tarafından malın İslami esaslara göre hazırlandığını ve işlendiğini gösterir Helal Sertifikası talep edilmektedir. Helal Sertifikası ithalat sırasında aranan zorunlu bir belge olmamakla birlikte, ürünün ülke içi pazarlamasında çok önemli bir belge niteliğindedir. Endonezya'da anılan belge Endonezya Ulema Konseyi Değerlendirme Kuruluşu'nca verilmektedir. Belgenin alınabilmesi için üreticinin müracaatını müteakip Konsey uzmanlarınca üretim tesislerinde gözetim yapılması gerekmektedir. Bu süreç ihracatçılarımıza ilave yük getirmektedir.

Ticari anlaşmazlık halinde, firma alacaklarının yasal olarak takibi ve anlaşmazlıkların halli oldukça uzun zaman almaktadır. Bu itibarla ödeme şekli firmalarımız açısından önem arz etmektedir. Firmalarımız bu hususu dikkate almalıdır. Endonezya'daki mevcut düzenlemelere göre, firmalarımızın dolandırılmaları durumunda, şahsen adli mercilere takip için müracaat etmeleri gerekmektedir. Şahsi müracaat olmaması durumunda takip yapılamamaktadır. Polis araştırması ise çok uzun zaman almakta ve sonucu sınırlı olmaktadır. Bu ülke ile ticari ilişkilerde, karşılıklı temas önemli bir unsurdur.

Ülkemize; klimalar, polyester elyaf, lamine parke, demir ve çelikten boru bağlantıları, polyesterden tekstürize iplik, sentetik ve suni devamsız liflerden iplik, menteşeler ve sabit askılıklar, motosiklet ve bisiklet iç ve dış lastikleri ile cam kapak gibi toplam 10 ürün grubunda Endonezya'dan yapılacak ithalatta anti-damping vergisi mevcuttur.

Uzakdoğu'da bölge içi ticaretin ağırlığı, navlun fiyatları, pazar hakkında ihracatçımızın yeterince bilgi sahibi olmaması ve kısa vadeli bakış açısı ihracatımızın önündeki diğer engellerdir.

İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

Ticaret Müşavirliğimizin kayıtlarına göre ülkede inşaat üstlenmiş Türk firması bulunmamaktadır. Endonezyalı müteahhitlik firmaları Ortadoğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde de faaliyet göstermekte olup Ortadoğu ülkelerinde Türk firmaları ile işbirliğine olumlu yaklaşmaktadırlar.

Endonezya'da konut ve altyapı inşaa ve yenilemesine ihtiyaç önümüzdeki dönemlerde de artarak devam edecektir. Bu konuda yoğun talep bulunmaktadır. Endonezya'da özellikle konut sektöründe deneyimli yerli firmalar faaliyet göstermekte olup avantajlarını ucuz işgücünden almaktadırlar. Türk firmalarının diğer ülkelerde avantaj sağladığı Türk işgücünden bu ülkede yararlanması imkanı sınırlıdır. İnşaat ve teknik müşavirlik sektörü yabancı sermaye sahipliğinin sınırlandığı sektörlerdir.

Türk firmalarının ülke kredileri gibi finansman imkanları ile piyasaya girmeleri halinde projeler üzerinde etkin olabilecekleri düşünülmektedir.

Enerji santrali, köprü gibi yüksek teknoloji gerektiren projelerde yabancı müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarına iş imkanı bulunduğu meslek teşekküllerince ifade edilmektedir.

Ayrıca, aşağıda adresi verilen Endonezya Müteahhitler Birliği ve Müşavirler Ulusal Birliği ile ülkemizdeki muadil kuruluşların işbirliğini geliştirmeleri iki ülke firmaları arasında bağlantı kurulmasını sağlayacaktır.

-Ministry of Public Works

Jl. Pattimura 20 Kebayoran Baru, Jakarta Seletan 12110

Tel: 021- 724 54 13 Fax: 021-7393853

www.pu.go.id

-Indonesia Contractors Association (Endonezya Müteahhitler Birliği)

Wijaya Graha Puri Blok D-1

Jl. Darmawangsa Raya No. 2 Jakarta 12160 - Indonesia

Tel: (62-21) 720 0794, 727 90672

Fax : (62-21) 720 6805

E-mail :

akinet@aki.or.id

akinet@cbn.net.id

Web sayfası:www.aki.or.id

-The National Association of Indonesian Consultants (Endonezya Müşavirler Ulusal Birliği)

Jl. Bendungan Hilir Raya No.29 Jakarta Pusat 10210

Tel: (62-21) 573 85 77

Fax : (62-21) 573 34 74

E-mail:inkindo@inkindo.org
Web sayfası:www.inkindo.org

-State Planning Agency (Devlet Planlama Teşkilatı)

Jl.Taman Soerapati No 2 Jakarta

Tel/Fax: 021- 319 34175

www.pkps.bappenas.go.id

- Invesment Coordinating Board (Yatırım Koordinasyon Kurulu)

Jl.Gatot Subroto No 44 Jakarta 12190

Tel: 021- 525 2008

Fax: 021- 525 7607

www.bkpm.go.id

İş Konseyi

Türk – Güneydoğu Asya İş Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Türk- Endonezya İş Konseyi bugüne kadar bir İstanbul'da ve iki adet Cakarta'da olmak üzere toplam üç ortak toplantı düzenlemiştir. Konsey'in karşı kanadı ile ilişkilerin yeterince gelişmemesi sonucu ikili faaliyetler 2006 yılına kadar kısıtlı kalmış ancak KADIN (Cakarta Sanayi ve Ticaret Odası) bünyesinde Konsey karşı kanadının yeniden yapılanması sonucunda sonraki dönemde yoğun bir programla çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Uzun dönemde enerji, inşaat, otomotiv yan sanayi, gıda ve gıda makineleri, inşaat malzemeleri sanayinde işbirliği imkanları bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRME

IMF tahminlerine göre Endonezya'nın 2030 yılına kadar dünyanın beşinci büyük ekonomisi olacağı tahmin edilmektedir. Ülkenin güçlü yönleri arasında genç ve kalabalık nüfus, zengin doğal kaynaklar, disiplinli mali politikalar, düşük kamu borcu, küresel finansal krize dirençli bankacılık sistemi, istikrarlı uluslararası ilişkiler faktörleri sıralanmaktadır.

Ülkenin zayıf yönleri arasında ise döviz kuru dalgalanmalarına ve dış şoklara karşı kırılganlığı, Malezya ve Tayland gibi bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında altyapısının eksikliği, emtia ihracatına özellikle Çin'e olan aşırı ihracat bağımlılığı ve yüksek derecede gelir dağılımı eşitsizliği faktörleri sıralanmaktadır.

Endonezya dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusunu barındıran ülkedir. Yaşanan iç karışıklıklara rağmen, kaynak zenginliği nedeniyle ekonomisi ayakta kalabilmektedir.

Türkiye için sağlık, tarım ve tarıma dayalı endüstriler, eğitim, lojistik, telekomünikasyon, jeotermal enerji, enerji ekipmanı, altyapı, inşaat ve inşaat malzemeleri, gıda gibi sektörlerde önemli potansiyel

bulunduğu düşünölmektedir. Endonezya pazarı dikkate alındığında potansiyel olarak bu öлкеye ihraç edebileceğimiz ürünler gıda, içecek, sigara, reşel, makarna sosları, domates salçası, mısır, buğday, şeker, soya, yer fıstığı, inşaat malzemeleri olarak sıralanmaktadır. Gıda zincirlerine yönelik olarak pastane ve fast food zincirleri kurulmasının yerinde olacağı düşünölmektedir.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Ticari, Sınai Mülkiyet Hakları

Her ne kadar Endonezya’da patent, ticari marka, telif hakkı, ticaret sırları, endüstriyel tasarımların korunması alanında çeşitli gelişmeler kaydedilmiş olsa da halen yeterli düzeyde bir koruma bulunmamaktadır.

2001 yılında parlamento tarafından kabul edilen patent kanununa göre patent ihlallerine uygulanan cezalar artırılmış ve anlaşmazlıkları çözmek için bir bağımsız patent komisyonu kurulmuştur. Ürünler ve üretim yöntemleri bu kanuna göre 20 yıl süreyle korunmaktadır.

Endonezya’nın Telif Hakları Yasası Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni yasa korsanlığa karşı caydırıcı cezalar içermektedir. Hükümet telif hakları korsanlığını önlemeye ilişkin niyetini pek çok kez dile getirmiş olmasına rağmen, bilgisayar programları, müzik kasetleri ve kitap konusundaki telif hakları korsanlığı devam etmektedir.

Halen uygulamada olan Ticari Markalar Kanunu 2001 yılında yürürlüğe girmiş olup, ticari marka ihlallerine karşı çeşitli müeyyideleri içermektedir. Bu kanun ticari marka haklarını, ilk kullanım esasına göre değil ilk kim tescil ettirirse esasına göre korumaktadır.

Son olarak ticari sırların Endonezya kanunları tarafından açıkça korunmadığı belirtilmelidir. Endüstriyel tasarımlar, modeller için de yeterli koruma bulunmamaktadır.

Dağıtım Kanalları

1998-99 yıllarında IMF ile yapılan anlaşma ile dağıtım sektörünün liberalizasyonu üzerinde anlaşılmıştır. Aynı yıl hükümet toptan ve perakende dağıtımda yabancılara uygulanan bir çok sınırlamayı kaldırmıştır. İç pazarda perakende sektörü bazı bölgelerdeki birtakım sınırlamalar dışında yabancılara açılmıştır. Toptancılık sektöründe ise yabancı firmalar Endonezya içinde ürettikleri veya ithal ettikleri malları artık kendileri pazarlayabilmektedirler.

Reklam ve Promosyon

Yeni ürünlerin tanıtımı için özellikle Jakarta ve Batı Java gibi satın alım gücünün yüksek olduğu bölgelerde yerel medya ve gazeteler kullanılabilir. Düzenlemelere göre gazeteler toplam içeriğinin ancak %35’ini reklama ayırabilmektedir. Ayrıca gazetelerin sayfa sayısı da 24 olarak sınırlanmıştır. Bu durumda önemli gazetelerin reklam ücretlerinin yüksek olmasına yol açmıştır.

Adres listelerinin doğru ve güncel olması durumunda posta ile pazarlama birçok durumda etkili olabilmektedir. Yerel pazarlama firmaları da otobüslere, duraklara ve reklam panolarına broşür, slayt, ilan, poster konulması konusunda yardımcı olabilirler. Televizyon reklamları da hızla gelişmektedir.

Ülkede gazeteler, Endonezyaca, Çince veya İngilizce olarak basılmakta ve geniş kitlelerce okunmaktadır. Ülkenin önde gelen gazeteleri Kompas, Republika, Media Indonesia, Koran Tempo, Seputar Indonesia'dır. Belli başlı dergiler ise Gatra, Tempo ve Kontan'dır. Televizyon yayıncılığında özel kanallar mevcuttur. Devlet televizyon kanalı TVRI'dir. Belli başlı özel kanallar ise Metro TV, RCTI, SCTV, Trans TV, TV One, TPI ve Global Tv'dir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Endonezyalı tüketiciler, özellikle düşük ve orta gelir grubu, fiyata ve genel ekonomik eğilimlere çok duyarlı bir yapıya sahiptirler. Bu yüzden ithalatçı firmalar genellikle kaliteden ziyade fiyata dikkat etmektedirler.

Endonezya'da başarılı olmanın diğer anahtar faktörleri sabırlı olmak ve pazarda fiili olarak bulunmaktır. Ülkede bir ofis kuran veya benzeri bir temsilcilik açan firmalar satış amacıyla gelen yılda bir gelen firmalara göre daha başarılı olmaktadırlar. Endonezyalı tüketiciler marka bağlılığı ve tanınırlığına önem vermektedirler.

Fiyatlandırmada ürünün dağıtımını, reklam ve imaj da göz önüne alınmalıdır. Ürünün piyasadaki başarısında önemli bir kriter olan fiyatlandırma için pazar araştırması yapılmalıdır. Hem tüketici tercihleri hem de rakiplerin fiyatları incelenmelidir. Bu konuda yerel dağıtım şirketlerinden de bilgi alınabilir.

Satış Sonrası Hizmetler

Bir pazara girişte önemli olan ve başarıyı etkileyen diğer bir kriter ise satış sonrası verilen hizmetler ve tüketicilerin desteklenmesidir. Fakat uzaklık ve maliyeti artırması nedeniyle bu konuda çeşitli sıkıntılar yaşanabilir.

Her ne kadar yerel dağıtım şirketi de bu konuda yardımcı olabilse de o bölgede yerel bir ortakla anlaşılması veya bu amaçla bir hizmet sağlayıcısının kurulması daha etkili olabilir. Endonezyalı tüketiciler satış sonrası hizmetin hem yerel olarak verilmesine hem de çabuk olmasına dikkat etmektedir.

Kamu ihaleleri

Endonezya Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) Kamu İhaleleri Anlaşmasını imzalamamıştır. 2004 yılında yayınlanan başkanlık kararı çerçevesinde devlet ihaleleri uygulamalarının kolaylaştırılması ve şeffaflaştırılması hedeflenmiştir. Buna karşın, yeni kurallar hükümet projelerinde yerel kaynak kullanmayı ve yerel payı artırmayı desteklemektedir.

Hükümetin kamu ihaleleri ile ilgili olarak üzerinde çalıştığı son karara göre inşaat ihalelerinde 100 milyar Rupiah, mal satın alma ihalelerinde 20 milyar Rupiah ve danışmanlık ihalelerinde 10 milyar Rupiah'ın üzerindeki ihalelere yabancı firmalar katılabilecektir. Hükümetin büyük projeleri Devlet Planlama Teşkilatı (BAPPENAS) tarafından yayınlanmaktadır (www.bappenas.go.id).

Kamu tarafından planlanan büyük ihaleler için uluslararası rekabete dayanan ihalelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan inşaat alanında olduğu gibi bazı projelerde yerli mal ve hizmetleri satın alınması ya da ihraç edilmesi koşulu getirilmektedir. Ayrıca yabancı ortak yatırımcılar devletin ilaç satın alma ihalelerine katılamamaktadır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Uzun vadeli kişisel ilişkilerin oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Endonezya iş kültüründe ilişkiler saygı ve güven temeli üzerine oturtulur. Sunuş malzemenizin ve şirket tanıtım broşürünüzün Bahasa diline tercüme edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, resmi bütün temasların bu dilde yapılması gerekir. Bu dilin kullanımı reklamlarda ve yayınlarda zorunludur. Devlete ait kurumlarda İngilizce konuşulsa dahi, toplantılarda Bahasa dili konuşulmaktadır. Ancak toplantılarda İngilizce bilen tercümanlar bulunmaktadır. Endonezya iş kültürü oldukça hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Eğer bir görüşme veya delege grubunun bir parçasıysanız sıradaki yerinizi alınız, çünkü ilk önce çok önemli şahıslar tanıştırlacaktır.

Kartvizitlerinizi renkli ve kabartmalı yapmanız iyi bir hareket olacaktır. Endonezyalılar bu tür süslü kartvizitleri sevmektedirler. Kartınızın bir yüzünün Bahasa diline tercüme edilmesi iyi bir izlenim bırakacaktır. Kartvizitinizi sağ elle ve alıcının yüzüne doğru gelecek şekilde uzatmaya gayret ediniz. Birisinin kartvizitini alınca, kartı dikkatlice incelediğinizi gösteriniz. Çünkü kartı alıp incelemeden hemen cebinize koymanız saygısızlık olarak kabul edilebilir.

Endonezya iş kültüründe fertten ziyade, grup kararları daha önde gelir. En yaşlı ve yetenekli kişi grupta lider konumundadır. Yöneticiler genellikle önemli ailelerden ve ordudaki yüksek rütbeli kişilerin arasından seçilir.

Toplantılarda Endonezyalı katılımcıların çok az şey konuştuklarını göreceksiniz. Bu suskunluk olumsuz bir şekilde yorumlanmamalıdır. Katılımcılar grupları ile oybirliğine ulaşana kadar suskun kalacaklardır. Ayrıca Endonezyalılar yumuşak bir şekilde konuşma eğilimi içindedirler. Aynı şekilde hareket etmek için siz de gayret ediniz. Endonezya iş protokolüne göre herhangi bir soruya cevap verecek kişinin saygılı bir şekilde duraksaması beklenmektedir. Bu süre 10-15 saniye kadar sürebilir.

Başarılı bir konuşma yapabilmek için Endonezyalıların kendilerinden üstün, aşağıda veya eşit statüde bir kişiyle görüşüp görüşmediğini bilmesi gereklidir. İnsanlar genellikle statünüzü öğrenene kadar kendilerini rahatsız hissederler.

Eğer cevap verecek kişi kasten sorunuza cevap vermiyorsa, bu “hayır” demenin başka bir yoludur. Endonezyalılar bilmedikleri bir soruya genelde cevap vermemektedirler.

Endonezya iş ahlakında hiyerarşi geçerlidir. Karar verme üst yönetimlerce alınmaktadır.

Büyük şirketlerle randevularınızın en erken 1 hafta öncesinden alınması gerekmektedir. Randevusuz görüşmelerden veya son anda alınan randevulardan iyi sonuçlar elde edilmesi mümkün görünmemektedir.

Endonezya'da iş yapan işadamlarının büyük bir çoğunluğu Çinli Endonezyalıdır. Nüfusun % 20'sini oluşturur.

Pasaport ve Vize Uygulaması

Endonezya'ya girmek isteyen tüm ziyaretçiler geçerli bir pasaport bulundurmaları zorundadırlar. İki çeşit vize uygulaması vardır. İlk gruptaki vizeler diplomatik ve resmi vizelerdir. İkinci gruptaki vizeler transit vizeleri, iş ziyareti vizeleri, sosyo-kültürel ziyaretler için vizeler ve geçici vizeleri içermektedir.

Avrupa Birliği üyesi ülkeler, ABD, Kanada, Avustralya, İskandinavya ve ASEAN pasaportu taşıyanlar dışında herkesten vize istenmektedir. Irian Jaya'yı ziyaret edebilmek için Göçmen Bölümünden özel izin almak gerekmektedir.

Türk vatandaşları için diplomatik, hizmet ve hususi pasaport hamilleri 14 güne kadar olan seyahatlerinde vizeden muaftır. Umumi Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Resmi Tatiller (2010)

Ocak 1, Yeni Yıl

Şubat 14, Çin Yeni Yılı

Şubat 26, Hz. Muhammed'in Doğum Günü

Mart 16, Nyepi

Nisan 2, İyi Cuma

Mayıs 13, İsa'nın Göğe Yükselmesi

Mayıs 28, Waisak

Temmuz 10, Miraç Kandili

Ağustos 17, Bağımsızlık Günü

Eylül 10-11, Ramazan Bayramı

Kasım 17, Kurban Bayramı

Aralık 7, Hicri Yeni Yıl

Aralık 25, Noel

Çalışma saatleri :

Kamu 07:30-16:00 (Pazartesi-Cuma)*

Özel 09:00-17:00 (Pazartesi-Cuma)*

Bankalar 09:00-15:00 (Pazartesi-Cuma)*

Mağazalar 10:00-22:00 (Pazartesi-Pazar)

* Cuma günleri saat 12:00-13:00 arası Müslümanlara izin verilmektedir.

Kullanılan Lisan

Resmi dil Bahasa Endonezca olmakla birlikte, yaygın olarak İngilizce de konuşulmaktadır. Ülke çapında toplam 300 dil ve lehçe konuşulmaktadır.

Ulaşım

Denizcilik

Endonezya bir adalar ülkesi olmasına rağmen küçük bir okyanus filosu vardır. Büyük gemileri çekebilecek limanları sınırlıdır. Yüklerin birçoğu Singapur'da boşaltılıp küçük gemilerle Endonezya'ya taşınmaktadır. En büyük genel kargo limanı Cakarta'da bulunan Tanjung Priok olup, ülkenin diğer üç büyük yükleme limanları Belawan, Tanjung Perak ve Ujung Pagang limanlarıdır.

Konteyner limanı olarak, Tanjung Priok 2.100.000 (TEU- Twenty Feet Equivaivalent Units) yıllık konteyner yükleme boşaltma yapmaktadır. Diğer limanlardan, Tanjung Perak 1.200.000 TEU'luk işlem yapmaktadır. Belawan 200.000 TEU, Tanjung Emas (Semarang) 260.000 TEU, Makassar 177.000 TEU, Pontianak 93.000 TEU, Panjang 76.000 fkapasitelidir.

Hava Ulaştırması

Genel Bilgiler

Anlaşmalar:

HUA (Hava Ulaştırma Anlaşması)

Tarih ve yeri: 18 Şubat 1993

MOU (Memorandum of Understanding, Mutabakat Zaptı) Tarih ve yeri: 16 Mayıs 1997

Ticari Haklar

HUA ve MoU'larla belirlenmiş hususlar;

Havayolu Tayini

TEKLİ T A Y İ N

	Türkiye	Endonezya
Tayin Edilen Hava Yolları	THY	P.T.Garuda Havayolları
Tarifeli Sefer Noktaları	İstanbul	Jakarta
Ara Noktalar (Varsa)	Herhangi bir nokta	Herhangi bir nokta
İleri Noktalar (Varsa)	Herhangi bir nokta	Herhangi bir nokta
Kısıtlamalar; (Kapasite, frekans)(Yolcu)	Haftalık 4 frekans	
Kısıtlamalar; (Kapasite, frekans)(Kargo)		

Mevcut Tarifeli Uçuş Parkur ve Frekans Tablosu:

Türkiye'den uçuşlar:

İşletme	Ana Uçuş Parkuru	Ara Noktalar	Öte Noktalar	Uçuş Günleri	F/H
THY	İstanbul-Singapur-Jakarta-	-	-	1.2.4.5. ve 7. günler	5
Toplam:					5

Endonezya'dan Uçuşlar:

İşletme	Ana Uçuş Parkuru	Ara Noktalar	Öte Noktalar	Uçuş Günleri	F/H
P.T.Garuda Havayolları	Sefer gerçekleştirilmemektedir.	-	-		

Yerel Saat

Batı Endonezya'da (Sumatra ve Java'daki bütün illerle, Batı ve Orta Kalimantan'da bulunan illerde) GMT (Greenwich mean time)'ın yedi saat ilerisindedir. Orta Endonezya'da (Doğu ve Güney Kalimantan'da bulunan iller, Sulawesi'deki bütün illerle, Bali, Batı ve Doğu Nusantenggara ile Doğu Timor'da) GMT'nin sekiz saat ilerisindedir. Doğu Endonezya'da Maluku ve Irian Jaya illerini kapsayacak şekilde GMT'nin 9 saat ilerisindedir.

Yerel Ölçü Birimleri

Endonezya'da metrik sistem uygulanmaktadır.

Telefon Kodları

Endonezya 62

Alan kodları Bandung: 22

Cakarta: 21

Medan: 61

Surabaya: 31

İklim: Ülkenin tropik bir iklimi vardır. Olağan dışı artışlar dışında sıcaklık genellikle 25 C ile 35 C derece arasında değişmektedir. Nem oranı yüzde 75 ile 95 arasında seyretmektedir.

Cakarta için:

En sıcak ay: Temmuz- Ağustos

En Yağışlı ay: Ocak-Şubat

KASIM

HONG KONG

Genel Bilgiler

31 Ağustos 2018

Coğrafi Konum

Asya Pasifik Bölgesinde önemli bir ticaret merkezi olan Hong Kong, Çin Halk Cumhuriyeti'nin güneydoğusunda yer almaktadır ve irili ufaklı yaklaşık 262 adadan oluşmaktadır.

Hong Kong temel olarak dört ana bölgeden oluşmaktadır: Hong Kong Adası (80 km²), Kowloon Yarımadası (47 km²), New Territory ve diğer adalar (977 km²).

Hong Kong'un Çin Halk Cumhuriyeti ile 30 km uzunluğunda kara sınırı bulunmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Hong Kong, 19 Aralık 1984 tarihinde imzalanan Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu kapsamında 1 Temmuz 1997 tarihinde İngiltere'den ayrılıp, Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır ve "Tek Ülke, İki Ayrı İdari Sistem" esaslı çerçevesinde Özel İdare Bölgesi statüsüyle yönetilmektedir.

"Bir Ülke, İki Sistem" ilkesi çerçevesinde, sosyalist sistem ve politikalar, Hong Kong Özel İdare Bölgesinde uygulanmayacak ve Hong Kong'un önceki kapitalist sistemi ve hayat şekli değişmeksizin 1997'den itibaren 50 yıl daha uygulanmaya devam edecektir.

Hong Kong Özel İdare Bölgesinin temel kanunu, "Bir Ülke, İki Sistem", "yüksek seviyede otonomi" ve "Hong Kong'u Hong Kong halkı yönetir" prensiplerini içermektedir.

ÇHC Merkezi Hükümeti, Hong Kong Özel İdare Bölgesinin savunma ve dış ilişkilerinden sorumludur.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Hong Kong nüfusunun % 96'sı Çinli ve büyük bir kısmı Budist'tir. Hong Kong, içerisinde önemli miktarda İngiliz ve Amerikan topluluklarını da barındırmaktadır. Kantonca ve İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır.

1997 yılında Hong Kong'un el değiştirmesinden sonra, Çin anakarasından yeni bir göçmen grup ülkeye göç etmiştir. Bundan dolayı bölgede Çinli nüfusun etnik çeşitliliği artmıştır. Geriye kalan % 4 nüfus ise Çinli olmayanlardan oluşmaktadır. Bunlar arasında Güney Asya nüfusu ağırlıktadır. Ayrıca Avrupalı, Kuzey Amerikalı, Japon, Koreli olmak üzere özellikle mali sektörde çalışanlar bulunmaktadır.

2014 yılı rakamlarına göre ülke nüfusu 7,22 milyona ulaşmıştır. 2020 yılında nüfusun 7,5 milyona ulaşması beklenmektedir. Nüfus yoğunluğu bakımından km² başına 3.500 kişi ile dünyada birinci sırayı alır. Hong-Kong'a başlayan göç hareketleri, 1942 yılında [Pekin](#) Hükümeti'nden göç izni çıkmasıyla daha da hızlanmıştır. Göç hızı ayda 70.000 kişiye çıkınca Hong-Kong'un imkanlarını aşmıştır ve çözüm olarak da göçmenler Çin'e geri gönderilmeye başlanmıştır. Ülkenin günümüzdeki en büyük problemi çok yüksek düzeyde olan nüfus yoğunluğudur.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Hong Kong, küçük bir coğrafi alan üzerinde genel olarak dağlık bir araziye sahip olması nedeniyle gerek tarımsal üretim, gerekse yerleşim alanı bakımından son derece kıt kaynaklara sahiptir. Bu nedenle, mesken, işyeri, fabrika ve havaalanı inşaatları için sıklıkla denizin doldurulması ile kazanılan alanlardan yararlanılmaktadır. Önümüzdeki dönemde kayalık bölgelerin oyularak imara uygun alanlar haline getirilmesi, eski taşocaklarının imara açılması gibi seçenekler üzerinde durulmaktadır.

Özellikle 1941-45 yıllarında Japon işgali sırasında yapılan kontrolsüz ağaç kesimi sonunda ülkenin yeşil dokusu ciddi tahribata uğramıştır. Ancak, 1946 yılında başlatılan ve kesintisiz bir şekilde sürdürülmekte olan ağaçlandırma çalışmaları sonucu bugün bölgenin yaklaşık % 70'i yeşil alanlardan oluşmaktadır.

Hong Kong'un doğal arazisi, pek çoğu denize doğrudan ulaşan keskin dağ ve tepelerden oluşmaktadır. Deniz tabanı nispeten düzdür. Hong Kong'un en yüksek noktası New Territories bölgesindeki Tai Mo Shan olup 975 metre yüksekliğindedir.

Ekonomik olarak işletilmesi karlı olmayan bazı madenler dışında (halen üç taşocağı faaliyet göstermektedir) tek ve en önemli doğal kaynak Hong Kong limanıdır. Yıl boyunca yağış almasına rağmen Hong Kong su bakımından dahi dışa bağımlıdır. İçme suyu ihtiyacının % 20-30 u rezervuarlarda toplanan yüzey suyundan, kalan bölümü Guangdong Eyaletinden ithal edilerek karşılanmaktadır. Toplam Su Yönetimi (Total Water Management) Programı kapsamında iki tesiste atık su arıtılmaktadır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

APEC (Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Forumu), ADB (Asya Kalkınma Bankası), IMF (Uluslararası Para Fonu), IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü), Interpol (Uluslararası Polis Teşkilatı), ISO (Uluslararası Standartlar Örgütü), UPU (Dünya Posta Birliği), WHO (Dünya Sağlık Örgütü), WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı), WMO (Dünya Meteoroloji Örgütü), WToO (Dünya Turizm Örgütü), WTO (Dünya Ticaret Örgütü)

Dış Ticaret

31 Ağustos 2018

Coğrafi Konum

Asya Pasifik Bölgesinde önemli bir ticaret merkezi olan Hong Kong, Çin Halk Cumhuriyeti'nin güneydoğusunda yer almaktadır ve irili ufaklı yaklaşık 262 adadan oluşmaktadır.

Hong Kong temel olarak dört ana bölgeden oluşmaktadır: Hong Kong Adası (80 km²), Kowloon Yarımadası (47 km²), New Territory ve diğer adalar (977 km²).

Hong Kong'un Çin Halk Cumhuriyeti ile 30 km uzunluğunda kara sınırı bulunmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Hong Kong, 19 Aralık 1984 tarihinde imzalanan Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu kapsamında 1 Temmuz 1997 tarihinde İngiltere'den ayrılıp, Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır ve "Tek Ülke, İki Ayrı İdari Sistem" esas çerçevesinde Özel İdare Bölgesi statüsüyle yönetilmektedir.

"Bir Ülke, İki Sistem" ilkesi çerçevesinde, sosyalist sistem ve politikalar, Hong Kong Özel İdare Bölgesinde uygulanmayacak ve Hong Kong'un önceki kapitalist sistemi ve hayat şekli değişmeksizin 1997'den itibaren 50 yıl daha uygulanmaya devam edecektir.

Hong Kong Özel İdare Bölgesinin temel kanunu, "Bir Ülke, İki Sistem", "yüksek seviyede otonomi" ve "Hong Kong'u Hong Kong halkı yönetir" prensiplerini içermektedir.

ÇHC Merkezi Hükümeti, Hong Kong Özel İdare Bölgesinin savunma ve dış ilişkilerinden sorumludur.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Hong Kong nüfusunun % 96'sı Çinli ve büyük bir kısmı Budist'tir. Hong Kong, içerisinde önemli miktarda İngiliz ve Amerikan topluluklarını da barındırmaktadır. Kantonca ve İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır.

1997 yılında Hong Kong'un el değiştirmesinden sonra, Çin anakarasından yeni bir göçmen grup ülkeye göç etmiştir. Bundan dolayı bölgede Çinli nüfusun etnik çeşitliliği artmıştır. Geriye kalan % 4 nüfus ise Çinli olmayanlardan oluşmaktadır. Bunlar arasında Güney Asya nüfusu ağırlıktadır. Ayrıca Avrupalı, Kuzey Amerikalı, Japon, Koreli olmak üzere özellikle mali sektörde çalışanlar bulunmaktadır.

2014 yılı rakamlarına göre ülke nüfusu 7,22 milyona ulaşmıştır. 2020 yılında nüfusun 7,5 milyona ulaşması beklenmektedir. Nüfus yoğunluğu bakımından km² başına 3.500 kişi ile dünyada birinci sırayı alır. Hong-Kong'a başlayan göç hareketleri, 1942 yılında [Pekin](#) Hükümeti'nden göç izni çıkmasıyla daha da hızlanmıştır. Göç hızı ayda 70.000 kişiye çıkınca Hong-Kong'un imkanlarını aşmıştır ve çözüm olarak da göçmenler Çin'e geri gönderilmeye başlanmıştır. Ülkenin günümüzdeki en büyük problemi çok yüksek düzeyde olan nüfus yoğunluğudur.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Hong Kong, küçük bir coğrafi alan üzerinde genel olarak dağlık bir araziye sahip olması nedeniyle gerek tarımsal üretim, gerekse yerleşim alanı bakımından son derece kıt kaynaklara sahiptir. Bu nedenle, mesken, işyeri, fabrika ve havaalanı inşaatları için sıklıkla denizin doldurulması ile kazanılan alanlardan yararlanılmaktadır. Önümüzdeki dönemde kayalık bölgelerin oyularak imara uygun alanlar haline getirilmesi, eski taşocaklarının imara açılması gibi seçenekler üzerinde durulmaktadır.

Özellikle 1941-45 yıllarında Japon işgali sırasında yapılan kontrolsüz ağaç kesimi sonunda ülkenin yeşil dokusu ciddi tahribata uğramıştır. Ancak, 1946 yılında başlatılan ve kesintisiz bir şekilde sürdürülmekte olan ağaçlandırma çalışmaları sonucu bugün bölgenin yaklaşık % 70'i yeşil alanlardan oluşmaktadır.

Hong Kong'un doğal arazisi, pek çoğu denize doğrudan ulaşan keskin dağ ve tepelerden oluşmaktadır. Deniz tabanı nispeten düzdür. Hong Kong'un en yüksek noktası New Territories bölgesindeki Tai Mo Shan olup 975 metre yüksekliğindedir.

Ekonomik olarak işletilmesi karlı olmayan bazı madenler dışında (halen üç taşocağı faaliyet göstermektedir) tek ve en önemli doğal kaynak Hong Kong limanıdır. Yıl boyunca yağış almasına rağmen Hong Kong su bakımından dahi dışa bağımlıdır. İçme suyu ihtiyacının % 20-30 u rezervuarlarda toplanan yüzey suyundan, kalan bölümü Guangdong Eyaletinden ithal edilerek karşılanmaktadır. Toplam Su Yönetimi (Total Water Management) Programı kapsamında iki tesiste atık su arıtılmaktadır.

Genel Ekonomik Durum

31 Ağustos 2018

Ekonomik Yapı

Dış faktörlerde yaşanmakta olan iyileşmelerle birlikte Hong Kong'un ekonomik performansının da iyiye gideceği beklenmektedir. ABD ve AB'den gelen sağlam tale pile yavaşlıyor olmasına rağmen Çin'in dış ticaretinin büyümesinin Hong Kong'un ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkileri olacağı tahmin edilmektedir. Hong Kong'un 2015- 2019 yılları arasındaki ortalama büyümesinin %3,0 civarında olacağı düşünülmektedir.

Tablo: Hong Kong Genel Ekonomik Görünümü

	2013	2014	2015	2016	2017
GSYİH (milyar \$)	274,9	289,6	310,1	331,3	354,8
Reel GSYİH Değişimi (%)	2,9	2,3	2,8	3,1	3,4
Kişi Başına GSYİH (\$)	38.059	39.871	42.437	45.074	47.992
Satınalma Gücü Paritesine Göre GSYİH (\$)	53.022	54.722	56.428	58.714	61.572
TÜFE (Ortalama)	4,32	4,42	3,20	3,40	3,50
İşsizlik Oranı	3,37	3,23	3,23	3,13	3,04
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	4,15	4,54	6,33	7,30	8,13

Kaynak: IMF

HONG KONG VE ÇHC ARASINDA 9. KEZ TADİL EDİLEN DAHA YAKIN EKONOMİK İŞBİRLİĞİ DÜZENLEMESİ (CEPA -CLOSER ECONOMIC PARTNERSHIP ARRANGEMENT)

GİRİŞ

29 Haziran 2003 tarihinde Hong Kong ve ÇHC hükümetleri arasında imzalanan ve bir serbest ticaret anlaşması olarak değerlendirilebilecek olan Daha Yakın Ekonomik Ortaklık Düzenlemesi CEPA (Closer Economic Partnership Arrangement) CEPA sürekli olarak geliştirilen bir platform şeklinde işlev görmek üzere olup, yürürlüğe girmesinden itibaren her yıl tarafların ihtiyaçları ve talepleri dikkate alınarak müzakere edilen eklerle sekiz kez tadil edilmiş, 29 Haziran 2012 tarihinde imzalanan CEPA IV ile ilave edilen "eğitim hizmetleri" ile birlikte serbestleştirilen hizmet sektörü

sayısı 48 olmuştur.

1 - CEPA ANLAŞMASI

Temel olarak; mal ticaretinde tarife ve engellerin kaldırılması, ÇHC pazarının Hong Kong hizmet sağlayıcılarına açılması, ticaret ve yatırımların geliştirilmesi için alınan önlemler olmak üzere üç alanı kapsamaktadır.

Mal ticareti

Anlaşma kapsamında belirlenen menşe kurallarına uymak şartıyla Hong Kong ürünleri ÇHC pazarına sıfır tarife ile girmektedir. Menşe kuralları belirlenmemiş ürünler için kural geliştirilmek üzere bir mekanizma mevcut olup, yapılan müzakerelerle CEPA'nın bir sonraki tadilatında kapsama alınacak menşe kuralları oluşturulmaktadır.

Bu ürünlerin aşağıdaki şekilde; Hong Kong'da üretilmiş veya Hong Kong'da esaslı bir işlem görmüş olmaları gerekmektedir.

- 1- İmalat ve işleme operasyonlarının Hong Kong'da yapılması,
  - 2- Yapılan işlemin tarife başlığında değişikliğe neden olması
  - 3- Hong Kong'da ilave edilen katma değer (hammadde, işgücü, ürün geliştirme maliyetleri) en az %15 olması,
  - 4- Tarafların üzerinde anlaştığı diğer kriterler,
  - 5- Yukarıdaki kriterlerden iki veya daha fazlasının bir arada kullanıldığı "Karma Kriter"
- Taraflar birbirlerine karşı anti dumping önlemleri ve telafi edici önlemler almayacak, ÇHC Hong Kong'a tarife kotası uygulamayacaktır.

Uygulama

Hong Kong'lu imalatçı Ticaret ve Sanayi Departmanına (TDI – Trade and Industry Department) Fabrika Kaydı (Factory Registration) yaptıracak, daha sonra elektronik kanallarla TID veya hükümetçe yetkilendirilen ticaret odalarından birine CEPA Menşe Belgesi almak için müracaat edecek, hazırlanan sertifika ÇHC'nde bulunan ithalatçıya gönderilecek ve ithalatçı bu belgeyi ÇHC gümrüklerine ibraz edecektir.

Hizmet Sektörleri

ÇHC'nin CEPA kapsamında; Hong Kong'lu servis sağlayıcılara açtığı sektörler; hukuk, bankacılık ve finans, menkul değerler, kongre ve fuarlar, yönetim danışmanlığı, pazar araştırması, muhasebe, denetleme, defter tutma, gayrimenkul, inşaat, bina temizliği, entegre mühendislik, şehir planlama, peyzaj mimarlığı, bina tasarımı, dağıtım ve perakendecilik, lojistik, taşımacılık, havaalanı, depolama, patent, marka, bilgi teknolojileri, bilgisayar, katma değerli telekomünikasyon, kamu hizmetleri, turizm ve seyahat, tercüme, görsel ve işitsel hizmetler, fotoğraf, basım ve yayım, kültür ve eğlence, spor, iş ve işçi bulma, sosyal hizmetler, çevre hizmetleri, reklamcılık, tıp ve dişçilik, madencilik, bilimsel ve teknik danışma, teknik test, analiz ve ürün testleri, özel tasarım hizmetleri, ar-ge hizmetleri, imalat ile ilgili hizmetler ve kütüphane, müze ve diğer kültür hizmetleri ve eğitimidir.

CEPA kapsamında Hong Kong'a sağlanan öncelikler;

- Diğer DTÖ üyelerine göre daha erken (1-5 yıl) pazara giriş,
- Daha yüksek oranda hisse sahibi olma imkanı (bazı hizmet sektörlerinde %100'e kadar),
- Daha düşük sermaye gerekliliği,
- Hong Kong'da edinilen mesleki niteliklerinin tanınması (HK vatandaşı olan profesyonel ve

teknisyenlere ÇHC’nde yapılan belirli alanlardaki mesleki yeterlilik sınavlarına giriş hakkı tanınması)

Bu haklardan yararlanma kriterleri

Bir Hong Kong vatandaşının bu haklardan yararlanmak için bazı durumlarda ÇHC’nde de yerleşme hakkına sahip olması şartı da aranabilir.

Hükmi şahısların hukuk hizmetleri hariç olmak üzere “Hong Kong servis sağlayıcısı” olmak için aşağıdaki şartlara sahip olmaları gerekmektedir.

- Hong Kong’da kayıtlı olması veya Hong Kong’da kurulmuş olması,
- Hizmet vermek üzere gerekli lisans ve izinlere sahip olması,,
- Hong Kong’da kazanç vergisi ödüyor olması,
- Gerçekleştireceği faaliyete bağlı olarak en az üç veya beş yıldır faaliyet gösteriyor olması (gayrimenkul hizmetleri hariç),
- Hong Kong’da göstermekte olduğu faaliyete uygun büyüklükte bir işyerini kiralamış veya bu işyerinin sahibi olması,
- Personelinin %50’sinin Hong Kong vatandaşı veya HK’da kalış iznine sahip ÇHC vatandaşı olması.

Sertifikasyon Prosedürleri

“Hong Kong Servis Sağlayıcısı” statüsü edinmek üzere Ticareti Geliştirme Konseyinden alınacak sertifikanın ÇHC’nde kullanılabilmesi için bu ülkenin belirleyeceği Yetkili Memur tarafından onaylanması gereklidir. Hizmetin verileceği sektöre bağlı olarak pazara giriş için ilave koşullar öne sürülebilir.

Ticaret ve Yatırımların Kolaylaştırılması

Taraflar; gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, muayene ve karantina, gıda güvenliği ve standardizasyon, elektronik işlemler, yasa ve düzenlemelerde şeffaflık, KOBİ’ler, geleneksel Çin tıbbı ve ilaçları, fikri mülkiyet hakları, markalar gibi alanlarda işbirliğini artırarak ilişkilerin geliştirilip derinleştirilmesini hedeflemektedir.

Guandong Eyaleti ile Ekonomik İlişkilerin Derinleştirilmesi

CEPA’nın beşinci Ek’iyle aynı tarihte Guandong Eyaletinde 25 liberalizasyon ve kolaylaştırma önleminin daha önce başlatılacağı ilan edilmiştir. Guandong bölgesinde yapılacak pilot çalışmaların başarılı olması halinde daha sonra ÇHC’nin diğer bölgelerine de yayılması hedeflenmektedir. Nitekim CEPA VIII ile diğer eyaletlerde de hastane kurma olanağı sağlanmıştır.

Üçüncü Ülke Üreticileri ve servis sağlayıcıları için fırsatlar.

CEPA temel olarak Hong Kong’lu üretici ve hizmet sağlayıcıları hedeflemekle birlikte, üçüncü ülke girişimcileri de henüz kendilerine açılmamış olan bu alanlarda; Hong Kong’lu firmalarla ortaklık kurarak; Hong Kong üzerinden ÇHC pazarına girmek üzere bu olanaklardan yararlanabilirler. Bununla birlikte, CEPA uygulamalarından yararlanabilmek için üçüncü ülke firmalarının HK firmalarına en az %50 oranında ortak olarak bir yıl beklemeleri gerekmektedir.

II- CEPA IX İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

Yukarıda da belirtildiği gibi eğitim sektörü ilave edilmiş ve daha önceden serbestleştirilen sektörlerin bazıları için daha ileri tedbirler alınmıştır.

Hizmet Ticareti

CEPA IX ile; hukuk, muhasebe, inşaat, tıp hizmetleri, bilgi işlem hizmetleri, teknik test ve analiz hizmetleri, insan kaynakları hizmetleri, matbaacılık, kongre ve fuar hizmetleri, diğer meslek hizmetleri, telekomünikasyon, görsel ve işitsel içerik, dağıtıcılık, çevre, bankacılık, menkul kıymetler, sosyal hizmetler, turizm, kültür, demiryolu taşımacılığı ve şahıs mağazacılığı olmak üzere düzenlemenin önceki versiyonlarında yer alan 21 sektörde daha ileri liberalizasyon tedbirlerine ilave olarak eğitim sektöründe de liberalizasyon planlanmıştır. Yeni ilave ile birlikte halen 48 hizmet sektöründe 338 liberalizasyon tedbiri geliştirilmiştir.

Alınan tedbirler;

A- Hukuk: ÇHC'nde temsilcilik ofisi açan Hong Kong hukuk firmaları en fazla üç ÇHC hukuk firması ile ortak çalışabilecek,

B- Muhasebe: CCPA (ÇHC Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) yeterliği alan Hong Kong'lu muhasebeciler pilot uygulama bazında; Qianhai firmaları ile ortaklık yapabilecek olup, ÇHC'nde geçici olarak hizmet vermek isteyen Hong Kong firmaları için belgeleme kolaylıkları sağlanacak,

C- İnşaat: Müşavir mühendislik, kayıtlı mimarlık, yapı mühendisliği, liman ve su yolları mühendisliği, su, kanalizasyon vd. belediye hizmetleri mühendisliği ve elektrik mühendisliği alanlarında ÇHC yeterliliği almış olan Hong Kong'lu profesyoneller, Hong Kong'da kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın Guandong Eyaletinde faaliyet gösterebilecek şekilde kayıt olmuş sayılacak,

D- Tıp Hizmetleri: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara ÇHC'nde tamamı kendilerine ait firmalar kurmak veya ÇHC servis sağlayıcıları ile ortak veya sözleşmeli olarak hizmet verme olanağı sağlanacak,

E- Bankacılık: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong bankalarına menkul kıymet şirketlerinin müşterilerine risk yönetimi ve future işlemleri için teminat saklama hizmeti verme olanağı getirilecek,

F- Menkul Kıymetler: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong ve ÇHC menkul kıymet şirketlerine ortaklık kurmak suretiyle; ÇHC'nde menkul kıymet danışmanlık firmaları kurma olanağı sağlanacak,

G- Turizm: ÇHC'nde yerleşik Hong Kong'lu seyahat firmalarına ÇHC vatandaşlarına pilot uygulama şeklinde yurt dışı tur (Hong Kong, Macau ve Tayvan hariç) düzenleme yetkisi verilecek,

H- Bilgi işlem hizmetleri: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara ÇHC'nin Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda veritabanı hizmeti verme ve bu hizmetler için ortaklık kurma hakkı verilecek,

İ- İnsan kaynakları hizmetleri: Pekin, Şangay, Tianjin, Chonqing, Jiangsu ve Fujian'da Hong Kong'lu insan kaynakları firmalarından ÇHC firmaları ile aynı miktarda kayıtlı minimum sermayeye sahip olmaları yeterli olacak,

J- Basım hizmetleri: Basılı yayın ve diğer materyaller çıkarmak üzere; Hong Kong'lu servis sağlayıcılara; ÇHC firmaları ile ortaklık kurmak suretiyle Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda faaliyet gösterme olanağı getirilecek,

K- Kongre ve fuar hizmetleri: ÇHC firmaları ile ortak Hong Kong firmalarına ÇHC'nde pilot bazda fuar düzenleme hakkı verilmiştir.

L- Demiryolu taşımacılığı: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara kontrol kendilerinde olmak üzere; Guandong Eyaletinde kentler arası demiryolu ulaşımı projelerine yatırım yapma, inşa etme ve işletme hakkı verilecek,

M- Telekomünikasyon: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara; Donguan ve Zuhai şehirlerinde pilot bazda çağrı merkezleri kurma hakkı verilecek,

N- Görsel ve işitsel ürünler ve hizmetler: İlgili ÇHC makamlarından onay alan Hong Kong'lu kablo yayıncılarına ÇHC'nda kablolu televizyon teknik hizmetleri verme olanağı sağlanacak,

O- Eğitim hizmetleri: Hong Kong'lu servis sağlayıcılar Qianhai ve Hengqin'de tamamı kendilerine ait; uluslararası okullar ve mesleki eğitim kuruluşları açabilecek,

P- Çevre hizmetleri: Hong Kong'lu servis sağlayıcılar Guandong Eyaletinde çevresel gözlem

faaliyetlerinde bulunabilecek,

Q- Dağıtım: Guandong Eyaletinde kimyasal gübre, bitkisel yağ, şeker, tarımda kullanılan naylon örtüleri farklı tedarikçilerden alarak dağıtımını yapan ve 50'den fazla satış birimi açan Hong Kong'lu servis sağlayıcılara işletmenin tamamına sahip olma hakkı verilecek,

R- Şahıs Mağazaları: ÇHC vatandaşı olup Hong Kong'da daimi ikamet hakkına sahip kişilere; ÇHC'nde tamamı kendilerine ait mağaza açma hakkı verilecek,

S- Sosyal hizmetler: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara; ÇHC'nde tamamı kendilerine ait işletmelerde yaşlı ve engelli bakım hizmetleri verme hakkı sağlanacaktır.

Finansal İşbirliği

ÇHC Yönetimi özellikle KOBİ'lerin finans kaynaklarına ulaşabilmesi ve Hong Kong ve diğer yurtdışı borsalara kote olma standartlarını sağlayabilecek duruma gelmeleri için gerekli koşulları geliştirecektir.

ÇHC ve Hong Kong emtia future borsaları arasında işbirliğinin derinleştirilmesinin yöntem ve araçları araştırılacak,

Kurulacak futures borsası ile tarafların avantajlarının birbirini tamamlaması ve iki tarafın da yararlanabileceği şekilde işbirliği yapılmasına olanak sağlanacak,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC'nde uzun vadeli sermaye yatırımlarının kolaylaştırılması için; yetkili kurumsal yabancı yatırımcı (QFII- Qualified Foreign Institutional Investor) statüsü şartları hafifletilecek,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC'li menkul kıymet, fon yönetimi ve future şirketleri ile ortaklık kurmaları desteklenecektir.

Mesleki Niteliklerin Karşılıklı Tanınması

İki taraf gayrimenkul değerlendirme uzmanları ve topoğrafların mesleki niteliklerini karşılıklı olarak tanıyacaklardır.

Anlaşmanın tam metni, önceki versiyonları ve ekleri;

<http://www.tid.gov.hk/english/cepa/index.html> adresinde yer almaktadır.

Türkiye ile Ticaret

31 Ağustos 2018

Ekonomik Yapı

Dış faktörlerde yaşanmakta olan iyileşmelerle birlikte Hong Kong'un ekonomik performansının da iyiye gideceği beklenmektedir. ABD ve AB'den gelen sağlam tale pile yavaşlıyor olmasına rağmen Çin'in dış ticaretinin büyümesinin Hong Kong'un ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkileri olacağı tahmin edilmektedir. Hong Kong'un 2015- 2019 yılları arasındaki ortalama büyümesinin %3,0 civarında olacağı düşünülmektedir.

Tablo: Hong Kong Genel Ekonomik Görünümü

	2013	2014	2015	2016	2017
GSYİH (milyar \$)	274,9	289,6	310,1	331,3	354,8
Reel GSYİH Değişimi (%)	2,9	2,3	2,8	3,1	3,4
Kişi Başına GSYİH (\$)	38.059	39.871	42.437	45.074	47.992
Satınalma Gücü Paritesine Göre GSYİH (\$)	53.022	54.722	56.428	58.714	61.572

TÜFE (Ortalama)	4,32	4,42	3,20	3,40	3,50
İşsizlik Oranı	3,37	3,23	3,23	3,13	3,04
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	4,15	4,54	6,33	7,30	8,13

Kaynak: IMF

HONG KONG VE ÇHC ARASINDA 9. KEZ TADİL EDİLEN DAHA YAKIN EKONOMİK İŞBİRLİĞİ DÜZENLEMESİ (CEPA -CLOSER ECONOMIC PARTNERSHIP ARRANGEMENT)

GİRİŞ

29 Haziran 2003 tarihinde Hong Kong ve ÇHC hükümetleri arasında imzalanan ve bir serbest ticaret anlaşması olarak değerlendirilebilecek olan Daha Yakın Ekonomik Ortaklık Düzenlemesi CEPA (Closer Economic Partnership Arrangement) CEPA sürekli olarak geliştirilen bir platform şeklinde işlev görmekte olup, yürürlüğe girmesinden itibaren her yıl tarafların ihtiyaçları ve talepleri dikkate alınarak müzakere edilen eklerle sekiz kez tadil edilmiş, 29 Haziran 2012 tarihinde imzalanan CEPA IV ile ilave edilen “eğitim hizmetleri” ile birlikte serbestleştirilen hizmet sektörü sayısı 48 olmuştur.

1 - CEPA ANLAŞMASI

Temel olarak; mal ticaretinde tarife ve engellerin kaldırılması, ÇHC pazarının Hong Kong hizmet sağlayıcılarına açılması, ticaret ve yatırımların geliştirilmesi için alınan önlemler olmak üzere üç alanı kapsamaktadır.

Mal ticareti

Anlaşma kapsamında belirlenen menşe kurallarına uymak şartıyla Hong Kong ürünleri ÇHC pazarına sıfır tarife ile girmektedir. Menşe kuralları belirlenmemiş ürünler için kural geliştirilmek üzere bir mekanizma mevcut olup, yapılan müzakerelerle CEPA'nın bir sonraki tadilatında kapsama alınacak menşe kuralları oluşturulmaktadır.

Bu ürünlerin aşağıdaki şekilde; Hong Kong'da üretilmiş veya Hong Kong'da esaslı bir işlem görmüş olmaları gerekmektedir.

- 1- İmalat ve işleme operasyonlarının Hong Kong'da yapılması,
  - 2- Yapılan işlemin tarife başlığında değişikliğe neden olması
  - 3- Hong Kong'da ilave edilen katma değer (hammadde, işgücü, ürün geliştirme maliyetleri) en az %15 olması,
  - 4- Tarafların üzerinde anlaştığı diğer kriterler,
  - 5- Yukarıdaki kriterlerden iki veya daha fazlasının bir arada kullanıldığı “Karma Kriter”
- Taraflar birbirlerine karşı anti dumping önlemleri ve telafi edici önlemler almayacak, ÇHC Hong Kong'a tarife kotası uygulamayacaktır.

Uygulama

Hong Kong'lu imalatçı Ticaret ve Sanayi Departmanına (TDI – Trade and Industry Department) Fabrika Kaydı (Factory Registration) yaptıracak, daha sonra elektronik kanallarla TID veya hükümetçe yetkilendirilen ticaret odalarından birine CEPA Menşe Belgesi almak için müracaat edecek, hazırlanan sertifika ÇHC'nde bulunan ithalatçıya gönderilecek ve ithalatçı bu belgeyi ÇHC gümrüklerine ibraz edecektir.

Hizmet Sektörleri

ÇHC'nin CEPA kapsamında; Hong Kong'lu servis sağlayıcılara açtığı sektörler; hukuk, bankacılık ve finans, menkul değerler, kongre ve fuarlar, yönetim danışmanlığı, pazar araştırması, muhasebe, denetleme, defter tutma, gayrimenkul, inşaat, bina temizliği, entegre mühendislik, şehir planlama, peyzaj mimarlığı, bina tasarımı, dağıtım ve perakendecilik, lojistik, taşımacılık, havaalanı, depolama, patent, marka, bilgi teknolojileri, bilgisayar, katma değerli telekomünikasyon, kamu hizmetleri, turizm ve seyahat, tercüme, görsel ve işitsel hizmetler, fotoğraf, basım ve yayım, kültür ve eğlence, spor, iş ve işçi bulma, sosyal hizmetler, çevre hizmetleri, reklamcılık, tıp ve dişçilik, madencilik, bilimsel ve teknik danışma, teknik test, analiz ve ürün testleri, özel tasarım hizmetleri, ar-ge hizmetleri, imalat ile ilgili hizmetler ve kütüphane, müze ve diğer kültür hizmetleri ve eğitimidir.

CEPA kapsamında Hong Kong'a sağlanan öncelikler;

- Diğer DTÖ üyelerine göre daha erken (1-5 yıl) pazara giriş,
- Daha yüksek oranda hisse sahibi olma imkanı (bazı hizmet sektörlerinde %100' e kadar),
- Daha düşük sermaye gerekliliği,
- Hong Kong'da edinilen mesleki niteliklerinin tanınması (HK vatandaşı olan profesyonel ve teknisyenlere ÇHC'nde yapılan belirli alanlardaki mesleki yeterlilik sınavlarına giriş hakkı tanınması)

Bu haklardan yararlanma kriterleri

Bir Hong Kong vatandaşının bu haklardan yararlanmak için bazı durumlarda ÇHC'nde de yerleşme hakkına sahip olması şartı da aranabilir.

Hükmi şahısların hukuk hizmetleri hariç olmak üzere "Hong Kong servis sağlayıcısı" olmak için aşağıdaki şartlara sahip olmaları gerekmektedir.

- Hong Kong'da kayıtlı olması veya Hong Kong'da kurulmuş olması,
- Hizmet vermek üzere gerekli lisans ve izinlere sahip olması,,
- Hong Kong'da kazanç vergisi ödüyor olması,
- Gerçekleştireceği faaliyete bağlı olarak en az üç veya beş yıldır faaliyet gösteriyor olması (gayrimenkul hizmetleri hariç),
- Hong Kong'da göstermekte olduğu faaliyete uygun büyüklükte bir işyerini kiralamış veya bu işyerinin sahibi olması,
- Personelinin %50'sinin Hong Kong vatandaşı veya HK'da kalış iznine sahip ÇHC vatandaşı olması.

Sertifikasyon Prosedürleri

"Hong Kong Servis Sağlayıcısı" statüsü edinmek üzere Ticareti Geliştirme Konseyinden alınacak sertifikanın ÇHC'nde kullanılabilmesi için bu ülkenin belirleyeceği Yetkili Memur tarafından onaylanması gereklidir. Hizmetin verileceği sektöre bağlı olarak pazara giriş için ilave koşullar öne sürülebilir.

Ticaret ve Yatırımların Kolaylaştırılması

Taraflar; gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, muayene ve karantina, gıda güvenliği ve standardizasyon, elektronik işlemler, yasa ve düzenlemelerde şeffaflık, KOBİ'ler, geleneksel Çin tıbbı ve ilaçları, fikri mülkiyet hakları, markalar gibi alanlarda işbirliğini artırarak ilişkilerin geliştirilip derinleştirilmesini hedeflemektedir.

Guandong Eyaleti ile Ekonomik İlişkilerin Derinleştirilmesi

CEPA'nın beşinci Ek'iyle aynı tarihte Guandong Eyaletinde 25 liberalizasyon ve kolaylaştırma önleminin daha önce başlatılacağı ilan edilmiştir. Guandong bölgesinde yapılacak pilot çalışmaların başarılı olması halinde daha sonra ÇHC'nin diğer bölgelerine de yayılması hedeflenmektedir. Nitekim CEPA VIII ile diğer eyaletlerde de hastane kurma olanağı sağlanmıştır.

Üçüncü Ülke Üreticileri ve servis sağlayıcıları için fırsatlar.

CEPA temel olarak Hong Kong'lu üretici ve hizmet sağlayıcıları hedeflemekle birlikte, üçüncü ülke girişimcileri de henüz kendilerine açılmamış olan bu alanlarda; Hong Kong'lu firmalarla ortaklık kurarak; Hong Kong üzerinden ÇHC pazarına girmek üzere bu olanaklardan yararlanabilirler. Bununla birlikte, CEPA uygulamalarından yararlanabilmek için üçüncü ülke firmalarının HK firmalarına en az %50 oranında ortak olarak bir yıl beklemeleri gerekmektedir.

II- CEPA IX İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

Yukarıda da belirtildiği gibi eğitim sektörü ilave edilmiş ve daha önceden serbestleştirilen sektörlerin bazıları için daha ileri tedbirler alınmıştır.

Hizmet Ticareti

CEPA IX ile; hukuk, muhasebe, inşaat, tıp hizmetleri, bilgi işlem hizmetleri, teknik test ve analiz hizmetleri, insan kaynakları hizmetleri, matbaacılık, kongre ve fuar hizmetleri, diğer meslek hizmetleri, telekomünikasyon, görsel ve işitsel içerik, dağıtıcılık, çevre, bankacılık, menkul kıymetler, sosyal hizmetler, turizm, kültür, demiryolu taşımacılığı ve şahıs mağazacılığı olmak üzere düzenlemenin önceki versiyonlarında yer alan 21 sektörde daha ileri liberalizasyon tedbirlerine ilave olarak eğitim sektöründe de liberalizasyon planlanmıştır. Yeni ilave ile birlikte halen 48 hizmet sektöründe 338 liberalizasyon tedbiri geliştirilmiştir.

Alınan tedbirler;

A- Hukuk: ÇHC'nde temsilcilik ofisi açan Hong Kong hukuk firmaları en fazla üç ÇHC hukuk firması ile ortak çalışabilecek,

B- Muhasebe: CCPA (ÇHC Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) yeterliği alan Hong Kong'lu muhasebeciler pilot uygulama bazında; Qianhai firmaları ile ortaklık yapabilecek olup, ÇHC'nde geçici olarak hizmet vermek isteyen Hong Kong firmaları için belgeleme kolaylıkları sağlanacak,

C- İnşaat: Müşavir mühendislik, kayıtlı mimarlık, yapı mühendisliği, liman ve su yolları mühendisliği, su, kanalizasyon vd. belediye hizmetleri mühendisliği ve elektrik mühendisliği alanlarında ÇHC yeterliliği almış olan Hong Kong'lu profesyoneller, Hong Kong'da kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın Guandong Eyaletinde faaliyet gösterebilecek şekilde kayıt olmuş sayılacak,

D- Tıp Hizmetleri: Hong Kong'lu servis sağlayıcılara ÇHC'nde tamamı kendilerine ait firmalar kurmak veya ÇHC servis sağlayıcıları ile ortak veya sözleşmeli olarak hizmet verme olanağı sağlanacak,

E- Bankacılık: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong bankalarına menkul kıymet şirketlerinin müşterilerine risk yönetimi ve future işlemleri için teminat saklama hizmeti verme olanağı getirilecek,

F- Menkul Kıymetler: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong ve ÇHC menkul kıymet şirketlerine ortaklık kurmak suretiyle; ÇHC'nde menkul kıymet danışmanlık firmaları kurma olanağı sağlanacak,

G- Turizm: ÇHC'nde yerleşik Hong Kong'lu seyahat firmalarına ÇHC vatandaşlarına pilot uygulama şeklinde yurt dışı tur (Hong Kong, Macau ve Tayvan hariç) düzenleme yetkisi verilecek,

H- Bilgi işlem hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara ÇHC’nin Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda veritabanı hizmeti verme ve bu hizmetler için ortaklık kurma hakkı verilecek,

İ- İnsan kaynakları hizmetleri: Pekin, Şangay, Tianjin, Chonqing, Jiangsu ve Fujian’da Hong Kong’lu insan kaynakları firmalarından ÇHC firmaları ile aynı miktarda kayıtlı minimum sermayeye sahip olmaları yeterli olacak,

J- Basım hizmetleri: Basılı yayın ve diğer materyaller çıkarmak üzere; Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; ÇHC firmaları ile ortaklık kurmak suretiyle Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda faaliyet gösterme olanağı getirilecek,

K- Kongre ve fuar hizmetleri: ÇHC firmaları ile ortak Hong Kong firmalarına ÇHC’nde pilot bazda fuar düzenleme hakkı verilmiştir.

L- Demiryolu taşımacılığı: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara kontrol kendilerinde olmak üzere; Guandong Eyaletinde kentler arası demiryolu ulaşımı projelerine yatırım yapma, inşa etme ve işletme hakkı verilecek,

M- Telekomünikasyon: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; Donguan ve Zuhai şehirlerinde pilot bazda çağrı merkezleri kurma hakkı verilecek,

N- Görsel ve işitsel ürünler ve hizmetler: İlgili ÇHC makamlarından onay alan Hong Kong’lu kablo yayıncılarına ÇHC’nda kablolu televizyon teknik hizmetleri verme olanağı sağlanacak,

O- Eğitim hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılar Qianhai ve Hengqin’de tatamı kendilerine ait; uluslararası okullar ve mesleki eğitim kuruluşları açabilecek,

P- Çevre hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılar Guandong Eyaletinde çevresel gözlem faaliyetlerinde bulunabilecek,

Q- Dağıtım: Guandong Eyaletinde kimyasal gübre, bitkisel yağ, şeker, tarımda kullanılan naylon örtüleri farklı tedarikçilerden alarak dağıtımını yapan ve 50’den fazla satış birimi açan Hong Kong’lu servis sağlayıcılara işletmenin tamamına sahip olma hakkı verilecek,

R- Şahıs Mağazaları: ÇHC vatandaşı olup Hong Kong’da daimi ikamet hakkına sahip kişilere; ÇHC’nde tamamı kendilerine ait mağaza açma hakkı verilecek,

S- Sosyal hizmetler: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; ÇHC’nde tamamı kendilerine ait işletmelerde yaşlı ve engelli bakım hizmetleri verme hakkı sağlanacaktır.

Finansal İşbirliği

ÇHC Yönetimi özellikle KOBİ’lerin finans kaynaklarına ulaşabilmesi ve Hong Kong ve diğer yurtdışı borsalara kote olma standartlarını sağlayabilecek duruma gelmeleri için gerekli koşulları geliştirecektir.

ÇHC ve Hong Kong emtia future borsaları arasında işbirliğinin derinleştirilmesinin yöntem ve araçları araştırılacak,

Kurulacak futures borsası ile tarafların avantajlarının birbirini tamamlaması ve iki tarafın da yararlanabileceği şekilde işbirliği yapılmasına olanak sağlanacak,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC’nde uzun vadeli sermaye yatırımlarının kolaylaştırılması için; yetkili kurumsal yabancı yatırımcı (QFII- Qualified Foreign Institutional Investor) statüsü şartları hafifletilecek,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC’li menkul kıymet, fon yönetimi ve future şirketleri ile ortaklık kurmaları desteklenecektir.

Mesleki Niteliklerin Karşılıklı Tanınması

İki taraf gayrimenkul değerlendirme uzmanları ve topoğrafların mesleki niteliklerini karşılıklı olarak tanıyacaklardır.

Anlaşmanın tam metni, önceki versiyonları ve ekleri;

<http://www.tid.gov.hk/english/cepa/index.html> adresinde yer almaktadır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

31 Ağustos 2018

Ekonomik Yapı

Dış faktörlerde yaşanmakta olan iyileşmelerle birlikte Hong Kong'un ekonomik performansının da iyiye gideceği beklenmektedir. ABD ve AB'den gelen sağlam tale pile yavaşlıyor olmasına rağmen Çin'in dış ticaretinin büyümesinin Hong Kong'un ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkileri olacağı tahmin edilmektedir. Hong Kong'un 2015- 2019 yılları arasındaki ortalama büyümesinin %3,0 civarında olacağı düşünülmektedir.

Tablo: Hong Kong Genel Ekonomik Görünümü

	2013	2014	2015	2016	2017
GSYİH (milyar \$)	274,9	289,6	310,1	331,3	354,8
Reel GSYİH Değişimi (%)	2,9	2,3	2,8	3,1	3,4
Kişi Başına GSYİH (\$)	38.059	39.871	42.437	45.074	47.992
Satınalma Gücü Paritesine Göre GSYİH (\$)	53.022	54.722	56.428	58.714	61.572
TÜFE (Ortalama)	4,32	4,42	3,20	3,40	3,50
İşsizlik Oranı	3,37	3,23	3,23	3,13	3,04
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	4,15	4,54	6,33	7,30	8,13

Kaynak: IMF

HONG KONG VE ÇHC ARASINDA 9. KEZ TADİL EDİLEN DAHA YAKIN EKONOMİK İŞBİRLİĞİ DÜZENLEMESİ
(CEPA -CLOSER ECONOMIC PARTNERSHIP ARRANGEMENT)

GİRİŞ

29 Haziran 2003 tarihinde Hong Kong ve ÇHC hükümetleri arasında imzalanan ve bir serbest ticaret anlaşması olarak değerlendirilebilecek olan Daha Yakın Ekonomik Ortaklık Düzenlemesi CEPA (Closer Economic Partnership Arrangement) CEPA sürekli olarak geliştirilen bir platform şeklinde işlev görmektedir olup, yürürlüğe girmesinden itibaren her yıl tarafların ihtiyaçları ve talepleri dikkate alınarak müzakere edilen eklerle sekiz kez tadil edilmiş, 29 Haziran 2012 tarihinde imzalanan CEPA IV ile ilave edilen "eğitim hizmetleri" ile birlikte serbestleştirilen hizmet sektörü sayısı 48 olmuştur.

1 - CEPA ANLAŞMASI

Temel olarak; mal ticaretinde tarife ve engellerin kaldırılması, ÇHC pazarının Hong Kong hizmet sağlayıcılarına açılması, ticaret ve yatırımların geliştirilmesi için alınan önlemler olmak üzere üç alanı kapsamaktadır.

Mal ticareti

Anlaşma kapsamında belirlenen menşe kurallarına uymak şartıyla Hong Kong ürünleri ÇHC pazarına sıfır tarife ile girmektedir. Menşe kuralları belirlenmemiş ürünler için kural geliştirilmek üzere bir mekanizma mevcut olup, yapılan müzakerelerle CEPA'nın bir sonraki tadilatında kapsama alınacak menşe kuralları oluşturulmaktadır.

Bu ürünlerin aşağıdaki şekilde; Hong Kong’da üretilmiş veya Hong Kong’da esaslı bir işlem görmüş olmaları gerekmektedir.

- 1- İmalat ve işleme operasyonlarının Hong Kong’da yapılması,
  - 2- Yapılan işlemin tarife başlığında değişikliğe neden olması
  - 3- Hong Kong’da ilave edilen katma değer (hammadde, işgücü, ürün geliştirme maliyetleri) en az %15 olması,
  - 4- Tarafların üzerinde anlaşığı diğer kriterler,
  - 5- Yukarıdaki kriterlerden iki veya daha fazlasının bir arada kullanıldığı “Karma Kriter”
- Taraflar birbirlerine karşı anti dumping önlemleri ve telafi edici önlemler almayacak, ÇHC Hong Kong’a tarife kotası uygulamayacaktır.

Uygulama

Hong Kong’lu imalatçı Ticaret ve Sanayi Departmanına (TDI – Trade and Industry Department) Fabrika Kaydı (Factory Registration) yaptıracak, daha sonra elektronik kanallarla TID veya hükümetçe yetkilendirilen ticaret odalarından birine CEPA Menşe Belgesi almak için müracaat edecek, hazırlanan sertifika ÇHC’nde bulunan ithalatçıya gönderilecek ve ithalatçı bu belgeyi ÇHC gümrüklerine ibraz edecektir.

Hizmet Sektörleri

ÇHC’nin CEPA kapsamında; Hong Kong’lu servis sağlayıcılara açığı sektörler; hukuk, bankacılık ve finans, menkul değerler, kongre ve fuarlar, yönetim danışmanlığı, pazar araştırması, muhasebe, denetleme, defter tutma, gayrimenkul, inşaat, bina temizliği, entegre mühendislik, şehir planlama, peyzaj mimarlığı, bina tasarımı, dağıtım ve perakendecilik, lojistik, taşımacılık, havaalanı, depolama, patent, marka, bilgi teknolojileri, bilgisayar, katma değerli telekomünikasyon, kamu hizmetleri, turizm ve seyahat, tercüme, görsel ve işitsel hizmetler, fotoğraf, basım ve yayım, kültür ve eğlence, spor, iş ve işçi bulma, sosyal hizmetler, çevre hizmetleri, reklamcılık, tıp ve dişçilik, madencilik, bilimsel ve teknik danışma, teknik test, analiz ve ürün testleri, özel tasarım hizmetleri, ar-ge hizmetleri, imalat ile ilgili hizmetler ve kütüphane, müze ve diğer kültür hizmetleri ve eğitimidir.

CEPA kapsamında Hong Kong’a sağlanan öncelikler;

- Diğer DTÖ üyelerine göre daha erken (1-5 yıl) pazara giriş,
- Daha yüksek oranda hisse sahibi olma imkanı (bazı hizmet sektörlerinde %100’ e kadar),
- Daha düşük sermaye gerekliliği,
- Hong Kong’da edinilen mesleki niteliklerinin tanınması (HK vatandaşı olan profesyonel ve teknisyenlere ÇHC’nde yapılan belirli alanlardaki mesleki yeterlilik sınavlarına giriş hakkı tanınması)

Bu haklardan yararlanma kriterleri

Bir Hong Kong vatandaşının bu haklardan yararlanmak için bazı durumlarda ÇHC’nde de yerleşme hakkına sahip olması şartı da aranabilir.

Hükmi şahısların hukuk hizmetleri hariç olmak üzere “Hong Kong servis sağlayıcısı” olmak için aşağıdaki şartlara sahip olmaları gerekmektedir.

- Hong Kong’da kayıtlı olması veya Hong Kong’da kurulmuş olması,
- Hizmet vermek üzere gerekli lisans ve izinlere sahip olması,,
- Hong Kong’da kazanç vergisi ödüyor olması,
- Gerçekleştireceği faaliyete bağlı olarak en az üç veya beş yıldır faaliyet gösteriyor olması (gayrimenkul hizmetleri hariç),
- Hong Kong’da göstermekte olduğu faaliyete uygun büyüklükte bir işyerini kiralamış veya bu işyerinin sahibi olması,
- Personelinin %50’sinin Hong Kong vatandaşı veya HK’da kalış iznine sahip ÇHC vatandaşı olması.

Sertifikasyon Prosedürleri

“Hong Kong Servis Sağlayıcısı” statüsü edinmek üzere Ticareti Geliştirme Konseyinden alınacak sertifikanın ÇHC’nde kullanılabilmesi için bu ülkenin belirleyeceği Yetkili Memur tarafından onaylanması gereklidir. Hizmetin verileceği sektöre bağlı olarak pazara giriş için ilave koşullar öne sürülebilir.

Ticaret ve Yatırımların Kolaylaştırılması

Taraflar; gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, muayene ve karantina, gıda güvenliği ve standardizasyon, elektronik işlemler, yasa ve düzenlemelerde şeffaflık, KOBİ’ler, geleneksel Çin tıbbı ve ilaçları, fikri mülkiyet hakları, markalar gibi alanlarda işbirliğini artırarak ilişkilerin geliştirilip derinleştirilmesini hedeflemektedir.

Guandong Eyaleti ile Ekonomik İlişkilerin Derinleştirilmesi

CEPA’nın beşinci Ek’iyle aynı tarihte Guandong Eyaletinde 25 liberalizasyon ve kolaylaştırma önleminin daha önce başlatılacağı ilan edilmiştir. Guandong bölgesinde yapılacak pilot çalışmaların başarılı olması halinde daha sonra ÇHC’nin diğer bölgelerine de yayılması hedeflenmektedir. Nitekim CEPA VIII ile diğer eyaletlerde de hastane kurma olanağı sağlanmıştır.

Üçüncü Ülke Üreticileri ve servis sağlayıcıları için fırsatlar.

CEPA temel olarak Hong Kong’lu üretici ve hizmet sağlayıcıları hedeflemekle birlikte, üçüncü ülke girişimcileri de henüz kendilerine açılmamış olan bu alanlarda; Hong Kong’lu firmalarla ortaklık kurarak; Hong Kong üzerinden ÇHC pazarına girmek üzere bu olanaklardan yararlanabilirler. Bununla birlikte, CEPA uygulamalarından yararlanabilmek için üçüncü ülke firmalarının HK firmalarına en az %50 oranında ortak olarak bir yıl beklemeleri gerekmektedir.

II- CEPA IX İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

Yukarıda da belirtildiği gibi eğitim sektörü ilave edilmiş ve daha önceden serbestleştirilen sektörlerin bazıları için daha ileri tedbirler alınmıştır.

Hizmet Ticareti

CEPA IX ile; hukuk, muhasebe, inşaat, tıp hizmetleri, bilgi işlem hizmetleri, teknik test ve analiz hizmetleri, insan kaynakları hizmetleri, matbaacılık, kongre ve fuar hizmetleri, diğer meslek hizmetleri, telekomünikasyon, görsel ve işitsel içerik, dağıtıcılık, çevre, bankacılık, menkul kıymetler, sosyal hizmetler, turizm, kültür, demiryolu taşımacılığı ve şahıs mağazacılığı olmak üzere düzenlemenin önceki versiyonlarında yer alan 21 sektörde daha ileri liberalizasyon tedbirlerine ilave olarak eğitim sektöründe de liberalizasyon planlanmıştır. Yeni ilave ile birlikte halen 48 hizmet sektöründe 338 liberalizasyon tedbiri geliştirilmiştir.

Alınan tedbirler;

A- Hukuk: ÇHC’nde temsilcilik ofisi açan Hong Kong hukuk firmaları en fazla üç ÇHC hukuk firması ile ortak çalışabilecek,

B- Muhasebe: CCPA (ÇHC Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) yeterliği alan Hong Kong’lu muhasebeciler pilot uygulama bazında; Qianhai firmaları ile ortaklık yapabilecek olup, ÇHC’nde geçici olarak hizmet vermek isteyen Hong Kong firmaları için belgeleme kolaylıkları sağlanacak,

- C- İnşaat: Müşavir mühendislik, kayıtlı mimarlık, yapı mühendisliği, liman ve su yolları mühendisliği, su, kanalizasyon vd. belediye hizmetleri mühendisliği ve elektrik mühendisliği alanlarında ÇHC yeterliliği almış olan Hong Kong’lu profesyoneller, Hong Kong’da kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın Guandong Eyaletinde faaliyet gösterebilecek şekilde kayıt olmuş sayılacak,
- D- Tıp Hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara ÇHC’nde tamamı kendilerine ait firmalar kurmak veya ÇHC servis sağlayıcıları ile ortak veya sözleşmeli olarak hizmet verme olanağı sağlanacak,
- E- Bankacılık: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong bankalarına menkul kıymet şirketlerinin müşterilerine risk yönetimi ve future işlemleri için teminat saklama hizmeti verme olanağı getirilecek,
- F- Menkul Kıymetler: Belirli koşulları sağlayan Hong Kong ve ÇHC menkul kıymet şirketlerine ortaklık kurmak suretiyle; ÇHC’nde menkul kıymet danışmanlık firmaları kurma olanağı sağlanacak,
- G- Turizm: ÇHC’nde yerleşik Hong Kong’lu seyahat firmalarına ÇHC vatandaşlarına pilot uygulama şeklinde yurt dışı tur (Hong Kong, Macau ve Tayvan hariç) düzenleme yetkisi verilecek,
- H- Bilgi işlem hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara ÇHC’nin Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda veritabanı hizmeti verme ve bu hizmetler için ortaklık kurma hakkı verilecek,
- İ- İnsan kaynakları hizmetleri: Pekin, Şangay, Tianjin, Chonqing, Jiangsu ve Fujian’da Hong Kong’lu insan kaynakları firmalarından ÇHC firmaları ile aynı miktarda kayıtlı minimum sermayeye sahip olmaları yeterli olacak,
- J- Basım hizmetleri: Basılı yayın ve diğer materyaller çıkarmak üzere; Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; ÇHC firmaları ile ortaklık kurmak suretiyle Qianhai ve Hengqin bölgelerinde pilot bazda faaliyet gösterme olanağı getirilecek,
- K- Kongre ve fuar hizmetleri: ÇHC firmaları ile ortak Hong Kong firmalarına ÇHC’nde pilot bazda fuar düzenleme hakkı verilmiştir.
- L- Demiryolu taşımacılığı: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara kontrol kendilerinde olmak üzere; Guandong Eyaletinde kentler arası demiryolu ulaşımı projelerine yatırım yapma, inşa etme ve işletme hakkı verilecek,
- M- Telekomünikasyon: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; Donguan ve Zuhai şehirlerinde pilot bazda çağrı merkezleri kurma hakkı verilecek,
- N- Görsel ve işitsel ürünler ve hizmetler: İlgili ÇHC makamlarından onay alan Hong Kong’lu kablo yayıncılarına ÇHC’nda kablolu televizyon teknik hizmetleri verme olanağı sağlanacak,
- O- Eğitim hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılar Qianhai ve Hengqin’de tamamı kendilerine ait; uluslararası okullar ve mesleki eğitim kuruluşları açabilecek,
- P- Çevre hizmetleri: Hong Kong’lu servis sağlayıcılar Guandong Eyaletinde çevresel gözlem faaliyetlerinde bulunabilecek,
- Q- Dağıtım: Guandong Eyaletinde kimyasal gübre, bitkisel yağ, şeker, tarımda kullanılan naylon örtüleri farklı tedarikçilerden alarak dağıtımını yapan ve 50’den fazla satış birimi açan Hong Kong’lu servis sağlayıcılara işletmenin tamamına sahip olma hakkı verilecek,
- R- Şahıs Mağazaları: ÇHC vatandaşı olup Hong Kong’da daimi ikamet hakkına sahip kişilere; ÇHC’nde tamamı kendilerine ait mağaza açma hakkı verilecek,
- S- Sosyal hizmetler: Hong Kong’lu servis sağlayıcılara; ÇHC’nde tamamı kendilerine ait işletmelerde yaşlı ve engelli bakım hizmetleri verme hakkı sağlanacaktır.

Finansal İşbirliği

ÇHC Yönetimi özellikle KOBİ’lerin finans kaynaklarına ulaşabilmesi ve Hong Kong ve diğer yurtdışı borsalara kote olma standartlarını sağlayabilecek duruma gelmeleri için gerekli koşulları geliştirecektir.

ÇHC ve Hong Kong emtia future borsaları arasında işbirliğinin derinleştirilmesinin yöntem ve

araçları araştırılacak,

Kurulacak futures borsası ile tarafların avantajlarının birbirini tamamlaması ve iki tarafın da yararlanabileceği şekilde işbirliği yapılmasına olanak sağlanacak,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC'nde uzun vadeli sermaye yatırımlarının kolaylaştırılması için; yetkili kurumsal yabancı yatırımcı (QFII- Qualified Foreign Institutional Investor) statüsü şartları hafifletilecek,

Hong Kong finans kuruluşlarının ÇHC'li menkul kıymet, fon yönetimi ve future şirketleri ile ortaklık kurmaları desteklenecektir.

Mesleki Niteliklerin Karşılıklı Tanınması

İki taraf gayrimenkul değerlendirme uzmanları ve topoğrafların mesleki niteliklerini karşılıklı olarak tanıyacaklardır.

Anlaşmanın tam metni, önceki versiyonları ve ekleri;

<http://www.tid.gov.hk/english/cepa/index.html> adresinde yer almaktadır.

ARALIK

İSVEÇ

İSVEÇ

Genel Bilgiler

Temel Sosyal Göstergeler

Devletin Adı	İsveç Krallığı
Yönetim Biçimi	Anayasal Monarşi
Başkenti	Stokholm
Resmi Dili	İsveççe, ayrıca kuzeyde azınlıklar tarafından Fince ve Sami dilleri
Din	Lutheryan (% 90)
Para Birimi	İsveç Kronu (SEK)
Yüzölçümü	450.295 km ²
Nüfus	10.230.000 (2018, IMF)
Başlıca Şehirleri	Stokholm, Göteborg, Malmö, Upsala, Linkoping

Temel Ekonomik Göstergeler

	2017a	2018a	2019b	2020b	2021b	2022b	2023b	2024b
GSYİH (Cari Fiyatlar, milyar \$)	540,6	556,1	529,0	540,8	567,7	598,9	632,5	669,7
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar, %)	2,4	2,3	0,9	1,5	2,1	2,0	2,0	2,0
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar, \$)	53.412	54.356	51.242	51.892	53.961	56.437	59.107	62.109
Toplam Yatırımlar (GSYİH'ya oranı, %)	25,8	26,9	26,2	26,5	26,8	27,1	27,3	27,6
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ortalama, %)	1,87	2,04	1,74	1,46	1,60	1,80	1,90	1,90
İşgücü (Milyon)	5,0	5,1	5,1	5,1	-	-	-	-
İşsizlik Oranı (%)	6,7	6,3	6,5	6,7	6,6	6,5	6,6	6,6
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	15,10	9,58	15,17	14,76	15,11	15,51	15,92	16,37
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ya oranı, %)	2,79	1,72	2,87	2,73	2,66	22,59	2,52	2,44

Kaynak: IMF-Ekim 2019, a: gerçekleşen, b: tahmini

Coğrafi Konum

449.790 km² lik yüzölçümü ile İskandinavya'nın en büyük ülkesi olan İsveç, batıda Norveç, doğuda Finlandiya ile sınır komşusudur. Norveç ile 1619 km, Finlandiya ile ise 614 km sınırı mevcuttur. Güneybatıda Danimarka ile arasında denizden sadece 4 km mesafe bulunmakta olup, Malmö ile Kopenhag şehirleri arasında tesis edilmiş olan tünel ve köprü iki ülke arasında karayolu bağlantısı sağlamaktadır.

Ülkenin kuzeyden güneye uzunluğu 1574 km, doğu-batı genişliği ise ortalama 300 km civarındadır. İsveç'in Kuzey Denizin'de Skagerra'dan başlayıp, Baltık Denizi'nin iç kesimindeki Bothnia Körfezi'ne kadar uzanan toplam 3218 km'lik sahil şeridinde fiyordlar, adalar ve adacıklar bulunmaktadır. 3001 km² lik yüzölçümü ile Baltık Denizi'nin en büyük adası olan Gotland İsveç'e bağlıdır.

Başkent Stokholm, ülkenin en büyük şehri olurken, Göteborg, Malmö, Upsala ve Linkoping diğer büyük ve önemli şehirlerdir.

Yüzölçümünün % 9'u göllerle kaplı olan ülkede yaklaşık 100.000 adet göl bulunmaktadır. 5585 km² ile Vänern Batı Avrupa'nın en büyük gölü olma özelliğine sahiptir. Ülkenin % 16'sı dağlıktır. Norveç sınırının 800 km'lik bir kısmı deniz seviyesinden 2000 metreyi aşan yükseklikteki Kjölen Dağları ile kaplıdır. İsveç'in en yüksek dağı 2111 metre uzunluğundaki Kebnekaisedir. Baltık kıyısı ve Stokholm'un

güneyindeki alanlar ise genelde düzlüktür. Toplam yüzölçümünün % 8'i ekilebilir toprak niteliğinde olup, % 54'ü ise ormanlarla kaplıdır. İsveç'in yaklaşık 1/6'sı Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde yer almaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

İsveç, Kralın rolünün törensel görevlerle sınırlı bulunduğu anayasal bir krallıktır. Bununla birlikte, halihazırda Bernadotte ailesinden gelen Kral Carl XVI. Gustav ve Kraliçe Silvia tarafından temsil edilmekte olan Kraliyet geniş halk kitlelerinden saygı görmek ve ülkede milli birlik duygusunun güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

İsveç, gücünü doğrudan halktan alan parlamenter demokrasi ile yönetilmektedir. Ulusal düzeyde halk yasama yetkisi olan 'Riksdag' (meclis) tarafından temsil edilir. 1974'de kabul edilen anayasa ile oy kullanma yaşı 18'e düşürülmüş ve monarşinin statüsü sembolik hale getirilmiştir. Nisbi temsil prensibine dayanan demokratik genel seçimler her dört yılda bir Eylül ayınının 3. Pazar günü yapılmaktadır.

Tek meclisli İsveç Parlamentosu Riksdag 349 üyeden oluşmaktadır. Parlamentodaki 349 sandalyenin 310'u 28 seçim bölgesinde, geri kalan 39'u ise milli düzeyde nisbi temsil prensibi çerçevesinde siyasi partiler arasında paylaştırılmaktadır. Bir siyasi partinin mecliste temsil edilebilmesi için ülke genelindeki % 4'lük veya bölge bazında geçerli olan %12'lik oy barajını aşması gerekmektedir. Parlamentonun herhangi bir nedenden ötürü 4 yıllık görev süresini tamamlamadan dağılması durumunda, oluşturulacak yeni meclis yalnızca bir öncekinin süresi dolana kadar görevde kalır.

28 Şubat 1991 tarihinde Avrupa Birliği'ne üyelik için resmi başvuruda bulunan ve 1994 yılında ülkede bu amaçla yapılan referandumun lehte sonuçlanmasını takiben 1 Ocak 1995 itibariye AB üyesi olan İsveç, Eylül 2003'te yapılan referandum sonucu para birimi olarak Avroyu kullanmayı reddetmiştir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

450 bin km²'lik yüzölçümü ile Fransa ve İspanya'nın ardından Batı Avrupa'nın üçüncü büyük ülkesi olan İsveç'in nüfusunun 2018 itibariyle 10 milyonu geçtiği tahmin edilmektedir.

Özellikle Kuzey Avrupa ülkeleri ve 1990'dan sonra diğer Doğu Avrupa ülkelerinden hızla göç alan İsveç'te 2017 yılı nüfus artış oranı % 0,8 olarak tahmin edilmektedir. Ancak, genç nüfus artış oranının yaşlı nüfus artış oranına göre oldukça az olması nedeniyle genç nüfusun azaldığı görülmektedir. Ülkede nüfusun % 20,3'ünü 65 yaş üstü oluşturmaktadır.

Nüfusunun % 87,4'lük kısmı kentsel alanlarda yaşayan İsveç'te yerleşim daha çok güney kısımda yoğunlaşmıştır. Gelişmişlik ve refah düzeyinin üst seviyede olması, ortalama yaşam beklentisini arttırmıştır. Buna ek olarak doğum oranı sabit kalırken ölüm oranının azalması İsveç nüfusunun yaşlanmasına neden olmuştur.

Ülkede 2018 yılı tahminlerine göre 5,1 milyon işgücü bulunmaktadır. Bu işgücünün büyük bir kısmı hizmet sektöründe (% 65,2), % 1,1'i tarım sektöründe, % 23'ü de sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkede 2018 rakamlarına göre % 6,3'lük bir işsizlik oranı bulunmaktadır. Haftalık ortalama çalışma süresi ortalama 40 saatir.

1930'lardan itibaren, İsveç işgücü piyasasının genel niteliklerini, gerek işçiler gerekse işverenler bakımından kuvvetli örgütlenmeler ile taraflar arasında uzlaşmaya dayanan anlaşmalar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, ülkede zaman zaman yaygın ve uzun süreli grev hareketleri de söz konusu olmuştur. 1938 yılında imzalanan Satsbjöbaden Anlaşması devlet müdahalesi olmaksızın işçi ve işveren dernekleri arasında yapılacak toplu sözleşme görüşmelerinin ana ilkelerini belirlemektedir. İsveç'teki işçi ve işveren örgütlenmeleri yerel, bölgesel ve merkezi olmak üzere hiyerarşik bir yapı sergilemekte ve İsveç toplumundaki en önemli politik güç odaklarından birini temsil etmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Enerji

Orman ve maden gibi doğal kaynakların ekonomideki önemi anlaşılması üzerine neredeyse son 50-60 yıldır İsveç'te doğal kaynakların israfı oldukça azalmıştır. İsveç topraklarının dörtte biri çam, ladin ve diğer yumuşak gövdeli ağaçlardan oluşan ormanlarla kaplıdır. Özellikle iç savaş dönemine kadar ekonomide belirleyici rolü olan ormancılık ürünleri halen Kuzey İsveç bölgesinde başlıca sanayi sektörü olmaya devam etmektedir. Kanada ve Finlandiya'nın ardından İsveç, ormancılık ürünleri ihracatında 3. sırada yer almakta olup; ülkenin ormancılık ürünlerinin %60'lık kısmı kağıt, kağıt hamuru ve kereste olarak ihraç edilmektedir.

Doğal kaynaklar bakımından oldukça zengin olan ülkenin kuzey bölümünde, demir, kükürt cevheri ve diğer değerli madenlerden altın, gümüş, bakır ve kurşun çıkarılmakta olup, demir ve kükürt cevherlerinin çeşitli formlarının üretimi ve ihracatında da dünyada önemli bir konumda bulunmaktadır. Elektrik üretiminin yaklaşık % 40'ını sağlayan hidroelektrik enerjisi, ülke ekonomisinde önemli rolü olan bir doğal kaynaktır. İsveç'te ticari olarak kullanılabilir petrol, gaz ya da kömür kaynakları olmamasından dolayı İsveç enerji hammadde ihtiyacının % 70'ini ithal etmektedir.

İsveç'te 2. dünya Savaşına kadar endüstriyel gaz emisyonlarının çevreye olan etkisi sadece yerel bir problem olarak görülürken, binlerce göl ve geniş bir alana yayılmış ormanların yok olması sonucu, özellikle 1960 ve 1970'li yıllardan sonra pek çok İsveçli bunun sadece ulusal bir sorun olmadığını farkına varmıştır. Emisyonu önlemek için yapılan ölçümler başarıya ulaşmış ve oluşan çevre bilinci sayesinde İsveç'te, kimyasal, ağır metal ve diğer zararlı maddelerin kullanımını azaltmaya yönelik bir yaşam standardı oluşmuştur.

İsveç yönetimi, 1990 ve 2012 yılları arasında ülkenin toplam gaz emisyonunu % 4 oranında azaltmayı ve 2020 yılına kadar da, İsveç'in enerjide petrol bağımlılığını ortadan kaldırmayı taahhüt etmiştir. Gaz emisyonlarının % 75'i enerji ve ulaşım sektörlerinden kaynaklanan İsveç'te, alternatif enerji kaynaklarının teşvik edilmesi ile karayolu ulaşımı dışında petrolün kullanımı azalmıştır.

Genel Ekonomik Durum

Temel Ekonomik Göstergeler

	2017a	2018a	2019b	2020b	2021b	2022b	2023b	2024b
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

GSYİH (Cari Fiyatlar, milyar \$)	540,6	556,1	529,0	540,8	567,7	598,9	632,5	669,7
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar, %)	2,4	2,3	0,9	1,5	2,1	2,0	2,0	2,0
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar, \$)	53.412	54.356	51.242	51.892	53.961	56.437	59.107	62.109
Toplam Yatırımlar (GSYİH'ya oranı, %)	25,8	26,9	26,2	26,5	26,8	27,1	27,3	27,6
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ortalama, %)	1,87	2,04	1,74	1,46	1,60	1,80	1,90	1,90
İşgücü (Milyon)	5,0	5,1	5,1	5,1	-	-	-	-
İşsizlik Oranı (%)	6,7	6,3	6,5	6,7	6,6	6,5	6,6	6,6
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	15,10	9,58	15,17	14,76	15,11	15,51	15,92	16,37
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ya oranı, %)	2,79	1,72	2,87	2,73	2,66	22,59	2,52	2,44

Kaynak: IMF-Ekim

2019,

a:

gerçekleşen,

b:

tahmini

1850 yılında Avrupa'nın kıyısında kalmış fakir bir tarım ülkesi konumundaki İsveç, 1970 yılında kişi başına düşen GSYİH bakımından dünyada üçüncü sıraya yükselmiştir. 1850-1970 döneminde İsveç, dünyanın en hızlı büyüyen ve kalkınan ülkelerin başında gelmektedir.

Yaklaşık 450.000 km² lik yüzölçümü ile alan bakımından Avrupa'nın en büyük ülkelerinden biri olan İsveç, 10 milyonu aşkın nüfusu ve nüfus yoğunluğu bakımından küçük ülkeler arasında yer almaktadır. Yüksek oranda dışa açıklık, oldukça gelişmiş bir iş dünyası ile özellikle hizmet alanında güçlü kamu payının varlığı, günümüzde İsveç ekonomisinin öne çıkan niteliklerini oluşturmaktadır.

Avrupa ülkelerine yönelik demir cevheri ve orman ürünleri ihracatı; eğitime yapılan yatırımlar; serbest girişimin desteklenmesi; demiryolları başta olmak üzere yabancı sermayeden faydalanmak suretiyle yapılan alt yapı yatırımları; liberal politikalar ile etkin bir bürokratik yapının tesisi bahse konu gelişmenin temelindeki önemli etmenlerdir.

Demir cevheri ve orman ürünleri, tarihsel olarak ülkenin başlıca doğal kaynaklarını oluşturmaktadır. 19. yy. sonlarından itibaren bu kaynakların gittikçe artan bir şekilde gelişmiş ürünlere dönüştürülmesi, ülkenin bugünkü ekonomik faaliyetlerinin de büyük ölçüde temelini teşkil eden sanayi sektörünün hızla gelişmesine imkan vermiştir.

İsveç imalat sanayi çok erken bir aşamada dışa açılmıştır. Dışa açılma mal ihracatı ile başlamış, daha sonra iç pazarın küçüklüğü nedeniyle sanayi şirketleri faaliyetlerini büyük ölçüde yurt dışına taşımışlardır. Başta finans olmak üzere hizmet sektörünün dışa açılmasıyla günümüzde İsveç dünyanın en dışa açık ülkelerinden biri konumundadır.

İsveç, İnsani Gelişmişlik Endeksine göre dünyada 189 ülke arasında İsveç 7. (UN-2017), Ekonomik Serbestlik Endeksine göre dünyadaki 186 ülke arasında 19. (The Heritage Foundation-2019), Küresel Rekabetçilik açısından dünyadaki 140 ülke arasında 9. (World Economic Forum-2018), İş Yapma Kolaylığı açısından ise dünyada 190 ülke arasında 12. sıradadır (Dünya Bankası-2018).

Ekonomik Yapı

19. yy. ortalarına kadar tamamen bir tarım ülkesi konumunda olan İsveç'te günümüzde tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü, gerek GSYİH gerekse toplam istihdam içerisinde yaklaşık % 2 civarında bir paya sahiptir. Ülke topraklarının sadece % 10'u tarıma elverişli olmasına rağmen İsveç, tarım ihtiyacının % 80'ini kendi kendine karşılayabilmektedir.

Hayvancılık başlıca üretim faaliyeti olup, tarımsal üretim imkanları ülkenin kuzey ve güney bölgeleri arasında oldukça büyük farklılık arz etmekte ve buğday başta olmak üzere hububat ağırlıklı olan üretim büyük ölçüde ülkenin orta ve güney bölümlerinde gerçekleştirilmektedir. Süt ve süt ürünleri İsveç tarımında merkezi bir role sahiptir.

Tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi İsveç'te de GSYİH içinde sanayi imalatının payı giderek azalırken, hizmet sektörünün payı artmıştır. Bununla birlikte imalat sanayi, İsveç ekonomisi bakımından büyük bir öneme sahip olup, İsveç hizmet sektörünün önemli bir kısmı ülkenin sanayi altyapısı ile yakından ilintilidir. 2017 yılı itibarıyla GSYİH içerisinde sanayinin payı % 23 olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektöründe çalışan işçi sayısı ise toplam işgücünün % 12'sini oluşturmaktadır.

İmalat sanayiinde toplam üretimin büyük bölümünü kimyasal ürünler, metal ve metal mamulleri, orman ve kağıt ürünleri, makine ekipmanları, motorlu taşıtlar ve bilgisayar, elektronik ve optik cihazlar sanayi oluşturmaktadır.

Başlangıçta, İsveç ekonomisinin bel kemiği olan tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün 20. yüzyılın başlarından itibaren zamanla ekonomiye olan katkısı azalmıştır. 1900'lu yıllardan itibaren ekonomide ön plana çıkan imalat, maden ve inşaat sanayinin 1990'lı yıllara kadar ekonomiye olan katkısı artmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren dünyadaki tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi katma değeri diğer sektörler göre en fazla olan hizmet sektörü, İsveç ekonomisinde önemini arttırmıştır.

GSYİH'nın % 65'ini ve toplam istihdamın da % 86'sını oluşturan hizmet sektörü, ülke ihracatının da önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojisinin güçlü sektörlerden biri haline geldiği İsveç, kablosuz iletişim, yazılım geliştirme, mikroelektronik alanlarında dünyada lider ülkeler arasındadır.

İsveç oldukça gelişmiş ve yüksek standartlarda bir ulaştırma ve iletişim altyapısına sahiptir. Telekomünikasyon altyapısı bakımından İsveç dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında yer almaktadır. Sabit telefon hattı, mobil telefon, kişisel bilgisayar, internet ve genişbant kullanımı son derece yaygındır. Yaklaşık 10 milyon nüfuslu ülkede kişisel ve iş amaçlı internet erişimi 7 milyona yaklaşmış olup, evlerin % 90'ından fazlasında bilgisayar bulunmaktadır.

Ekonomik Performans

1991–1993 yılları arasında 20.yüzyılın en büyük durgunluğuna şahit olan İsveç ekonomisi 1994 yılından sonra hızlı bir toparlanma sürecine girerek, 2000 yılına kadar yıllık ortalama % 3,4 oranında bir büyüme gerçekleştirmiştir. 2001 yılında özellikle bilgi teknolojisi sektörünün en çok etkilendiği küresel kriz nedeniyle yine bir daralmaya maruz kalmıştır. 2008 yılına gelindiğinde yaşanan küresel krizin etkisi 2010 yılından itibaren ortadan kaldırılmıştır.

İsveç'in resmi ekonomi politikasını oluşturan başlıca unsurlar arasında istikrarlı bir kamu maliyesi, düşük enflasyon, geniş kapsamlı yeniden bölüşüm politikası, yüksek vergi sistemi ve kayıtlı işsizliği düşük tutmaya yönelik olarak hizmet içi eğitimi de içeren çok yönlü işgücü piyasası politikası yer almaktadır.

İstikrarlı bir kamu maliyesi oluşturmak için kamu gelirlerini artırarak giderleri azaltma yoluna giden İsveç, bu hedefine ulaşmak için sağlık, emeklilik, konut teşviki, çocuk ödeneği gibi harcamaların düşürülmesine yönelik bir dizi ekonomik tasarruf programları ile başta bankacılık, kamu hizmetleri ve telekomünikasyon olmak üzere, bazı sektörleri özelleştirme yoluna gitmiştir.

Özellikle 2001–2002 yıllarında kamu maliyesini iyileştirmek amacıyla vergi oranlarında yapılan artış ile uygulanan yüksek vergi oranları, 2006 yılından sonra işsizlik oranını düşürmek ve işgücünü teşvik etmek amacıyla tekrar düzenlenmiştir.

İşsizlik oranının ülke çapında azaltılması amacıyla öncelikli olarak ekonomik büyüme ve işgücü talebini artırma hedeflenmiştir. İsveç yönetimi, bunun yanında daha kaliteli ve verimli işgücü sağlamaya yönelik eğitim programlarının desteklenmesi, çeşitli kamu sektörlerinde daha fazla istihdam yaratılması, işsiz gençlere yönelik staj programlarının hazırlanması ve yine işgücünü teşvik etmek için vergi muafiyeti ya da vergi indiriminin sağlanması gibi teşvik programları uygulamaktadır.

İhracat odaklı bir ekonomiye sahip olan İsveç'te, faiz ve vergi oranlarının düşürülmesi ile oluşan olumlu etki sayesinde hem iç hem de dış talebin artması, 2008 küresel krizinin çabuk atlatılmasını sağlamıştır. 2010 yılından itibaren İsveç ekonomisinin hızlı bir toparlanma sürecine giren İsveç ekonomisi, 2010 yılında en hızlı büyüyen ülkeler arasında ilk sıralara yükselmiş, 2011 yılından itibaren ise büyümenin devam ettiği ancak büyüme hızının yavaşladığı gözlenmiştir.

Merkez Bankası deflasyon baskılarını yakından takip etmekte ve genişlemeci para politikasını devam ettirmektedir. İsveç'te fiyatlar ve ücretler geçmiş birkaç yıldır çok az artmakta ve ülkenin rekabet gücünü desteklemeye yardımcı olmaktadır.

İsveç'in 2018 yılı itibariyle toplam GSYİH'sı 551,1 milyar dolar ve kişi başına düşen GSYİH'sı ise 53.873 dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkede GSYİH büyüme, 2017'de % 2,4, 2018'de ise % 2,3 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle inşaat sektöründeki yatırımların etkisi ile ekonomik büyümenin benzer oranlarda devam etmesi beklenmektedir. 2017 yılı GSYİH, % 1,6 tarım, % 33 sanayi, % 65,4 hizmetler üretiminden oluşmuştur. İsveç'te 2018 yılında enflasyon % 2, işsizlik ise % 6,3 oranında gerçekleşmiştir.

Küresel ekonomik büyüme İsveçli imalatçıların ihracatını daha da artırmakta ve içeride ekonomik büyümeye yardımcı olmaktadır. İç pazarın küçüklüğü nedeniyle dış ticaret ülke ekonomisinde hayati bir öneme sahiptir. Bu itibarla İsveç, dışa açıklık oranı yüksek ekonomilerinden birisidir. Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre İsveç'in, 2018 yılı dünya mal ihracatı ve ithalatındaki payı sırasıyla % 0,9 (33.) ve % 0,9 (31.) olup, dünya ticari hizmetler ihracatında 20nci, ithalatında ise 22nci olduğu görülmektedir.

Kısa ve orta dönemde İsveç ekonomisinin öncelikli konularının artan ev fiyatlarını engellemek ve göçmenleri işgücü piyasasına entegre etmek olacağı görülmektedir.

Dış Ticaret

İsveç'te iç pazarın küçüklüğü nedeniyle dış ticaret ülke ekonomisinde hayati bir öneme sahiptir.

Ülke çok katlı kraft kağıt ve karton, adrenal korteks hormonu, votka ve böbreküstü bezi hormonlarını içeren ilaçlar ihracatında dünya birincisidir. Taşıt veya tarım, orman ve iş makinalarında kullanılan kauçuktan dış lastik ithalatında, paslanmaz çelik ve paslanmaz çelikten yarı mamul ihracatında, paslanmaz çelikten yassı ve soğuk haddelenmiş mamul ithalatında ise dünya birincisidir.

2018 yılında İsveç dünyanın 33'ncü, AB'nin ise 13ncü en fazla ithalat yapan ülkesidir.

Ülkenin Dış Ticareti

İsveç'in Dış Ticareti (Milyar \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	167,5	164,7	140,0	139,6	153,1	166,0
İthalat	160,6	162,3	138,4	141,1	153,9	170,1
Dış Ticaret Hacmi	328,1	326,0	278,4	280,7	307,0	336,1
Dış Ticaret Dengesi	6,0	2,4	1,6	-1,5	-0,8	-4,1

Kaynak: ITC-Trade Map

Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler

İsveç'in İhrac Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
	Genel Toplam	139.456.199	153.105.766	165.970.584	8,4	100,0
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	7.468.527	8.990.401	11.602.714	29,1	7,0
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	6.504.083	7.742.195	10.028.779	29,5	6,0
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5.599.983	6.193.676	6.707.916	8,3	4,0
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	5.038.952	5.652.847	5.590.807	-1,1	3,4
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	5.436.158	4.575.757	4.458.416	-2,6	2,7
0302	Balık (taze/soğutulmuş)	3.466.741	3.182.692	3.786.421	19,0	2,3
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	2.852.275	3.075.374	3.268.502	6,3	2,0
4810	Bir/iki yüzü kaolin, inorganik madde sıvanmış kağıtlar	2.783.098	2.784.114	2.936.059	5,5	1,8
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	2.255.402	2.363.202	2.540.008	7,5	1,5
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	1.608.815	2.276.809	2.376.012	4,4	1,4
4703	Sodalı ve sülfatlı odun hamuru	1.600.663	1.681.982	2.231.828	32,7	1,3
4804	Kraft kağıt/kartonlar-sıvanmamış-rulo veya tabaka halinde	2.043.507	2.125.106	2.197.785	3,4	1,3
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.467.544	1.670.808	2.082.510	24,6	1,3
8701	Traktörler	1.492.190	2.211.484	2.024.354	-8,5	1,2
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	1.429.822	1.731.569	1.971.531	13,9	1,2
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	1.345.524	1.491.927	1.610.983	8,0	1,0
2716	Elektrik enerjisi	840.890	1.116.730	1.571.542	40,7	0,9
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	1.213.898	1.192.143	1.539.754	29,2	0,9
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton (perfore edilmemiş kart ve şeritler)	1.319.319	1.387.414	1.457.475	5,0	0,9
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	764.998	1.074.386	1.381.584	28,6	0,8
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	1.039.838	1.215.140	1.376.262	13,3	0,8

9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	1.315.980	1.354.986	1.376.158	1,6	0,8
7225	Alaşımli çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	1.016.929	1.158.333	1.211.623	4,6	0,7
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	945.278	1.234.718	1.184.577	-4,1	0,7
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	1.162.291	1.155.061	1.167.160	1,0	0,7
8427	Forkliftler; kaldırma, istifleme tertibatlı şaryolar	996.846	1.080.089	1.105.846	2,4	0,7
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	981.023	1.044.902	1.085.150	3,9	0,7
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	811.080	858.409	1.017.012	18,5	0,6
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	921.080	1.036.223	1.000.102	-3,5	0,6
8707	Kara taşıtları için karoserileri	898.633	941.410	970.351	3,1	0,6
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	744.160	822.416	928.791	12,9	0,6
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	747.806	814.732	870.898	6,9	0,5
8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	714.124	780.185	823.579	5,6	0,5
9027	Fiziksel, kimyasal tahlillere mahsus cihazlar, mikrotomlar	718.943	765.397	784.841	2,5	0,5
7403	Arıtılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	440.980	712.160	766.516	7,6	0,5
2937	Hormonlar, vb. öncelikle hormon olarak kullanılan türevleri	896.494	740.420	753.921	1,8	0,5
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	738.868	763.071	747.009	-2,1	0,5
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	585.712	626.306	743.023	18,6	0,4
8430	Toprak, maden, cevheri taşıma, ayırma, seçme vb. iş makineleri	437.897	580.100	732.137	26,2	0,4
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	386.749	468.716	731.260	56,0	0,4

Kaynak: ITC-Trade

Map

İsveç'in İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
---------	-------------	------	------	------	---------------------	------------

	Genel Toplam	141.101.223	153.856.465	170.114.884	10,6	100,0
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	6.048.247	7.693.825	10.553.169	37,2	6,2
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	8.720.985	9.090.132	8.704.043	-4,2	5,1
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	4.948.073	6.027.273	7.276.100	20,7	4,3
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	5.503.676	6.302.581	7.110.756	12,8	4,2
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	6.081.167	5.826.982	6.269.431	7,6	3,7
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	3.042.456	3.486.215	4.131.662	18,5	2,4
0302	Balık (taze/soğutulmuş)	3.514.512	3.228.262	3.803.651	17,8	2,2
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2.738.105	2.622.654	2.720.903	3,7	1,6
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.501.097	1.604.719	1.700.749	6,0	1,0
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	1.163.492	1.245.505	1.441.653	15,7	0,8
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.095.392	1.211.671	1.379.501	13,9	0,8
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	1.169.747	1.307.390	1.359.594	4,0	0,8
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	958.674	1.129.425	1.294.516	14,6	0,8
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	1.158.659	1.238.339	1.285.395	3,8	0,8
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	800.498	961.077	1.108.942	15,4	0,7
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	881.086	988.458	1.038.081	5,0	0,6
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. den geniş)	696.718	875.820	965.946	10,3	0,6
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	706.497	878.495	955.733	8,8	0,6
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	827.434	851.687	945.144	11,0	0,6
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	734.311	866.102	894.768	3,3	0,5
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	714.735	801.888	889.806	11,0	0,5
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	706.771	781.576	857.766	9,7	0,5
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	474.068	587.378	827.924	41,0	0,5
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	694.381	777.720	824.953	6,1	0,5
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	719.634	759.210	822.015	8,3	0,5
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	556.076	641.894	819.208	27,6	0,5
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	787.026	812.788	818.046	0,6	0,5
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	543.190	289.503	809.154	179,5	0,5
7225	Alaşımli çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	469.629	739.658	803.975	8,7	0,5

2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil)üzüm şırası	710.184	725.684	780.891	7,6	0,5
0304	Balık filetoları ve diğer balık etleri (taze/soğutulmuş/dondurulmuş)	741.227	763.324	779.339	2,1	0,5
3926	Plastikten diğer eşya	656.343	704.375	762.259	8,2	0,4
4403	Yuvarlak ağaçlar	373.930	380.040	729.811	92,0	0,4
9405	Diğer aydınlatma cihazları, lambalar, ışıklı tabela, plaka vb.	698.051	730.584	717.989	-1,7	0,4
2716	Elektrik enerjisi	534.780	458.000	717.204	56,6	0,4
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	582.422	660.008	711.338	7,8	0,4
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	619.256	667.036	705.461	5,8	0,4
8518	Mikrofon, hoparlör, kulaklık, ses yükseltici setler, mesnetleri	504.833	623.679	701.734	12,5	0,4
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	652.703	690.380	694.910	0,7	0,4
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	604.484	667.417	684.244	2,5	0,4

Kaynak: ITC-Trade Map

Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ülkeler

İsveç'in İhracatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
Dünya	139.456.199	153.105.766	165.970.584	8,4	100,0
Almanya	14.226.030	16.350.677	17.629.504	7,8	10,6
Norveç	14.120.878	15.431.897	17.225.033	11,6	10,4
Finlandiya	9.409.297	10.517.414	11.507.211	9,4	6,9
Danimarka	9.691.538	10.440.911	11.413.494	9,3	6,9
ABD	9.801.526	10.078.332	10.683.328	6,0	6,4
Hollanda	7.457.820	8.288.776	9.627.444	16,2	5,8
Birleşik Krallık	8.176.774	9.266.400	9.190.497	-0,8	5,5
Çin	5.336.194	6.813.105	7.710.144	13,2	4,6
Fransa	6.049.852	6.287.365	6.982.216	11,1	4,2
Belçika	6.343.595	6.529.399	6.556.054	0,4	4,0
Polonya	4.471.804	4.600.496	5.466.662	18,8	3,3
İtalya	3.687.855	4.055.972	4.568.096	12,6	2,8
İspanya	2.691.674	2.901.716	3.408.807	17,5	2,1
Japonya	2.058.063	2.247.381	2.491.851	10,9	1,5
Rusya Federasyonu	1.658.598	2.135.293	2.194.905	2,8	1,3
Avustralya	1.466.967	1.667.055	1.877.185	12,6	1,1
İsviçre	1.657.628	1.639.296	1.716.716	4,7	1,0
G. Kore	1.373.889	1.395.390	1.616.193	15,8	1,0
Türkiye	1.326.019	1.576.182	1.594.482	1,2	1,0
Avusturya	1.151.641	1.406.892	1.510.235	7,3	0,9
Çek Cum.	1.118.546	1.262.507	1.383.107	9,6	0,8
Estonya	1.113.480	1.274.835	1.381.176	8,3	0,8
Hindistan	1.001.301	1.153.507	1.334.197	15,7	0,8
Kanada	1.206.392	1.172.903	1.229.025	4,8	0,7
Litvanya	896.159	968.248	1.115.688	15,2	0,7

Suudi Arabistan	1.079.629	1.072.841	922.170	-14,0	0,6
Singapur	607.992	731.200	911.167	24,6	0,5
Brezilya	779.555	831.960	889.660	6,9	0,5
Portekiz	740.381	763.525	785.429	2,9	0,5
G. Afrika Cum.	677.312	734.415	770.749	4,9	0,5
Macaristan	615.774	696.354	704.774	1,2	0,4
Meksika	666.877	717.800	686.119	-4,4	0,4
İrlanda	785.030	590.042	671.612	13,8	0,4
Mısır	738.132	729.792	664.443	-9,0	0,4
B.A.E.	662.072	721.993	601.255	-16,7	0,4
Tayvan	445.424	481.223	532.016	10,6	0,3
Letonya	431.481	415.361	526.300	26,7	0,3
Fas	380.630	461.038	484.418	5,1	0,3
Tayland	620.021	517.589	469.115	-9,4	0,3
Slovakya	316.715	410.465	463.034	12,8	0,3

Kaynak: ITC-Trade Map

İsveç'in İthalatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
Dünya	141.101.223	153.856.465	170.114.884	10,6	100,0
Almanya	26.527.010	28.807.835	30.473.224	5,8	17,9
Hollanda	12.158.073	13.749.286	15.813.398	15,0	9,3
Norveç	11.641.174	12.482.696	14.015.111	12,3	8,2
Danimarka	10.724.925	11.113.943	12.019.627	8,1	7,1
Çin	6.516.080	6.976.748	9.027.443	29,4	5,3
Birleşik Krallık	7.297.459	7.930.255	8.433.171	6,3	5,0
Finlandiya	6.409.704	7.257.416	8.046.148	10,9	4,7
Belçika	6.692.220	7.560.924	6.901.388	-8,7	4,1
Polonya	5.195.475	5.993.119	6.816.752	13,7	4,0
Fransa	5.739.621	6.029.801	6.311.137	4,7	3,7
İtalya	4.577.894	5.028.527	5.627.506	11,9	3,3
Rusya Federasyonu	3.708.878	4.374.016	5.511.421	26,0	3,2
ABD	3.728.402	3.627.751	4.546.196	25,3	2,7
Çek Cum.	2.061.208	2.231.197	2.651.417	18,8	1,6
İspanya	1.893.473	2.163.457	2.423.924	12,0	1,4
Nijerya	662.565	1.206.519	2.108.207	74,7	1,2
Avusturya	1.771.018	1.954.323	2.025.322	3,6	1,2
Japonya	1.334.685	1.265.198	1.971.733	55,8	1,2
Macaristan	1.179.745	1.491.930	1.767.390	18,5	1,0
Estonya	2.177.656	1.813.052	1.711.416	-5,6	1,0
Litvanya	1.213.769	1.382.996	1.594.491	15,3	0,9
İrlanda	1.520.458	1.484.469	1.582.744	6,6	0,9
Türkiye	1.242.715	1.391.518	1.267.452	-8,9	0,7
Vietnam	998.388	1.140.241	1.257.076	10,2	0,7
Slovakya	1.082.292	1.052.326	1.070.322	1,7	0,6
İsviçre	1.100.713	1.202.022	1.046.828	-12,9	0,6
G. Kore	848.297	959.517	1.003.879	4,6	0,6
Letonya	751.677	804.367	964.814	19,9	0,6
Hindistan	696.857	737.346	786.305	6,6	0,5
Tayvan	680.654	738.592	743.755	0,7	0,4
Portekiz	537.129	520.002	693.031	33,3	0,4
Brezilya	519.067	534.525	618.697	15,7	0,4

Bangladeş	457.438	487.730	545.066	11,8	0,3
Libya	2.259	174.209	534.575	206,9	0,3
Tayland	449.014	543.402	525.250	-3,3	0,3
Romanya	454.098	428.225	443.013	3,5	0,3
Kanada	468.219	454.022	441.208	-2,8	0,3
Malezya	323.891	372.812	439.922	18,0	0,3
Venezuela	293.870	379.264	372.067	-1,9	0,2
Lüksemburg	299.093	324.801	362.126	11,5	0,2

Kaynak: ITC-Trade Map

Türkiye ile Ticaret

Türkiye-İsveç Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)

Yıllar	İhracat	İhracat Değişim %	İthalat	İthalat Değişim %	Hacim	Denge
2005	661,5	18,0	1.427,1	27,6	2.088,7	-765,6
2006	787,3	19,0	1.488,1	4,3	2.275,4	-700,8
2007	882,8	12,1	1.716,3	15,3	2.599,0	-833,5
2008	918,8	4,1	1.909,0	11,2	2.827,8	-990,2
2009	748,4	-18,5	1.891,0	-0,9	2.639,4	-1.142,6
2010	946,9	26,5	1.922,8	1,7	2.869,7	-975,9
2011	1.183,0	24,9	2.284,4	18,8	3.467,4	-1.101,3
2012	1.185,7	0,2	2.135,4	-6,5	3.321,1	-949,7
2013	1.147,4	-3,2	2.046,4	-4,2	3.193,8	-899,0
2014	1.319,8	15,0	2.014,9	-1,5	3.334,6	-695,1
2015	1.188,8	-9,9	1.585,0	-21,3	2.773,8	-396,2
2016	1.215,3	2,2	1.478,3	-6,7	2.693,6	-263,0
2017	1.414,3	16,4	1.777,0	20,2	3.191,3	-362,7
2018	1.480,2	4,7	1.730,7	-2,6	3.210,8	-250,5
2018 / (1-9)	1.112.672	6,4	1.333.668	3,7	2.446.340	-220.996
2019 / (1-9)	1.004.123	-9,8	1.198.781	-10,1	2.202.904	-194.658

Kaynak: TÜİK,

ITC-TradeMap

Türkiye'nin İsveç'e İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
	Genel Toplam	1.215.269	1.414.292	1.480.373	4,7	100,0
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	200.064	314.710	334.718	6,4	22,6
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	59.037	61.136	77.921	27,5	5,3
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	31.330	42.007	53.202	26,7	3,6
2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	27.061	58.053	51.007	-12,1	3,4
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	56.039	45.778	48.679	6,3	3,3
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	44.885	49.256	47.651	-3,3	3,2
8450	Çamaşır yıkama makineleri	33.606	32.917	40.448	22,9	2,7
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	51.186	45.255	39.342	-13,1	2,7
6109	Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	43.889	36.721	35.545	-3,2	2,4
6115	Çorap; külotlu, kısa; uzun	27.524	34.359	33.459	-2,6	2,3

	konçlu, soketler (örme)					
7202	Ferro alyajlar	2.390	18.086	23.934	32,3	1,6
6104	Kadın/kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, pantolon vs. (örme)	28.913	21.016	22.890	8,9	1,5
7326	Demir/çelikten diğer eşya	9.725	13.130	21.678	65,1	1,5
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	17.743	23.287	21.408	-8,1	1,4
5702	Dokunmuş halılar, yer kaplamaları (kilim, sumak, karaman vb.)	19.944	21.330	18.028	-15,5	1,2
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	10.024	14.460	17.180	18,8	1,2
8422	Yıkama, temizleme, kurutma, doldurma vb. işler için makine, cihaz	13.131	14.101	16.047	13,8	1,1
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	25.487	28.976	15.995	-44,8	1,1
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar ve donanımları	6.566	9.448	15.027	59,0	1,0
6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	13.378	14.242	13.449	-5,5	0,9
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	13.956	13.724	13.355	-2,7	0,9
8451	Dokuma maddelerini yıkama, kurutma, ütüleme makine ve cihazları	9.887	9.927	12.252	23,4	0,8
7604	Alüminyum çubuk ve profiller	8.586	9.418	12.093	28,4	0,8
4016	Vulkanize kauçuktan diğer eşya	14.428	14.510	11.938	-17,7	0,8
8702	Toplu halde yolcu taşımağa mahsus motorlu taşıtlar	17.737	17.119	11.932	-30,3	0,8
6206	Kadın/kız çocuk için gömlek, bluz, vs.	5.328	9.609	10.667	12,0	0,7
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	10.743	12.001	10.249	-14,6	0,7
6907	Karo, küpler vb. eşya-cilasız/sırsız seramikten	176	9.458	10.072	6,5	0,7
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet, mutfak bezleri	12.081	11.421	9.944	-12,9	0,7
6106	Kadın/kız çocuk için bluz, gömlek, gömlek; bluz (örme)	11.737	12.434	9.913	-20,3	0,7
7318	Demir/çelikten cıvata, somun, tavan halkası, vida, perçin, pim vb.	5.590	9.055	9.896	9,3	0,7
2008	Başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçaları konserveleri	14.242	13.861	9.549	-31,1	0,6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	5.960	8.555	9.185	7,4	0,6
4819	Kağıt/karton vb. esaslı kutu, kılıf, torba vb. eşya	6.878	7.281	8.531	17,2	0,6
7610	Alüminyum inşaat ve aksamı	9.251	7.799	7.627	-2,2	0,5
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	545	446	7.241	1,523,5	0,5
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak,	6.959	6.473	7.212	11,4	0,5

	kapsül					
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	6.988	7.987	7.020	-12,1	0,5
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	3.883	5.752	6.697	16,4	0,5
6107	Erkek/erkek çocuk için iç ve gece giyim eşyası (örme)	3.415	9.143	6.685	-26,9	0,5

Kaynak: ITC-Trade Map

Türkiye'nin İsveç'den İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
	Genel Toplam	1.478.308	1.776.955	1.730.734	-2,6	100,0
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	124.164	207.176	221.400	6,9	12,8
4810	Bir/iki yüzü kaolin, inorganik madde sıvanmış kağıtlar	111.911	140.459	142.646	1,6	8,2
7204	Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	52.885	79.115	119.361	50,9	6,9
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	91.346	93.894	82.577	-12,1	4,8
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	10.579	47.662	76.461	60,4	4,4
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	20.363	35.766	67.505	88,7	3,9
4703	Sodali ve sülfatlı odun hamuru	48.535	99.937	63.782	-36,2	3,7
7225	Alaşımli çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	52.571	55.868	59.467	6,4	3,4
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	37.761	52.137	45.731	-12,3	2,6
4804	Kraft kağıt/kartonlar-sıvanmamış-rulo veya tabaka halinde	39.035	39.523	39.713	0,5	2,3
8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavator, küreyici, yükleyici vb.	50.545	53.604	32.755	-38,9	1,9
3904	Vinil klorür/halojenli diğer olefin polimerleri (ilk şekilde)	34.089	43.703	29.714	-32,0	1,7
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	51.306	62.138	26.207	-57,8	1,5
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	28.438	26.606	25.417	-4,5	1,5
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	8.110	14.102	25.250	79,1	1,5
8475	Elektrik/elektronik ampul, tüp, valf montaj makineleri	1.464	9.096	21.164	132,7	1,2
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	18.164	20.642	20.384	-1,2	1,2
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton (perfore edilmemiş kart ve şeritler)	13.263	16.953	20.018	18,1	1,2
7228	Alaşımli çelikten çubuk, profil, içi boş sondaj çubukları	14.588	16.454	16.020	-2,6	0,9
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	24	1.851	14.710	694,7	0,8
8430	Toprak, maden, cevheri taşıma, ayırma, seçme vb. İş makineleri	15.816	27.173	13.994	-48,5	0,8

8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	15.075	18.713	13.470	-28,0	0,8
8535	Gerilimi 1000 voltu geçen elektrik devresi teçhizatı	10.736	8.537	13.126	53,8	0,8
4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	7.914	9.830	12.829	30,5	0,7
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	5.444	16.570	12.483	-24,7	0,7
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	20.002	13.975	12.092	-13,5	0,7
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	11.360	13.239	11.838	-10,6	0,7
2905	Asiklik alkoller vb. halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış/nitrozalanmış türevleri	10.944	11.547	11.226	-2,8	0,6
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	12.918	9.594	10.969	14,3	0,6
3208	Sentetik polimerler esaslı; susuz ortamda eriyen/dağılan, boya ve vernik	10.434	10.361	10.735	3,5	0,6
8482	Her nevi rulmanlar	10.680	10.504	9.935	-5,4	0,6
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	5.484	6.096	9.827	61,2	0,6
3918	Plastikten yer kaplamaları-duvar ve tavan kaplamaları dahil	6.866	9.424	9.237	-2,0	0,5
8441	Kağıt hamuru, kağıt işleme, kesme makine ve cihazları	5.844	2.563	8.800	243,3	0,5
8427	Forkliftler; kaldırma, istifleme tertibatlı şaryolar	10.159	6.823	8.149	19,4	0,5
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka)	13.513	12.428	7.966	-35,9	0,5
9021	Ortopedik cihazlar, kırıklara mahsus cihazlar, işitme cihazı vb.	7.933	7.929	7.881	-0,6	0,5
8209	Aletler için monte edilmemiş levha, çubuk, uç vb. (sermetlerden)	6.029	6.552	7.559	15,4	0,4
1107	Malt	4.394	2.619	7.397	182,4	0,4
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	3.882	11.957	7.239	-39,5	0,4

Kaynak: ITC-Trade Map

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	07/06/1948
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	21/01/1988
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	11/04/1997
Ekonomik ve Ticari İşbirliği Karma Komitesi Kurulmasına İlişkin Mektup Teatisi	09/08/1999
Ekonomik ve Ticari İşbirliği Karma Komitesi I. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	13/12/2000

Türkiye-İsveç Yatırım İlişkileri

Türkiye ile İsveç arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Ericsson 1800'lerin sonunda, Atlas Copco 1923 yılında, SKF 1928 yılında ve Volvo ile Scania 1933 yılında Türkiye'deki ilk yatırımlarını gerçekleştirmiştir. Bugün, ABB Elektronik,

Akzo Nobel, Alfa Laval, Assab, AstraZeneca, Atlas Copco, Elektrolux, Ericsson, H&M, Ikea, Kappahl, Lindex, Sandvik, Scania, SKF, Tetra Pak, Volvo gibi İsveç kökenli birçok büyük firmanın ülkemizde temsilcilik ofisi/irtibat bürosu bulunmaktadır.

Türkiye'nin 2018 yılında yurtdışına gerçekleştirdiği 4 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırımda, İsveç 16 milyon dolar ve %0,4 pay ile 19. sıradadır (TCMB). 2018 yılında yurtdışından Türkiye'ye gelen 6 milyar dolar değerindeki toplam doğrudan yatırımda, İsveç 17 milyon dolar ve %0,28 pay ile 23. sıradadır (TCMB).

İsveç Ticaret Merkezi'nin (Swedish Trade Council/Exporttrade) Türkiye'deki ofisi İsveç'in ihracatını arttırmak ve ticari işbirliğinde bulunmak amacıyla 1991 yılından bu yana Türkiye'de faaliyet göstermektedir.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) bünyesinde de 1992 yılında kurulan Türk-İsveç İş Konseyi'nin de, İsveç Ticaret Merkezi ile pek çok konuda ticari işbirliği bulunmaktadır.

İsveç'te yaklaşık 3000 Türk girişimci, ağırlıklı olarak otel, lokanta, servis, gıda, tekstil, hazır giyim, turizm ve insan kaynakları alanında faaliyet göstermekte ve yılda yaklaşık 5 milyar ABD doları civarında ciro yaptığı tahmin edilmektedir.

Fuar Katılımları

Bakanlığımızın katılım desteği verdiği fuarlara <https://www.ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar> adresinden ulaşabilirsiniz.

İsveç'teki fuarlar için: www.stofair.se, www.swefair.se, www.maskinexpo.se, www.elmia.se

Pazar ile İlgili Bilgiler

Dağıtım Kanalları

İsveç'te gıda ile günlük kullanıma konu olan malların dağıtımının % 80 inden fazlası ICA, Axfood, Coop, Sabis, Lidl gibi büyük zincir firma tarafından gerçekleştirilmektedir. Adı geçen firmalar ithalattan tüketiciye kadar tüm dağıtım zincirinde etkin olarak faaliyet göstermekte olup, ülke içinde 7000 kadar perakende satış mağazaları bulunmaktadır.

Özel ürünlerin satışı ise genellikle mağaza zincirleri kanalıyla gerçekleştirilmektedir. IKEA; mobilya ve iç dekorasyon, H&M ise hazır giyim alanındaki en önemli zincirlerdir. Anılan firmalar büyük ölçüde ithalata dayalı olup, Türkiye de dahil olmak üzere bir çok ülkede temsilcilikleri bulunmaktadır.

İsveç'in toplam ithalatının yaklaşık % 70'ini oluşturan sanayi ve yatırım mallarındaki ithalat ise ürün geliştirmeden finansmana kadar birçok hizmeti bir arada sağlayan ihtisaslaşmış araçlar kanalıyla yürütülmektedir.

Tüketici Tercihleri

Zor ve talepkar bir pazar olarak değerlendirilen İsveç'te, gelir durumu ve eğitim seviyesinin yüksek olmasına bağlı olarak tüketicilerin muhakeme gücü oldukça fazladır. İsveçli tüketiciler bir ürünün kalitesine, tasarımına, ambalajına, çevreye duyarlı olarak üretilip üretilmediğine, en çok da uygun fiyatta satılıp satılmadığına oldukça önem vermektedir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İsveçliler detaylara önem veren bir toplumdur. İsveç'te kendinizi kabul ettirebilmeniz için ince detaylara dikkat edilmesi, planlanmış ve mantıklı organize edilmiş bir teklifle gitmeye özen gösterilmesinde fayda vardır.

İsveçliler, sosyal veya iş konusunda gerçekleştirilen toplantılara geç gidilmemesi konusunda hassastır. Randevuların çok önceden ayarlanmasında fayda vardır.

Toplantılar için en uygun zaman dilimi 9:00-10:00 veya 14:00-16:00 arasındaki zaman dilimidir. İsveçlilerin büyük bir çoğunluğu İngilizce bilmekte ve konuşmaktadır. Görüşmeye bolca kartvizit götürülmesi oldukça faydalıdır.

Para Kullanımı

Para birimi olarak, 1873 yılından beri İsveç Kronu kullanılmaktadır. 1995 yılında AB'ne üyeliği kabul edilen İsveç'te, yapılan halk oylaması sonucu AB ortak para birimi Avro'nun kullanılması reddedilmiştir. İsveç Kronu 1.000, 500, 100, 50 ve 20'lik banknotlar halinde, basılmaktadır. Kredi kartları birçok alışveriş merkezi ve restoranda geçerlidir.

Pasaport ve Vize Uygulaması

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise, 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, İsveç'e yapacakları seyahatlerinde vizeden muafır (www.mfa.gov.tr) İsveç Schengen'e üye bir ülkedir.

Kullanılan Lisan

İsveç'te en çok konuşulan dil, Kuzey Cermen dili olan ve Danca, Norveççe gibi dillerle yakın akraba olan İsveççedir. Ülkedeki nüfusun çok az bir oranı kadar da Fince konuşulmaktadır. Halkın büyük kısmı başta İngilizce olmak üzere birkaç yabancı dil bilmektedir.

Ulaşım

İsveç'te ulaşım imkanları oldukça gelişmiş ve çok çeşitlidir. İsveç'te hava trafiğinin en yoğun olduğu alanlar, başta Arlanda havaalanı olmak üzere, Stokholm'de Bromma, Skavsta, Göteborg'da Şehir ve Landvetter havaalanlarıdır. THY'nın İstanbul'dan Stokholm'e ve Göteborg'a düzenli uçak seferleri bulunmaktadır. En önemli limanları ise Stokholm, Malmö, Göteborg'dur. Gelişmiş bir raylı ulaşım sistemine sahip olan İsveç'te en önemli tren yolları Stokholm ve Göteborg'da mevcuttur. Metro ise Stokholm'de bulunmaktadır.

Yerel Saat

İsveç, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1).

Telefon Kodları

İsveç ile telefon ya da faks yoluyla iletişim kurmak için uluslar arası telefon kodu +46'dır. Başkent Stokholm'ün telefon kodu 8 Göteborg'un ise 31'dir. Yaygın olarak kullanılan telefon kulübelinde ise paranın yanısıra telefon kartları geçmektedir.